

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Srovnání a vývoj ekonomiky Ruské federace a České republiky

Bc. Martin Košťák

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Martin Košťák

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Srovnání a vývoj ekonomiky Ruské federace a České republiky

Název anglicky

The comparison and evolution of the economy of the Russian Federation and the Czech Republic

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je zanalyzovat a porovnat vývoj ekonomik Ruské federace a České republiky za posledních 10 let (2010 – 2020) a dále posoudit jejich současný stav, aby mohl vzniknout názor na odlišnosti či podobnosti těchto států. Práce se zaměřuje i na doporučení pro obě zkoumané země v rámci zvýšení jejich konkurenceschopnosti na mezinárodním trhu. V rámci diplomové práce se rovněž pracuje i s dílčími cíli. Prvním dílčím cílem je vytvořit analýzu a popsat hlavní činitele, které nejvíce ovlivňují ekonomickou situaci obou zemí. Druhým dílčím cílem je zhodnocení konkurenceschopnosti na základě světových indikátorů.

Metodika

Teoretická část řešené problematiky je zpracována na základě literární rešerše. Je zde využita metoda studia odborné literatury. Informace jsou získávány nejen z českých materiálů, ale i ze zahraničních. Aktuální data jsou čerpána z odborných článků, vědeckých a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat je především databáze Českého statistického úřadu a Federální služby státní statistiky Ruské federace.

V praktické části je využita metoda deskripce získaných informací a dat, komparace pro získání hodnot a srovnání výsledků, syntéza poznatků, indukce dílčích informací, dedukce závěrů a důsledků. Na základě získaných údajů jsou vyhodnoceny změny, které ve vývoji ekonomiky daného státu během sledovaného období nastaly. Makroekonomické ukazatele a použité indexy pro mezinárodní srovnání slouží k evaluaci vývoje jednotlivých veličin. Práce se zabývá dlouhodobým vývojem hrubého domácího produktu, obecné míry nezaměstnanosti, státního dluhu, úrokové míry a míry inflace v České republice a v Ruské federaci. Je zde rovněž sledován export a import (jeho struktura a zaměření na dané odvětví) u obou států a nakonec popsán i vzájemný obchod mezi Českou republikou a Ruskou federací. Jsou zde také využity statistické vzorce. Posledním krokem je na základě zjištěných poznatků navržení doporučení oběma státům.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

finance, HDP, Rusko, historie Ruské federace, Česká republika, inflace, konkurenceschopnost, makroekonomie, export, import, nezaměstnanost, státní rozpočet, úroková míra

Doporučené zdroje informací

BAAR VLADIMÍR, BAAROVÁ BARBARA a kol. Hospodářský zeměpis – Regionální aspekty světového hospodářství. Praha : Nakladatelství České geografické společnosti, 2018. 159 s. ISBN 978-80-86034-99-7

DRULÁK PETR. Teorie mezinárodních vztahů. Praha : Portál, 2003. 224 s. ISBN 80-7178-725-6

HANA KUNEŠOVÁ, EVA CIHELKOVÁ a kol. Světová ekonomika – nové jevy a perspektivy. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4

KRATOCHVÍL PETR, DRULÁK PETR a kol. Encyklopedie mezinárodních vztahů. 1. vyd. Praha : Portál, 2009. 368 s. ISBN 978-80-7367-469-4

LADISLAV CABADA a kol. Nové demokracie střední a východní Evropy. Praha : Nakladatelství Oeconomica, 2008. 434 s. ISBN 978-80-245-1388-1

PAVEL BĚLINA a kol. Dějiny evropské civilizace II. Praha : Paseka, 1995. 328 s. ISBN 80-7185-012-8

SLANÝ ANTONÍN a kol. Makroekonomická analýza a hospodářská politika. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 200. 375 s. ISBN 80-7179-738-3

VÁCLAV JUREČKA a kol. Makroekonomie. 3. vyd. Praha : Grada Publishing, a. s., 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 31. 12. 2021

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 8. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Srovnání a vývoj ekonomiky Ruské federace a České republiky" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30. 3. 2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu Ing. Romanovi Svobodovi, Ph.D. za jeho nezištnou pomoc, odborné vedení a za vzácný čas, který mi věnoval během zpracování diplomové práce. Dále bych rád poděkoval také mému rodnému městu Rožďalovice za vypůjčení odborné literatury. Za mimořádnou pomoc jsem vděčný mé rodině a především přítelkyni, jelikož mě psychicky podporovali během celého studia.

Srovnání a vývoj ekonomiky Ruské federace a České republiky

Abstrakt

Diplomová práce si klade za cíl porovnat ekonomiku Ruské federace a České republiky a následně popsat její vývoj za sledované období na základě makroekonomických ukazatelů. Práce je založena na charakterizování zkoumaných států, představení jejich historicko-ekonomického vývoje, geografického umístění a politického systému. Dále je v práci popsána diferenciací národního hospodářství obou zkoumaných zemí a jeho klíčové priority. Tyto neměnné aspekty měly a mají vliv na chod společnosti a fungování národního hospodářství států. V části práce se poukazuje na konkurenceschopnost zemí na globálním trhu a následná doporučení v oblasti udržitelného růstu hospodářství.

V práci jsou definovány jednotlivé makroekonomické ukazatele včetně hrubého domácího a národního produktu, parity kupní síly, inflace, míry nezaměstnanosti, zahraničního obchodu, úrokové míry a státního dluhu nevyjímaje jejich výpočet pro mezinárodní srovnání. Součástí práce je mimo jiné i zohlednění mezinárodních ukazatelů počínaje indexem lidského vývoje, Giniho index, indexem vnímání korupce a jejich možné perspektivy do roku 2025. Diplomová práce je doplněna o vysvětlení jevů a faktorů, které působily na fungování národních ekonomik. Národní hospodářství obou států v počátcích sledovaného intervalu ovlivnila ještě doznívající finanční krize z roku 2008 a roku 2020 jej zaskočila pandemická krize. Ruské národní hospodářství souviselo zejména s eskalací konfliktu na Ukrajině od roku 2014, který trvá do současnosti.

Klíčová slova: finance, HDP, Rusko, historie Ruské federace, Česká republika, inflace, konkurenceschopnost, makroekonomie, export, import, nezaměstnanost, státní rozpočet, úroková míra

The comparison and evolution of economy of the Russian Federation and the Czech Republic

Abstract

The diploma thesis aims is to compare with the economy of the Russian Federation and the Czech Republic and then describe its evolution during the monitored period based on macroeconomic indicators. The diploma thesis is based on characterizing the examined states, presenting their historical-economic evolution, geographical location, and political system. Furthermore, the thesis describes the differentiation of the national economy of both examined countries and their key priorities. These immutable aspects have had an impact on the running of society and the functioning of the national economy of states and they are keep impacting till today. Part of the thesis points to the competitiveness of countries on the global market and subsequent recommendations in the field of sustainable growth of the economy.

The thesis defines individual macroeconomic indicators, including gross domestic and national product, purchasing power parity, inflation, unemployment rate, foreign trade, interest rate, and state debt, and their international comparison calculations. The thesis includes, among other things, taking into international account indicators starting with the Human Development Index, the Gini Index, the Corruption Perception Index, and their possible prospects for the year 2025. The diploma thesis is an effort to explain the phenomena and factors that influenced the functioning of national economies. The national economies of both countries were affected by the still fading financial crisis of the year 2008 at the beginning of the monitored interval and in the year 2020 they were surprised by the pandemic crisis. In particular, the Russian national economy was related to the escalation of the conflict in Ukraine from the year 2014, which continues to the present day.

Keywords: finance, GDP, Russia, history of the Russian Federation, the Czech Republic, inflation, competitiveness, macroeconomics, export, import, unemployment, government budget, interest rates

Obsah

1 Úvod.....	15
2 Cíl práce a metodika	17
2.1 Cíl práce	17
2.2 Metodika	17
3 Teoretická východiska	20
3.1 Obecná charakteristika Ruské federace	20
3.1.1 Historický vývoj a současná Ruská federace.....	21
3.1.1.1 Kyjevská Rus (879–1240)	21
3.1.1.2 Moskevské velkoknížectví (1276–1547).....	22
3.1.1.3 Carské Rusko (1547–721)	23
3.1.1.4 Ruské impérium (1721–1917).....	24
3.1.1.5 Vláda Petra I. Velikého	24
3.1.1.6 Vláda Kateřiny II. Veliké	25
3.1.1.7 Svaz sovětských socialistických republik (1922–1991).....	26
3.1.1.8 Rozpad SSSR a Ruská federace	30
3.1.2 Geografie, podnebí, přírodní podmínky	32
3.1.3 Politický systém Ruské federace	34
3.1.3.1 Moc výkonná	34
3.1.3.2 Moc zákonodárná – Federální shromáždění.....	35
3.1.3.3 Moc soudní	36
3.1.4 Administrativní členění Ruské federace	37
3.1.5 Demografie a životní úroveň	38
3.1.6 Zahraniční politika Ruské federace	40
3.1.7 Národní hospodářství Ruské federace	44
3.1.7.1 Primární sektor – prvovýroba, suroviny	45
3.1.7.2 Sekundární sektor – výroba a průmysl	46
3.1.7.3 Terciální sektor – služby a doprava.....	47
3.1.8 Daňový systém.....	48
3.1.9 Bankovní systém.....	49
3.2 Obecná charakteristika České republiky	50
3.2.1 Historický vývoj a současná Česká republika	52
3.2.1.1 První lidé, Keltové a příchod Slovanů (1 750 000 př. n. l. – 6. století n. l.)	

3.2.1.2	Velkomoravská říše a Přemyslovci (6. století – 13. století)	53
3.2.1.3	Lucemburkové a Karel IV. (14. – 15. století).....	54
3.2.1.4	Husitské hnutí a Jiří z Poděbrad (14. – 15. století).....	55
3.2.1.5	Habsburkové na českém trůně (druhá polovina 16. – 18. století)	55
3.2.1.6	Vláda Marie Terezie a Josefa II.....	57
3.2.1.7	Období první republiky (1918–1939).....	57
3.2.1.8	Protektorát Čechy a Morava (1939–1945)	58
3.2.1.9	Únor 1948 a Československá socialistická republika (1945–1989) ..	58
3.2.1.10	Sametová revoluce a vznik České republiky	59
3.2.2	Geografie, podnebí a přírodní podmínky	60
3.2.3	Politický systém České republiky	61
3.2.3.1	Moc zákonodárná – Parlament	62
3.2.3.2	Moc výkonná	63
3.2.3.3	Moc soudní	63
3.2.4	Administrativní členění České republiky.....	63
3.2.5	Demografie a životní úroveň.....	65
3.2.6	Zahraniční politika České republiky	66
3.2.7	Národní hospodářství České republiky	69
3.2.7.1	Primární sektor – prvovýroba, suroviny	69
3.2.7.2	Sekundární sektor – výroba a průmysl	71
3.2.7.3	Terciální sektor – služby a doprava	72
3.2.8	Daňový systém.....	74
3.2.9	Bankovní systém.....	75
3.3	Makroekonomie.....	77
3.3.1	Hrubý domácí produkt	77
3.3.1.1	Parita kupní síly	79
3.3.2	Nezaměstnanost	79
3.3.3	Inflace.....	81
3.3.4	Corruption perceptions index.....	84
3.3.5	Giniho index.....	84
3.3.6	Index lidského rozvoje	86
3.3.7	Zahraniční obchod.....	86
3.3.8	Úroková míra	87
3.3.9	Státní dluh	90
4	Vlastní práce	94

4.1	Giniho index v ČR a RF v letech 2010-2018.....	94
4.2	Index lidského rozvoje v ČR a RF v letech 2010-2019	97
4.3	Index vnímání korupce v ČR a RF v letech 2010-2021	100
4.3.1	Postavení ČR a RF v žebříčku indexu vnímání korupce v letech 2010-2021 101	
4.4	Hrubý domácí produkt a hrubý národní produkt v ČR a RF v letech 2010-2020 103	
4.4.1	Hrubý domácí produkt v paritě kupní síly na obyvatele v ČR a RF v letech 2010-2020.....	103
4.4.2	Hrubý národní produkt na obyvatele v ČR a RF v letech 2010-2019	105
4.4.3	Tempo růstu HDP v ČR a RF v letech 2010-2020	107
4.5	Inflace v ČR a RF v letech 2010-2021	109
4.6	Míra nezaměstnanosti v ČR a RF v letech 2010-2021.....	110
4.6.1	Strukturální zaměstnanost dle sektorů NH v ČR a RF v letech 2010-2020	112
4.7	Úroková míra v ČR a RF v letech 2010-2021.....	116
4.8	Zahraněční obchod ČR a RF v letech 2010-2020.....	121
4.8.1	Zahraněční obchod ČR v letech 2010-2020	121
4.8.2	Zahraněční obchod RF v letech 2010-2020.....	123
4.8.3	Struktura vývozu a dovozu ČR dle států v letech 2010 a 2020	126
4.8.4	Struktura vývozu a dovozu RF dle států v letech 2010 a 2020.....	129
4.9	Státní dluh ČR a RF v letech 2010-2020	132
4.9.1	Státní dluh ČR v letech 2010-2020.....	132
4.9.2	Státní dluh RF v letech 2010-2020	135
5	Zhodnocení výsledků a diskuze	138
6	Závěr.....	160
7	Seznam použitých zdrojů	164
7.1	Literární zdroje.....	164
7.2	Internetové zdroje.....	167
	Přílohy.....	I

Seznam obrázků

Obrázek 1	Státní vlajka Ruské federace	21
Obrázek 2	Státní symbol Ruské federace	21
Obrázek 3	Státní vlajka České republiky.....	52
Obrázek 4	Státní symbol České republiky.....	52

Obrázek 5 Lorenzova křivka.....	85
Obrázek 6 Giniho index a Lorenzova křivka	85
Obrázek 7 Nástroje a cíle fiskální politiky.....	92
Obrázek 8 Účinek změn vládních výdajů a daní.....	93

Seznam tabulek

Tabulka 1 Seznam členů Svazu nezávislých států k roku 2021	43
Tabulka 2 Kraje České republiky a jejich ekonomická odvětví	64
Tabulka 3 Predikovaný vývoj Giniho indexu Ruské federace pro období 2019-2025 (v bodech).....	96
Tabulka 4 Predikovaný vývoj Giniho indexu České republiky pro období 2019-2025 (v bodech).....	96
Tabulka 5 Klasifikace zemí v rámci HDI	97
Tabulka 6 Predikovaný vývoj indexu lidského vývoje Ruské federace pro období 2020-2025 (v bodech)	99
Tabulka 7 Predikovaný vývoj indexu lidského vývoje České republiky pro období 2020-2015 (v bodech)	99
Tabulka 8 Žebříček pozic CPI České republiky a Ruské federace v letech 2010-2021	102
Tabulka 9 Úrokové sazby České národní banky v letech 2010-2021 (v %).....	118
Tabulka 10 Úrokové sazby Centrální banky Ruska v letech 2010-2021 (v %).....	120
Tabulka 11 Vývoj státního dluhu České republiky v letech 2010-2020 z hlediska bazického a řetězového indexu (v mld. Kč a v %).....	134
Tabulka 12 Vývoj státního dluhu Ruské federace v letech 2010-2020 z hlediska bazického a řetězového indexu (v mld. USD a v %)	137

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj Giniho v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2018 (v bodech).	95
Graf 2 Vývoj indexu lidského vývoje v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2019 (v bodech)	98

Graf 3 Vývoj indexu vnímání korupce v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2021 (v bodech)	100
Graf 4 Vývoj hrubého domácího produktu v PPP v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2020 (v USD/obyvatele)	104
Graf 5 Vývoj hrubého národního produktu v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2019 (v USD/obyvatele).....	106
Graf 6 Tempo růstu HDP v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2020 (v %)	107
Graf 7 Vývoj míry inflace v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2021 (v %)	109
Graf 8 Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2021 (v %)	111
Graf 9 Vývoj strukturální zaměstnanosti v České republice v letech 2010-2020 (v %) ...	113
Graf 10 Vývoj strukturální zaměstnanosti v Ruské federaci v letech 2010-2020 (v %) ...	114
Graf 11 Vývoj úrokových sazeb centrálních bank ČR a RF v letech 2010-2021 (v %)....	116
Graf 12 Vývoj zahraničního obchodu České republiky v letech 2010-2020 (v % a mil. Kč)	122
Graf 13 Vývoj zahraničního obchodu Ruské federace v letech 2010-2020 (v % a mil. USD)	124
Graf 14 Struktura exportu České republiky dle jednotlivých států v letech 2010 a 2020 (v %).....	126
Graf 15 Struktura importu České republiky dle jednotlivých států v letech 2010 a 2020 (v %).....	128
Graf 16 Struktura exportu Ruské federace dle jednotlivých států v letech 2010 a 2020 (v %)	129
Graf 17 Struktura importu Ruské federace dle jednotlivých států v letech 2010 a 2020 (v %).....	131
Graf 18 Vývoj státního dluhu a míry zadluženosti České republiky v letech 2010-2020 (v mld. Kč a v %)	133

Graf 19 Vývoj státního dluhu a míry zadluženosti Ruské federace v letech 2010-2020 (v mld. USD a v %).....135

Seznam schémat

Schéma 1 Daňová soustava Ruské federace49

Schéma 2 Složení Parlamentu České republiky.....62

Schéma 3 Daňová soustava České republiky.....75

Seznam použitých zkratk

CBR	Centrální banka Ruska
CPI	Corruption Perception Index
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČR	Česká republika
ČLR	Čínská lidová republika
ČNB	Česká národní banka
ČNP	čistý domácí produkt
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
HNP	hrubý národní produkt
NATO	Severoatlantická aliance
NH	národní hospodářství
OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu
OSN	Organizace spojených národů
RF	Ruská federace
SNS	Svaz nezávislých států
SRN	Spolková republika Německo
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
₽/RUB	ruský rubl
\$/USD	americký dolar

1 Úvod

V současné době představuje Ruská federace jednu z nejmocnějších a nejvlivnějších zemí na celém světě. Rozloha Ruska se rozkládá na dvou světadílech, přibližně na 17 098 246 km², a to z ní činí největší zemi světa. Na základě celosvětově významného rozsahu má Rusko zásadní podíl kvůli svým bohatým nerostným surovinám na ovlivnění cen těchto komodit a zajišťuje si tím i hospodářskou soběstačnost. Vzhledem k jeho nepředstavitelné vojenské síle a mašinérii, počínaje zbraněmi hromadného ničení mu tyto aspekty ukládají klíčovou roli na mezinárodním poli a také z něho činí podstatného partnera u jednacího stolu všech ekonomik světa. V minulosti se země nesoucí název Svaz sovětských socialistických republik, ve které panovala přes 70 let totalitní ideologie komunismu včetně centrálně plánovaného hospodářství, snažila přetransformovat na demokratickou zemi s tržním hospodářstvím, jako většina zemí bývalého východního bloku v 90. letech 20. století. I po rozpadu Sovětského svazu se Rusko a jeho bývalé svazové republiky spojily v různé mezinárodní pakty a aliance, zejména ekonomické (například Společenství nezávislých států, Euroasijský ekonomický svaz), jelikož i nadále viděly společnou lepší vizi budoucnosti v pokračující spolupráci. Ruská federace je mnohonárodnostní stát, který má velmi rozsáhlé území, a to je jeho výhoda a zároveň i nevýhoda (v některých oblastech). Centrální sídla, instituce, vláda, ministerstva i prezident sídlí v hlavním městě Moskvě, ze kterého nelze kontrolovat a vymáhat právo na celém území Ruska. Právě proto je země tak veřejno-správně slabá. Jedno politicko-ekonomické centrum nemůže ohlídat všechny kouty své krajiny.

Česká republika také představuje důležitého partnera jak v rámci Evropské unie, tak i v mezinárodních obchodních jednáních. Jedná se ale úplně o jinou zemi, co se týče historického vývoje, politologie či kultury. Její ekonomická přeměna na tržní prostředí a následná transformace na demokratickou úroveň se vyvíjela jiným směrem než ruská a směřuje spíše na Západ, jelikož tam vidí svoji pozici jakožto člena postupně se integrující Evropy. Avšak geografické umístění jí dává výhodu obchodovat a vyjednávat na všech pozicích. Je to most mezi Západem a Východem, srdce Evropy. Představuje zemi na pomyslném pomezí dvou kulturně-geografických celků. Proto její existence vychází z vyváženého vztahu mezi všemi světovými směry. S Ruskou federací ji spojuje určitá část historie, a to jak pozitivně, tak i negativně. Neexistuje zde složitá jazyková bariéra, jelikož

oba státy jsou slovanské. Při obchodních jednání je tak lepší komunikace, což se podepisuje na souběžných ekonomických poměrech mezi českými a ruskými podnikatelskými firmami.

Tato diplomová práce nemá Ruskou federaci ani Českou republiku jakkoliv hanit nebo její současnou situaci bagatelizovat. Rusko je nepostradatelný hráč na mezinárodním poli, hodnotný člen světových organizací s ohromnými nalezišti nerostných surovin, se silnou armádou a bohatou historií. V případě České republiky se jedná o dlouholetého partnera, se kterým má Rusko nesporně bohaté zkušenosti, které mají i svou temnou stránku. Avšak je nezbytné vést dialog a obchodovat s každým, kdo o to má zájem a přenést se přes všechny spory, které se udály v naší minulosti.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zanalyzovat a porovnat vývoj ekonomik Ruské federace a České republiky za posledních 10 let (2010–2020) a dále posoudit jejich současný stav, aby mohl vzniknout názor na odlišnosti či podobnosti těchto států. Práce se zaměřuje i na doporučení pro obě zkoumané země v rámci zvýšení jejich konkurenceschopnosti na mezinárodním trhu. V rámci diplomové práce se rovněž pracuje i s dílčími cíli. Prvním dílčím cílem je vytvořit analýzu a popsat hlavní činitele, které nejvíce ovlivňují ekonomickou situaci obou zemí. Druhým dílčím cílem je zhodnocení konkurenceschopnosti na základě světových indikátorů.

2.2 Metodika

Teoretická část řešené problematiky je zpracována na základě literární rešerše. Je zde využita metoda studia odborné literatury, zákonných norem a příslušné legislativy ČR a Ruské federace. Informace jsou získávány nejen z českých materiálů, ale i ze zahraničních. Aktuální data jsou čerpána z odborných článků, vědeckých a internetových zdrojů. Významným zdrojem dat jsou především databáze Českého statistického úřadu, Federální služby státní statistiky Ruské federace, českých a ruských ministerstev. Jsou využita statistická data mezinárodních organizací, jako např. OECD, The World Bank a další.

V praktické části je využita metoda deskripce získaných informací a dat, komparace pro získání hodnot a srovnání výsledků, syntéza poznatků, indukce dílčích informací, dedukce závěrů a důsledků. Komparace vychází z vlastního výzkumu v oblasti vybraných makroekonomických ukazatelů, které jsou v rámci práce vymezeny, stejně tak jsou uvedeny jejich metody výpočtu a jejich vzájemná provázanost, což pomáhá k naplnění hlavního cíle této práce. Na základě získaných údajů jsou vyhodnoceny změny, které ve vývoji ekonomiky daného státu během sledovaného období nastaly. Makroekonomické ukazatelé a použité indexy pro mezinárodní srovnání slouží k evaluaci vývoje jednotlivých veličin a závislosti mezi nimi. U ekonomických ukazatelů jsou popsány jednotlivé determinanty jejich vývoje a jsou uvedeny v globálním kontextu. Vývoj a hodnoty ukazatelů, stejně tak jako makroekonomická situace obou zemí, jsou vzájemně porovnány. Práce se také zabývá

vývojem hrubého domácího produktu, sledování jeho aktuální výše a jeho přepočtení na jednoho obyvatele v paritě kupní síly. Zároveň je sledován hrubý národní produkt a obecná míra nezaměstnanosti a její dlouhodobý vývoj. Práce se mimo jiné zabývá vývojem míry inflace v České republice a v Ruské federaci. Sledován je dále export a import (jeho struktura a zaměření na dané významné státy) u obou zemí, a nakonec je zde popsán i vzájemný obchod mezi Českou republikou a Ruskou federací. Jako další ukazatelé ekonomické vyspělosti státu jsou použity úroková míra, státní dluh, Giniho index, Corruption perceptions index a index lidského rozvoje. Jsou zde i také využity statistické vzorce pro posouzení dlouhodobého vývoje. Posledním krokem je na základě zjištěných poznatků navrhnout doporučení oběma státům. Výsledky jsou zobrazeny výstupem pomocí přehledných tabulek a grafického znázornění. Tyto výsledky jsou následně slovně okomentovány a porovnány.

K vyhodnocení výsledků jsou využity statistické vzorce v rámci analýzy absolutních ukazatelů v čase, které slouží k evaluaci vývoje jednotlivých veličin a závislosti mezi nimi.

Bazický index neboli také *index se stálým základem* slouží dle Žďárka a Vymětala (2009) k monitorování vývoje veličin v daném časovém období. V posuzování je jedno období považováno za bazické, a to je porovnáváno s kvantitou v dalších běžných obdobích. Výsledkem je hodnota, která po odečtení 1 a následném vynásobení 100 vykazuje, o kolik % došlo k obměně oproti výchozímu stavu. Bazický index je vyjádřen následujícím vzorcem:

$$I_{t+2/t} = \frac{I_{t+2}}{I_t}, \quad (1)$$

Řetězový index (resp. *koeficient růstu*) dle Litschmannové (2010) porovnává po sobě následující četnosti dané sledované veličiny. Vztah je vyjádřen vzorcem:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (2)$$

První absolutní diference dle Litschmannové (2010) umožňuje absolutní porovnání veličin mezi jednotlivými lety. Absolutní diference charakterizují přírůstek nebo úbytek zkoumané hodnoty v určitém období oproti období jemu předcházejícímu. Počítá se jako rozdíl dvou sousedních hodnot. Vzorec pro absolutní diferenci je definován:

$$\Delta^{(1)}y_t = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (3)$$

Na základě **průměrného absolutního přírůstku** se odhaduje, o kolik v průměru vzrostla nebo klesla hodnota časové řady za celé zkoumané období. Vzorec je vyjádřen následujícím vztahem dle Litschmannové (2010):

$$\bar{\Delta} = \frac{1}{n-1} \sum_{t=2}^n \Delta^{(1)}y_t = \frac{y_n - y_1}{n-1} \quad (4)$$

Průměrný koeficient růstu podle Litschmannové (2010) slouží pro poměrné posouzení vývoje časové řady. Vypočítá se jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů růstu. Pokud se následně výsledek vynásobí 100 a odečte se od něj 1, obdrží se číslo, které vykazuje o kolik % hodnota veličiny rostla nebo klesala. Pomocí průměrného koeficientu se dají stanovit i prognózy daných hodnot do dalších let. Průměrný koeficient růstu je vyjádřen následujícím vzorcem:

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{k_2 k_3 \dots k_n} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (5)$$

Relativní přírůstek (neboli *1. relativní diference* či *koeficient přírůstku*) podle Litschmannové (2010) je obdobou absolutních přírůstků. U jednotlivých podílů dvou sousedních hodnot se od výsledné veličiny odečte 1 a následně se vynásobí 100. Následná hodnota vykazuje, o kolik % došlo ke změně oproti výchozímu stavu. Vztah je vyjádřen následujícím vzorcem:

$$\delta_t = \frac{\Delta^{(1)}y_t}{y_{t-1}} = \frac{y_t - y_{t-1}}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n \quad (6)$$

3 Teoretická východiska

Česká republika a Ruská federace mají vzájemné hospodářské vztahy již od pradávna. Po celá staletí měly vztahy mezi Čechy a Rusy nesouvislý a náhodný charakter. Spojuje je i rozděluje historie, ekonomika či kultura.

3.1 Obecná charakteristika Ruské federace

Ruská federace zaujímá jednu z nejvlivnějších a největších ekonomik světa, která má arbitrární vliv na světový obchod. Jeho obrovské přírodní zdroje nerostných surovin mu zaručují dlouhodobou soběstačnost a světového lídra v tomto ekonomickém sektoru. Země má své specifické vlastnosti v rámci tradic, způsobů vedení politiky a národního hospodářství. V určitých ohledech se dá pojednávat o zemi, která má výhodnou polohu z hlediska geografického či ekonomického, ale z hlediska správního nikoliv. Jeho velikost se nedá srovnávat ani s velikostí planety Pluta. Rusko je velmoc, což se pozná na základě velkého vojenského a hospodářského potenciálu a působí na globálním prostoru. Je to jaderná supervelmoc, která dala světu prvního kosmonauta, ale zároveň mnozí z obyvatel žijí v sociálně vyloučených oblastech. Je domovem mnoha národů, kultur a zvyků, kteří dělají tuto zemi takovou, jakou jí zná celý svět.

Základní charakteristika Ruské federace [Rasijskaja Feděracija] (Brzóska, 2020, str. 106, 107; Kašparovský, 2017, str. 75, 76; Simon a kol., str. 79, 2016; Landmann, 2009, str. 158):

Rozloha:	<i>17 098 246 km²</i>
Počet obyvatel:	<i>146 900 000</i>
Hustota zalidnění:	<i>8 obyv./km²</i>
Náboženství:	<i>ruské pravoslavní a další</i>
Státní zřízení:	<i>federativní poloprezidentská republika</i>
Hlavní město:	<i>Moskva</i>
Hymna:	<i>Rusko – náš posvátný stát</i>
Nejvyšší bod:	<i>Elbrus (5 642 m n. m.)</i>
Největší jezero:	<i>Kaspické moře (376 000 km²)</i>
Nejdelší řeka:	<i>Jenisej (5 539 km)</i>
Měna:	<i>ruský rubl (100 kopějek)</i>

HDP/obyvatele:	27 147 USD (k roku 2020)
Úřední jazyk:	ruština, jazyky autonomních oblastí
Vznik:	25.12. 1991
Vývoz:	ropa, zemní plyn, nerostné suroviny
Dovoz:	stroje, strojírenská zařízení

Obrázek 1 Státní vlajka Ruské federace

Zdroj: Skrblik (2022)

Obrázek 2 Státní symbol Ruské federace

Zdroj: Skrblik (2022)

3.1.1 Historický vývoj a současná Ruská federace

„Rusko je nepochybně pojem, který nelze odloučit od Sovětského svazu, i když bývá chápán velice široce.“ Rusko proto znamená vícero významů jako například prostor, státnost, národ či historie (Johnová, 1984, str. 1).

Dle Romancova (2018) se Rusko v současnosti vnímá ve světě jako:

- *„Rusko je veliké;*
- *Rusko je výjimečné;*
- *Rusko je vítězné;*
- *Rusku je třeba projevovat vděk.“*

3.1.1.1 Kyjevská Rus (879–1240)

V pozadí prvních slovanských států na území Ruska stáli švédští vikingští obchodníci. První Slované v Rusku pocházeli z oblasti současného Běloruska. Švédští usedlíci založili osadu Novgorod, kde se usadil kníže Rurik, který začal obchodovat s Konstantinopolí, Bagdádem a Kyjevem. Koncem 9. století se největší centra Novgorod, Kyjev a Smolensk spojila a byl založen nový stát – Kyjevská Rus (Pochylý a kol., 2003, str. 77).

Johnová (1984, str. 98) konstatuje, že hlavnímu městu Kyjevské Rusi se přezdívalo „*Matka ruských měst*“. Sofía byla městem plná chrámů, kostelů a tržišť. Z Kyjevské Rusi se stával mocný a bohatý stát.

Počátkem 11. století se tato poměrně vyspělá civilizace začala rozpadat a její obyvatelé uprchli do bezpečnějších severních krajů za území bývalé Rusi. Nakonec ve 13. stoletím dobyli Kyjev Mongolové, a to znamenalo definitivní konec této středověké civilizace. V teritoriích, kam se uchýlili obyvatelé z Kyjevské Rusi se začaly psát nové dějiny o městě a státu nesoucí název Moskva – nové Rusko. (Pochylý a kol., 2003, str. 77).

3.1.1.2 Moskevské velkoknížectví (1276–1547)

Počátky Ruska jakožto státu se začaly psát až ve 13. století, kdy se suzdalský kníže Jurij Dolgorukij poprvé zmínil o Moskvě ve svých spisech. (Romancov, 2018). Posléze se z Moskevského knížectví stalo Moskevské velkoknížectví a přetransformovalo se na ekonomické centrum a teritoriální závod. Moskevský stát se v následujících desetiletích rozrůstal dále na sever. V pozdější době, kdy západní civilizace kolonizují Afriku a podnikají cesty přes Atlantik, se Moskevský stát stává větším městem s opevněním a řadou hradišť. Avšak doposud nejsou v jeho zájmu expanze mimo jeho území.

Dle Půrové a kol. (2001, str. 226) byla ale Moskva roku 1237 dobyta a vypálena Mongoly a časem si podmanili většinu území Ruska. Ke konci 13. století se teprve území Moskevského velkoknížectví začalo rozšiřovat.

Lingea (2018, str. 12) navíc dodává, že během nadvlády Mongolů se více než po 250 let Rusko vyvíjelo bez kontaktu se západní Evropou.

Johnová (1984, str. 12) podotýká, že město Moskva je pojmenovaný podle řeky, na které leží. Slovo Moskva také znamená v ruštině „bažinaté místo“ nebo „mechovou pláň“, jelikož bylo město situováno na bažinatém terénu.

Termín Rusko se používalo pouze jako výraz teritoriální, jelikož na území Moskevského státu a jeho blízkém okolí žilo spousta národů. Označovalo se tím spíše určitá část Evropy. Navíc Moskevský stát potažmo Rusko nebylo bráno na přelomu středověku a novověku mezi evropské civilizace. Až později se Rusko stává „*součástí evropského systému mezinárodních vztahů*“. *Rusko se v podstatě dřív stalo nejrozlehlejším státem na této planetě a posléze se mu podařilo integrovat se v podobě vojenské konfrontace vůči sousedům*“ (Romancov, 2018).

Během 14. století se postupně oslabují síly tzv. Zlaté hordy, tedy nájezdů Mongolů a započal také konec vlády Tatarů, kdy se Slované vzbouřili a vymanili se z jejich nadvlády, aby si založili vlastní samostatný stát. (Dejepis, 2021a). Tento samolibý cíl ale ztroskotal, když byla Moskva znovudobyta a „*snaha osamostatnit se trvala ještě dalších sto let*“.

3.1.1.3 Carské Rusko (1547–1721)

Ke konci 14. století byla sehrała nejdůležitější bitva ruských středověkých dějin, kdy definitivně ruská vojska porazila Zlatou Hordu v bitvě na Kulikovském poli. Moskva se vzpamatovala z tehdejších nájezdů a začala získávat nad ostatními okolními zeměmi převahu (Půrová a kol., 2001, str. 226).

Postupně si začala také podrobovat sousedící městské státy a nově vznikající ruský stát začal být znovu úzce spjat s pravoslavnou církví (Lingea, 2018, str. 12).

Velkoknížectví Moskevské hrálo mimo jiné důležitou roli, když ho připojil slavný ruský kníže Ivan III. ke Knížectví jaroslavské a rostovské a položil tak základní kmeny ke vzniku ruského státu. Ke konci 15. století Ivan III. skoncoval s tatarskou nadvládou v Rusku a nechal přestavět Kreml, sídlo a pevnost ruských knížat (Dejepis, 2021a).

Curtis (1996, str. 13) konstatuje, že se roku 1547 nechal Ivan IV. Hrozný korunovat prvním ruským carem, což byla analogie k titulu císař. Za jeho vlády se rozmohla moc carských autokratických sil. Proslul zejména svými správními, hospodářskými, vojenskými a právními reformami. Tyto reformy nepochybně byly určeny zejména k přípravě státu na válečná tažení. Vytyčil hlavní směry ruské expanze směrem na Sibiř a založil tajnou policii, aby udržel Rusko pod kontrolou (Pochylý a kol., 2003, str. 155). Ivan IV. Hrozný a jeho družina dobyla na východě Kazaňský a Astrachaňský chanát a následně překročili Ural, kde zdecimovali Sibiřský chanát (Romancov, 2018). Na počest nad vítězstvím kazaňského chanátu nechal vybudovat Ivan IV. Hrozný slavnou památku – chrám Vasila Blaženého.

Podle Curtise (1996, str. 13, 14) slovo hrozný („*groznyj*“) je v ruštině homonymum pro slovo „*úžasný a velkolepý*“ ale i „*obávaný nebo krutý*“. Za jeho vlády panoval v zemi strach a obavy. V dětství zažíval tvrdou výchovu, která způsobila jeho krutou a nepředvídatelnou povahu. Posílil roli cara na nebývalý stupeň moci, což dokazuje nespoutanou moc v rukou psychicky labilního jedince. Ačkoliv se jedná o jednoho z nejvýznamnějších panovníků Ruského carství, který proslul na základě svých dosažených

úspěchů, jeho paranoie a deprese způsobily smrt tisícům jeho vlastním poddaným. Vyvraždil půlku šlechty a ke konci své vlády přivedl zemi ke krizi. Nechal zkonfiskovat zemskou půdu elitě a přijal zákon, který odejmul práva lidem a učinil z nich nevolníky (Kempná, 2007, str. 26).

(Půrová a kol., 2001, str. 227) podotýká, že Ivan IV. Hrozný obnovil obchodní styky s evropskými zeměmi a vytvořil centralizovanou carskou (absolutistickou) vládu, tzv. samoděržaví.

Dynastie Rurikovců vymřela po meči na konci 16. století a nastalo tzv. období chaosu/zmatků neboli Smuty (1598–1613). V ruských dějinách je toto období chápáno jako střídání panovníků na trůně a neustálé občanské války mezi knížaty (Lingea, 2018, str. 12).

3.1.1.4 Ruské impérium (1721–1917)

„Moskevské carství vybredlo z anarchie roku 1613 nástupem Romanovců na trůn. Za cenu územních ústupků získal car Michail (Romanov) uznání od Švédů a Poláků.“ (Bělina a kol., 1995, str. 48.). Car Michail nechal založit rok Romanovců, kteří pak vládli Rusku až do roku 1917 (Pochylý, 2003, str. 15).

Lingea (2018, str. 12) předkládá, že Moskva se stala hlavním městem Ruska až za vlády Romanovců.

3.1.1.5 Vláda Petra I. Velikého

Kempná (2007, str. 27) dodává, že po uchopení moci Romanovci se roku 1689 stal carem Petr I. Veliký. Jedná se o jednoho z nejvýznačnějších ruských panovníků, na jehož konci vlády se z Ruského impéria stala jedna z nejmocnějších zemí Evropy. Petr I. Veliký zmodernizoval manufaktury, továrny, města, posílil carskou armádu a loďstvo, aby mohl zabrat území Švédům a osmanským Turkům. Nechal si na zakázku postavit zcela nové luxusní město na pobřeží Baltského moře nesoucí jeho jméno – Petrohrad (Sankt Peterburg). Ihned po jeho dokončení z něj udělal hlavní město Ruska. Petr I. Veliký přijal titul *„imperátora vší Rusí“* a nejenže to byl inteligentní a mocný muž, ale i krutý vládce, který nechával likvidovat své odpůrce a vzbouřence (Bělina, 1995, str. 51). Nechal založit juliánský kalendář místo moderního gregoriánského a namísto cyrilice přijal azbuku, což vzbudilo u mnoha Rusů dojem, že nepatří do Evropy a nastalo pozdvižení. Petr I. spatřoval jasnou hierarchii v moderní armádě, kterou chtěl zmodernizovat dle západního

stříhu. (Vydra a kol, 2017, str. 131). Ruský stát měl fungovat jako ideální mechanismus s jedním hybatelem.

Dle Brzóska (2020, str. 107, 108) se novodobé Ruské impérium zformovalo během 18. století, jelikož se v zemi začaly zavádět nové reformy, patenty, normy, a především byla zahájena imperiální expanze. Rozpínání Ruského impéria směřovalo na západ do Pobaltí proti Švédům, na Ukrajinu, do Polska a dále na jih do Černomořské nížiny proti Osmanské říši.

Ale Barkhudaryan (2007) in Chubariyan (2020, str. 578) tvrdí, že „*Imperiální Rusko se s trochou nadsázky věnovalo hospodářskému a kulturnímu rozvoji a zakládání politických organizací.*“ Problémem formování Ruska se stalo obsazování Sibíře a Dálného východu. Násilné začlenění Arménie a Gruzie bylo vnímáno jako volba „menšího zla“, jelikož by tyto území byla dobytá Turky.

3.1.1.6 Vláda Kateřiny II. Veliké

Podle Jáska (2004, str. 107) se v roce 1762 v Rusku udál státní převrat, který přivedl na trůn carevnu Kateřinu II. Velikou. Nechala zabít svého manžela, předchozího cara Petra III.

Curtis (1996, str. 24, 25, 26) dále konstatuje, že za panování Kateřiny Veliké došlo k pozoruhodné imperiální expanzi Ruska, což přineslo nová území na jihu a západě. Obsadila Krym, kolonizovala území podél Černého moře nebo Aljašku. Osmanská říše ztrácela postupně vliv a byla nucena tolerovat vliv Ruska na Balkáně. Během dobývání si Rusko rozdělilo Polsko mezi Prusko a Rakousko. Kateřina II. Veliká je brána za osvícenou carevnu, která vládla nejdéle ze všech panovníků Ruska a během jejího vládnutí došlo k zefektivnění správy, rozvoji prozápadního politického a právního myšlení a také k rozmachu staveb měst a vesnic. Za její vlády zažilo Rusko stabilitu (Jásek, 2004, str. 107).

Když se Rusové, resp. Kozáci rozhodli jít dál na východ od Uralu, narazili na Bajkal a podél řeky Amur se setkali s Číňani, kteří jim kladli odpor a znemožnili jim jít na jih, uvádí Romancov (2018). Jejich stočení na sever, zkoumání pobřeží Ochotského moře a Kamčatky je dovedlo k Beringově úžině, kterou překročili a dostali se na Aljašku. Jejich zvědavost je dostala až k dnešnímu San Franciscu, kde založili jednu z nejstarších památek na americkém území, pevnost Fort Ross. Tato výprava jim trvala neuvěřitelných 70 let. Když

Rusové chtěli expandovat do jakékoliv části světa kromě severu, narazili na silný odpor svých sousedů. Proto si Rusové za celou svou historii museli území většinou dobývat.

Kempná (2007, str. 28) k tomu ale dodává, že Kateřina II. Veliká významně podporovala obchodování a založila několik univerzit. Bohužel elegantní život v palácích měl i svou temnou stránku. Chudí nevolníci platili vysoké daně a museli bojovat v armádě ve válkách. Kateřina II. Veliká chtěla změnit život svým poddaným, ale většina jejich plánů se nezdařila. Když projížděla svou zemí, její posluhovači zaháněli chudé ruské obyvatelstvo a podpláceli lidi, aby si na sebe brali drahé kožešiny a teplé ošacení anebo se stavěly kulisy bohatých vesnic.

„Bez našeho souhlasu nevystřelilo v Evropě jediné dělo.“ Pronesl slavný ruský ministr zahraničí Alexandr Bezborodko v 18. století za éry Kateřiny Veliké. (Romancov, 2018). Tento ilustrativní výrok ukazuje, že se jednalo o fenomén, tedy *„bez souhlasu Ruska se nic nesmí nebo se nic dít nemá“*. Z hlediska percipování Ruska na evropském dějišti to znamená, že Rusové v této době měli silný vliv na chod Evropy.

Dle Landmanna (2009, str. 159) se v dalších letech Rusko potýkalo s válkami o území. Na začátku 19. století země čelila Napoleonovu tažení, které nakonec úspěšně zastavila. Posléze si přivlastnila Zakavkazsko, střední Asii a válčila s Japonskem.

3.1.1.7 Svaz sovětských socialistických republik (1922–1991)

Dle Běliny (1995, str. 179, 180, 190, 192) se v 19. století Německé císařství postavilo proti ruským zájmům, a proto se rozhodlo založit alianci s Rakousko-Uherskem a Itálií, tzv. Trojspolek. Rusové na to zareagovali postupným sbližováním se s Francií až nakonec vznikla tzv. Trojdohoda, jelikož se k těmto zemím později přidala i Velká Británie. Během 1. světové války byli ruské armády roku 1915 fakticky zdecimovány. Neúprosné ztráty z letních ofenziv roku 1916 přivedli důstojnický sbor k úpadku a zhroutila se morálka. Válka zasáhla především válečný průmysl a ekonomiku. Celý ruský systém byl navíc prolezlý korupcí a mocenské struktury se rozpadaly. Rusové v roce 1918 podepsali Brestlitevský mír, demobilizovali armádu a ukončili veškeré boje na frontě s Německem a Rakousko-Uherskem.

3.1.1.7.1 Velká říjnová socialistická revoluce

Lingea (2018, str. 18) doplňuje, že 1. světová válka přivedla už tak zbídačené Rusko na pokraj revoluce. Spontánní lidové povstání v Petrohradě v reakci na válečný úpadek a morálky Ruska vyvrcholilo svržením carské vlády v březnu 1917 (Curtis, 1996, str. 55). Obyvatelstvo obrátilo svůj hněv proti carské rodině. Téhož roku abdikoval car Mikuláš II. a byla nastolena prozatímní vláda. „*Jednou ze skupin revolucionářů byli bolševici, vedení Vladimírem Iljičem Uljanovem, známým spíše pod jménem Lenin*“ (Kempná, 2007, str. 70).

Lenin a jeho stoupenci zakládali tzv. „sověty“ neboli revoluční gardy. „*V noci na 25. října 1917 pak došlo k ozbrojenému konfliktu – signálem k němu se stal výstřel z křižníku Aurora. Bolševici obsadili všechna strategická místa. Zbytek země neměl zpočátku o tom, co se v Petrohradě odehrálo, ani poněti*“ (Lingea, 2018, str. 19).

Dle Historyhome (2013) v červnu 1918 vypukla v Rusku občanská válka mezi příznivci vlády (bělogvardějci) a Rudou armádou (bolševici). Bolševici postupně ovládali více a více území a poráželi „bílé“ generály, kteří stáli za carem. Roku 1918 komunisté popravili celou carskou rodinu a roku 1921 válka skončila vítězstvím bolševiků.

Válečný komunismus byl nouzový stav a hospodářská politika zavedené Leninem během občanské války. Tato politika zahrnovala znárodnění veškerého obchodu, průmyslu a přísnou kontrolu práce. V důsledku tohoto programu došlo k fatálnímu kolapsu průmyslové a zemědělské výroby a obyvatelstvo trpělo, jelikož se objevil hladomor. Ruská revoluce zahrnovala období 1917–1922 a je jedním z nejkontroverznějších témat, které změnilo vývoj ruských dějin a je chápáno začátek „sovětského období života“ (Mikhutina, 2007 in Chubariyan, 2020, str. 581, 582).

Půrová (2001, str. 395) popisuje, že v roce 1922 se hlavní město přesunulo z Petrohradu zpátky do Moskvy. Bolševici přijali nové zákony, které si legislativně upravili k obrazu svému, rozdělili velkostatky a rolníci dostali půdu. Banky se dostali pod kontrolu státu a církev začala být utlačována. V témže roce vznikl nový stát – Svaz sovětských socialistických republik (SSSR). Po smrti Lenina začal boj o moc v novém státě mezi Trockým a Stalinem. Postupným opevňováním svého vlivu a izolací svých soupeřů ve straně se stal jediným vůdcem Sovětského svazu Josif Vissarionovič Stalin, který vedl sovětskou politiku až do roku 1953 (Curtis, 1996, str. 55).

3.1.1.7.2 Velká vlastenecká válka

Dle Färbera (2003, str. 202) se na podzim roku 1939 v Berlíně sešli Molotov (ruský ministr zahraničí) a Ribbentrop (německý ministr zahraničí), aby podepsali prozatímní dohodu – Pakt Ribbentrop-Molotov. Tento svazek byl smluvní dohoda o neútočení, v níž se zavázali, že budou respektovat své hranice. V tajném dodatku si také rozdělili Polsko a SSSR si mohlo mimo jiné anektovat Pobaltí, část finského území a historické území Besarábie v Rumunsku. Při vypuknutí 2. světové války, kdy nacistické Německo napadlo Polsko 1. září 1939 ho z východu napadl také Sovětský svaz. Sověti pak také zaútočili na Finsko v roce 1939 (tzv. Zimní válka), kde se ukázala jejich fatální zaostalost ve výzbroji a vedení moderního boje (Bělina, 1995, str. 226).

Německý plán operace Barbarossa (Hitlerův plán útoku na SSSR) se uskutečnil 22. června 1941, kdy německé armády překročili bez vyhlášení války sovětskou hranici (Jordan a Wiest, 2004, str. 102, 105). Pro Němce bylo podstatné rychlé obsazování území a nálety na klíčové cíle. Této taktice se říkalo „blitzkrieg“ neboli „blesková válka“. Němečtí generálové věřili, že do léta obsadí Moskvu a do několika měsíců Sovětský svaz padne. Pro Rusi tak začala nejpodstatnější část 2. světové války - Velká vlastenecká válka a boje na východní frontě (Färber, 2003, str. 3).

Lingea (2018, str. 20) vymezuje důvody, proč byli Němci v prvních měsících úspěšní ve válce. Rudá armáda utrpěla ztráty při čistkách ve vedení ve 30. letech a přišla tak o své nejlepší velení. Než se sovětská obrana vzpamatovala a byly podniknuty defenzivy, stála německá armáda u Lenigradu a Moskvy. Německé velení si bylo v roce 1942 jisté totálním vítězstvím. „*Hitler plánoval, že Silvestr roku 1942 oslaví v některém ze zdejších petrohradských paláců, dokonce nechal vytisknout pozvánky na recepci v hotelu Astoria.*“ Lingea (2018, str. 20).

Po bitvě u Stalingradu roku 1943, v němž byla německá armáda poražena pokračovala Rudá armáda v bojích a zatlačovala německá vojska zpět přes východního Evropu až k Labi a Berlínu. Závěrečnou operací bylo dobytí Berlína v dubnu 1945 a konec 2. světové války, jednoho z nejtemnějších období našich novodobých dějin (Mandelová a kol., 2006, str. 40). Ruské ztráty na životech byly ze všech bojujících zemích největší. (Vydra a kol., 2017, str. 344). Přes 25 milionů civilistů a 8,7 milionů vojáků zemřelo. Bylo také zničeno 1 700 měst, 70 000 vesnic, 30 000 továren a 65 000 km železnic. I přes nejkritičtější období se dokázal sovětský lid semknout a překonat válku kolektivním úsilím.

3.1.1.7.3 Studená válka

Dle Mandelové a kol. (2006, str. 48) se po 2. světové válce výrazně diferenciovala ekonomická úroveň Západní Evropy. SSSR se stěží ekonomicky vyrovnával s kapitalistickým trhem. Válkou zdevastovaná krajina a hospodářství byla přestavěna direktivními ekonomickými plány a byla vybudována řada průmyslových objektů, energetických zařízení atd. V zemích východního bloku se projevovala vlna nevole, jelikož tamější režimy podporované SSSR utlačovaly demokratické svobody. Docházelo tak k protestům a nepokojům.

Rozhořelo se nové napětí, a to mezi Spojenými státy americkými, Sovětským svazem a jejími spojenci podle Půrové (2001, str. 436, 437). Následné období se začalo nazývat tzv. Studená válka. Mocnosti hromadily zbraně hromadného ničení, dobývaly vesmír, zbrojily či aktivně využívaly kontrarozvědky. Toto soupeření se odehrávalo „bez válek“. Mezi Východem a Západem se snesla „železná opona“.

Jásek (2004, str. 107) tvrdí, že studená válka vyvrcholila v říjnu 1962 kubánskou krizí, kdy SSSR začal umisťovat jaderné rakety na Kubu v důsledku umístění amerických raket v Turecku. Hrozbu se naštěstí podařilo odvrátit.

Dejepis (2021b) uvádí, že SSSR měl problém s industrializací a prováděl pětiletky, které byly nerealizovatelné. Ty totiž vyžadovaly finanční a materiální prostředky, které si Sovětský svaz nemohl dovolit. Proto zavedl tzv. vnitřní půjčky, což byly peníze od obyvatelstva. Na základě tohoto opatření se sovětský průmysl rozmohl a zaměstnával miliony dělníků. V průběhu let bylo vybudováno a zrekonstruováno tisíce průmyslových závodů a změnila se celková struktura průmyslu a hospodářství. SSSR se postupně liberalizoval a začal osamostatňovat. Kolektivizace a s ním spojené zavedení kolchozů a sovchozů už před 2. světovou válkou změnilo sovětský venkov. Sovětská společnost dostala novou tvář. Ve vojensko-politické sféře založil SSSR jako reakci na vznik NATO tzv. Varšavskou smlouvu.

„Demokratizace a decentralizace patřily k hlavním komponentům Chruščovovy koncepce „destanilizace.“, konstatuje Vydra a kol. (2017, str. 368). Dle jeho tvrzení měla určena demokratizace vyvrátit a delegovat odpovědnost „na lid“. Cílem bylo zlikvidovat kult osobnosti a zajistit loajalitu široké veřejnosti ve prospěch řízení státu. Byly založeny sovnařchozy, které kontrolovaly hospodářství. Na konci 50. let na základě Chruščovových

reforem SSSR zažíval „zlatý věk“. Zvýšil se hrubý domácí produkt a průmysl se zemědělstvím rostly mimořádným tempem.

Zikmund (1990, str. 38) podotýká, že v době socialismu se dbalo především na dosažené úspěchy, větší dynamiku a harmonický rozvoj. SSSR se permanentně snažilo předejít kapitalistický hospodářství ve všech směrech. Nebezpečně se plýtvalo materiálním i lidským kapitálem a zanedbávaly se ekonomické vztahy. *„A jestliže tady je možnost, vyplývá z ní i povinnost, protože dlouhodobě závisí celý náš vnitřní vývoj, obrana, zahraničně politická pozice i fronta ideologická především na převaze ekonomické.“*

Velmoc Svaz sovětských socialistických republik trvala od roku 1922 do 1991, jak uvádí Curtis (1996, str. 55). Tato ideologicky založená říše zhruba odpovídala velikosti předchozí Ruské říši a zahrnovala ruskou, běloruskou, ukrajinskou a zakavkazskou republiku.

3.1.1.8 Rozpad SSSR a Ruská federace

Začátkem 80. let 20. století se země s komunistickou vládou potýkaly s ekonomickými a politickými problémy, konstatuje Kempná (2007, str. 92, 93). V roce 1985 se stal představitelem Sovětského svazu M. S. Gorbačov. Začal s přestavbou země, postupně umožňoval lidem volně žít a podnikat. V zemích východního bloku jako Polsko nebo Československo se lidé začali bouřit proti totalitnímu režimu. V Berlíně padla zeď a roku 1989 všechny komunistické vlády v Evropě padly.

Podle Jáška (2004, str. 107) se Gorbačov pokusil o větší svobodu, otevřenost a reformy (např. perestrojku), což nakonec skončilo rozpadem SSSR a sovětského bloku ve východní Evropě. Prakticky i formálně přestal SSSR existovat k datumu 31.12. 1991. Rusko se stává federací s mnoha politickými, ekonomickými i národnostními problémy a rozpadl se na 15 samostatných států. (Mandelová a kol., 2006, str. 52).

Následně Rusko čelilo nespočetně mnoha problémům po rozpadu SSSR, když se vydalo na cestu za demokracií (Jásek, 2004, str. 107). Například v roce 1994 vojensky napadlo a obsadilo separatistické Čečensko, které bylo od 19. století součástí Ruska. Novým prezidentem Ruské federace se od roku 1991 stal Boris Jelcin a začala nová etapa ruských dějin (Kempná, 2007, str. 93).

Dle Vydry a kol. (2017, str. 411) znamenal neúspěch srpnového puče v roce 1991 a následný rozpad SSSR symbolické ukončení autokracie. Velká většina lidí tuto událost přijala kladně, ale zároveň je doprovázela nejistota z politické a ekonomické budoucnosti země. „*Likvidace starého režimu se ukázala snadnější než budování nového.*“ Když autokratický režim padl, v zemi zavládla korupce a nastal pokles ekonomiky, dodává Lingea (2018, str. 22). Měnová krize, hyperinflace a devalvace rublu způsobily úpadek životní úrovně. Absence politického a bankovní prostředí znemožnili růst ekonomice.

Ihned po zvolení B. Jelcin zakázal komunistickou stranu a dosazoval své lidi do armádních složek, popisuje Vydra a kol. (2017, str. 411). Poklidný přechod z totalitního státu na demokratický umožnil zachovat staré struktury. Začaly být realizovány 3 etapy ekonomického „vzkříšení“ pomocí tzv. „*šokové terapie*“ (Vydra a kol., 2017, str. 418):

- liberalizace vnitřního a vnějšího obchodu;
- liberalizace cen;
- privatizace.

Dle Chisholm a kol. (1997, str. 215) došlo v roce 1991 ke vzniku Společenství nezávislých států (SNS), jejímž zakládajícími členy se staly RF, Bělorusko a Ukrajina. Navíc se rozpustila i Varšavská smlouva. To mělo za následek zdražení potravin, nárůst inflace a znehodnocení úspor. V březnu roku 2000 vyhrál volby Vladimir Putin, který představoval zřetelný protiklad k B. Jelcinovi. Jeho cílem bylo vrátit Ruskou federaci zpět mezi supervelmoci a všestranně posílit zemi. Putin a jeho strana Jednotné Rusko, včetně vládní elity v Rusku mají stále nejlepší výsledky ve volbách a u lidí spatřují velikou oblibu. Autokratická tradice má v zemi zvyk, jelikož s ní byla často spojována stabilita a prosperita.

Ve 21. století se situace v Rusku začala zlepšovat, jelikož do země začaly proudit nové investice a zahraniční turisté (Lingea, 2018, str. 22). Města se začala rozvíjet a ekonomika se vydala novým směrem.

Podle Greigové (str. 69, 2008) je podoba vlajky Ruska z roku 1993 a představuje 3 aspekty (viz. obr. vlajky):

- **bílá** – aristokracie, Bělorusové či Bůh;
- **modrá** – poctivost, Ukrajinci nebo symbol cara;
- **červená** – statečnost, Rusové či lid.

3.1.2 Geografie, podnebí, přírodní podmínky

Dle Jáška a kol. (2004, str. 104) je „*Rusko největší země na světě. Pokrývá dvě třetiny rozlohy Asie a jednu třetinu rozlohy Evropy. Prochází jím 11 časových pásem.*“

Území Ruské federace sahá od východní Evropy přes celý asijský kontinent až ke vzdálenému Tichému oceánu, který tvoří jeho východní hranici. Na severní straně země zasahuje až za polární kruh a na jihu do Střední Asie (Simon a kol., 2016 str. 79).

RF lze rozdělit na (Brzóska, 2020, str. 106, 107):

- **Evropské Rusko;**
- **Západní Sibiř;**
- **Centrální Sibiř;**
- **Dálný východ.**

Na rozsáhlém území Ruska se podílí zejména různorodé krajinné typy, evropská část je spíše rovinná. Převládají tam nížiny a místy pahorkatiny (např. Valdajská vrchovina). Na jihovýchodě evropského Ruska se nachází Kaspické nížiny. Na jihu se tvoří Kavkazské pohoří, kde leží nejvyšší hora RF – Elbrus. Podél východní evropské hranice se tyčí pohoří Ural. Na východ od Uralu se rozprostírá území Sibiře. Na Dálném východě se nachází pohoří Sichote-Aliň, které se táhne podél pobřeží v délce 1 000 km. Vegetace zachovává šířkovou pásmovitost a severní pobřeží Ruska pokrývá tundra. Vnitrozemí se skládá z větší části z jehličnaté tajgy, která se táhne od evropských regionů až k Tichému oceánu. Na jihu Ruska a v Záposibiřské části se nacházejí travnaté stepi. Na Dálném východě je jižní hranice tvořena pouští a polopouští. Na poloostrově Kamčatka je sopečné pohoří s 28 činnými sopkami (např. Ključevskaja) (Kašparovský, str. 75, 2017).

Na severu je země omývána úmořím Severního ledového oceánu. Mezi severní moře se může zařadit Barentsovo, Karské, Východosibiřské nebo Moře Laptěvů. Ve východní části Ruska, kde sousedí s Tichým oceánem je Ochotské či Beringovo moře, které odděluje Asii od Severní Ameriky (Klímová a kol., 2008, str. 17). Atlantský oceán je výhodný pro rybolov. Kurilské ostrovy jsou na dohled od Japonska a z nejvýchodnějšího poloostrova Čukotky je vidět až na Aljašku. Na Záposibiřské rovině protékají veletoky Ob, Irtyš a Jenisej. Bajkal je nejhlubší jezero na světě a představuje také největší zásobárnu sladké vody, konstatuje Landmann (str. 158, 2009). Mezi největší jezero patří Kaspické moře, mezi další jezera patří Ladožské nebo Oněžské. Největší řeka v evropské části je Volha, která ústí

do Kaspického moře. Do Atlantského oceánu se vlévá řeka Don a známá řeka Něva, která protéká Petrohradem.

Simon a kol. (str. 79, 2016) tvrdí, že Rusko se nachází v různých podnebních pásmech.

Podnebí v Rusku je velmi diferenciální a někdy i extrémní (Landmann, str. 158, 2009). Počasí ve střední a severní části země je charakteristické nadměrným střídání teplot v průběhu roku. Jaro a podzim jsou víceméně studenější, než v Evropě. Na severu a zejména v centrální Rusku panují chladné a dlouhé zimy. V oblastech stepí, tedy na jihovýchodě země jsou velmi vysoké teploty v létě, a naopak v zimě velmi studené. Také jsou zde málokdy přeháňky. U Černého moře jsou léta teplá a zimy mírné. Pro Sibiř platí, že jsou zde velmi nízké teploty v zimě a léta jsou krátké bez výrazných srážek. Sibiř a Dálný východ se nachází v pásmu věčně zmrzlé půdy. Rusko jako součást Euroasie zažívá kruté zimy, kdy běžné teploty někdy dosahují až -50°C (Chisholm a kol., 1997, str. 215).

Sibiř je rozsáhlá oblast Ruska, která leží na severovýchodě země, tvrdí Simon a kol. (2016, str. 81). Táhne se od Uralu až po Čukotský poloostrov. Představuje zhruba 75 % rozlohy RF a je velmi zřídka osídlena. Většina obyvatel Sibiře se koncentruje kolem Transsibiřské železniční magistrály, kterou zde Rusové vybudovali ve 20. století. Měří 9 297 km a spojuje Moskvu na západě s Vladivostokem, který leží na východě.

„Tím, že do ní patří rozlehlá a jen velmi řídko osídlená Sibiř, je hustota obyvatel značně nízká. Většina obyvatel Ruska sídlí v evropské části.“ Velikost Ruska mu ale na oplátku dává bohatou nabídku přírodních památek a atraktivních míst. (Flymeto, 2021)

Britannica (2021) odkazuje na sousedící země Ruska (viz Příloha A). Na jihu hraničí se Severní Koreou, Čínou, Mongolskem a Kazachstánem, Ázerbájdžánem a Gruzii. U jihozápadní a západní hranice sousedí s Ukrajinou, Běloruskem, Lotyšskem a Estonskem, na severu s Finskem a Norskem. Na severozápadě má malé průčelí u Baltského moře v Petrohradě a také se její území tzv. exkláva Kaliningrad nachází v oblasti bývalého východního bloku, která sousedí s Polskem a Litvou.

Podle Zwettlera (1999, str. 356) v Rusku zabírají lesní plochy cca 45,6 %, pastviny 4,1 %, zemědělská půda okolo 7,7 % a ostatní 41,8 %.

3.1.3 Politický systém Ruské federace

Rusko je federativní poloprezidentská republika se zastupitelskou demokracií. (Svoboda, 2002). I přesto nemůže být definice politického systému RF z hlediska modelu uspořádání sítě federálních institucí tak jednoznačná. Problém totiž nastává, jestliže se řeší soustava čistě prezidentská, či poloprezidentská. Obvyklé zasazení RF jako poloprezidentské republiky není totiž vždy zcela přesné. (Holzer, 2001, str. 23, 24). Při hledání odpovědi je třeba se soustředit na samotné změny v procesech politické situace, tedy na rozpad SSSR v 90. letech a také na jeho vlivné faktory. (Gelman, 2001 in Holzer, 2001, str. 19).

Ústava Ruská federace z roku 1993 začíná slovy:

„My, mnohonárodnostní lidé Ruské federace, sjednoceni společným osudem na naší zemi, potvrzujícím lidská práva a svobody, občanský mír a harmonii, zachovávající historicky ustavenou státní jednotu, vycházející ze všeobecně uznávaných principů rovnosti a sebeurčení národy, které si ctí památku našich předků, kteří nám předali lásku a úctu k vlasti, víru v dobro a spravedlnost, oživení suverénní státnosti Ruska a potvrzení nedotknutelnosti jeho demokratického základu (...) přijímáme Ústavu Ruské federace.“ (Konstitucija, 2001a)

3.1.3.1 Moc výkonná

„Ústava vymezuje Ruskou federaci jako právní stát s republikánským zřízením federativního typu. Ústava posiluje roli exekutivy oproti legislativě. Dáno je to především posílenými prezidentskými pravomocemi“ (Beneš, 2012). Během několik let se RF stala politickým subjektem, který je možné označit za státní formu *sui generis* (svého druhu) (Cabada a kol., 2008, str. 379).

Dle Beneše (2012) má prezident silné postavení a někdy se o Rusku pojednává jako o mocném prezidentském systému. Prezident RF je (Russia Votes, 2015; Konstitucija, 2001b):

- *„hlavou státu a reprezentuje Ruskou federaci navenek;*
- *garantem ústavy;*
- *určuje základní orientaci domácí i zahraniční politiky;*
- *vybírá předsedu vlády;*
- *je vrchním velitelem ozbrojených sil;*

- *má zákonodárnou moc, kterou omezuje pouze ústava a nepodléhá schvalování parlamentem;*
- *má pravomoc vydávat dekrety.*“

Prezidentem je od 7.5. 2018 Vladimir Vladimirovič Putin. (BusinessInfo, 2020a).

Prezident je hlavou státu a garantem lidských a občanských svobod. Volí ho občané na 6leté funkční období na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním (Kremlin, 2021) (viz Příloha E).

Cabada a kol. (2008, str. 384) stanovují, že privilegia prezidenta dobře reflektují tradici ruské společnosti, která je založena na personifikovaném způsobu reprezentace. Rusové vždy toužili po silném a nezávislém vůdci (Zhelvis, 2019, str. 86).

Hradský upozorňuje (2018) na centrální úroveň, kdy se na činnost prezidenta podílí zejména Administrativa Prezidenta Ruské federace, Státní rada Ruské federace, Rada bezpečnosti Ruské federace a další komise a rady působících při prezidentovi.

Vláda v RF je exekutivním orgánem a disponuje menšími pravomocemi, než prezident. Vládu tvoří předseda, místopředsedové a federální ministři. Jejimi kompetencemi jsou ekonomické záležitosti a navrhování státního rozpočtu. (Beneš, 2012)

Na základě tvrzení Cabady a kol. (2008, str. 385) je vláda považována za sbor vykonavatelů prezidentské politiky. Vláda je prezidentovi odpovědná, premiér je navrhován prezidentem a schvalován Dumou.

3.1.3.2 Moc zákonodárná – Federální shromáždění

Orgánem zákonodárné moci Ruské federace je Federální shromáždění (Svoboda, 2002). Skládá se z horní a dolní komory. Dolní komora, tzv. Státní дума je volena v přímých volbách proporčním systémem a má 450 poslanců. Horní komora - Rada federace je jmenovaným orgánem, do kterého jsou posíláni 2 zástupci ze všech ruských regionů. Státní дума je volena na 4 roky (Zwettler, 1999, str. 356).

V pravomoci Státní dumy je (Beneš, 2012):

- poskytovat prezidentovi souhlas s jmenováním předsedy vlády, ale pokud jej třikrát neschválí, má prezident právo ji rozpustit;
- jmenuje a odvolává předsedu Centrální banky Ruska;
- uděluje milost;

- v případě obžaloby z velezrady smí spolu s Radou federace odvolat prezidenta.

Rada federace v parlamentu může (Beneš, 2012):

- schvalovat zákony předložené Státní dumou;
- rozhodovat o změnách státních hranic země;
- rozhodovat o umístění a přemístění ruských vojenských jednotek mimo RF;
- schvalovat jmenování soudců.

Dolní komora „Duma“ je odvozena od slova „dumat“ neboli „zamýšlet se“. (Zhelvis, 2019, str. 85, 86). V dnešní době vládne v Rusku strana Jednotné Rusko v čele s Vladimírem Putinem. Opozici sestavuje Komunistická strana RF, Spravedlivé Rusko, Ruská demokratická strana „Jabloko“ a Liberálně-demokratická strana Ruska. (Beneš, 2012).

V současnosti je rozložení Státní dumy následující (Duma, 2021):

- **Jednotné Rusko** – 343 poslanců;
- **Komunistická strana Ruské federace** – 42 poslanců;
- **Liberálně-demokratická strana Ruska** – 39 poslanců;
- **Spravedlivé Rusko** – 23;
- **Občanská platforma** – 1 poslanec;
- **Rodina** – 1 poslanec.

Roku 2005 byla ustanoven další orgán – Veřejná komora (Cabada a kol., 2008, str. 386). Sdružuje 120 zástupců občanské společnosti, nestátních organizací a dalších nepolitických skupin.

3.1.3.3 Moc soudní

Dle Svobody (2002) má justiční systém Ruské federace klíčový význam pro budování občanské společnosti a rozvoj národního hospodářství. Nezávisle řeší spory a slouží pro zachování a obnovení zájmů a práv země. Soudní moc je vykonávána prostřednictvím ústavního soudu Ruské federace. Mezi nejzákladnější právní normy patří ústava a ústavní zákony, mezinárodní smlouvy, federální zákony a zákony jednotlivých subjektů.

Soudní systém RF se skládá ze 4-instanční soustavy (Svobody, 2002):

- **soud prvního stupně;**
- **apelační soud;**
- **Federální arbitrážní soud (FAS);**
- **Nejvyšší arbitrážní soud Ruské federace (VAS).**

Arbitrážní soudy mají povahu státní. Mezi tyto soudy se řadí i rozhodčí soudy, které byly vytvořeny pro rychlejší řešení sporů zejména v obchodní sféře.

3.1.4 Administrativní členění Ruské federace

Bičík a kol. (2019, str. 79) tvrdí, že vnitřní administrativa RF je velmi komplexní. Rusko se dělí na 22 federálních republik, 46 oblastí, 9 krajů, 4 autonomní okruhy, 1 autonomní oblast (Židovská autonomní oblast) a 3 federální města (Moskva, Petrohrad a Sevastopol). Celkem je v RF 85 federálních subjektů (viz Příloha B). Evropská část RF tvoří cca 25 % rozlohy, ale žije na ní 90 % celkového obyvatelstva a vytváří se zde 80 % produkce. Na druhou stranu je zde jenom 15 % přírodních zdrojů. RF je navíc rozdělena do 7 federálních okruhů a má pronajaté teritorium – město Bajkonur v Kazachstánu. Federální okruhy byly stanoveny na rozhodnutí prezidenta, nejsou subjekty federace a nemají zastoupení v ruském parlamentu (BusinessInfo, 2016). Další města nad milion obyvatel kromě Moskvy jsou např. Petrohrad, Nižnij Novgorod, Omsk, Rostov, Jekatěrinburg, Ufa, Kazaň, Novosibirsk nebo Volgograd. Správní jednotky „oblasti“ mají vlastní parlament a mají právo vydávat vlastní legislativu. V čele oblastí stojí gubernátor jmenovaný prezidentem. (CK Mundo, 2021).

Moskevská a Petrohradská oblast patří mezi ekonomicky nejvýznamnější regiony RF, i když zde žije přibližně jen 8 % ruské populace (Brzóska, str. 109, 2020).

Ve vnitřní politice Ruska se zejména řeší správní vztahy mezi moskevským centrem a regiony RF, oznamuje Kotyk (2000). Bez aktivní účasti regionů, oblastí, bez reforem podporovaných regiony nebude v budoucnu možné v tak rozsáhlé zemi úspěšně realizovat proces politické a ekonomické transformace. *„V okamžiku, kdy Rusko proklamovalo svou suverenitu (12. června 1990), vystoupil do popředí problém vztahu centra a regionů jako klíčový problém ruské politiky, jako jeden z rozhodujících aspektů realizace transformačního procesu“* Kotyk (2000).

Holzer (2001, str. 83) konstatuje, že zakotvení ústavně-právního rámce vztahu federální oblastí vůči rovným regionům způsobilo zmatek v centru RF. Dle Zhelvise (2019, str. 83) je pojem efektivnost nesourodý s ruskou státní správou.

Puntomariento (2021) poukazuje na systémovou jednotu RF. Současné federální struktura země je výsledkem vůle nadnárodních národů země. Preambule Ústavy RF nastiňuje, že ruské obyvatelstvo působí jako ochránce historicky založené jednoty. Rusko je objektem mezinárodních právních vztahů. Má jedno společné území a federální hierarchie odráží svrchovanost vlastní integrity. Jediný legislativní systém garantuje volný pohyb občanů, zboží, peněz, služeb v rámci jednoty hospodářské zóny.

3.1.5 Demografie a životní úroveň

BusinessInfo (2020a) tvrdí, že národností složení v Rusku je následující:

- Rusové (77,71 %);
- Tataři (3,72 %);
- Ukrajinci (1,35 %);
- Baškirové (1,11 %);
- Čuvaši (1,01 %);
- Čečenci (1,00 %);
- Arméni (0,83 %);
- dalších 180 národnostní a etnických skupin;
- státní příslušnost nevedlo zhruba 3,99 %.

Náboženské vyznání se skládá z (BusinessInfo, 2020a):

- pravoslavní (73,6 % pokřtěných);
- starověrci (1,4 %);
- muslimové (7 %);
- katolíci (1 %);
- protestanti (1 %);
- buddhisté (1 %);
- judaismus (1 %);
- ateisté neboli „agnostici“ (14 %).

Co se týče ekonomicky aktivního obyvatelstva v Rusku, tak jeho podíl je přibližně 75,9 mil, tj. 51,6 % celkového počtu obyvatel, namítá BusinessInfo (2020b). Věk ekonomicky aktivního obyvatelstva činí 15-72 let. Průměrná délka života u mužů je 67,5 let a u žen 77,6 let. Věkový medián je 39 let. Dle expertů na demografii se Rusko od roku 2013 potácí s demografickou krizí, jelikož jeho porodnost vytrvale klesá. Míra porodnosti se odhaduje okolo 12,8 %. Panuje zde taky výrazná nerovnost mezi počtem mužů a žen, kdy ženského pohlaví je o 9 milionů více (53,7 % z celkové ruské populace). Přes 74 % obyvatel žije ve městech (CK Mundo, 2021).

Romancov (2017) podotýká, že kulturní ruský život není na vysoké úrovni a postupně upadá. Časté neetické chování vůči ženám v zaměstnání, nebezpečný silniční provoz v centru velkých měst či vysoká úmrtnost na základě otravy alkoholem je v Rusku velký problém.

„*Ruská civilizace vytvořila klasická umělecká díla všech žánrů, včetně inovací nepřetržitého významu v literatuře, hudbě, malbě, architektuře a baletu*“, podotýká Curtis (1996, str. 222). Umělecký ruský proces ale vždy narazil na politický dogma a musel se inspirovat i vnějšími vlivy. Tisíciletá historie Ruska zaujala zejména literatura a muzika jedinečné místo v kultuře, politice a jazykové evoluci lidu.

Rusové jsou velice pohostinní a každé nové osobní kontakty oplácí projevem přátelství. (Zaletsi, 2021). Hloubka vztahů je zde jiná a Rusové v tomto případě dávají přednost kvalitě před kvantitou. Charakteristická vlastnost Ruska má svébytný a ctižádostivý vztah k umění, zejména pak k literatuře, hudbě a divadlu.

Mezi největší a nejznámější svátky RF patří (Zaletsi, 2021):

- *Novoroční prázdniny – oslavy Nového roku (1. – 8.1.);*
- *Vánoce (7.1.);*
- *Den ochránců Vlasti (mužská podoba MDŽ) (23.2.);*
- *Mezinárodní den žen (8.3.);*
- *Svátek jara a práce (1.5.);*
- *Den Vítězství (9.5.);*
- *Den Ruska (12.6.);*
- *Den národní jednoty (4.11.).*

Podle Rosstatu (2021, viz Příloha C) je životní minimum v průměru 11 653 ₺. U dospělých činí 12 702 ₺, u důchodců 10 022 ₺ a u dětí 11 303 ₺. Průměrný příjem v hotovosti za měsíc činil v roce 2019 35 338 ₺, což je nárůst o 6,2 % oproti roku minulému. V roce 2020 to už bylo 35 676 ₺ a v 1. kvartálu roku 2021 se průměrný příjem snížil na 32 612 ₺.

Celková gramotnost se pohybuje okolo 90 % dle Klímové (2008, str. 29).

BusinessInfo (2016) ale apeluje, že v důsledku negativní tendence ve vývoji ruské ekonomiky se zpomalil růst příjmů v sociální oblasti. Došlo ke zvýšení chudoby a počet obyvatel s úrovní příjmů nedosahujících životní minimum dosahoval přibližně 14 % z celkového počtu obyvatel.

Finanz (2020) doplňuje, že se zvýšení životní úrovně nějak nepromítne do skutečného života. V prosince roku 2019 sice stoupl plat v zemi cca o 10,1 %, ale jedná se pouze o jednorázový efekt, který se týkal státních zaměstnanců.

3.1.6 Zahraniční politika Ruské federace

„V Rusku tedy nesporně existuje (...) rozsáhlý vnitřní ekonomický potenciál. Jeho využití by zřejmě vedlo jak k rozvoji žádoucích regionálních vazeb, tak zároveň k rychlejšímu vtahování země do globalizačního procesu, analogicky ostatním centrům ve světové ekonomice“ (Cihelková a kol. 2002, str. 32).

Ruská federace je stávajícím členem těchto významných organizací (Chisholm a kol., 1997, str. 215; Klímová a kol., 2008, str. 40; Cundr, 2021; BusinessInfo, 2020a):

- Rada Evropy;
- Evropská banka pro obnovu a rozvoj;
- Hospodářská komise pro Evropu;
- BRICS;
- Hospodářská a sociální komise pro Asii a Tichomoří;
- Společenství nezávislých států;
- Organizace spojených národů;
 - Rada bezpečnosti OSN;
- skupina G-8;
- Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti;
- Šanghajská organizace spolupráce;
- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě;

- Asijsko-pacifické hospodářské společenství;
- Černomořské hospodářské společenství;
- Euroasijská hospodářská unie;
- Mezinárodní měnový fond;
- Světová banka;
- Světová banka pro obnovu a rozvoj;
- Svaz Ruska a Běloruska;
- Pařížský klub;
- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj;
- Světová obchodní organizace

Rada federace (Council, 2021) v ustanovení stvrzuje dokončení fáze mezinárodní organizace pro hospodářskou spolupráci a integraci. Vstoupila do nové fáze, která má za cíl odemknout nový potenciál v zájmu vytvoření jednotného hospodářského prostoru, posílení konkurenceschopnosti a prosazování ekonomických zájmů mezi členy Euroasijské hospodářské unie (EAEU). Mezi členy EAEU, která vznikla roku 2014 patří Ruská federace, Bělorusko, Arménie, Kazachstán, a Kyrgyzstán. Členské státy provádějí jednotnou a koordinovanou politiku v klíčových oblastech a v makroekonomických otázkách a také v zahraniční, finančním, celním a měnovém odvětví. Nově rozšiřují zónu volného obchodu o Vietnam, Írán, Srbsko, Singapur, přičemž probíhají jednání s Indií, Egyptem a Izraelem. EAEU byla zamýšlena jako protiváha k rozšiřování politického a ekonomického vlivu EU.

Britannica (2021) doplňuje, že během období sovětské éry SSSR intenzivně obchodoval s ostatními socialistickými republikami, ze kterých spíše dovážel různé komodity (zejména strojírenské výrobky a spotřební zboží), které sám nedokázal v dostatečné míře vyrobit a uspokojit tak poptávku. Na oplátku SSSR vyváželo ropu a plyn do zemí se slabou energetickou základnou. Po rozpadu SSSR tento tradiční obchod nepokračoval, jelikož nově vzniklé státy nebyly schopné se s Ruskem domluvit na cenové politice. V současnosti je obchodní bilance s postsovětskými republikami pozitivní. Roku 1994 podepsalo Rusko dohodu s EU, ve které si posílilo ekonomické vazby a připojilo se ke skupině G-7.

Zahraniční obchod je relativně na střední úrovni. RF se drží na 14. – 16. místě spolu se Singapurem nebo Mexikem. Vyvážejí se zejména suroviny – paliva ze 70 %. (Bičík, 2019, str. 80).

Dle Rosstatu (2020) a Ministerstva financí RF (2020) in BusinessInfo (2020a) se na ruském exportu nejvíce podílí tradičně palivo-energetické suroviny, kovy a výrobky z nich, chemické zboží a komodity ze dřeva. V importu dominují výrobky strojírenského charakteru (automobily a příslušenství, dopravní zařízení), chemická produkce, zemědělská produkce a potraviny.

Vacek (2012) tvrdí, že Svaz nezávislý států vznikl v roce 1991 (viz Příloha B). Dohoda, která byla podepsána 3 státy v běloruském Minsku navíc definovala zánik SSSR. Charakter aliance je otevřený a mohou se do něj připojovat postsovětské státy a taktéž země, které sdílejí stejné cíle a hodnoty svazu. V tomtéž roce se do svazu přidalo dalších 8 států. Sídlo SNS je v Minsku a organizace má symbolický význam. Nekoncipuje nadvládními pravomocemi a kompetence SNS se omezují na obchodní, legislativní a bezpečnostní opatření. Mezi hlavní cíle SNS patří (Vacek, 2012; Minsk, 2021):

- *„spolupráce v politických, ekonomických, ekologických, humanitárních, kulturních a dalších oblastech;*
- *komplexní rozvoj členskými státy v rámci společného hospodářského prostoru a mezistátní spolupráce a integrace;*
- *zajištění práv a svobod;*
- *vzájemné právní pomoci;*
- *mírové řešení sporů a konfliktů mezi státy této organizace;*
- *spolupráce v oblasti mezistátní výměny vědeckých a technických informací.“*

Po rozpadu SSSR se v postsovětském prostoru objevily nové politické, sociální a ekonomické integrace v rámci SNS (Kubicek, 2009; Sakwa and Webber, 1999 in Chacha & Yoshiharu, 2018). Původně byl tento svaz založen za účelem zřízení nových vlád po zhroucených tamějších režimů, a hlavně podpory mírového soužití a ekonomicko-politické spolupráce mezi členy. Snaha v rámci subvence regionální hospodářské integrace byla skomírající, avšak zvláštní mezinárodní pozorovatelé tvrdí, že SNS přinesla lepší spolupráci v daných klíčových cílech a umožnění vytvořit smysluplný subregionální opatření, jakým je například Euroasijská hospodářská unie.

Podle Rasoulinezhdaha (2019) je velmi důležitá otázka spolupráce SNS s Čínskou lidovou republikou. SNS jako přední vývozce energie znamená pro Čínu výhodného poskytovatele energie za příznivých podmínek. Výhodou je jednak geografická vzdálenost mezi Čínou, Ruskem, Tádžikistánem, Kyrgyzstánem a Kazachstánem, jelikož kratší dodavatelský řetězec je levnější.

Tabulka 1 Seznam členů Svazu nezávislých států k roku 2021

Stát	Hlavní město	Funkce
ISLÁMSKÝ EMIRÁT AFGÁNISTÁN	Kábul	pozorovatelský stát
ARMÉNSKÁ REPUBLIKA	Jerevan	člen
ÁZERBÁJDŽÁNSKÁ REPUBLIKA	Baku	člen
BĚLORUSKÁ REPUBLIKA	Minsk	zakládající a stávající člen
GRUZIE	Tbilisi	bývalý člen (odchod 2008)
REPUBLIKA KAZACHSTÁN	Nur-Sultan	člen
KYRGYZSKÁ REPUBLIKA	Biškek	člen
MOLDAVSKÁ REPUBLIKA	Kišiněv	člen
MONGOLSKO	Ulánbátar	pozorovatelský stát
RUSKÁ FEDERACE	Moskva	zakládající a stávající člen
REPUBLIKA TÁDŽIKISTÁN	Dušanbe	přidružený člen
REPUBLIKA TURKMENISTÁN	Ašchabat	bývalý člen (odchod 2005)
UKRAJINA	Kyjev	zakládající a bývalý člen (odchod 2014)
REPUBLIKA UZBEKISTÁN	Taškent	člen

Zdroj: vlastní zpracování, Minsk (2021), Komorasns (2017), Cisstat (2021)

3.1.7 Národní hospodářství Ruské federace

„Rusko má ohromný zemědělský potenciál, velké surovinové bohatství a rozsáhlý průmysl. Vláda RF vyhledává zahraniční kapitál na podporu hospodářství a ke zlepšování životní úrovně svých obyvatel“ (Simon a kol., str. 79, 2016).

Ruská ekonomika se může řadit mezi méně vyspělé, ale za to rostoucí a potenciálně zajímavé hospodářství na světě. Řadí se mezi 10. – 14. místo. Záleží totiž na inflaci u ropy a zemního plynu. Hospodářství RF se muselo potýkat s recesí v 90. letech minulého století, po níž následovalo mírné období růstu. Po finanční krizi v roce 2008 se ekonomika propadla a znova nabrala svůj rostoucí trend až v roce 2010. V roce 2014 kdy začala občanská válka na Ukrajině a Krymská krize se RF musela potýkat s ekonomickými sankcemi (Bičík a kol., 2019, str. 80).

Kašparovský (2017, str. 76, 77) cituje, že Ruská federace je průmyslově-zemědělský stát s tržní ekonomikou. Rusko je hospodářsky nejsilnější zemí v rámci SNS. Během prohlubování krize na počátku 21. století poklesl objem výroby zhruba na 2–3 % světové produkce. Ruské ekonomicky aktivní obyvatelstvo pracuje ze 14 % v primárním sektoru, 35 % ve zpracovatelském a zbytek ve službách, vědě a výzkumu. V zemědělství je vybalancovaný podíl mezi rostlinnou a živočišnou výrobou. Hlavní oblastí je pásmo lesostepí a stepí (Černozemní moře, Povolží, Severní Kavkazsko).

V Rusku se pro hospodářství používá rozdělení na tzv. ekonomické rajóny dle Baara a Baarové (2018, str. 85, viz Příloha A). V roce 2000 k nim přibyly federální okruhy.

Kuna (2010, str. 186) doplňuje, že pojem „tranzitivní země“ je velmi široké. Aplikuje se na státy, které v minulosti preferovaly centrálně plánované hospodářství. Ke změně na tržní ekonomiku dochází zejména na přelomu 80. a 90. let 20. století. K těmto státům patří bývalé členské země organizace Rady vzájemné hospodářské pomoci pod vedením SSSR a bývalé státy Jugoslávie. Časový odstup se pozitivně projevuje i na výkonnosti ruské ekonomiky. RF má prakticky kompletní surovinové zdroje a vybudovanou vědecko-technickou základu díky geografickému rozměru. To mu dává příležitost navázat ekonomickou spoluprací se všemi lídry světové ekonomické triády.

3.1.7.1 Primární sektor – prvovýroba, suroviny

Po rozpadu SSSR se ekonomika ocitla v hluboké krizi, uvádí Beránek a kol. (2010, str. 783). Zemědělství má k vůli nepříznivému klimatu omezenou osminu plochy. V Rusku se převážně pěstuje:

- pšenice, ječmen, oves, brambory;
- slunečnice, cukrovka, luštěniny, len;
- ovoce, zelenina.

Chová se zde (Klímová a kol., 2008, str. 36, 37):

- skot, ovce;
- drůbež;
- prasata, koně;
- sobi, bourec morušový;
- rybolov.

Pastviny, které se táhnou na západ od Uralu byly přetransformovány na zemědělskou pevninu, o kterou se stará agrokultura (Chisholm a kol., 1997, str. 215). Mezi nejúrodnější oblasti patří střed evropského Ruska a kraj mezi Černým mořem a Kavkazem. Ekonomickým a kulturním centrem je Moskva. Surovině je země soběstačná. Zásoby dřeva v sibiřské tajze jsou největší na světě. Jsou zde také významná zdroje ropy, zemního plynu, černého a hnědého uhlí. Nachází se zde ložiska železné rudy, barevných a vzácných kovů a diamantů. Hospodářská ekonomika je soustředěna na západ od Uralu, v srdci starého Ruska. V centru a na východě Ruska se nachází relativně omezené množství měst a přístavů. Navíc zde panuje neočekávaně střídavé počasí a města jsou od sebe vzdálena někdy až 100 km. I přesto má Rusko nedostatek orné půdy, aby bylo v tomto směru soběstačné a musí jisté potraviny dovážet (Baar a Baarová, 2018, str. 82)

Podle Britannici (2021) je země obrovským zdrojem plodin, materiálů a zásob nerostných surovin. Toto bohatství ale dlouhá léta jeho obyvatelstvo nepoznalo. Během ruské historie byly tyto zdroje spíše příjmem pro bohaté a mocné vládnoucí elity.

Dle Klímové (2008, str. 34, 35) je RF nezávislá na dovozu v oblasti surovin a materiálu. Mezi těžební suroviny se může řadit ropa, zemní plyn, zlato, železná ruda, platina, hnědé a černé uhlí, nikl, polymetalické rudy, diamanty, draselné soli, magnezit,

fosfáty, azbest a další. Struktura elektrické energie se většina skládá z tepelných elektráren, vodních a jaderných. Tepelné elektrárny představují cca 68 % a jaderné 12 % na celkové produkce elektrické energie dle Kašparovského (2017, str. 76, 77). Mezi nejvýznamnější hydroelektrárny patří Sajanská nebo Irkutská, které leží na řece Jenisej a Angara. Vodní elektrárny produkují zhruba 18 %.

Dle Facts and Details (2016) se tradiční centra hospodářské činnosti nacházejí v pohostinnější evropské části Ruska, kde se kdysi těžilo značné množství uhlí a zemního plynu jako pohon sovětského těžkého průmyslu. V 80. letech 20. století byly zdroje vyčerpány a SSSR tak bylo nuceno se koncentrovat na sibiřská ložiska, mnohem dál od průmyslového srdce Ruska. Nerostné suroviny a ostatní přírodní zdroje se tak vyskytují daleko od center průmyslu. RF je předním exportérem ropy a zemního plynu a je největším světovým producentem v blízkosti Saúdské Arábie.

3.1.7.2 Sekundární sektor – výroba a průmysl

Hutnictví a energetika je spojena s těžbou nerostných surovin, tvrdí Brzóska (2020, str. 109). RF je předním z producentů barevných kovů a také 3. největším výrobcem elektřiny na světě. Zbrojní a kosmický průmysl má v Rusku své místo. Patří zde mezi nejvyspělejší odvětví. Rusko má obrovský zbrojní průmysl a jeho zbrojní technika je na světové úrovni. Disponuje sofistikovaným kosmickým programem a podílí se na mezinárodním vesmírném výzkumu (ISS – Mezinárodní vesmírná stanice). Již v roce 1990 si RF držela pozici 4. největší průmyslový potenciál na světě (Kašparovský, 2017, str. 77). Na začátku 21. století se průmysl více rozvíjel a patřil mezi nejrozsáhlejší. Globální pozice Ruska však začala klesat. Ve strojírenském průmyslu se produkuje především průmyslová zařízení, vojenská technika, zbraně, elektrotechnický průmysl a dopravní strojírenství.

Zpracovatelský sektor Ruska dále produkuje (Kašparovský, 2017, str. 77):

- **Hutnictví** – železo a ocel, barevné kovy, hliník (Kurská oblast, Západní Sibiř, Krasnojarsk);
- **Chemický průmysl** – průmyslová hnojiva, petrochemie, výroba plastů a chemických vláken (Ural, Povolží);
- **Dřevozpracovatelský průmysl** – evropský Sever Ruska, východní Sibiř;
- **Textilní průmysl** – Petrohrad;

- **Potravinářský průmysl** – Povolží, střed evropského Ruska.

Chisholm a kol. (1997, str. 215) konstatuje, že Rusko patří mezi světové velmoci, jelikož vlastní značnou část technologického kosmického výzkumu a vývoje družic. Dále má konvenční ozbrojené síly, válečné letectvo a námořnictvo. Tyto atributy mu umožňují ovlivňovat jak celosvětové dění, tak i události které se týkají jeho vlastních hranic.

Největším dodavatel zemního plynu a ropy na evropský trh je Rusko, tvrdí Litera (2003, str. 15-27). Avšak dominantní postavení RF jako dominantní zdroj primárních energií ztrácí své místo. Na rok 2010 se odhadovalo, že denní spotřeba ropy vzroste na 96 mil. barelů a v roce 2020 to bude již 115 mil. barelů. Současné investice Ruska směřující především na modernizaci a údržbu stávajících ložisek. Jak bude klesat těžba, budou muset Rusové nacházet nové ložisky ropy a plynu. Největším odběratelem těchto komodit je především střední a východní Evropa. Západní Evropa má možnost exportu ropy a plynu z Velká Británie, Nizozemska, Norska a Alžírsko.

Rusko má nemalý podíl na přírodních zdrojích z bývalého Sovětského svazu, ale postrádá určité životně důležité komodity a výrobní kapacity (Hobbs, 2009, str. 188). Přístup k těmto zdrojům byl problémem v sovětské éře, kdy Moskva nařídila výrobu oceli na Ukrajině nebo bavlny ve střední Asii pro SSSR. Nyní však Rusko musí soutěžit na otevřeném trhu o nákup a prodej surovin, komponentů a vyrobeném zboží. Velmi náhlý přechod od centrálně plánované ekonomiky na smíšený trh byl pro Rusko trýznivou zkušeností.

3.1.7.3 Terciální sektor – služby a doprava

Doprava v RF je různorodá (BusinessInfo, 2020b; ÚAMK, 2019). V současnosti se nachází většina dopravní sítě v modernizaci. Celková ruská silniční síť má délku 1 145 000 km. Obecně doprava a dopravní obslužnost má v Rusku silný význam, ale slabou proveditelnost. Špatné řidičské návyky, nedostatečná údržba vozovky v důsledku nepředvídaných klimatických podmínek a občasné chybějící varovné signály nebo značení silnic mají za následek nevyvinutý dopravní systém. Bezpečnost na ruských silnicích garantuje Federální služba pro dohled v oblasti dopravy (*Rostransnadzor*) a dopravní policie. Ruská státní železniční společnost poskytuje rozvinuté a kvalitní služby po celém území. Letecké vnitrostátní lety jsou organizovaný řadou místních aerolinek a v posledních

letech zažily velký nárůst počtu letů. Starší typy letadel jako Tupolev, Antonov nebo Jakovlev jsou nahrazovány modernějšími (Zaletsi, 2021). Rozchody železnic jsou širokorozchodné neboli tzv. ruský standard, což je cca 1 520 mm (Klímová a kol., 2008, str. 38).

Zejména nákladová doprava představuje v RF klíčový sektor, neboť je zde potřeba přeprava surovin z míst těžby do průmyslových oblastí, kde se dále zpracovávají. Země má druhou nejdelší železniční síť na světě po USA (Brzóska, 2020, str. 109). „*Vedoucí postavení mají železnice – hlavní dopravní osou státu je magistrála spojující Střed s Dálným východem (Moskva, Novosibirsk, Vladivostok – 9 430 km)*“ (Kašparovský, 2017, str. 77).

Poskytované služby v RF mají solidní úroveň, ve velkých městech jsou zahraniční turisté obsluhováni ve slušném standardu (BusinessInfo, 2020b).

3.1.8 Daňový systém

Na základě prohlášení Banki (2021) znamená daňový systém RF soubor daní a poplatků stanovených zákonem. Daňový systém je uspořádán daňovým řádem a federálními zákony v souladu s daňovým kodexem. Systém zahrnuje daně (včetně spotřebních daní) a poplatky (včetně státních). Do daňové soustavy RF nepatří cla, jelikož se váží k celní regulaci. „*Federální daňová služba Ruské federace je odpovědná za sledování a dohled nad dodržováním legislativních předpisů Ruské federace o daních a poplatcích. Rovněž sleduje správnost výpočtu, úplnost a včasnost zavedení daní a poplatků do příslušného rozpočtu.*“ Daňový řád se skládá ze 3 úrovní – federální, regionální a místní (anulované). Navíc řád definuje tzv. zvláštní daňové režimy.

BusinessInfo (2020a) tvrdí, že daňová legislativa je definována v Daňovém kodexu RF. Ten zahrnuje 2 federální zákony – Daňový zákoník, část první z roku 1998 (novelizován v roce 2019) a Daňový zákoník (kodex), část druhá z roku 2000 - v platném znění včetně posledních úprav ze zákona z roku 2016. Roku 2020 byly přijaty dočasné daňové úlevy a opatření v důsledku vypuknutí epidemie koronaviru. Opatření platí pro podnikatelské subjekty.

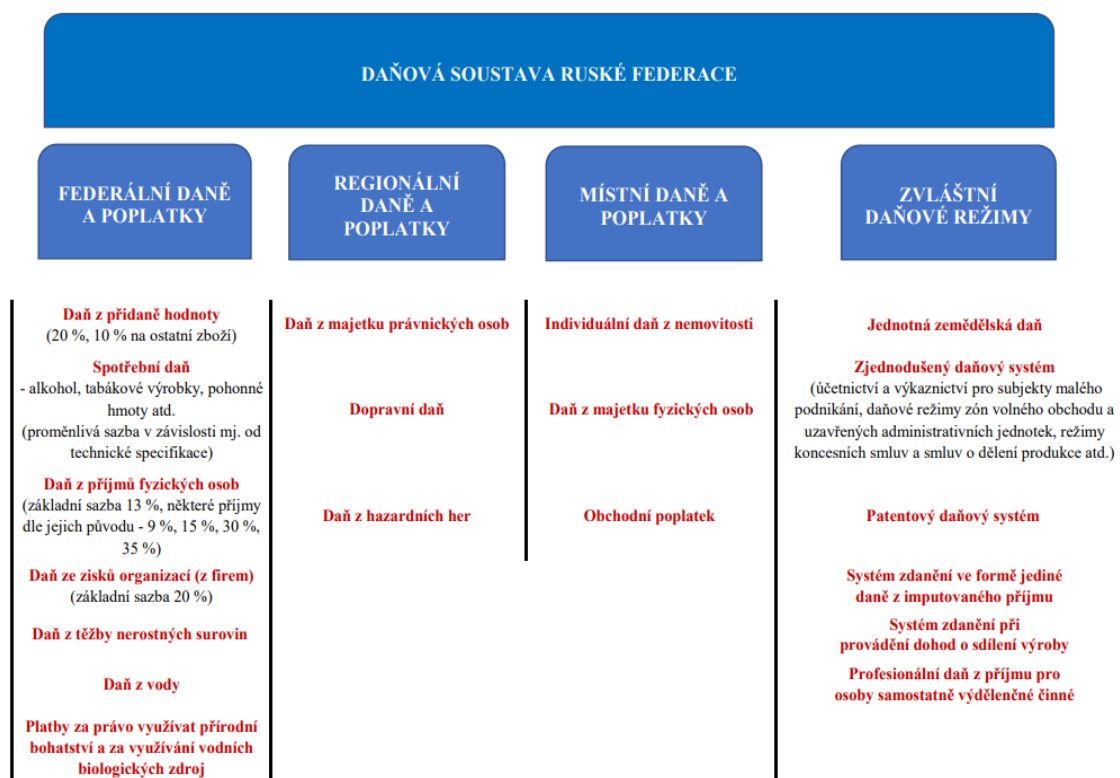
BusinessInfo (2016) spatřuje hlavní směry ruské daňové politiky následovně:

- investice do rozvoje lidských zdrojů;
- optimalizace v regionální oblasti a místního zdanění;
- další zmodernizování daňového systému;

- přehodnocení systému daňových zvýhodnění.

Daňový systém RF je neustále zdokonalován a je přezkoumáván. Například v roce 2015 došlo k legislativním změnám, kdy u dopravní daně se změnila metodika výpočtu samotné daně nebo u individuální daně z nemovitosti.

Schéma 1 Daňová soustava Ruské federace

Zdroj: vlastní zpracování, BusinessInfo (2020a); Český dům Moskva (2017); Nalog (2021)

3.1.9 Bankovní systém

Bankovní systém RF je dvoustupňový (BusinessInfo, 2020a). První úroveň představuje Centrální banka Ruska, které je emisním centrem a regulátorem bankovního sektoru. Druhá úroveň se skládá z obchodních bank a nebankovních úvěrových organizací. V RF se dle vlastnictví rozlišují státní a soukromé banky, bankovní instituce se zahraničním kapitálem či vlastněné zahraničním subjektem. Státní banka je peněžní instituce, ve které veškeré akcie vlastní stát a kontroluje jí Centrální banka či jiné státní organizace. Mezi tyto banky patří například VTB, Bank Moskvy nebo Rosselchozbank. Co se týče digitalizace a zavádění bezhotovostních způsobu plateb, patří ruské banky mezi nejaktivnější

a nejpokročilejší. Bankovníctví v Rusku je technicky velmi vyspělé. Zapojují se do start-upů, vytvářejí ekosystémy a jejich cílem je přimět, aby jejich zákazníci preferovali příslušené služby a dokázali tak svoje finanční potřeby vyřešit pomocí jedné finanční skupiny.

Britannica (2021) poukazuje na ruskou měnovou jednotku rubl. V současné době je volně směnitelný. Centrální banka Ruska je nezávislá instituce, která převzala funkci monopolu jediné povolené měny a její regulaci po Gosbank (Státní banka SSSR). Primární funkcí centrální banky je protekce a stabilizace rublu a taktéž regulace měnového systému země. Dle Ústavy má Centrální banka privilegium v autonomii. Jejními zásadní regulacemi, kterými disponuje jsou kontrola deviz, dohlížení na bankovní transakce, nastavení směnných kurzů, inspekce komerčních bank, licencování obchodních bank a držení státních rezerv. Centrální banka RF dodržuje vyrovnanou monetární politiku a také standardy mezinárodních finančních organizací včetně Mezinárodního měnového fondu.

Dle UAMK (2019) jsou ruské bankovky v oběhu v hodnotě 5, 10, 50, 100, 500, 1 000, 2 000 a 5 000. Mince jsou v oběhu 1, 2, 5, 10 a 25 rublů a také 1, 5, 10 a 50 kopějek (viz Příloha D).

BidAskBit (2021) dodává, že se v současné době v Rusku řeší, zda-li přijmout zákon o těžbě kryptoměn či nikoliv. Zákon by těžbu zlegalizoval, čímž by se těžba kryptoměn stala skutečnou podnikatelskou činností. Centrální banka Ruska ale nesouhlasí, jelikož by těžaři museli odvádět daně, což ani teď nedělají. Ruští zákonodárci v Dumě ale mají opačný názor, a navíc by těžaři museli používat speciální počítače a byli by jim zdraženy ceny energií. Příjem z těžby kryptoměn se ročně pohybuje okolo 19,7 mld. USD, z toho jenom 2,4 mld. USD se vytěžilo v Ruské federaci. Proto je na místě řešit, zda-li tento příjem zdanit.

3.2 Obecná charakteristika České republiky

Česká republika patří mezi země, která spoluutvářela evropské dějiny po celá staletí. Její historické milníky jsou stále dodnes patrné a všeobecně se připomínají během různých ceremoniálů a svátků. Je to podstatné pro budoucí generace z jednoho prostého důvodu: „*Ti, kdo si nepamatují svoji historii, jsou odsouzeni k tomu si ji opakovat.*“ (George Santayna, 1906). Země v současné době patří mezi členy Evropské unie, NATO, Visegrádskou čtyřku, OSN a je součástí Schengenského prostoru. Členství v těchto mezinárodních ekonomicko-politických aliancích pro ni znamená prvořadé vztahy s okolním světem, na který je třeba dbát

zřetelný důraz. Země se vyznačuje tržní ekonomikou s průmyslově rozvinutou strukturou a zemědělstvím. Po pádu komunistického režimu roku 1989 se země ocitla na prahu nové éry, kdy bylo potřeba přetransformovat politický systém, ekonomiku, legislativu a další sektory.

Přírodní bohatství a historické klenoty jí přidávají na kosmopolitním povědomí a k tomu vztahující se rozmach turistického ruchu. Na základě českých potažmo československých dosažených úspěchů za celou dobu své existence v kultuře (filmový průmysl a symfonie), potravinářství (pivařství a vinařství), vysoké vzdělanosti, průmyslu a špičkových vědecko-technických poznatků se v posledních desetiletích z České republiky stal hodnotný partner v internacionálních kruzích světových lídrů a ekonomik (Hrad, 2021a).

Základní charakteristika České republiky (Brzóska, 2020, str. 72; Landmann, 2009, str. 39; Kašparovský, 2008, str. 55):

Rozloha:	<i>78 866 km²</i>
Počet obyvatel:	<i>10 700 770</i>
Hustota zalidnění:	<i>136 obyv./km²</i>
Náboženství:	<i>římskokatolické a další</i>
Státní zřízení:	<i>parlamentní republika</i>
Hlavní město:	<i>Praha</i>
Hymna:	<i>Kde domov můj</i>
Nejvyšší bod:	<i>Sněžka (1 602 m n. m.)</i>
Největší jezero:	<i>Černé jezero</i>
Nejdelší řeka:	<i>Vltava (433 km)</i>
Měna:	<i>česká koruna (100 haléřů)</i>
HDP/obyvatele:	<i>38 019 USD (k roku 2020)</i>
Úřední jazyk:	<i>čeština</i>
Vznik:	<i>01.01. 1993</i>
Vývoz:	<i>dopravní prostředky, elektrotechnika, materiál (železo, ocel, sklo)</i>
Dovoz:	<i>energetické suroviny (ropa, zemní plyn)</i>

Obrázek 3 Státní vlajka České republiky

Zdroj: Statnivlajky (2021)

Obrázek 4 Státní symbol České republiky

Zdroj: Vlast (2007)

3.2.1 Historický vývoj a současná Česká republika

Historické souvislosti a události Českých zemích jsou stále patrné a občas i citlivé téma. Jsou plné zvrátů, vzestupů i pádů. Bohaté a barvitě zkušenosti dávají možnost poučit se z chyb a znovu je apaticky neopakovat. Rozhodující události se někdy jeví nenápadně, ale jejich vliv je dlouhodobý a nepopíratelný (Čornej, 2003, str. 3).

3.2.1.1 První lidé, Keltové a příchod Slovanů (1 750 000 př. n. l. – 6. století n. l.)

Podle pověsti přivedl první obyvatele na české území praotec Čech na počátku 12. století a usadili se na hoře Říp, konstatuje Čornej (2003, str. 5). Osídlení prvních lidí tu bylo ale mnohem dříve. Během mladší doby kamenné se u nás začali objevovat první zemědělci a řemeslníci.

Na českém území se během 2. stol. př. n. l. usadili Keltové (kmen Boiů), kteří přišli z jižního Německa (Půrová, 2001, str. 68, 112). Zemi dali jméno Bohemia a postupem času se rozrostli na volné uskupení kmenů, které napadaly u hranic s Římskou říší obchodní stezky. Jejich kultura, a zvláště architektura ovlivnila budoucí vývoj dějin.

V 6. století začali s osídlováním první Slované, kteří k nám přišli z Karpat (Čornej, 2003, str. 8). Slované se totiž zapojili do tzv. *stěhování národů*, které bylo způsobeno demografickým vzestupem a změnou životního stylu. Roku 623 vznikl na českém území první svaz, tzv. *Sáмова říše*. Sám byl francký kupec, který se stal později vládcem slovanského obyvatelstva. Nejedlo se o první stát a dodnes se ani přesně neví, o jaké šlo území. Avšak pod jeho vedením Slované porazili franckého krále v bitvě u Wogastiburgu.

3.2.1.2 Velkomoravská říše a Přemyslovci (6. století – 13. století)

Roku 830 založil kníže Mojmír Velkou Moravu jakožto první státní útvar a Slovyany tak vymanil z franckého sevření (Pochylý, 2003 str. 82). Později se k říši připojily Čechy a vznikla Velkomoravská říše.

V roce 863 přišli na Velkou Moravu misionáři Cyril a Metoděj, kteří šířili křesťanství mezi obyvatelstvem pomocí staroslověnštiny (písmo hlaholice) (Adam, 2008, str. 345).

Roku 906 zničili Velkomoravskou říši asijská Uhrové, kteří se usadili v podunajských stepích (dnešní Maďarsko) (Čornej, 2003, str. 12). Velkomoravská říše přinesla pozoruhodné změny ve stavebnictví, kultuře a školství. První historicky český kníže Bořivoj I. z rodu Přemyslovců začal s budováním nové státní.

Půrová (2001, str. 121) apeluje na vytváření nového českého státu kolem Prahy. Přemyslovský kníže Václav neboli Svatý Václav, patron české země posílil vliv křesťanství a uzavíral dohody se svými sousedy ohledně spojenectví. Dne 28. září 935 byl zavražděn při návštěvě bratrova hradiště Boleslavovými družiníky.

Fozikoš (2014, str. 47) doplňuje historii česko-ruských vztahů. Ty započaly již během období Kyjevské Rusi, kdy docházelo k aktivní spolupráci mezi Kyjevem a Prahou.

Dle Čorneje (2003, str. 12, 14, 16, 18, 22) se po smrti Svatého Václava rozmohla přemyslovská vláda nad oblastí Moravy a Slezska. Z politických a mocenských důvodů Přemyslovci pobili Slavníkovce v Libici nad Cidlinou, aby si zajistili dominantní převahu v zemi. Roku 1085 byl Vratislav II. korunován prvním českým králem. V 11. století České knížectví se stávalo ekonomickým centrem střední Evropy a jeho pohraničí mu zajišťovalo ochrany před nepřátelskými vpády. Po smrti Vratislava II. nastaly mezi Přemyslovci tahanice o trůn. Nevraživé spory ukončil Přemysl Otakar I., který se ujal vlády. Dosáhl obnovení královské hodnosti pro české vládcy a upevňoval mezinárodní pozici českého státu. Navíc prosadil v zahraničí název „*Čechy*“. Novou tvář získala krajina a česká středověká společnost. Zformovala se šlechta, zakládaly se nové vesnice, královská města (báňská, věnná, obchodní, várečná) a začaly se využívat nové nástroje a metody v zemědělství. Ve 13. byla země na vrcholu středověké doby a zažívala vzestup. Za vlády Přemysla Otakara II., přezdívaný „*železný a zlatý*“ započaly hospodářské a politické změny. Začalo se těžit stříbro a České království patřilo mezi evropské velmoci. Dobyta území sahala od Krkonoš po Jaderské moře. Silný vliv Přemyslovců ale ohrožovaly zájmy zahraničních stavů a v bitvě na Moravském poli roku 1278 byl český král Přemysl Otakar

II. poražen a zabit. „Po vymření Přemyslovců po meči (1306) začal boj o nástupnictví na českém trůně“ (Pochylý, 2003, str. 83).

3.2.1.3 Lucemburkové a Karel IV. (14. – 15. století)

O uvolněný český trůn projevilo zájem mnoho rodů z celé Evropy, ale české panstvo navrhlo římskému panovníkovi, aby svého syna Jana Lucemburského provdal za Elišku Přemyslovnu (Čornej, 2003, str. 32, 33, 34). Ti byli korunováni a zanedlouho se jim narodil syn, Václav. Toho poslali do Francie za kvalitním vzděláním. Kvůli neustálému nepřítomnosti krále a Eliščině politické angažovanosti se Janu přezdívalo „král cizinec“. Během návratu do českých zemí si musel Jan Lucemburský znova „vybojovat“ trůn. Za jeho nepřítomnosti vládl později jeho syn Karel IV., kterému udělil titul. Nakonec Jan Lucemburský zemřel roku 1346 v bitvě u Kresčaku. „České země si dokázaly uchovat relativní suverenitu, byť byly od počátku součástí německé Svaté říše římské“ (Brzóska, 2020, str. 76).

Podle Adama (2008, str. 312) se Karel IV. Lucemburský (Otec vlasti) stal českým králem roku 1347 po smrti svého otce. Za jeho panování dosáhly země České politického, hospodářského a územního úspěchu. České království prosperovalo a v říšské politice dokázal prosadit české zájmy. Povýšil pražské biskupství na arcibiskupství, započal stavby mnoha hradů včetně Karlštejna coby úschovny říšských korunovačních klenotů, chrám sv. Víta nebo univerzity. Vytvořil státní útvar „země Koruny české“ a byl také korunován císařem Svaté říše římské.

Koncem 14. století byly země Koruny české využívány jako spojovací článek mezi Bavorskem a Polskem (Fozikoš, 2014, str. 49). Obchod mezi Rusí a českými zeměmi byl aktivní a do Prahy byli dováženi otroci, jelikož Praha byla významným centrem. Navíc byla velká poptávka po ruských kovových ozdobách s religiózními motivy. Rusové zase poptávali české stříbro, papír, šafrán a tamní trh ovlivnil i český sklenářský průmysl.

Od 9. století se politický systém Čech vyvíjel v kontaktu s germánskou Svatou říší římskou (Baar a Baarová, 2018, str. 47). Mezi lety 1130 a 1350 byl český stát (zejména Praha) na kulturním i hospodářském vrcholu své doby, která přitáhla do pohraničí německé obyvatelstvo.

Po smrti Karla IV. roku 1378 se vlády ujal jeho syn Václav IV. (Čornej, 2003, str. 37).

3.2.1.4 Husitské hnutí a Jiří z Poděbrad (14. – 15. století)

Ke konci 14. století panovala v Evropě celková náboženská a politická nespokojenost (Husitskamesta, 2017). Opakující se morové nákazy, recese v hospodářství a prohlubující se napětí vedly ke krizím. Charismatictí myslitelé a řečníci na veřejnosti propagovali proticírkevní vlny násilí a tyto krize přisuzovali zesvětštělé církvi. Na počátku 15. století se v Českých zemích rozvinulo náboženské reformní hnutí, které opovrhovalo dlouholetou „zkažeností“ tehdejší církve.

Zelenka (2018, str. 50) prohlašuje, že nejslavnější český kněz Jan Hus byl upálen na hranici roku 1415 v Kostnici za svá veřejná vystoupení proti církvi. Stal se mučedníkem a jeho smrt rozdmýchala konflikt mezi husity a katolíky.

Začátek husitské revoluce způsobila první pražská defenestrace roku 1419. (Dejepis, 2021c). Bylo založeno město Tábor, ze kterého slavný vojevůdce Jan Žižka z Trocnova vytvořil pevnost a najal dobrovolníky, se kterými porazil početná křižácká vojska v bitvě u Sutoměře. Mezi další slavné úspěšné vojenská střetnutí patří bitva u Lipan nebo na Vítkově. Propaganda a přitažlivost husitského hnutí začaly ohrožovat postavení katolické církve, která vyslala 5 křižových výprav na České země. Všechny křižácké vpády ztroskotaly a samotný král Zikmund musel jednat s Husity pomocí diplomatické cesty. „*Po otřesech způsobených husitskými válkami ovšem ztratila česká metropole význam hlavní tranzitní základny a cesta na východ od té doby vedle přes Lipsko a Sasko*“ (Fozikoš, 2014, str. 49).

Vojenské i politické vítězství husitské revoluce bylo zpečetěno přijetím kompaktáty (4 pražské artikuly) roku 1436 (Čornej, 2003, str. 50). V Čechách navíc ztratila katolická církev většinový vliv. Později se na trůn usadil i husitský král, Jiří z Poděbrad. Jeho vláda byla úspěšná, dbal na dodržování kompaktát a založil politickou linii. Dokonce se pokusil vytvořit evropský mírový projekt, kterým chtěl dokázat civilizovanost Českého království a spojit silné velmoci. Ambiciózní plán ztroskotat už na začátku. Druhé období husitských válek ukončila až jeho smrt.

3.2.1.5 Habsburkové na českém trůně (druhá polovina 16. – 18. století)

Rod Habsburků pochází ze Švýcarska a během 16. století po nespočetných válkách, sňatcích a významných dohodách ovládlo Španělsko, Nizozemí, Neapolsko a Svatou říši římskou (Pochylý, 2003, str. 153). Roku 1526 získal rakouský, český a uherský trůn

Ferdinand I. Habsburský. „*Německý vliv zesílil po spojení státu s rakouskými a uherskými zeměmi v rámci personální unie dynastie Habsburků*“ (Baar a Baarová, 2018, str. 47).

Známa legenda o blanických rytířích pochází z 15. století a přetrvává dodnes (Zelenka, 2018, str. 27). „*Dokud nebude národ v ohrožení, svatováclavské vojsko nevyjede*“. Tak káže pověst o našich patronech, kteří spí pod malou horou Blaník.

V polovině 17 století, jak konstatuje Půrová (2001, str. 268), se renesanční myšlenky rozšířily po většině území Evropy. Renesance přinášela nový směr k antickému životnímu stylu i myšlení. Katolíci hodlali sloučit křesťanské učení s antikou a učinit tak život líbeznějším.

Náboženské poměry se v Čechách v 16. a 17. století poněkud zhoršovaly, jelikož se lidé začali uvrhovat k luteránství (Martin Luther) (Čornej, 2003, str. 70, 71). České země začaly být teritoriem náboženské snášenlivosti a Ferdinand I. ztělesňoval katolictví. Po jeho smrti však došlo ke zrušení kompaktáty a tzv. „přijímání pod obojí“. Roku 1576 se na český trůn usadil Rudolf II., který si oblíbil české země a sídlo Habsburků přemístil do Prahy, která se stala císařským městem. Během „*rudolfínské éry*“ došlo ke kulturnímu, duchovnímu a společenskému rozkvětu. Na svůj dvůr si císař zval malíře, řemeslníky, alchymisty, vědce, astronomy a další umělce či vizionáře. Rudolf II. byl velmi plachý a nábožensky chladný, proto si rozsah jeho náboženské tolerance vybrala později svou daň.

Podle Fozikoše (2014, str. 49) Rusové mimo jiné přispěli Rudolfu II. finanční prostředky na válku proti Turkům. Rusové na oplátku chtěli drahé kovy.

Roku 1618 propukla Třicetiletá válka ve střední Evropě jako zápas mezi katolíky a protestanty, který se rozhořel v boj o evropskou moc, tvrdí Kempná (2007, str.18, 19). Propukla po druhé pražské defenestraci, kdy zástupci protestantských stavů vyházeli úředníky Habsburské monarchie z oken.

Dle Šmerglové (2020, str. 19) došlo k bitvě na Bílé hoře roku 1620, kde se střetly katoličtí a protestantské síly. Císařská vojska Ferdinanda II. zvítězila a vojska českých stavů musela uprchnout. Výsledkem pro Čechy byla striktní omezení v panství, rekatolizace a exil evangelíků. 21. června 1621 došlo na Staroměstském náměstí k popravě 27 českých pánů.

Po Třicetileté válce nastal hospodářský útlum a strádání způsobený úbytkem obyvatelstva dle Čorneje (2003, str. 86). Poptávka po zboží klesla a chyběl dostatek pracovních sil. Šlechta přišla o většinu majetku, poddaných a peněz. Jediným východiskem bylo utužení poddanských poměrů. V 18. století po územních ztrátách a poklesu

mezinárodního významu si Habsburská monarchie uvědomila, že politika založená na starobylých principech neobstojí. Proto se monarchové ve většině evropských zemích uchýlili k reformám a legislativním změnám. Začalo tzv. osvícenství.

3.2.1.6 Vláda Marie Terezie a Josefa II.

V roce 1740 usedla na trůn mladá císařovna Marie Terezie. (Kempná, 2007, str. 19) Zemi převzala oslabenou a zchudlou. Na základě reforem a osvícenství přivedla monarchii k rozkvětu a blahobytu. Cenila si umění a kultury. Ztratila ale pro Habsburskou monarchii průmyslové Slezsko, jelikož musela válčit s Pruskem. Mezi její nesporně dosažené zásluhy patří ucelení a uspořádání státní správy, sčítání lidu, uzákonění školní docházky nebo zákaz mučení.

Její syn císař Josef II. pokračoval v reformách a patentech (Čornej, 2003, str. 92). Byl velmi inteligentní, pilný a programově smýšlející. Zrušil nevolnictví, vytvořil toleranční patent, ale rušil jezuitské kláštery.

3.2.1.7 Období první republiky (1918–1939)

V důsledku 1. světové války se rozpadly Osmanská říše, Ruská říše, Německé císařství a Rakousko-Uhersko (Mandelová, 2006, str. 20). Na jejich základech vznikly nebo se obnovily nové země – Polsko, Turecko, Maďarsko a Československo. Československá republika vznikla 28. října 1918. (Landmann, 2009, str. 39). Prezidentem se stal Tomáš Garrigue Masaryk, který během „*Velké války*“ vybudoval československé legie, jež se prosadily zejména v Rusku.

V mnohonárodnostní ČSR se však začaly objevovat náznaky neintegrujícího se německého obyvatelstva, které požadovalo přičlenění k Německu nebo Rakousku. (Mandelová, 2006, str. 20). Ve 20. a 30. letech se ČSR demokraticky rozvíjela a zažívala „*Zlatá dvacátá*“. Ekonomika se rozvíjela a československý průmysl patřil k nejsilnějším na celém světě. ČSR náhle zasáhla Velká hospodářská krize (1929–1933). V této těžké době se ve většině evropských státech zmocnili vlády jednotlivci nebo skupiny jedinců, kteří nastolili totalitní moc (nacisti, fašisti, komunisti).

Podle Fozikoše (2014, str. 23) vztahy mezi ČSR a SSSR prošly několika fázemi. Hrály v nich roli zejména vnitropolitické a zahraniční pohledy ČSR, jelikož Rusové nezapomněli na mimořádné nasazení československých legií v Rusku během občanské

války. Roku 1934 oba státy a Francie podepsaly spojenecký pakt, který měl být základem politiky kolektivní bezpečnosti.

Německé expanze se v 30. letech rozrostla o obsazení Porýní a anšlusu Rakouska. (Zelenka, 2018, str. 75). Dne 29. září 1938 zažilo ČSR potupnou ráno od svých spojenců. Tzv. Mnichovská dohoda (Mnichovský diktát) nakazoval odstoupení sudetoněmeckých hranic československého státu a připojení k Třetí říši. Dohoda byla podepsána za přítomnosti zástupců Německa, Itálie, Velké Británie a Francie. Francie a Anglie se za každou cenu chtěly vyhnout válce s Německem, a proto aplikovaly politiku „*appeasementu*“ (Kempná, 2007, str. 80). Hitlerovo Německo ale později obsadilo i zbytek Československa, což mu de facto přineslo vyspělý průmysl a novou pracovní sílu.

3.2.1.8 Protektorát Čechy a Morava (1939–1945)

Podle Jordana a Wiesta (2004, str. 20, 21) německá vojska překročila hranice ČSR v březnu 1939 a posléze vstoupila do Prahy. Od ČSR se oddělilo Slovensko, který vytvořil vlastní fašistický stát a stal se satelitem Nacistického Německa. Dne 16. března 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava (Böhmen und Mähren).

Prezidentem byl ustanoven Emil Hácha a byla přijata nový ústava. (Čornej, 2003, str. 117, 118, 119). ČSR měla svou vlastní vládu, na kterou dohlížel zastupující říšský protektor. Jím byl jmenován Reinhard Heydrich. Na jednoho z nejvyšších představitelů Třetí říše, který započal masové represálie proti obyvatelstvu, byl spáchán atentát československými parašutisty roku 1942. Nacisté posléze rozpoutali vlnu teroru, mstili se na obyvatelích Protektorátu a vypálila obce Lidice a Ležáky. Život v Protektorátu začal být neúnosný, jelikož na jeho území platily norimberské zákony. Lidé začali být perzekuováni a germanizováni. Roku 1945 začalo Německo prohrávat válku na všech frontách a 9. května téhož roku, ten po kapitulaci Hitlerova Německa bylo definitivně Československo osvobozeno Rudou armádou z východu a spojeneckými silami ze západu.

3.2.1.9 Únor 1948 a Československá socialistická republika (1945–1989)

Roku 1945 se sovětská vojska stáhla z ČSR a čeští komunisté plánovali tzv. „*specifickou cestu k socialismu*“ (Fozikoš, 2014, str. 25).

V roce 1948 vyvrcholil zápas o politickou moc (Čornej, 2003, str. 122, 123). Na základě podání demisí nekomunistických ministrů v naději, že vyhrají příští volby,

selhala. Komunisté se tak 25. února 1948 dostali k moci v Československu na dlouhých 40 let. Schválili novou ústavu, která uzákonila totalitní komunistickou moc. Prezidentem se stal Klement Gottwald. Ostatní politické strany zanikly, zavedlo se centrálně plánované hospodářství, represe a mnoho obyvatel emigrovalo. ČSR se stalo členem Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) a Varšavské smlouvy, čímž se dostalo v pod náruč SSSR. V 50. letech probíhaly čistky a tisíce nepohodlných lidí bylo odesláno do táborů nucených prací či bylo popraveno.

Dle Čorneje (2003, str. 124, 125) se v roce 1960 Československo přejmenovalo na Československou socialistickou republiku. Vláda zakotvila v Ústavě vedoucí úlohu komunistické strany ve společnosti. Zaváděla se nová opatření, která měla vylepšit obraz režimu. Komunistická strana v 60. letech přistoupila k hospodářským a vnitropolitickým změnám, rozvolnila poměry v kultuře a poněkud také uvolnila tuhý ideový pohled. Všechny tyto aspekty dávaly naději na lepší časy. Roku 1968 začalo tzv. „*pražské jaro*.“

Hluboké hospodářské recese zemí RVHP vedly vlády k většímu tlaku na zvýšení ekonomické efektivity. Jednalo se o poslední pokusy oživit chřadnoucí hospodářskou spolupráci zemí RVHP (Fozikoš, 2014, str. 25).

Bělina konstatuje, že 21. srpna 1968 vpadly vojska Varšavské smlouvy do Československa. Sovětské vedení se tak rozhodlo na základě zmaření plánů reformistické vlády. Navíc se obávala ohrožení jednoty východního bloku a uvolnění ČSSR ze sféry svého vlivu. „*SSSR si až na další vyhradil právo zasáhnout kdykoli, kdekoli a jakkoli pod záminkou „obranu socialismu“ (Brežněvova doktrína).*“ Reformní síly ztratily vliv na politické dění, centralistický způsob řízení se nezměnil a Československo zůstalo součástí východního bloku po dalších 20 let. Od roku 1969 započalo *období „normalizace“*.

3.2.1.10 Sametová revoluce a vznik České republiky

Bělina (1995, str. 280) tvrdí, že komunistická vláda v ČSSR od srpna 1968 odmítala jakékoliv změny do podzimu 1989. V listopadu 1989 probíhaly vzpomínkové demonstrace studentů na Národní třídě, které se později změnily v projevy občanské nespokojenosti. V následujících týdnech se rozmohly stávkové stávkové stávky po celé zemi, které se vzedmuly v Sametovou revoluci. Komunistický režim se prakticky zhroutil. Bylo vytvořeno Občanské fórum a rok později proběhly první demokratické volby do parlamentu.

Hlavním iniciátorem voleb, poslední prezident ČSSR (taktéž Československé federativní republiky) a první prezident České republiky se stal disident a vedoucí osobnost Charty 77 Václav Havel (Adam, 2008, str. 209). Po listopadových událostech se podílel na právních úpravách Ústavy a vyvinul značnou aktivitu v prosazení cesty hospodářské spolupráce ČR se světem. Ve vnitřní politice prosazoval obnovu demokratického systému a tržního hospodářství.

„Jako státní útvar přestalo Československo existovat 31. prosince 1992, kdy se mírovou cestou federace rozpustila a dosavadní národní republiky se osamostatnily, převzaly právní řád zanikající federace a rozdělily si její majetek a závazky“ (Landmann, 2009, str. 39). Samostatná Česká republika vznikla 1. ledna 1993.

V roce 1999 vstoupila ČR do NATO a roku 2004 po celostátním referendum do EU (Brzóska, 2020, str. 77). V mezinárodním kontextu se dnes používá výraz „Česká republika“ nebo „Czechia“.

Podle Greigové (2008, str. 72) je současný vzhled státní vlajky datován od roku 1920 vyjma období Protektorátu Čechy a Morava. Barvy na vlajce symbolizují jednotu a identitu národa. Vlajka se skládá z:

- **modré** – dříve symbolizující Slovensko, dnes Moravu
- **bílé**
- **červené**

3.2.2 Geografie, podnebí a přírodní podmínky

ČR je vnitrozemský stát ve střední Evropě, který zahrnuje historické území – Čechy, Morava a Slezsko (Beránek, 2010, str. 196). Tvoří hranice s Německem, Polskem, Slovenskem a Rakouskem. Nemá žádnou vnější hranici společenství. Hranice ČR patří mezi nejstarší a nejstabilnější v Evropě (týká se přirozených hranic).

Z hlediska geografického se ČR nachází na pomezí dvou horských soustav, uvádí Landmann (2009, str. 39, 40). Západní a střední část vyplňuje Česká vysočina, která je převážně pahorkatinná a středohory (Šumava, Krušné hory, Krkonoše, Jizerské hory, Orlické hory, Jeseníky). Do východní části zasahují Západní Karpaty (Beskydy).

Česká republika se řadí mezi geomorfologicky pestré území, konstatuje Brzóska (2020, str. 73, 75). Typické jsou zde rozlohou malé jednotky pahorkatin, vrchovin, kotlin a pánví. Více než 65 % území pokrývají pahorkatiny a vrchoviny. Tvoří předhůří

pohraničních pohoří. Hornatiny zaujímají 15 % (Krkonoše, Jeseníky, Šumava). Nížiny a roviny tvoří cca 20 % území. Rozsáhlý význam má zde i Česká tabule, která je svou rozlohou největší částí území. Nejúrodnějšími půdami jsou černozemě, které se nachází v Pooohří a ve středním Polabí. Nejčastějším typem půdy jsou hnědozemě. Nacházejí se zde také hnědé lesní půdy v kombinaci s podzoly. Lesy zabírají zhruba 33 % rozlohy státu, většina lesů je smrkových. Ochrana přírody v ČR je realizována legislativou. Existují chráněné krajinné oblasti maloplošné a velkoplošné (přírodní rezervace) a národní parky (Krkonošský NP, Šumavský NP).

Největší řekou je Vltava a největší průtokem a hloubkou je řeka Labe (Beránek, 2010, str. 196).

Větší část českého území se nachází v klimaticky mírně teplé oblasti. Převládá zde záporné proudění, což způsobuje mnoho srážek. Velmi zřetelný je střídání čtyřech ročních období. Podnebí je ovlivňováno nadmořskou výškou a tvárností povrchu. Podnebí se vyznačuje pronikáním a míšením oceánských vlivů (Beránek, 2010, str. 196).

Dle Brzóska (2020, str. 73) je české území strategicky exponovaným regionem. Historicky se zde střetávaly teritoriální síly dvou evropských velmocí – Německa a Ruska. Celá století byla země pod silným ekonomickým a kulturním vlivem Německa a Rakouska. Během 20. století se zde projevoval spíše zájem z ruské strany a po pádu komunismu se země opět intenzivně integruje do evropských struktur.

Mezi turistické zajímavosti se dají zařadit sakrální památky, vodní mlýny, hrady, zámky, kolekce obrazů či porcelánu (Landmann, 2009, str. 40). Moravský kraj, Punkevní jeskyně nebo přírodní útvary a chráněná území patří mezi nejznámější naturální památky.

3.2.3 Politický systém České republiky

„ČR je na základě Ústavy z roku 1993 (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.) svrchovaný jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana“ (Čopík a kol., 2016, str. 35). Ústava respektuje mezinárodní práva a je v souladu s Listinou základních práv a svobod.

Po zkolabování socialistického systému v roce 1989 proběhl přechod k demokracii bez velkého vyjednávání mezi představiteli starého systému a opozicí (Lorenz a Formánková, 2019, str. 5, 6). Dopady na sociální život byly zmírněny díky smlouvám mezi státem a odbory. Cílem nové politiky ČR byl „návrat do Evropy“.

Česká republika je dle Klímové (2008, str. 24, 25) parlamentní republikou s premiérem v čele vlády a se zastupitelskou demokracií.

Zdrojem moci ve státě jsou sami občané. Politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny, která musí uznávat práva a svobody menšiny. (SOSTP, 2021)

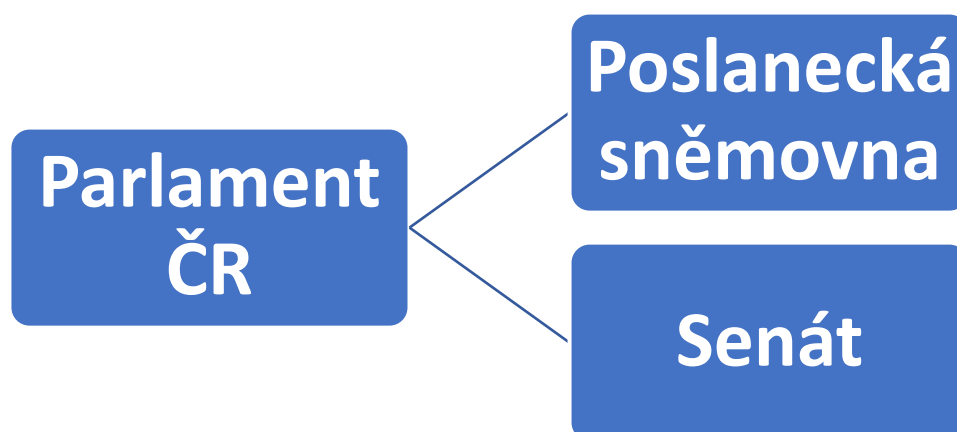
3.2.3.1 Moc zákonodárná – Parlament

Podle Čopíka a kol. (2016, str. 35) je moc zákonodárná vykonávána dvoukomorovým parlamentem ČR. Skládá se z Poslanecké sněmovny (dolní komora - 200 poslanců) a Senátu (horní komora - 81 senátorů). Návrhy zákonů se překládají Poslanecké sněmovně, která je projedná podle jednacího řádu. Po schválení návrhu zákona je postoupen Senátu a pokud ten jej schválí, zákon putuje k prezidentu republiky, který ho podepíše. Prezident má takéž právo veta a může zákon vrátit k přepracování.

Ústava České republiky z roku 1993 začíná slovy:

„My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného českého státu, věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů (...) svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky“ (PSP ČR, 2022).

Schéma 2 Složení Parlamentu České republiky

Zdroj: vlastní zpracování, Čopík a kol. (2016, str. 39)

3.2.3.2 Moc výkonná

Vláda je nejvyšší správní činitel a ústřední exekutivní orgán státu (IS.MUNI, 2021). Její postavení je zakotveno v Ústavě ČR a skládá se z ministrů a předsedy vlády (premiér). Činnost vlády řídí její předseda, který vystupuje jejím jménem. Vláda musí získat důvěru od Poslanecké sněmovny, aby mohla vykonávat svůj mandát. Volební období vlády jsou 4 roky.

Prezident republiky je hlavou státu, který zastupuje navenek dle Čopíka a kol. (2016, str. 37). Má ústavně omezené pravomoce a je volen na pětileté období v přímých volbách občany. Funkce prezidenta nemůže být vykonávána po sobě jdoucích dvou volebních období. Prezident není z výkonu své funkce odpovědný a má imunitu. V rámci pravomocí prezidenta mu Ústava uděluje:

- jmenovat předsedu vlády a členy vlády;
- rozpustit Poslaneckou sněmovnu;
- jmenovat soudce a generály;
- je vrchním velitelem ozbrojených sil;
- udělovat amnestie;
- podepisovat schválené zákony Poslaneckou sněmovnou.

Současný prezident ČR je Miloš Zeman (Hrad, 2021b).

3.2.3.3 Moc soudní

„*Soudní moc vykonávají nezávislé soudy*“ (Čopík a kol., 2016, str. 38). Jmenování soudci musí být nezávislí a být nestranní. Ochranou ústavnosti v ČR je Ústavní soud. Soustavu soudů tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. Soudy jsou vázány zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu.

3.2.4 Administrativní členění České republiky

ČR je unitární stát, který se dělí na administrativní jednotky – 14 krajů, 76 okresů a 6 258 obcí (viz Příloha A), z nichž 603 má status města dle Kašparovského (2018, str. 61). Kraje a obce mají vlastní regionální volenou samosprávu, které disponují pravomocemi v oblastech školství, dopravy, kultury a sociálního života obyvatel daného území.

Tabulka 2 Kraje České republiky a jejich převažující ekonomická odvětví

Název kraje	Významné obce	Převažující ekonomická odvětví
<i>Hlavní město Praha</i>	Praha	cestovní ruch, bankovní a finanční služby
<i>Středočeský kraj</i>	Mladá Boleslav, Kolín	automobilový průmysl, zemědělství
<i>Jihočeský kraj</i>	České Budějovice, Písek	energetika, potravinářský průmysl
<i>Plzeňský kraj</i>	Plzeň, Domažlice	strojírenství, průmysl stavebních materiálů, hlavní spoj s SRN
<i>Jihomoravský kraj</i>	Brno, Znojmo	elektrotechnický průmysl, zemědělství, cestovní ruch, hlavní spoj s Rakouskem
<i>Vysočina</i>	Jihlava, Třebíč	dřevozpracující a potravinářský průmysl, strojírenství
<i>Moravskoslezský kraj</i>	Ostrava, Opava	těžba uhlí a energetika, hutnictví, potravinářský průmysl, hlavní spoj s Polskem
<i>Ústecký kraj</i>	Ústí nad Labem, Most	těžba uhlí a energetika, chemický průmysl, zemědělství
<i>Olomoucký kraj</i>	Olomouc, Prostějov	strojírenství, zemědělství, chemický průmysl
<i>Královéhradecký kraj</i>	Hradec Králové, Náchod	strojírenství, cestovní ruch
<i>Pardubický kraj</i>	Pardubice, Chrudim	strojírenství, textilní průmysl, potravinářský průmysl

Zlínský kraj	Zlín, Kroměříž	zemědělský a potravinářský průmysl, chemický průmysl
Karlovarský kraj	Karlovy Vary, Cheb	energetika, cestovní ruch (lázeňství)
Liberecký kraj	Liberec, Česká Lípa	strojírenství, sklárství, potravinářský průmysl

Zdroj: vlastní zpracování, Brzóska (2020, str. 82, 83)

3.2.5 Demografie a životní úroveň

Brzóska (2020, str. 77) konstatuje, že ČR je nacionálně jednotným státem. Přes 93 % obyvatelstva z celkových 10 700 000 se hlásí k české, moravské nebo slezské národnosti. Menšiny tvoří zejména (Česko v datech, 2019):

- Slováci (2 %);
- Němci (0,20 %);
- Poláci (0,20 %);
- Ukrajinci (1,25 %);
- Rusové (0,35 %);
- Bulhaři a Rumuni (0,20 %);
- Vietnamci (0,60 %);
- Romové (2,2 %);
- a další (obyvatelé Thajska, Singapuru, Řecka, Itálie).

Brzóska (2020, str. 77) tvrdí, že z hlediska rozložení věkové pyramidy lze zpozorovat v české populaci jisté disproporce. Počet obyvatel byl zejména ovlivněn 2. světovou válkou a emigrací. Mezi nejsilnější ročníky patří lidé narození v 50. letech 20. století a tzv. Husákovy děti (lidé narození během dosud největší populační exploze v ČR v 70. letech). V současné době se řadí Česko mezi země s regresivním typem populace. Průměrný věk je 42,6 let. U mužů je průměrná délka života cca 76 let a u žen 82 let. Mezi největší aglomerace patří Praha (kde žije cca 12 % obyvatel státu) a Brno. Nejméně osídlené oblasti se nachází v pohraničí. Urbanizace je přibližně 74 %.

Eurydice (2021) si zakládá na tezi, že ČR je konfesně neutrální. Oficiálně náboženství není stanoveno, jelikož v zemi je zajištěna svoboda vyznání. Avšak religiozita

obyvatelstva je celkově velmi nízká. Nejvyšší stupeň religiozity je na Brněnsku, Zlínsku a Opavsku.

Náboženská struktura se skládá z (Kašparovský, 2018, str. 56):

- římskokatolická církev (39,2 %);
- husitská církev (0,8 %);
- evangelická církev (4,1 %);
- bez vyznání (39,7 %);
- nezjištěno (16,2 %).

Mezi nejznámější české svátky patří (Kurzy, 2021a):

- 1. leden – Den obnovy samostatného českého státu;
- 1. květen – Svátek práce;
- 8. květen – Den vítězství;
- 5. červenec – Den příchodu věrozvěstů Cyrila a Metoděje;
- 6. červenec – Den upálení mistra Jana Husa;
- 28. září – Den české státnosti;
- 28. říjen – Den vzniku Československa;
- 17. listopadu – Den boje za svobodu a demokracii;
- 24. prosinec – Štědrý den.

Podíl ekonomicky aktivních obyvatel je zhruba 76,7 % (8 206 900 obyvatel). Průměrná měsíční nominální mzda v národním hospodářství činila v roce 2020 přibližně 34 226 Kč. Průměrný celkový čistý příjem domácností vzrostl na 190 948 Kč oproti minulému roku (ČSÚ, 2020a).

Životní minimum v ČR roku 2020 je u jednotlivce 3 410 Kč, u dítě od 15 do 26 let 2 450 Kč. Oproti minulému roku je zde patrný nárůst o 450 Kč (Kurzy, 2021b).

3.2.6 Zahraniční politika České republiky

ČR je členem (Chisholm, 1997, str. 212; MZV, 2007; MZV, 2021) následujících ekonomických či politických seskupení národů:

- Rada Evropy;
- NATO;

- EU;
- Evropská banka pro obnovu a rozvoj;
- Hospodářská komise pro Evropu;
- Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD);
- OSN;
- Světová obchodní organizace;
- Světová zdravotnická organizace;
- Mezinárodní měnový fond (MMF);
- Světová banka;
- Evropská celní unie;
- Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě;
- Schengenský prostor;
- Evropský hospodářský prostor;
- Visegrádská skupina (V4);
- Mezinárodní výbor Červeného kříže;
- Světová poštovní unie;
- Organizace pro zákaz chemických zbraní.

NATO je dle Bičíka a kol. (2010, str. 67) vojensko-politické seskupení více než 30 Severní Ameriky a EU včetně ČR. Aliance byla založena v roce 1949 jako reakce na rozpínající se východní blok ovlivňování SSSR. ČR se zapojuje aktivně do zahraničních misích a cvičení, která iniciuje NATO.

MVČR (2019) formuluje Visegrádskou čtyřku (V4) jako regionální uskupení 4 střeoevropských států (ČR, Slovensko, Polsko a Maďarsko), které vzniklo v roce 1991. Vzniklo na bázi prosazování spolupráce, stability a vlastních zájmů v celoevropském měřítku. Dále V4 spolupracuje i s Rakouskem a Slovinskem.

Lukášek (2014, str. 8, 9) vidí V4 jako stabilizační faktor střední Evropy. Jedním ze záměrů aliance je provádět bezpečnostní politiku. Zároveň však v uskupení těchto 4 zemí spatřuje problém. Například odlišnosti v rámci kulturně-historických hodnot, které se projevovaly během transformace.

Dále poukazuje na následující oblasti, kde V4 chce nejvíce působit (Lukášek, 2014, str. 30):

- politická kooperace;
- státní suverenita, demokracie a svoboda;
- pluralitní parlamentní demokracie;
- hospodářská spolupráce;
- liberální ekonomický systém;
- tržní hospodářství.

Vošahlík a Mikeščík (1997, str. 5) uvádí, že státy EU znamenají pro ČR nejdůležitější partnery. Ze zemí EU do ČR přichází většina zahraničního kapitálu, je s nimi realizován nadpoloviční objem ekonomických vztahů a jsou pro nás vzorem při budování demokracie. Je nezbytné se nadále připravit do větší integrace a připravovat počty pracovníků na spolupráci s EU.

Podle Baldwina a Wyplosziho (2012, str. 58) mezi tři základní pilíře EU patří:

- Evropské společenství;
- Společná zahraniční a bezpečnostní politika;
- Spravedlnost a vnitřní věci.

V případě českého vývozu do RF převažují stroje, strojní zařízení a dopravní prostředky (Havlíček a Soušková, 2021). V dovozu do ČR naopak se nejčastěji objevují palivoenergetické suroviny. Český export do RF se pohybuje okolo 2 % z celkového vývozu do zahraničí. RF tak nepředstavuje zásadní odbytiště statků a služeb. Kvůli stagnaci ruského trhu, který je zatížen ekonomickými sankcemi dochází k přeceňování různých příležitostí na ruské trhu. Bohužel ruská ekonomika je provázána nejistým prostředím, komplikovanou byrokracií a slabou vládou. Dále jako problém je netransparentnost působení ruských firem či jednotlivců na českém území, jelikož v ČR je snadné získat oprávněná podnikatelská víza. Není však nad věcí dále s RF a jejími aktéry nadále komunikovat a jednat ohledně dalších ekonomicko-politických vazbách. Avšak autoři podotýkají, že na základě diplomatické krize roku 2021 mezi ČR a RF v důsledku výbuchu muničního skladu ve Vrbětích se vztahy ocitly na nejnižší úrovni od roku 1989.

3.2.7 Národní hospodářství České republiky

„Přelomový rok 1989 zastihl naše území v situaci, kdy již dávno zcela ztratilo své přední postavení v evropské ekonomice. Politické problémy postkomunistické země zdaleka nedosahovaly úrovně ekonomických problémů. Návrat země zpět do tržního ekonomického systému se ukázal jako velmi složitý a bolestný proces transformace“ (Baar a Baarová, 2018, str. 49). Autoři dále pokračují v tezi, že lidé po revoluci nebyli psychicky připraveni na extrémní změny ve specifických sférách. Stát převzal právní systém bývalého režimu, což přispělo k pomalému a nekvalitnímu přijímání nových zákonů ohledně daní, majetku atd. Dále zde velmi ukvapeně proběhla privatizace státního majetku, která byla provázena častými problémy. Přes všechny tyto nesnáze patří v současnosti Česká republika mezi země, které jsou nejúspěšnější ve střední Evropě. Známa značka *Made in Czechia* se stala garancí kvality. Česko přispělo ke vybudování demokracie a tržního hospodářství ve střední Evropě, pomáhá v rozvoji v rámci EU a zapojuje se do ekonomicky a politicky stabilizované civilizace.

Česká republika je ekonomicky vyspělá země s dlouholetou tradicí průmyslové výroby, intenzivním zemědělstvím a úspěšně ukončenou hospodářskou transformací, namítá Brzóska (2020, str. 78). Země patří mezi státy s *„nejvyšším podílem zahraničního kapitálu na domácí produkci“*. I přes stagnaci v dobách komunismu si ČR udržela pozici ekonomicky prosperujícího státu a hospodářsky udržitelnou úroveň ze všech zemí bývalého východního bloku.

Naopak Kašparovský (2018, str. 57) se neshoduje s výše uvedeným tvrzením a apeluje na nedostačující strukturu, nízkou výkonnost a energeticky náročnou produkci, která zatěžuje životní prostředí v ČR.

3.2.7.1 Primární sektor – prvovýroba, suroviny

Těžební či zemědělský sektor má v ČR malý podíl (Baar a Baarová, 2018, str. 50). Z hlediska tvorby HDP činí primární sektor cca 2 % a v rámci zaměstnanosti asi 2,5 %. Veškerá zemědělská půda přešla do soukromého vlastnictví. Za zemědělské oblasti lze považovat Polabí, Pomoraví, Poohří a moravské úvaly. Zemědělství se participuje na krajinnotvorbě a ochraně životního prostředí. V českém zemědělství, které disponuje s 4 282 000 ha půdy, má největší podíl orná půda (72 %), dále pak louky a pastviny (22 %), chmelnice, sady, vinice a zahrady mají 6 %.

V ČR se ve velkém těží černé a hnědé uhlí a na Moravě ropa. Pěstuje se zde zejména dle Klímové (2008, str. 56, 58):

- užitkové plodiny (pšenice, ječmen, žito);
- cukrová řepa;
- brambory;
- kukuřice (jako krmovina);
- řepka olejka;
- chmel.

Podle Kašparovského (2018, str. 59) se v ČR dělí zemědělské oblasti na:

- kukuřičná výrobní oblast;
- řepařská výrobní oblast;
- bramborářská výrobní oblast;
- horská výrobní oblast.

Z hlediska živočišné výroby, která tvoří více než 50 % z celkové zemědělské produkce se zde chová (Brzóska, 2020, str. 79):

- skot;
- prasata;
- drůbež;
- ryby.

Velkou tradici v ČR má rybářství a rybníkářství, doplňuje Kašparovský (2018, str. 55). Největší a nejznámější rybníky se ocitají na Třeboňsku v jižních Čechách.

České zemědělství prochází značnými proměnami, co se týče zemědělské půdy (Baar a Baarová, 2018, str. 51). Ubývá orná půda na úkor podílu lesů. Lesní hospodářství se na ekonomice podílí zhruba 0,5 % HDP. Lesy plní mimoprodukční funkce – protierozní ochranu půdy. Dále se využívají jako zásobárna dřeva a vody.

Nerostné suroviny s výjimkou stavebního materiálu a uhlí jsou téměř vyčerpány, shodují se Baar a Baarová (2018, str. 52) a Kašparovský (2017, str. 56).

Kašparovský dále pokračuje (2017, str. 56) v tvrzení, že mezi nejpodstatnější těžené suroviny pro český průmysl patří:

- **černé uhlí** (ostravsko-karvinská pánev);
- **hnědé uhlí** (Podkrušnohoří v mostecké a sokolovské pánvi);
- **ropa a zemní plyn** (minimální množství v Dolnomoravském úvalu);
- **uran** (Českolipsko a Tachovsko);
- **kaolin** (Karlovarsko a Plzeňsko);
- **sklářské písky** (severovýchodní Česko);
- **štěrký a písky**;
- **vápenec** (celé území státu).

3.2.7.2 Sekundární sektor – výroba a průmysl

Chisholm (1997, str. 212) tvrdí, že se ČR řadí mezi země s dlouholetou tradicí řemeslných prací, které tvoří základní prvek ve výrobním odvětví. Země má značné možnosti ve strojírenském, potravinářském a spotřebním průmyslu.

Průmysl má silnou tradici v českých zemích již od 19. století (Brzóska, 2020, str. 79). Ve 20. století došlo k radikálnímu rozvoji těžkého průmyslu. Dnes je dominantou strojírenství a chemický průmysl.

Zpracovatelský sektor ČR se zabývá zejména (Brzóska, 2020, str. 79, 80; Baar a Baarová, 2018, str. 52, 53, 54):

- **těžba nerostných surovin** (Mostecko a Sokolovsko);
 - hnědé a černé uhlí, kaolin, sklářské písky nebo cihlářské jíly
- **energetika** (významná složka exportu);
 - uhelné elektrárny (56 %) – největší producenti
 - jaderné elektrárny (33 %) – Dukovany a Temelín
 - obnovitelné zdroje (11 %) – vodní a solární elektrárny
- **hutnictví** (Ostravsko, Třinecké železářny);
 - výroba železa a hutních komodit
- **dopravní strojírenství**;
 - klíčový průmyslový obor
 - výroba automobilů, autobusů, tramvají a letecký průmysl

- Škoda Auto Mladá Boleslav, Tatra Kopřivnice, Škoda Plzeň, Karosa Vysoké Mýto, Aero Vodochody
- elektrotechnický průmysl (Hlinsko)
 - ETA a zahraniční firmy
- **chemický průmysl;**
 - petrochemie a výroba plastů (Kralupy nad Vltavou, Pardubice)
 - gumárenský průmysl (Napajedla)
 - anorganický průmysl (Ústí nad Labem, Neratovice)
 - farmaceutický průmysl (Praha, Opava)
 - papírný a výroba celulóz (oblasti s těžbou dřeva)
- **spotřební průmysl;**
 - potravinářský průmysl (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, České Budějovice, Nošovice)
 - masokombináty, pekárny, pivovarnictví a vinařství
 - sklářský průmysl (Liberecko, Českolipsko)
 - výroba skla, porcelánu, keramiky
 - textilní a oděvní průmysl (malý podíl na celkovém sektoru)
 - bavlnářství
 - vlnářství
 - lnářství
 - zpracování umělých vláken
 - dřevozpracující průmysl (Pošumaví, Podbeskydí, Vysočina)
 - výroba nábytku, hraček, hudebních nástrojů.

3.2.7.3 Terciální sektor – služby a doprava

Kašparovský (2018, str. 60) a Brzóska (2020, str. 80, 81) apelují na nejdůležitější úsek v terciální sektoru, a to na dopravu, logistiku a informační technologie. Doprava (silniční a železniční) představuje jednu z nejeftivnějších kombinací. Přepravuje více než 98 % nákladu z celkové dopravy. Bohužel dopravní síť je hustá a nachází se v technicky zastaralém stavu, který je neustále modernizován. Tvoří jí železnice v celkové

délce 9 430 km, 55 912 km silnic (z toho 506 km dálnic) a 303 km splavných toků. Mezi další významné druhy dopravy patří a Brzóska (2020, str. 80, 81):

- vodní doprava;
 - Vltava a Labe – přeprava zboží a lidí do Německa
 - Morava
- letecká doprava (Letiště Václava Havla v Praze, Brno, Ostrava, Karlovy Vary);
 - slouží především k mezinárodním letům
- cestovní ruch (12 mil. turistů ročně);
 - Praha a střední Čechy, Krkonoše
- potrubní doprava (dovoz kapalných a plyných surovin);
 - ropovod Družba z Ruské federace
 - ropovod z německého Ingolstadtu
 - plynovod Transgas z Ruské federace
 - plynovod Gazela z Německa
- přeprava informací;
 - šíření signálu GSM
 - přenos internetu.

Plynovod Družba představuje ročně přes 70 mld. m³ ruského plynu ročně pro Českou a Slovenskou republiku, konstatuje Fozikoš a kol. (2014, str. 184). Tento objem však postupně klesá a pro ČR představuje dovoz zemního plynu ztrátu, jelikož totiž nezaujímá tak významnou pozici v energetických zdrojích. Pro ČR je důležité tranzitní funkce. Plánují a budují se však nové plynovody, které změní současné schéma Evropy. Např. plynovod Nord Stream – severní cesta (z Ruska přes Baltské moře do německého Greifswaldu).

Dle Baara a Baarové (2018, str. 55) se služby v ČR postupem času transformovaly a staly se hnací silou ekonomiky. Nabízejí lidem pracovní místa a jejich podíl na HDP se během jednu dekádu zvýšili o třetinu. Největší rozmach zažily peněžní služby a obchodní sítě. Působí zde mnoho supermarketů a hypermarketů, které nabízejí široký sortiment zboží. Ke zlepšení cestovního ruchu zejména přispělo otevření hranic. ČR se může pyšnit přírodními rezervacemi a kulturněhistorickými památkami. Mimo jiné k významu posunu

dochází i ve vědě a výzkumu. Jeden z nejrozšířenějších a nejvýznamnějších oborů v tomto sektoru je také lázeňství. Lázeňství nabízí relaxační služby a léčebné pobyty. Koncentrace je zejména v Karlovarském kraji, Podkrušnohoří a na Jesenicku.

Podle Brzóska (2020, str. 73) je dnešní ekonomika zejména provázána s Německem. Územím prochází několik důležitých tranzitních koridorů, byť stát nemá charakter tranzitního území.

3.2.8 Daňový systém

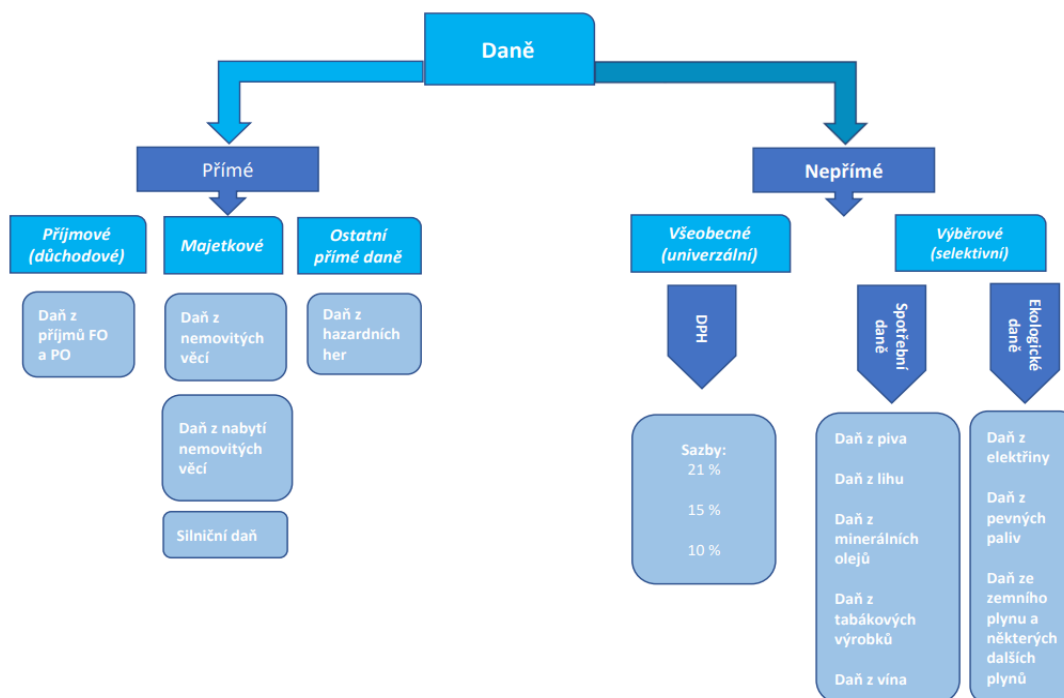
Dle Hamerníkové a kol. (2010, str. 108) tvoří v ČR daně eminentní část příjmů ve veřejných rozpočtech. Veřejným příjmem se rozumí obecné příjmy, které plynou do oněch veřejných rozpočtů státu, krajů a obcí. Daně přímé a nepřímé představují zhruba 90 % veškerých příjmů. Daň je povinná, nenávratná, neekvivalentní a zákonem stanovená platba.

Daňová politika je součástí fiskální politiky, tedy hospodářské zásahy státu na trh a naplňuje daňovou funkci státu (Kubiček a kol. 2006, str. 98). Je to podstatný nástroj vlády, který je používán k ovlivňování ekonomiky a je také zdrojem přerozdělování příjmů ve společnosti. Je vnímám jako efektivní prostředek pro působení na chování spotřebitelů. Pestrost daňové politiky a fiskální politiky je schopna podněcovat vzestup negativních prvků od recese ekonomické aktivity přes deficit státního rozpočtu. Prostřednictvím daní jsou financovány zejména veřejné výdaje státu, jejichž existence je zapotřebí k zajištění fungování státního aparátu a hospodářského růstu.

Janoušková (2011, str. 56) vysvětluje, že daňový systém lze chápat nejen jako daňovou soustavu ČR, ale celý systém legislativních technických a kontrolních institucí, které zajišťují správu daní, kontrolu a vymáhání. Jedná se o proces nástrojů a metod, které se využívají za účelem výběru daní od daňových subjektů.

Hamerníková a kol. (2010, str. 127, 165) pokračují v principech daní. Daň musí být spravedlivá, efektivní, pružná, jednoduchá a stabilní z hlediska práva. Musí platit princip prospěchu a platební schopnosti. Rozpočtová soustava, která znamená soustavu veřejných rozpočtů a institucí, které zabezpečují tvorbu, rozdělování, užití a kontrolu toků okruhů finančních prostředků pak přerozděluje vybrané příjmy v rámci této soustavy.

Schéma 3 Daňová soustava České republiky

Zdroj: vlastní zpracování, Finfoveskole (2020)

Na schématu č. 3 je zobrazena daňová soustava České republiky. Podle Hamerníkové a kol. (2010, str. 111) je soustava daní nebo daňový systém souhrn a struktura všech daní, které se na daném území vybírají. Základní daně rozlišujeme na přímé a nepřímé a dále se liší dle třídění.

3.2.9 Bankovní systém

Podle Revenda (1999, str. 555) český bankovní systém funguje už od dob Rakouska-Uherska. Během socialistické éry byla země řízena centrálně plánovanou ekonomikou a později došlo k přechodu na tržní typ ekonomiky (viz Příloha D).

Beran (2005) uvádí, že bankovní soustava v ČR je dvoustupňová a tvoří jí Česká národní banka a ostatní komerční banky na území ČR a jejich vzájemné vztahy. Činnost obchodních bank je víceméně všeobecný, jelikož poskytují služby pro své klienty. Česká národní banka je centrální bankou. Jedná se o nezávislou státní instituci a přezdívá se jí „banka všech bank“.

Mezi její zásadní kompetence v oblasti hospodářství patří (Slaný a kol., 2003, str. 156, 157):

- zajištění měnové stability;
- podpora hospodářské politiky vlády;
- určování měnové politiky;
- emise bankovek a mincí;
- správa měnové rezervy;
- řízení oběhu peněz;
- vedení účtů státního rozpočtu;
- rozvoj bankovního systému;
- obchod na finančních trzích.

ČNB navíc dohlíží na činnosti ostatních bank a jejich množství kontroluje bankovními regulacemi. Nezávislost centrální banky je velmi důležitá. Záleží na ní účinnost monetární politiky ve státě. Argumenty pro nezávislost jsou např. špatné rozhodnutí politiků, jímž by byla centrální banka podřízena. Zastánci závislosti ale argumentují tím, že je nedemokratické, když je monetární politika ovládá elitní skupinou jedinců, kteří jsou nezávislí na vládě. V případě nezdaru monetární politiky zde neexistuje zodpovědnost centrálních bankéřů.

Revend (1999, str. 58, 589) dodává, že ČNB k regulaci trhu peněz používá přímé a nepřímé nástroje dle dané legislativy. Mezi patří např. povinné vklady, diskontní sazby, povinné minimální rezervy nebo operace na volném trhu.

Jednou z používaných strategií v boji proti inflaci je také tzv. inflační cílování, tvrdí Kliková a Kotlán (2003, str. 164, 165). Cílová inflace je veřejné oznámení kvantitativního inflačního cíle, za který se zavazuje daná centrální banka. Důvodem zavedení jsou jednak přechod od fixního kurzu k „plovoucímu“. Centrální banka tak chce zavést jakousi „*ekonomickou kotvu*“ v podobě inflačního cíle, od které se bude odvíjet tržní chování ekonomických subjektů. Dalším záměrem je selhání používaných transmisních mechanismů. Způsob, jak dosáhnout k cílové inflaci je následující. Centrální banka stanoví inflační cíl, za který se zaváže. Poté vypracovává inflační prognózy. Jestli se předpovědi odchylují od stanového inflačního cíle, centrální banka použije jeden z nástrojů monetární politiky. Výhodou této strategie je zejména záměrné cílení jak inflační očekávání,

které se pojí s celkovou inflací. Nevýhodou je, že nelze sledovat politiku centrální banky v mezicílech.

3.3 Makroekonomie

Makroekonomie je studium celkového ekonomického chování (Schiller, 2004, str. 22). Jejím cílem je pochopit a zlepšit výkon národního hospodářství. Na základě plné zaměstnanosti, kontroly inflace a hospodářského růstu může stanovat ekonomické výsledky hospodářství.

3.3.1 Hrubý domácí produkt

Dle Schillera (2004, str. 87, 88, 89) znamená hrubý domácí produkt (HDP) celkovou tržní hodnotu finálního zboží a služeb produkovaných v určité zemi za dané časové období, přičemž každé zboží nebo služba jsou ohodnoceny svou tržní cenou. S pomocí daného mechanismu se dají určit roční data, která se zorganizují do výstupu. Mechanismem jsou ceny. „*Každé zboží a služba, jež se vyrobí a dodá na trh, má určitou cenu. Tato cena slouží jako ukazatel hodnoty pro výpočet celkového výstupu.*“ HDP je jeden ze základních ukazatelů národního hospodářství státu.

HDP se počítá pomocí tří metod (Spěváček a kol., 2016, str. 52):

- **výrobní metoda;**
- **výdajová metoda;**
- **důchodová metoda.**

Jurečka a kol. (2017, str. 30) uvádí vzorec pro výpočet HDP pomocí výdajové metody:

$$\text{hrubý domácí produkt} = C + I + G + NX$$

kde:

C... spotřeba domácností

I... hrubé soukromé investice

G... výdaje vlády (státu) na nákup statků a služeb

NX... čistý export (rozdíl mezi exportem a importem)

Výrobní metoda se zakládá na rozdílu mezi celkovou hodnotou produkce v národním hospodářství a hodnotou mezispotřeby. Tento rozdíl je přidaná hodnota, protože hodnota mezispotřeby je přenesenou hodnotou. Výdajová metoda spočívá ze strany užití výroby a HDP se spočítá jako součet soukromé spotřeby, veřejné spotřeby, hrubé tvorby kapitálu a rozdílu mezi exportem a importem. Třetí metoda důchodová vychází z rozdělení důchodů (příjmů). Odečtením spotřebního fixního kapitálu od HDP vychází čistý domácí produkt (ČDP). ČDP vyjadřuje nově vytvořenou hodnotu.

Schiller (2004, str. 91, 92) upozorňuje na reálný a nominální HDP. Ceny produktů a služeb totiž mohou zkreslit pohled na reálnou situaci a HDP se mění na základě inflace. „*Nominální HDP je hodnota finálního výstupu měřená v běžných cenách, zatímco reálný HDP je hodnota výstupu měřená v konstantních cenách.*“ Běžné ceny se mají za převládající ceny na trhu v roce, ve kterém se HDP počítá. Konstantní (stálé) ceny znamenají ceny „očištěné“ od změn. Tyto ceny jsou stanovené jako výchozí, čili základní.

Jurečka (2017, str. 35) připomíná, že existuje rozdíl mezi hrubým domácím produktem a hrubým národním produktem (HNP). HDP znamená veškerou produkci vyrobenou na daném území jak domácími, tak zahraničními podniky. HNP je definován jako celková produkce země vyrobená v průběhu jednoho časového období národními firmami a pracovními silami jedné země, a to jak v této zemi samé, tak i v zahraničí. Nebo-li HNP je získán jako rozdíl mezi HDP a produkcí vyrobenou zahraničními firmami v zemi.

Jurečka (2017, str. 36, 37) navíc upozorňuje na tzv. stínovou ekonomiku. Skrytá nebo-li podzemní ekonomika je ta část národního hospodářství, jejíž činnost je utajována či se vymyká státní kontrole a dohledu. Výsledky z této části ekonomiky se nedostávají do statistik, a proto tento problém může vést ke zkreslení situace. Stínová ekonomika je spojována se šedou a černou ekonomikou. Jsou to často nelegální a kriminální činnosti (neregistrovaná výroba, zaměstnávají ilegálních přistěhovalců, práce „načerno“, pašování různých zakázaných drog a alkoholu či vybírání „výpalného“).

Dle Žďárka a Vymětala (2009) výpočet tempa růstu HDP vypadá následovně:

$$\text{tempo růstu HDP} = ((HDP_1 - HDP_0) / HDP_0) * 100$$

kde:

HDP_1 ... produkt daného roku

HDP_0 ... produkt předchozího/základního roku

3.3.1.1 Parita kupní síly

Pro mezinárodní srovnání HDP mezi státy se používá řada ukazatelů, které jsou využívány mezinárodními organizacemi (Spěváček a kol., 2016, str. 97, 98). Účelem je vyřešit převod na stejnou měnovou a cenovou bázi, aby takovéto srovnání bylo nestranné. Důvodem jsou rozdílné cenové relace u zboží a služeb v různých zemích. Převod národních měn a cen na společnou měnu a srovnatelné ceny se provádí prostřednictvím konverzních měr, tedy parity kupní síly (PPP – *Purchasing Power Parity*). PPP znamená jednotka měnové konverze, která vyřazuje rozdíly v cenových úrovních mezi zeměmi. Určuje poměr mezi cenami stejného zboží a služeb v národní měně k jeho ceně v měnové jednotce srovnávané země (převádí je na společnou měnu/úroveň). Pro vybrané země a období se používají běžné PPP. Dále jsou i konstruována stálé PPP, které reprezentují konkrétnější srovnání v čase a prostoru.

3.3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je komplexní problém, který vzniká na trhu práce v rámci poptávky a nabídky práce (Spěváček a kol., 2016, str. 322, 323). Pokud poptávka po práci (podniky) je nižší, než nabídka (domácnosti), nastává nezaměstnanost. Obyvatelstvo daného území lze rozčlenit na různé kategorie. Nejčastějším používaným kritériem je ekonomická ne/aktivita. Umožňuje rozdělit obyvatelstvo na:

- zaměstnané osoby;
- nezaměstnané;
- osoby, které nejsou součástí pracovní síly.

Základní kategorií trhu práce je počet ekonomicky aktivních obyvatel, který je utvořen osobami zaměstnanými i nezaměstnanými. Zaměstnaní lidé pracují na plný či částečný úvazek, nezaměstnaní hledají aktivně práci (tzn. být zaregistrovaný na úřadě práce). Spodní hranicí věku je 15 let. Zbývající část je považována za ekonomicky neaktivní (studenti, lidé v domácnosti nebo lidé kteří si zvolili jinou alternativu způsobu života).

Jurečka a kol. (2017, str. 154, 155) doplňuje, že nejčastějším ukazatelem míry nezaměstnanosti je míra zaměstnanosti či podíl nezaměstnaných osob. Vzorečky pro výpočet jsou následující:

*míra nezaměstnanosti = (počet nezaměstnaných / počet ekonomicky aktivních osob) * 100*

*podíl nezaměstnaných osob = (dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP / počet osob v produktivním věku) * 100*

Obecná míra nezaměstnanosti je v ČR zjišťována pomocí Českým statistickým úřadem, který provádí průzkum nazývaný Výběrové šetření pracovních sil. Tento ukazatel slouží k mezinárodnímu srovnání na trhu práce. Podíl nezaměstnaných osob používá Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a slouží jako druhý ukazatel nezaměstnanosti.

Spěváček a kol. (2016, str. 229) tvrdí, že se nezaměstnanost z ekonomického pohledu třídí na:

- **frikční** – přirozená součást ekonomiky, kde dochází neustále ke změnám na trhu práce s tím, jak vznikají a zanikají pracovní příležitosti
- **strukturální** – nabídka práce se neshoduje z hlediska kvalifikace pracovníků s poptávkou po práci
- **cyklickou** – kolísání skutečného reálného produktu kolem potenciálního, což vede k neexistenci volných pracovních míst
- **sezónní** – součást přirozené míry nezaměstnanosti, odráží průběh poptávky po práci po některých profesích
- **technologickou** – souvisí s technologickými změnami, které vedou k poptávce po práci

Jurečka a kol. (2017, str. 165, 166) upozorňuje na negativní důsledky nezaměstnanosti. Lidé většinou propadají depresím spojené s násilnými či kriminálními činnostmi. Navíc se objevují sociální problémy jako izolace, ztráta prestiže nebo alkoholismus. V ekonomice dochází ke ztrátě produktu a k zvyšování státního schodku.

„Politika zaměstnanosti, která je součástí hospodářské politiky státu, usiluje o dosažení rovnováhy mezi nabídkou práce a poptávce po práci. Definujeme jí jako soubor opatření, kterými jsou spoluvytvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil“ (Kliková a Kotlán, 2013, str. 222).

Tato politika je realizována na úrovni makroekonomické. Cílem státní politiky zaměstnanosti je (Kliková a Kotlán, 2013, str. 222):

- dosažení rovnosti mezi poptávkou po práci a nabídkou práce;
- efektivní využití zdrojů pracovní síly;
- garance práva občanů na práci.

Dále se politika zaměstnanosti dělí na aktivní a pasivní politiku. Aktivní politika zaměstnanosti státu znamenají všechna opatření, která aktivně podněcují nezaměstnané ke změně jejich postavení na trhu práce. Stěžejním záměrem této politiky je „*eliminace kolektivních nevýhod různých skupin a kategorií nezaměstnaných.*“ Dalšími cíli jsou navýšení zaměstnanosti tak, aby nedocházelo ke zvyšování inflaci. Nástroji aktivní politiky jsou např. veřejné služby zaměstnanosti, přípravy a výcvik na práci nebo rekvalifikace. Pasivní politika má zajistit vytváření sociálně přijatelných podmínek pro dočasně nezaměstnané. Mezi nástroj se řadí např. příspěvky (sociální pomoc v nouzi) či předčasných odchod z důvodu nepříznivého vývoje na trhu práce. Tento druh politiky má tu nevýhodu, že pokud se aplikuje dlouhodobě, může vést až k tzv. „*sociálnímu parazitismu.*“

3.3.3 Inflace

Inflace doslova znamená zvýšení průměrné hladiny cen, nikoliv změnu ceny určitého zboží nebo služby, konstatuje Schiller (2004, str. 117, 118). Průměrná cena je cena veškerého výstupu, za to relativní cena znamená cena jednoho zboží ve srovnání s cenou druhého zboží. Může také docházet k deflaci, což je snížení průměrné hladiny cen. Inflace nemusí nutně znamenat zhoršení ekonomické situace v dané zemi. Makroekonomické důsledky se totiž odrážejí v redistribuci příjmů. K přerozdělení dochází, jelikož obyvatelé nakupují diferenční kombinace statků a služeb a prodávají různé zboží.

„*Inflace je prostě civilizační chorobou, asi tak jako obezita.*“ (Helísek a kol., 2009, str. 53).

Termín inflace pochází z latinského „*inflatio*“ a znamená „*nafouknutí*“ (Jurečka a kol., 2017, str. 128). Slaný a kol. (2003, str. 50) doplňují, že domácí inflace spotřebitelských cen je ovlivňována inflací dovezených statků.

Spěváček (2016, str. 366, 367) tvrdí, že existují různé typy inflace:

Dle hlavního faktoru cenového růstu:

- **externí** – růst a pokles cen světových komodit (surovinových a potravinových), které se promítají do domácích výrobních nákladů a následně do nákladů domácností;
- **vnitřní** – nesoulad mezi poptávkou a nabídkou na domácím trhu (např. neúroda, změny zdanění,...);

Dle nastartování inflačního pohybu (Spěváček, 2016, str. 366, 367):

- **poptávková inflace**
- **nabídková inflace**

Dle tempa růstu inflace (Spěváček, 2016, str. 367):

- **mírná** (do 10 %)
- **pádivá** (nad 10 %)
- **hyperinflace** (nad 100 %)
- **stagflace** (ekonomika stagnuje, reálná produkt se nemění, ale inflace roste)

K měření inflace se používají (Spěváček, 2016, str. 372, 378):

- **index spotřebitelských cen (CPI – Consumer Price Index)**
- **Deflátor HDP**
- **index cen výrobců (PPI – Producer Price Index)**

Deflátor HDP je ve zkratce souhrnný index měřící vývoj všeobecné cenové hladiny, jelikož obsahuje všechny statky a služby produkované a importované do ekonomiky. Lze ho vypočítat dvěma způsoby, a to buď to výdajovým způsobem nebo produktové metody.

Všeobecný vzorec vypadá následovně (Schiller, 2004, str. 126, 127):

$$\text{Deflátor HDP} = (\text{nominální HDP} / \text{reálný HDP}) * 100$$

Jurečka a kol. (2017, str. 129) zase uvádí vzorec pro CPI:

$$\text{CPI} = (\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku} / \text{hodnota daného spotřebního koše v cenách základního období}) * 100$$

Spotřební koš je souhrn veškerých produktů a služeb spotřebovaných domácnostmi. Náklady na nákup daného koše v běžném roce jsou srovnávány s náklady na nákup téhož koše v roce základním, tedy v roce, který byl stanoven jako výchozí.

Jurečka a kol. (2017, str. 132) ještě dodává, že k měření inflace se používá následující vzorec:

$$\text{míra inflace} = (\text{CPI}_t - \text{CPI}_{t-1} / \text{CPI}_{t-1}) * 100$$

kde:

t... rok

t-1... rok předešlý (výchozí)

Zaňková (Zivotvcesku, 2021) cituje ekonoma L. Kovandu, který dodává že během rostoucí inflace je racionální uspořené peníze raději investovat (např. do umění, zlata, nemovitostí, veteránů či kryptoměn), než aby byly znehodnocovány na bankovním účtu. Mezi další možnosti mohou být akcie skrze akciové fondy a dluhopisy. Zároveň nastínil, že na základě letošní podzimního inflačního růstu se ceny nemusejí vzpamatovat ani příští rok.

Kovanda (finmag, 2021) předpovídá, že ČR hrozí největší zdražování od 90. let minulého století. Podíl na tom mají zejména rostoucí ceny energií a také bydlení, které se promítá do cen stavebních materiálů.

3.3.4 Corruption perceptions index

Mezinárodní organizace Transparency International počítá a vyhodnocuje tzv. CPI (Corruption Perception Index – Index vnímání korupce) (Korupce, 2020). Tento ukazatel se zaměřuje na korupci ve veřejném sektoru mezi úředníky a politiky v jednotlivých státech. Tyto státy pak seřazuje podle stupně subjektivního vnímání existence korupce ve veřejné správě. V rozsahu indexu znamená 0 nejvyšší stupeň korupce a 100 nejnižší stupeň. Dále se pak státy řadí do žebříčku pozic, tzv. rank.

Transparency (2021) tvrdí, že CPI funguje na principu toho, jak odborníci zkoumají danou zemi dle názorů, zda-li si vernakulární obyvatelé myslí, že v jejich oblasti existuje korupce a mapují tak podle toho její vývoj. Korupci jakožto takovou můžeme definovat jako zneužití postavení nebo funkce v politice, veřejné správě a hospodářství k osobnímu prospěchu. Korupce se projevuje úplatky, vydíráním, neoprávněnými příjmy či protěžování osobních výhod.

3.3.5 Giniho index

World Population Review (2022) vysvětluje, že Giniho index je podobný makroekonomický nástroj sloužící k měření příjmové nerovnosti, jako Robin Hood index. Giniho index zachycuje relativní nerovnost mezi domácnostmi a poměruje skutečnou Lorenzovu křivku s křivkou ideální. Lorenzova křivka znázorňuje zachycení nerovností příjmové distribuce. Koeficient reflektuje rozložení bohatství ve společnosti.

Finance-management (2012) konstatuje, že Giniho koeficient uvádí rozdíl mezi plochou pod Lorenzovou křivkou (A) a plochou pod skutečnou křivkou (B) s plochou pod ideální křivkou. Giniho index může nabývat hodnoty mezi 0–100, kde hodnota blíže k 0 znamená, že rozdělení důchodů domácností je absolutně rovnostářské, což značí že v důchodech nejsou velké rozdíly. Naopak hodnoty blíží se k 100 naznačují absolutní nerovnost. Státy s hodnotou blíží se 1 mají markantní rozdíly v příjmech (např. kdyby hodnota koeficientu byla 1, znamenalo by to, že jeden člověk ve státě vlastní všechnen důchod).

Vzorec pro výpočet Giniho koeficientu:

$$G = (A - B) / A$$

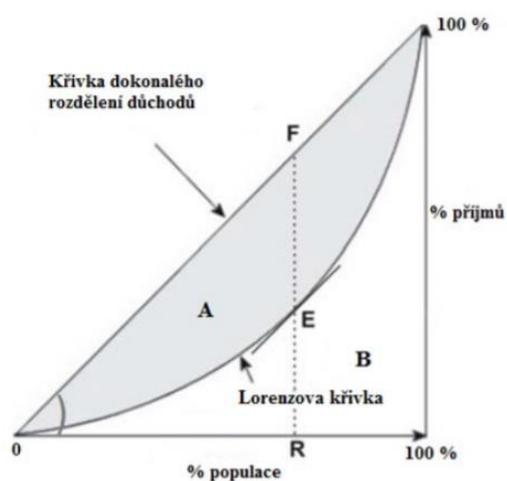
kde:

A... oblast pod křivkou dokonalého rozdělení důchodu

B... oblast pod Lorenzovou křivkou

Pozn: Po výpočtu Giniho koeficientu a jeho následném vynásobení stem se dostane Giniho index

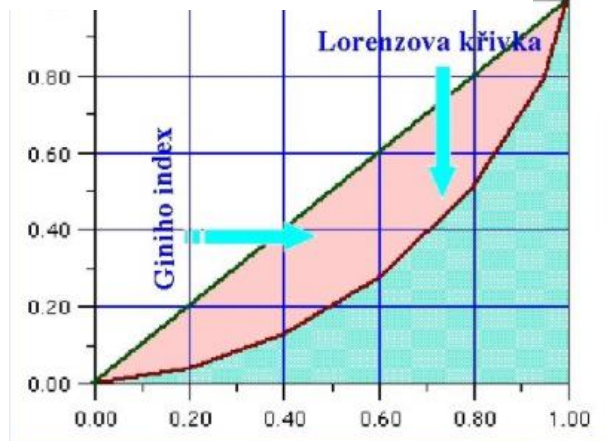
Obrázek 5 Lorenzova křivka

Zdroj: Lapáček (2007)

Giniho koeficient je podíl plochy mezi skutečnou rovnostářskou Lorenzovou křivkou a plochy pod rovnostářskou Lorenzovou křivkou.

Obrázek 6 Giniho index a Lorenzova křivka

Zdroj: SlideToDoc (2022)

3.3.6 Index lidského rozvoje

Podle Jurečky a kol. (2017, str. 40) index lidského rozvoje (HDI – Human Development Index) používá Organizace spojených národů jako ukazatel hospodářské výkonnosti jednotlivých států, která slouží k měření zdravého života, gramotnosti obyvatel a slušného žití. Jedná se o ukazatel životní úrovně dané země. Index má rozsah 0–1 a vyhodnocuje tyto aspekty země:

- „průměrná délka života 85 let;
- přístup ke vzdělávání;
- dobrá životní úroveň každého občana“.

Do výpočtu HDI jsou zahrnovány (Conceição, 2020):

- index očekávané délky života;
- index vzdělání;
- index hrubého domácího příjmu.

Dále jsou pak státy řazeny do stupňů rozvoje (velmi vysoký, vysoký, střední a nízký) dle systémů mezních bodů.

3.3.7 Zahraniční obchod

Zahraničně-obchodní vztahy znamenají, že část produkce zboží a služeb vytvořená v tuzemské ekonomice se exportuje (vyváží), zatímco část produkce, které je doma spotřebována nebo investována, je vyprodukována v zahraničí a do domácí ekonomiky je importována (dovážena) (Spěváček, 2016, str. 460). Zahraniční obchod je forma, na základě které se můžou v ekonomice aplikovat komparativní výhody, resp. vyrábět určité statky za nižší náklady než jiné státy. Pro malé tržní ekonomiky s omezeným rozsahem vnitřního trhu má světový obchod vyšší hodnotu než pro světové ekonomiky. Spěšná liberalizace světového obchodu urychlila globalizaci výroby. Především v důsledku vysoké konkurence se tlačí na snižování nákladů a zvyšování účinnosti. Úroveň zahraničního obchodu každého státu lze měřit pomocí vybraných ukazatelů (Spěváček, 2016, str. 461):

- „poměr vývozu (dovozu, obratu, salda) k HDP (v % HDP nebo % HND);
- podíl vývozu na produkci;

- *výše dovozu, vývozu v USD na 1 obyvatele;*
- *podíl země na světovém obchodu“.*

Česká republika je jedna z nejotevřenějších ekonomik v rámci EU.

Příčiny ke vzniku mezinárodního obchodu jsou ekonomické, sociální a politické, namítá Jurečka a kol. (2017, str. 290). Mezi zásadními vlivy na straně nabídky se uvádí rozdílná vybavenost nerostnými přírodními zdroji, geografická poloha, předpoklady pro zemědělskou produkci atd. Jako další faktor se dá zařadit úspory z rozsahu. Země může pomocí rozšíření objemu výroby dosáhnout vyššího zisku, jelikož při rozšiřování výroby může snižovat průměrné náklady. Na straně poptávky se zase objevují rozdílné preference spotřebitelů v různých státech.

Schiller (2004, str. 331) dodává, že deficit zahraničního obchodu nemusí hned dopadnout negativně. Jestliže dovoz převyší vývoz, ekonomika země spotřebuje více, než vyrábí. Deficit proto dovoluje domácí životní úrovni převýšit domácí výstup. Dále Schiller (2004, str. 332) definuje tzv. čistý vývoz:

$$NX (\text{čistý vývoz}) = X - IM$$

kde:

X... vývoz

IM... import

3.3.8 Úroková míra

Schiller (2004, str. 268) dodává, že úroková míra je sazba centrální banky, neboli cena placená za použití peněžních prostředků. Jedná se o sazby pro půjčky mezibankovních rezerv, které odráží náklady fondů pro banky. Jakákoliv změna v sazbě centrální banky pravděpodobně ovlivní celou hierarchii úrokových sazeb. Když se náklady fondů snižují, komerční banky na to reagují snížením úrokových sazeb, které mění firmám (hlavní sazba), domácnostem (hypotéky) a spotřebitelům (úvěry na splátky, úvěrové karty) jejich chování.

Úroková sazba neboli míra je měřítko ceny peněz (Peníze, 2022). Stanovuje, jako část musí dlužník splatit věřiteli za půjčku za dané období. V případě stanovených nižších úrokových sazeb si domácnosti půjčují více úvěrů a firmy se pouští do investic. Celkové hospodaření roste, jelikož v ekonomice obíhá více peněz.

Dle konstatování Slaného a kol. (2003, str. 51) jsou nominální a reálný měnový kurz relativní ceny. Nominální kurz je relativní cena dvou monetárních aktiv, tzn. představuje cenu jedné měny vyjádřenou v jednotkách měny druhé (např. 25 CZK/EUR – 25 českých korun za 1 euro). Naopak reálný kurz je relativní cena dvou reálných aktiv nebo celého spotřebního koše takových reálných statků, tzn. poměr, ve kterém se směňují statky jedné země za statky druhé země.

Nejdůležitějším ukazatelem pro věřitele a dlužníka je reálná úroková sazba. Její výpočet je vyjádřen následujícím vzorcem (Financevpraxi, 2017):

$$i_r = (i - \pi) / (1 + \pi)$$

kde:

i_r ... reálná úroková míra (v %)

i ... nominální (peněžní) úroková míra (v %)

π ... skutečná, resp. očekávaná inflace (v %)

Reálná úroková míra je rovna nominální sazbě očištěné o skutečnou nebo očekávanou inflaci. Vyjadřuje výnosy z investice. Představuje, kolik statků a služeb si za tento úrok může jednotlivec koupit. Nominální úroková sazba měří výnos v penězích na jednotku investované koruny za dané období.

Česká národní banka používá následující typy měnověpolitických úrokových sazeb (Finance, 2018; ČNB, 2021b):

- **2T repo sazba (2,75 %);**
- **diskontní sazba (1,75 %);**
- **lombardní sazba (3,75 %).**

Lombardní sazba je úrok z lombardního úvěru. ČNB tento úvěr poskytuje komerčním bankám proti zajištění zástavou cenných papírů. Komerční banky mají možnost si vypůjčit peníze od ČNB přes noc. Je to tedy úroková sazba účtovaná za likviditu, které jim centrální banka poskytne přes noc. Jedná se o horní mez pohybu krátkodobých úrokových sazeb (Finance, 2018).

Dle ČNB (2021a) 2T repo-sazba znamená hlavní nástroj monetární politiky. Výše této sazby má vliv na vývoj krátkodobých sazeb peněžního trhu. ČNB stahuje peníze z oběhu prostřednictvím prodeje svých cenných papírů. Obě strany se zavazují, že po uplynutí doby splatnosti ČNB vrátí věřitelské bance zapůjčené finanční prostředky, které jsou navýšeny o stanovený úrok, a tatáž banka zase vrátí ČNB cenné papíry. Základní doba této operace je 14 dní, resp. po 2 týdnech vrátí ČNB obchodní bance výměnou za cenné papíry staženou likviditu, a navíc přidá dohodnutý úrok. Diskontní sazba je úrok z diskontního úvěru. Představuje dolní hranici koridoru, přičemž touto sazbou je úročena jednodenní depozitní facilitata (přebytek likvidity, které komerční banky nedokážou již uložit). Banky si tak uloží svá depozita přes noc u ČNB, které jsou úročena diskontní sazbou, jenž je obvykle dolní mezí pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb.

Dle Bank of Russia (2021) je „klíčová sazba“ hlavní úrokovou sazbou Centrální banky Ruska. Jedná se o zásadní nástroj pro provádění monetární politiky Ruské federace. Sazba se používá pro ekonomické účely jako zpomalení inflace, ovlivnění úrokových sazeb v ekonomice a ochraně měny. Aktuální úroková sazba deklarovaná Centrální bankou Ruska je 7,5 %. Rozhodnutí o klíčové sazbě vychází z makroekonomických předpovědí včetně prognózy inflace. Byla zavedena v roce 2013 jako hlavní ukazatel měnové politiky Ruska.

Consultant (2021a) se odkazuje na federální zákon „*O Centrální bance Ruska*“, který definuje následující bankovní operace Centrální banky Ruska:

- provádět bankovní operace a transakce s ruskými a zahraničními úvěrovými institucemi a vládou RF;
- poskytovat půjčky zajištěné cennými papíry a jinými aktivy;
- poskytovat nezajištěné úvěry na dobu nepřesahující jeden rok;
- nakupovat a prodávat cenné papíry na volném peněžním trhu;
- nakupovat a prodávat dluhopisy.

Mimo jiné Consultant (2021b) poukazuje na referenční úrokovou sazbu (diskontní sazba), která se rovná klíčové sazbě. Referenční sazba je taková sazba, kdy Centrální banka Ruska poskytuje úvěry komerčním bankám. Navíc slouží i pro daňové účely a výpočet pokut.

Mezi další úrokové sazby a nástroje měnové politiky RF patří (Bank of Russia, 2021):

► Poskytování likvidity

- Pevné sazby;
 - půjčky přes noc
 - lombardní sazba
 - repo sazba
 - úvěry zajištěné zlatem
- Operace na volném trhu;
 - repo aukce
 - lombardní sazba

► Absorpce likvidity

- Pevné sazby;
 - vkladové operace
- Operace na volném trhu
 - aukce vkladů.

3.3.9 Státní dluh

Spěváček a kol. (2016, str. 298) tvrdí, že v rámci soustavy veřejných rozpočtů má každá země svůj systém. Avšak základní schéma je harmonizováno s institucionálním sektorem, tzv. veřejným sektorem. Hlavní část veřejných financí je státní (federální) rozpočet.

Jurečka a kol. (2017, str. 212) konstatuje, že státní rozpočet potřebuje každý stát, aby mohl v podmínkách tržní ekonomiky hradit své výdaje. Naopak tomu musí zabezpečit své příjmy, které získává od domácností a firem. Státní rozpočet je v podstatě bilancí příjmů a výdajů státu během jednoho rozpočtového období. Jedná o plán, účet nebo záměr založený na daných presumpcích. V průběhu roku je možné, že se mohou objevit nečekané události, které ovlivní státní rozpočet. Specifickým pojmem je státní závěrečný účet, který prezentuje, jak vláda hospodařila v uplynulém rozpočtovém období.

Mezi příjmy státní rozpočtu můžeme řadit (Spěváček a kol., 2016, str. 298):

- daně;
- pojistné na sociálním plnění, zdravotní pojištění;
- přijaté úroky, příjmy z pronájmu, splátky z poskytnutých úvěrů;
- přijaté dotace, příspěvky, subvence.

Mezi výdaje státní rozpočtu patří (Spěvák a kol., 2016, str. 298):

- transfery domácnostem (důchody, sociální podpory atd.);
- transfery do soukromého sektoru (dotace do zemědělství, dopravy, exportu atd.);
- financování veřejných statků (školaství, věda a výzkum, obrana, zdravotnictví, kultura, veřejná správa atd.);
- úroky z úvěrů, platby a příspěvky nadnárodním institucím.

Z hlediska fiskální politiky může dojít ke třem variantám – přebytek, schodek a vyrovnaný státní rozpočet (Schíller, 2004, str. 197, 198).

K financování schodku jsou používány deficitní výdaje, které slouží na pokrytí vládních výdajů (Slaný a kol., 2003, str. 144).

Jureček a kol. (2017, str. 234) definuje státní dluh jako nevyrovnaný státní rozpočet v jiných obdobích. Velké množství půjček a úvěrů a z nich vyplývající úroky vlády vede ke vzniku státního dluhu. Státní dluh tak představuje nesplacené půjčky, která si vláda musela vypůjčit ke krytí státního deficitu. Státní dluh je tzv. „*tokovou veličinou*“, jelikož vzniká během jednoho období. Zatímco veřejný dluh je tzv. „*stavovou veličinou*“, čili vzniká kumulací dalších deficitů. Míra veřejného zadlužení se počítá následovně:

veřejný dluh / HDP

Naopak Dvořák (2008, str. 79) formuluje státní dluh (někdy také dluh vládní) jako dluh, který představuje pohledávku vůči současné i budoucí daňové povinnosti obyvatelstva. V konečném důsledku totiž nese daňové břemeno nikoliv stát nebo vláda, ale veřejnost, proto je správné označení „*veřejný dluh*“.

Podle Dvořáka (2008, str. 126) mohou být 2 důsledky veřejného dluhu:

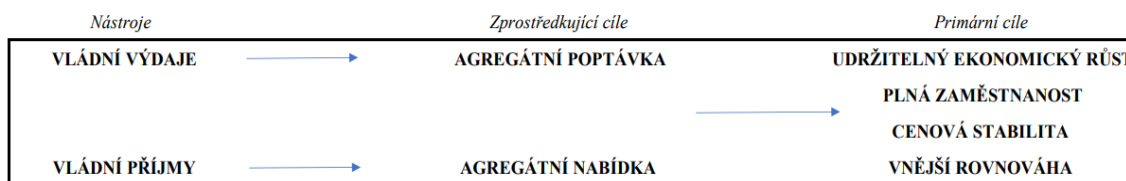
- na systém veřejných financí;
- na reálnou ekonomiku.

V případě že je suma státního dluhu vysoká, dochází k působení úrokových výdajů na perzistenci budoucích rozpočtových deficitů. Tento aspekt nutí k dalšímu dluhovému financování. „*Čím vyšší je rozpočtový deficit, tím vyšší je veřejný dluh. Čím vyšší je veřejný*

dluh, tím vyšší jsou úroky z něho. Vyšší úroky z veřejného dluhu vedou ke zvýšení veřejných výdajů. Čím vyšší jsou veřejné výdaje, tím vyšší je rozpočtový deficit“ (Dvořák, 2008, str. 126).

Se státním dluhem se pojí i tzv. „vytěšňovací efekt“ (Jurečka a kol., 2017, str. 232, 240). Jedná se o jeden z nástrojů financování deficitu státního rozpočtu. Vláda si může finanční prostředky na krytí deficitu půjčit prodejem státních dluhopisů na finančním trhu. Tímto činem se ale sníží objem úvěrů, jež náleží soukromým investorům. Investice jsou tak vytlačovány. Dále může vláda zvýšit daně občanům, čímž se sníží disponibilní důchod domácností a spotřeba klesne neboli je vytěšňována.

Obrázek 7 Nástroje a cíle fiskální politiky

Zdroj: vlastní zpracování (Jurečka a kol., 2017)

Dle obrázku č. 7 je cílem rozpočtové politiky působení na makroekonomické veličiny za účelem eliminace nežádoucích výkyvů agregátní ekonomické aktivity. Pomocí plánovaných změn ve vládních příjmech a výdajů se stát snaží stabilizovat ekonomický růst v krátkodobém horizontu a udržet rovnováhu na trhu práce a cenovou stabilitu. Soustava státních a veřejných rozpočtů reprezentuje souhrn fiskální nástrojů, se kterými disponuje vláda a její ústřední orgány. Stát a její orgány prostřednictvím změn velikosti vládních výdajů (státních nákupů) ovlivňuje agregátní poptávku. Pomocí vládních příjmů ovlivňuje agregátní nabídku na trhu. Nástroje fiskální politiky mají dvojí charakter, a to záměrná (diskrétní) opatření a automatické vestavěné stabilizátory.

Obrázek 8 Účinek změn vládních výdajů a daní

<u>Nástroje rozpočtové politiky</u>	<u>Účinek</u>
<i>Vládní výdaje</i>	
zvýšení	expanzivní
snížení	restriktivní
<i>Daně</i>	
zvýšení	restriktivní
snížení	expanzivní

Zdroj: vlastní zpracování (Jurečka a kol., 2017)

Na obrázku č. 8 jsou vyobrazeny nástroje fiskální politiky, mezi které se řadí zejména vládní výdaje a daně. Vláda prostřednictvím zvýšení vládních výdajů nebo snížení daní provádí tzv. expanzivní politiku, která se snaží o zvýšení růstu ekonomiky v krátkodobém horizontu. Negativním důsledkem této politiky je ale zvýšení státního dluhu a růst cen. Na základě snížení vládních výdajů a zvýšení daní dochází k restriktivní politice státu. Ta se snaží o snižování státního dluhu. Jejím působením se zvyšuje nezaměstnanost a snižuje reálný produkt a taktéž inflace.

4 Vlastní práce

V praktické části je tato práce zaměřena na výsledky z analýzy makroekonomických ukazatelů a mezinárodních prostředků pro srovnání rozvoje České republiky a Ruské federace ve zkoumaném období a jejich následná komparace. Mezi posuzované ukazatele patří HDP (přepočítaný na PPP), HNP na obyvatele, inflace, míra nezaměstnanosti, zahraniční obchod, státní dluh a úroková míra. Práce posuzuje také vývoj země dle Giniho indexu, indexu lidského rozvoje a indexu vnímání korupce na základě dostupných dat.

Ve této části práce muselo být přihlédnuto ke specifickým hospodářství Ruské federace. Ruská ekonomika má diferencovaný charakter, státní aparatura z hlediska makroekonomie se spíše koncentruje na ekonomický a sociální rozvoj subjektů. CBR si stanovila tzv. inflační cíl, kdy se má inflace pohybovat okolo 4 %. Navíc CBR nepoužívá běžně kvantitativní cíle pro ekonomické ukazatele, nýbrž se rozhoduje dle komplexní analýzy prostřednictvím několika měřítek. S přihlédnutím k ukrajinsko-ruské krizi od roku 2014 je zapotřebí říct, že uvalené ekonomické sankce měly zásadní dopad na ruskou ekonomiku.

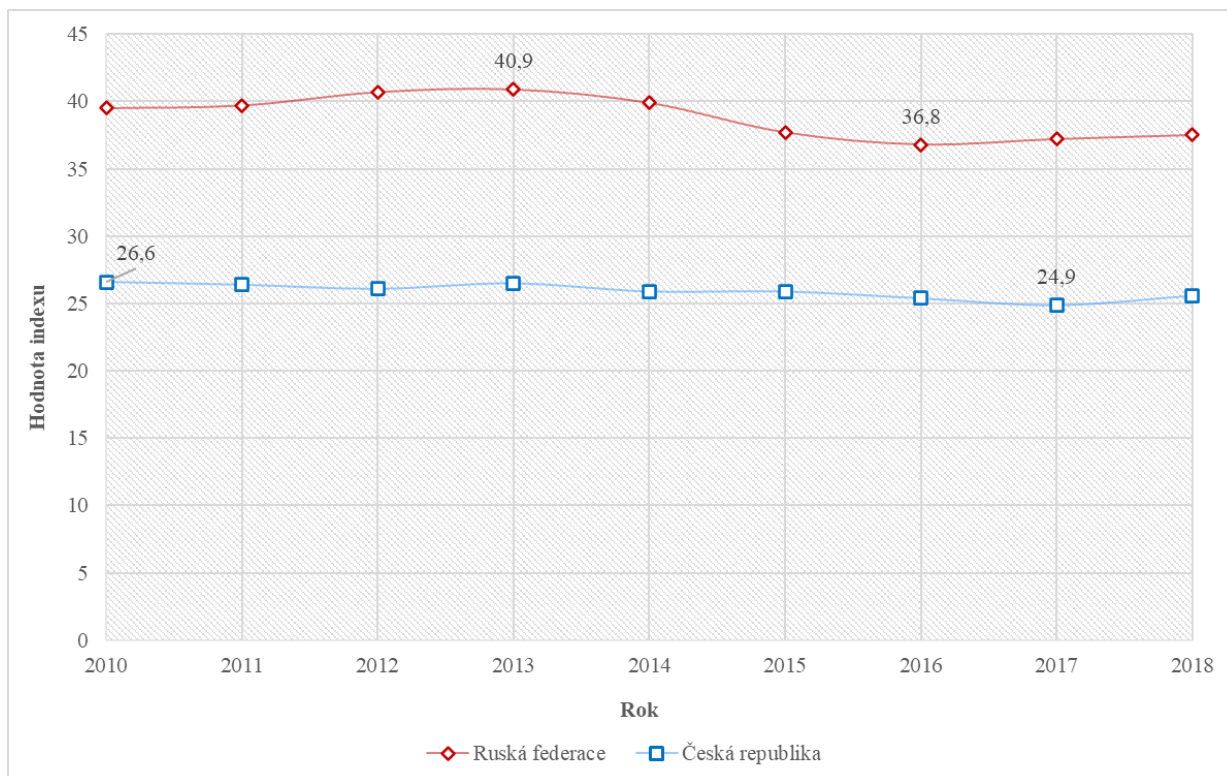
4.1 Giniho index v ČR a RF v letech 2010-2018

Nerovnost v příjmech obyvatel obou zemí na globální úrovni se posuzoval na základě Giniho koeficientu, který je měřítkem příjmové nerovnosti. Pokud vynásobíme Giniho koeficient 100, dostaneme Giniho index. Pokud se Giniho index blíží k hodnotě 0, znamená to, že rozložení bohatství mezi obyvateli je rovnoměrné. V opačném případě se jedná o ekonomickou nerovnost v oblasti příjmů ve společnosti daného státu.

V této kapitole se posuzuje vývoj **Giniho indexu** ve zkoumaných státech v letech **2010-2018** (viz Příloha F) s nastíněním budoucího vývoje do roku 2025.

Následující graf č. 1 popisuje vývoj Giniho indexu v letech 2010-2018 u ČR a RF.

Graf 1 Vývoj Giniho indexu v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2018 (v bodech)

Zdroj: vlastní zpracování, The World Bank (2022a), World Population Review (2022a)

Z grafu č. 1 lze jednoznačně konstatovat, že v případě obou států nejsou patrné značné výkyvy. V případě České republiky se jedná o kontinuální lineární trend, kdy se průměrná hodnota indexu pohybovala okolo 25,9 bodů. Tzn. že příjmy mezi obyvatelstvem byly rovnostářsky rozděleny a během sledované doby nenastala žádná situace, která by zhoršila rozdělení příjmů. Důvodem byla také stabilní politická situace v zemi, zvyšující se životní úroveň obyvatelstva (viz graf č. 2) a fungující tržní ekonomika. Největší příjmové nerovnosti byly roku 2010, kdy Giniho koeficient byl 26,6 bodů. Největší nárůst hodnoty byl roku 2018 a to o 0,7 bodu oproti roku minulému. Průměrný koeficient růstu byl klesající, o 0,47 % ročně a průměrný absolutní úbytek činil zhruba 0,125 bodů ročně. Oproti roku 2010 se Giniho index snížil o 3,76 % na hodnotu 25,6.

U Ruské federace tomu bylo naopak. Od roku 2010 lze říci, že se hodnota indexu postupně zvyšovala, což znamená že docházelo k nerovnosti v oblasti příjmů. Největší nerovnosti v příjmech byly roku 2013, kdy Giniho index dosahoval hodnoty 40,9 bodů. Ale následně je možné vidět pokles od tohoto roku. Od té doby hodnota indexu klesala

v průměru o 0,68 bodů. Průměrná hodnota se za sledované období pohybovala okolo 38,9 bodů. Její průměrný koeficient růstu byl klesající, a to cca o 0,65 % ročně.

Navzdory tomu, že roku 2014 bylo Rusku pozastaveno členství v G8 a byly na něj uvaleny diplomatické i ekonomické sankce, Giniho index roku 2014 začal zvolna klesat. Dokonce oproti roku 2010 se Giniho index snížil o 5,06 % na 37,5 bodů v roce 2018. Tento nestranný fakt může být ovlivněn tím, že se do indexu v některých letech započítávaly spotřební výdaje nežli příjmy domácností. Spotřeba se totiž ukazuje být objektivnějším ukazatelem blahobytu.

Za pomoci průměrného koeficientu růstu byly spočítány prognózy vývoje Giniho indexu pro RF a ČR. Za předpokladu stejného vývoje budou hodnoty pro RF a ČR následující:

Tabulka 3 Predikovaný vývoj Giniho indexu Ruské federace pro období 2019-2025 (v bodech)

Rok	Index
2019	37,26
2020	37,01
2021	36,77
2022	36,53
2023	36,30
2024	36,06
2025	35,83

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Tabulka 4 Predikovaný vývoj Giniho indexu České republiky pro období 2019-2025 (v bodech)

Rok	Index
2019	25,48
2020	25,35
2021	25,23
2022	25,11
2023	24,99
2024	24,87
2025	24,75

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

4.2 Index lidského rozvoje v ČR a RF v letech 2010-2019

Mezi další posuzované mezinárodní ukazatele pro vyjádření míry kvality lidského života je HDI. Kvalita života znamená uspokojení základních životních potřeb, jako jsou materiální, sociální a duchovní požadavky člověka. Člověk se poté lépe vzdělává, více pracuje a chce docílit uznání ve společnosti, ve které žije. V HDI se posuzují příjmy, bydlení, zdravotní zabezpečení, vzdělání, kulturní aktivita a bezpečnost. Z důvodu globální komparace států se HDI hodnotí v nastaveném systému mezních bodů pro 4 indikátory. Tyto indikátory následně vymezují země dle skupin lidského rozvoje.

Tabulka 5 Klasifikace zemí v rámci HDI

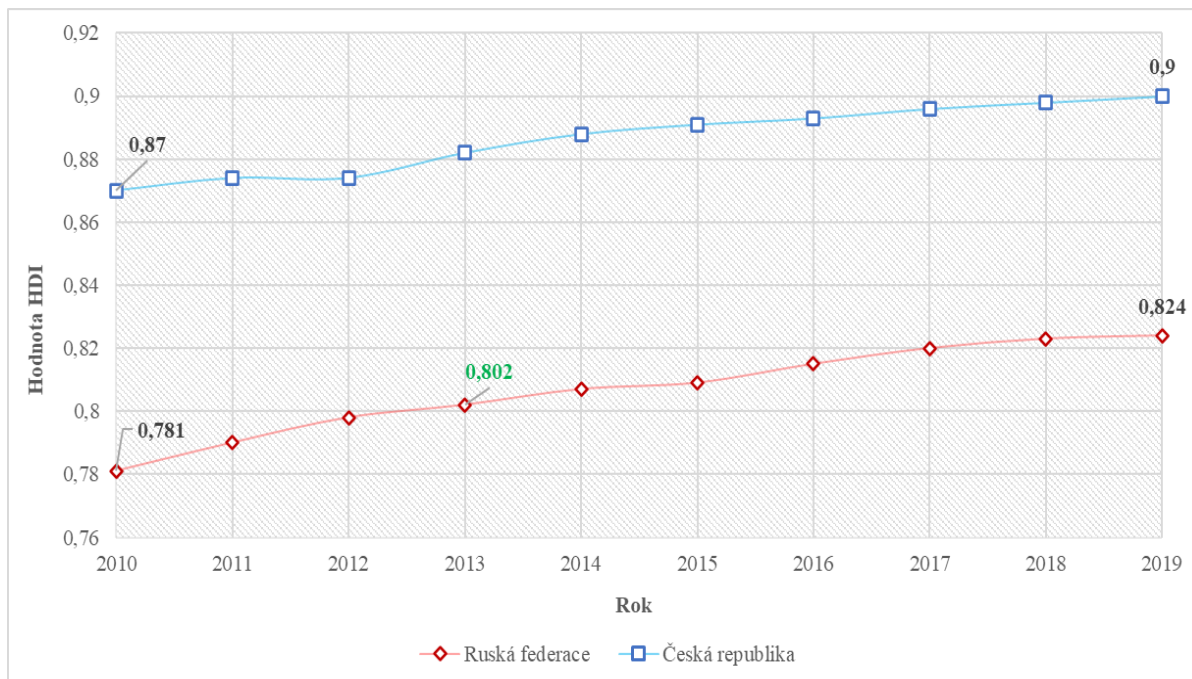
Hodnota HDI	Skupiny lidského rozvoje
1 000 - 0,800	velmi vysoký lidský rozvoj
0,799 - 0,700	vysoký lidský rozvoj
0,699 - 0,550	střední lidský rozvoj
0,549 - 0,350	nízký lidský rozvoj

Zdroj: vlastní zpracování, Conceição (2019)

Tato kapitola se soustředí na **vývoj indexu lidského rozvoje** ve zkoumaných státech v letech **2010-2019** (viz Příloha F) s přihlédnutím možného budoucího vývoje do roku 2025.

V následujícím grafu č. 2 je zobrazen vývoj hodnot HDI za Českou republiku a Ruskou federaci.

Graf 2 Vývoj indexu lidského vývoje v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2019 (v bodech)

Zdroj: vlastní zpracování, Conceição (2019), World Population Review (2022b)

Hodnoty HDI u Ruské federace a České republiky mají stejnou rostoucí tendenci od roku 2010, jak je patrné z grafu č. 2, vyjma roku 2012 co se týče ČR. Ovšem lze jednoznačně určit, že ČR spadá do kategorie států - „velmi vysoký lidský rozvoj“. Hodnotu 0,800 HDI překročila ČR již v minulosti. Jedná se o pozitivní vývoj, který koresponduje s ekonomickým růstem země a kvalitním rostoucím vzděláváním (příkladem toho může být jedna z nejstarších tuzemských univerzit - ČZU). Nejvyšší dosažená hodnota HDI byla evidována roku 2019 a to 0,900. V průměru se ročně tato hodnota zvyšovala o 0,37 %, resp. o 0,0031 bodů ročně. K nejvyššímu nárůstu hodnoty HDI došlo roku 2013, kdy došlo k 0,92% navýšení oproti roku 2012. Celkově se HDI zvýšilo roku 2019 o 3,5 % na 0,900 bodů oproti roku 2010. Průměrný koeficient růstu byl 0,37 % za rok.

V případě Ruské federace je situace výrazně odlišná. RF patřilo až do roku 2012 do kategorie států s „vysokým lidským rozvoje“. Roku 2013 země dosáhla hodnoty 0,802 (zeleně označené v grafu č. 2) a dostalo se tak do vyšší kategorie v rámci klasifikace HDI. Poté se hodnota HDI pozvolna navyšovala, a to v průměru o 0,45 % ročně. K nejvyššímu nárůstu hodnoty HDI došlo roku 2011, kdy došlo k 1,15% navýšení oproti

roku 2010. Celkově se HDI zvýšilo roku 2019 o 5,51 % oproti roku 2010, tedy o více % než v případě ČR. Průměrný koeficient růstu byl 0,6 %, tedy o 0,23 % více než ukazatel ČR.

I přes uvalené sankce západními mocnostmi v roce 2014 z důvodu neoprávněné anexy Krymu Ruskou federací hodnoty HDI v zemi nadále rostly. Celkově HDI rostlo zhruba o 0,60 % ročně od roku 2010, ale v roce 2014 růst zpomalil na 0,25 % za rok. Co se týče kvalitního vzdělání v Ruské federaci, mezi mimořádně hodnotné obory patří matematika, fyzika a chemie. Tento historicky pozitivní jev se projevuje následně v sekundární odvětví.

Za pomoci průměrného koeficientu růst byly spočítány prognózy vývoje indexu lidského rozvoje pro RF a ČR. Za předpokladu stejného vývoje budou hodnoty pro RF a ČR následující:

Tabulka 6 Predikovaný vývoj indexu lidského vývoje Ruské federace pro období 2020-2025 (v bodech)

Rok	Index
2020	0,829
2021	0,834
2022	0,839
2023	0,844
2024	0,849
2025	0,854

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Tabulka 7 Predikovaný vývoj indexu lidského vývoje České republiky pro období 2020-2025 (v bodech)

Rok	Index
2020	0,903
2021	0,907
2022	0,910
2023	0,913
2024	0,917
2025	0,920

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

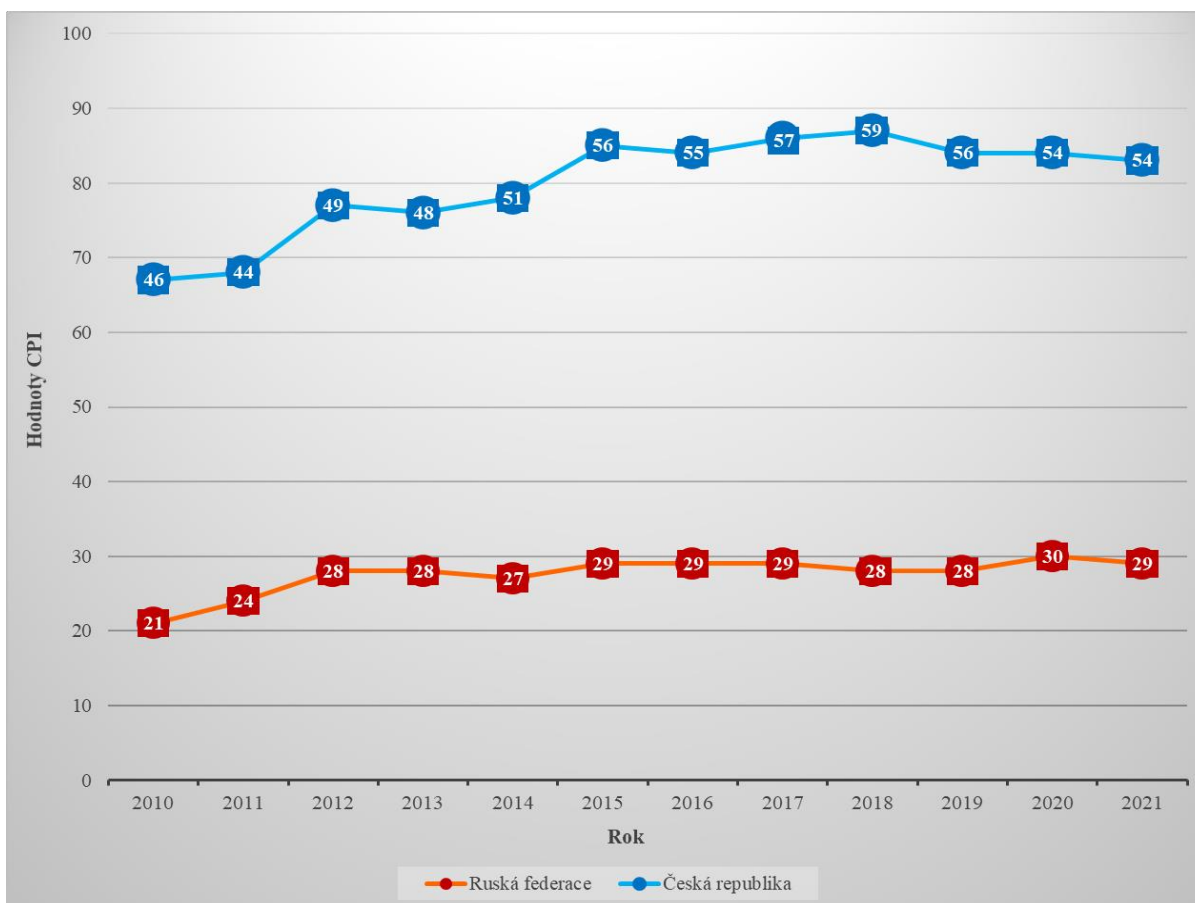
4.3 Index vnímání korupce v ČR a RF v letech 2010-2021

Index vnímá korupce slouží pro poskytnutí subjektivního názoru občanů dané země, který se zaměřuje na vnímání korupce ve veřejném sektoru mezi úředníky a politiky. Index je založen na subjektivním vnímání lidí za určité situace pomocí sociálních dotazníků a průzkumů. Tento globální ukazatel měří a vyhodnocuje nevládní organizace Transparency International.

V této kapitole diplomové práce se rozebírá **index vnímání korupce, jeho vývoj ve zkoumaných státech v letech 2010-2021** a dále minulý a aktuální stav států v rámci žebříčku pozic.

Graf č. 3 znázorňuje vývoj CPI v letech 2010-2021 u ČR a RF.

Graf 3 Vývoj indexu vnímání korupce v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2021 (v bodech)

Zdroj: vlastní zpracování, Transparency International (2022)

Graf č. 3 ukazuje, jak se index vnímání korupce vyvíjel ve zkoumaném čase. Na grafu lze pozorovat rostoucí trend od roku 2010. S určitostí lze shledat, že u ČR se index v letech 2010-2021 neustále navyšoval, až na pár výjimek, až do roku 2018. Největší hodnotu měla země právě roku 2018, a to 59 bodů, což byl nárůst o skoro 30 % oproti roku 2010. Od roku 2018 se index začal propadat. Podíl na nepatrném sklonu indexu mohou mít kauzy bývalého předsedy vlády Andreje Babiše a ostatních vládních představitelů či alokace sportovních dotací. Navíc v roce 2020 a následně 2021 zasáhla ČR pandemie Covid-19, která měla vliv na chod celé země. Stát začala více investovat do svého zdravotnictví a méně toleroval úplatky a vydírání úředníků ve veřejné správě. Index od roku 2018 tak začal klesat zhruba o 1,67 bodů, resp. o 2,91 % ročně. Body indexu se v letech 2010-2021 pohybovaly rámcově v rozmezí 44-60. Co se týče nejmenší důvěry z hlediska korupčního jednání ve veřejné správě, ta byla zaznamenána roku 2011. V současnosti má ČR scóre 54/100. Celkově ale index ve sledovaných letech rostl a to o 1,47 % ročně. V roce 2021 byl nárůst o cca 18 % oproti roku 2010.

Na ruské straně byla situace opačná. Zde se index pohyboval v rozmezí 20-30 body, což řadí zemi mezi Keňu, Barmu, Pákistán či Uzbekistán. Země se dlouhodobě potýká s různými korupčními skandály. Největší pozitivní hodnocení mělo Rusko v letech 2015-2017 a také roku 2020. V těchto letech totiž v RF již pár let fungoval tzv. Národní plán boje proti korupci, který měl docílit k redukci korupce ve veřejné správě. Lze si všimnout, že se index od roku 2010 mírně navyšoval a v dalších letech se vyvíjel spíše lineárně. Největší skok nastal roku 2012, kdy se index navýšil o 16,7 % oproti roku minulému. Poté se index navyšoval okolo 0,39 %, tedy o zhruba 0,11 bodů za rok. Ale oproti roku 2010 došlo k nárůstu o 38 % ke konci sledovaného období. V roce 2021 mělo Rusko scóre 29/100.

4.3.1 Postavení ČR a RF v žebříčku indexu vnímání korupce v letech 2010-2021

Tato podkapitola se zabývá globálním vývojem sledovaných států v **žebříčku pozic z pohledu indexu vnímání korupce v letech 2010-2021**.

V následující tabulce č. 4 je zobrazen přehled pozic v rámci CPI za Českou republiku a Ruskou federaci v letech 2010-2021.

Tabulka 8 Žebříček pozic České republiky a Ruské federace v letech 2010-2021

Rok	Ruská federace	První absolutní diference	První relativní diference (v %)	Česká republika	První absolutní diference	První relativní diference (v %)
	Rank			Rank		
2010	154	-	-	56	-	-
2011	143	-11	-7,14	57	1	1,79
2012	133	-10	-6,99	54	-3	-5,26
2013	127	-6	-4,51	57	3	5,56
2014	136	9	7,09	53	-4	-7,02
2015	119	-17	-12,50	38	-15	-28,30
2016	131	12	10,08	47	9	23,68
2017	135	4	3,05	42	-5	-10,64
2018	138	3	2,22	38	-4	-9,52
2019	137	-1	-0,72	44	6	15,79
2020	129	-8	-5,84	49	5	11,36
2021	136	7	5,43	49	0	0,00

Zdroj: vlastní zpracování, Transparency International (2022)

Pozn: počet zemí zařazených v CPI se rok od roku měnil, proto nemá daná země místo v žebříčku shodné s předchozím rokem, i když měla stejný score

V současnosti je ČR řazena mezi země jako Malta, Kypr, Itálie nebo Polsko. Její pozice se pohybovala v letech 2010-2021 mezi 38.-57. místem na světě, tedy mezi vyspělé ekonomické země. Zatím největší sestup v žebříčku nastal v roce 2015, kdy se ČR ocitla na 38. místě. Celkově se země na žebříčku pozic CPI začala v letech 2010-2021 propadat dolů až na 49. místo na světě v roce 2021. Toto místo si drží už 2 roky.

Dle tabulky č. 8 lze konstatovat, že se Rusko drží mezi 120.–154. místem (s výjimkou roku 2015). Pro pochopení tohoto vývoje od roku 2010 je zapotřebí se vrátit do poloviny 90. let minulého století, kdy se Rusko pokoušelo o demokratickou reformu své země. Lidé tam žili téměř 75 let pod nadvládou totality. Po rozpadu SSSR zemi zasáhla ekonomická a politická krize. Za pár let se z chudého Sovětského svazu stala ještě chudší Ruská federace. Největší pozici mělo Rusko roku 2010 (154. místo). Posléze ale vláda přijala Národní protikorupční plán, který trochu situaci zlepšil. Na začátku roku 2012 vyšel v platnost nový zákon, který dával povinnost státním zaměstnancům zveřejňovat svůj majetek a zdroj veškerých financí. Rozšířila se i protikorupční legislativa a změnila se pravomoce bezpečnostních složek. V letech 2014-2015 schválil současný prezident Vladimír Putin tzv. Národní plán boje proti korupci. Výsledky tohoto plánu lze spatřit

v následujících letech v tabulce č. 8. Bylo zatčeno několik guvernérů a vysokých státních činitelů za údajné krádeže peněz ze státních fondů. Tento plán zatím trvá dodnes. Dle posledních zpráv od Transparency international je zřejmé, že Rusko ignoruje doporučená řešení k boji proti korupci a tím pádem je zřejmé, proč si země drží takové scóre celá léta.

4.4 Hrubý domácí produkt a hrubý národní produkt v ČR a RF v letech 2010-2020

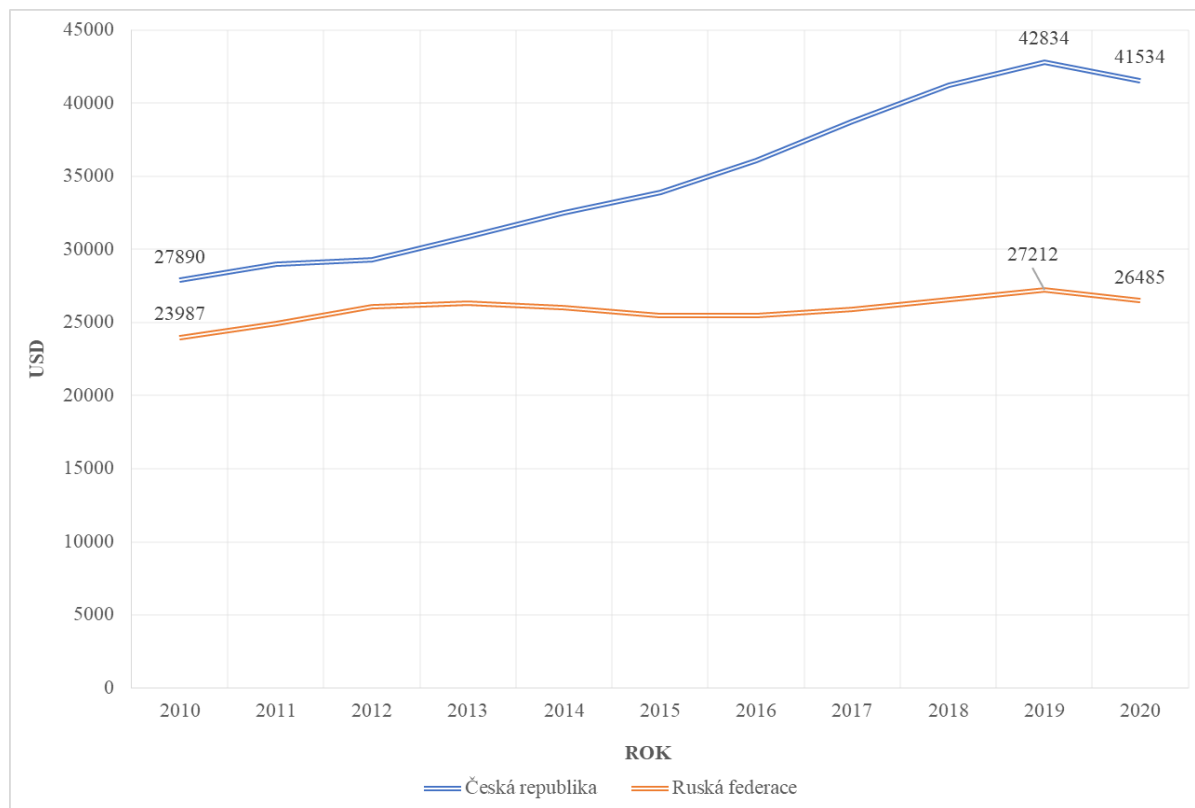
Následující kapitola se **zabývá vývojem HDP a HNP ve zkoumaných zemích v letech 2010-2020**. HDP bylo spočítáno výdajovou metodou prostřednictvím běžných cen. HDP se řadí mezi nejzákladnějších a nejpoužívanější makroekonomické ukazatele národního hospodářství. Měří ekonomickou sílu dané země a jedná se ukazatel, na základě kterého se predikuje ekonomický rozvoj v budoucnu (viz Příloha F).

4.4.1 Hrubý domácí produkt v paritě kupní síly na obyvatele v ČR a RF v letech 2010-2020

V této podkapitole je pro adekvátnější mezinárodní srovnání z hlediska ekonomického vývoje České republiky a Ruské federace zvolena metoda **srovnání životní úrovně formou parity kupní síly v amerických dolarech přepočtených na jednoho obyvatele v letech 2010-2020**.

Následující graf č. 4 popisuje vývoj HDP v PPP na obyvatele v USD v letech 2010-2020 u ČR a RF.

Graf 4 Vývoj hrubého domácího produktu v PPP v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2020 (v USD/obyvatele)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022a), The World Bank (2022b), Trading Economics (2022a), Macrotrends (2022)

Od roku 2010 vykazovaly oba státy hodnoty PPP/obyvatele nad hranicí 20 000 \$/obyvatele a taktéž byl zaznamenán přibližně identický růst tohoto ukazatele až do roku 2012. V průměru se hodnota PPP/obyvatele zvyšovala okolo 3,5 % ročně u obou zemí do roku 2012. V roce 2013 nastala ale opačná situace a hodnota PPP/obyvatele začala klesat u Ruské federace. V budoucích letech si držela konstantní tendenci a neklesla pod úroveň 20 000 \$/obyvatele. Průměrný absolutní přírůstek byl v letech 2012-2019 158 \$/obyvatele. Největší hodnotu PPP/obyvatele u Ruska bylo zaevidováno roku 2019 a to v částce 27 212 \$/obyvatele. Roku 2020 se už hodnota snížila zhruba o 2,67 % na částku 26 485 \$/obyvatele. Celkově se hodnota PPP/obyvatele v Rusku zvyšovala o přibližně 1,03 % ročně a roku 2020 se hodnota PPP/obyvatele zvýšila o 10,41 % oproti roku 2010.

Nejvíce se tvorbě HDP Ruska podílí zpracovatelský průmysl, přesněji řečeno těžba nebo výroba plynu a služby (bankovníctví, velkoobchody a ubytování). V těchto odvětví je taktéž zaměstnáno nejvíce lidí (viz graf č. 10).

Z grafu č. 4 je očividné, že nejvýkonnější ekonomiku má ČR ve sledovaných letech ve srovnání s Ruskem. Země vykazovala rostoucí trend, zejména od roku 2013, kdy se hodnoty PPP/obyvatele zvyšovaly ročně cca o 5,11 %. K největšímu nárůstu došlo roku 2017, kdy se hodnota PPP/obyvatele zvýšila z 36 107 \$/obyvatele na 38 724 \$/obyvatele, tj. o 7 %. Pozitivní trend i nadále pokračoval až do roku 2019, kdy dosáhl hranice 42 834 \$/obyvatele a o rok později klesl na 41 534 \$/obyvatele, tedy o 3 % se ukazatel snížil. Během zkoumaných let se hodnota PPP/obyvatele v ČR zvýšila o necelých 90 % oproti roku 2010 a průměrný koeficient růstu byl 4,06 % ročně. ČR navíc již delší dobu dohání v rámci ekonomické vyspělosti státy EU, zejména státy jižní Evropy. Tyto země, které jsou součástí eurozóny byly totiž rázně poškozeny dluhovou krizí (např. Španělsko, Itálie nebo Řecko). V rámci střední Evropy je ČR z hlediska PPP/obyvatele před Slovenskem, Polskem a Maďarskem.

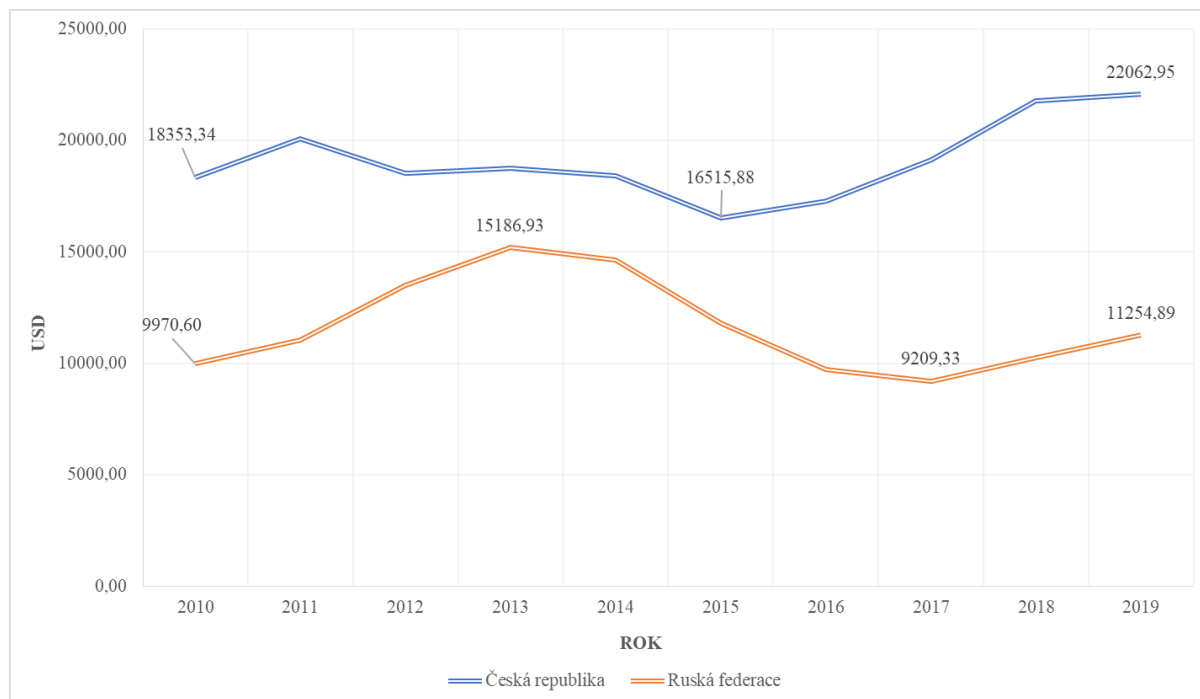
Největší podíl na tvorbě HDP má průmysl (zejména automobilový a všeobecně strojírenství), dále služby (velkoobchod a maloobchod) a doprava.

4.4.2 Hrubý národní produkt na obyvatele v ČR a RF v letech 2010-2019

Tato podkapitola má za cíl zanalyzovat vývoj **HNP v letech 2010-2019** ve sledovaných státech. HNP na obyvatele odráží výkonnost národního hospodářství dané země. Tento ukazatele vykazuje, kolik souhrnně vyprodukuje množství statků a služeb národní subjekty jak na území dotyčné země, tak i v zahraničí za příslušné období.

Graf č. 5 zobrazuje vývoj HNP na obyvatele v USD v letech 2010-2019 u ČR a RF.

Graf 5 Vývoj hrubého národního produktu v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2019 (v USD/obyvatele)

Zdroj: vlastní zpracování, CEIC (2021), The World Bank (2022c), Ministry of Finance of the Russian Federation (2022a, 2022b)

Jak je patrné z grafu č. 5, existovaly ve sledovaném období značné odchylky u obou států. Roku 2010 byla úroveň ukazatele na 18 353 \$/obyvatele u České republiky. V následujících období se spíše jednalo o klesající trend, resp. soustavný pokles HNP/obyvatele až do roku 2015, kdy se ukazatel zastavil na hodnotě 16 516 \$/obyvatele. Hodnota v tomto roce se tak snížila o 10,01 % oproti roku 2010, tedy o 1 834,46 \$/obyvatele. Významně se tak snížilo národní bohatství v rámci přepočtu na jednoho obyvatele. Působícími vlivy mohly být například odliv kapitálu ze země nebo snížení čistého exportu. Od roku 2015 se hodnota ukazatele začala mírně zvedat přibližně o 7,5 %, resp. o 1 379,27 \$/obyvatele ročně. K největšímu nárůstu došlo roku 2018, kdy se ukazatel zvýšil o 14 % oproti roku předchozímu. Roku 2019 bylo HNP/obyvatele okolo 22 063 \$, což je o 20 % více, než v roce 2010. Průměrný koeficient růstu u tohoto ukazatele ve sledovaných letech byl 2,07 %, tedy 412,11 \$ za rok.

U Ruské federace byla zaznamenána rostoucí tendence roku 2010 dle grafu č. 5, kdy se hodnota průměrně navyšovala o cca 15,1 % ročně. Roku 2013 dosáhlo HNP/obyvatele dosud nejvyšší zaevidované hodnoty, a to 15 186,93 \$/obyvatele. O rok později Rusko poznamenalo následný pokles, který trval až do roku 2017. Za tento sestupný

pád můžou uvalené sankce a zákaz dovozu či vývozu z některých zemích kvůli eskalaci na Ukrajině a anexi Krymského poloostrova. Došlo tak k ochlazení ekonomiky. Hodnota ukazatele klesala v průměru okolo 11,76 %, resp. o 1 494,25 \$. V roce 2017 se dokonce dostala na nižší úroveň, než byla roku 2010. Oproti roku 2010 tak klesla o 7,6 % a oproti roku 2013 o 39,36 %. Po této hospodářské recesi se ekonomika země začala mírně oživovat a mezinárodní ukazatelé se opět zvyšovaly. Roku 2019 se dostala hodnota na úroveň 11 255 \$/obyvatele. Celkově se ukazatel zvyšoval v průměru o 1,36 %, resp. o 142,70 \$ za rok.

4.4.3 Tempo růstu HDP v ČR a RF v letech 2010-2020

Tato kapitola se soustředí na vývoj **tempa růstu HDP ve sledovaných zemích v letech 2010-2020**. V rámci výpočtu tempa růstu byl základním obdobím (HDP₀) vybrán předchozí rok. Tempo růstu je jeden z hlavních ukazatelů hospodářské vyspělosti státu.

V následujícím grafu č. 6 je zobrazeno tempo růstu HDP za Českou republiku a Ruskou federaci v letech 2010-2020.

Graf 6 Tempo růstu HDP v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022a), Macrotrends (2022), Ministry of Finance of the Russian Federation (2022a)

Roku 2011 zažila ruská ekonomika hospodářský růst, kdy se HDP zvýšilo na 10,77 % a došlo tak o navýšení o 6,44% bodů oproti roku minulému. Rusko totiž navýšilo v důsledku finanční krize (2008) ceny exportních nerostných surovin roku 2010, čímž chtělo zmírnit dopad této krize na jeho ekonomiku. Posléze tempo růstu HDP začalo klesat a největší propad zažila RF roku 2015, jak je patrné z grafu č. 6. Tempo růstu HDP zde kleslo na -5,6 %, tedy kleslo o 304 % oproti roku 2014. Hospodářství Ruska bylo totiž zasaženo sankcemi západních států a současně došlo ke globálnímu poklesu cen ropy a plynu. Tyto vlivy měly dopad na příjmy do ruského státního rozpočtu.

Po tomto ekonomickém šoku se ruské hospodářství vzpamatovalo a roku 2016 začalo mírně stoupat. Roku 2017, kdy se zvýšilo HDP o 4,79% bodů na 6,39 % se tempo růstu začalo zlehka propadat až na hodnotu 1,51 % roku 2019. Dále HDP klesalo až do roku 2020, kdy kleslo HDP na -3,22 %, resp. kleslo o 313,25 % v porovnání s rokem 2019. Tento hluboký pokles byl způsoben protiepidemickými opatřeními zavedenými v zemi na přelomu 2019/2020.

V případě České republiky se jednalo v letech 2010-2019 spíše o rostoucí trend. Z počátku roku 2010 se tempo růstu HDP pohybovalo v rozmezí 1–1,30 %, kdy česká vláda zavedla sérii protikrizových opatření v důsledku minulé finanční krize a úspěšně se podařilo ekonomiku udržet na pozitivním růstu. Roku 2014 byl zaznamenán skok o 271,2 % na hodnotu 4,90 % oproti roku předchozímu. Následně roku 2015 se projevil růst HDP na hodnotě 6,4 %. Faktory tohoto růstu byly různé, od zvyšování zaměstnanosti, přes růst tržeb firem až po zrychlení bytové výstavby. Zvýšil se i disponibilní důchod spotřebitelům. Poté se tempo růstu HDP propadlo o 2,72% bodů na 3,71 % roku 2016 a následně se zase HDP navýšilo na 6,54 % o rok později. Po se HDP drželo mírného růstu až do roku 2019, kdy se zvýšilo o 20 % oproti roku 2018.

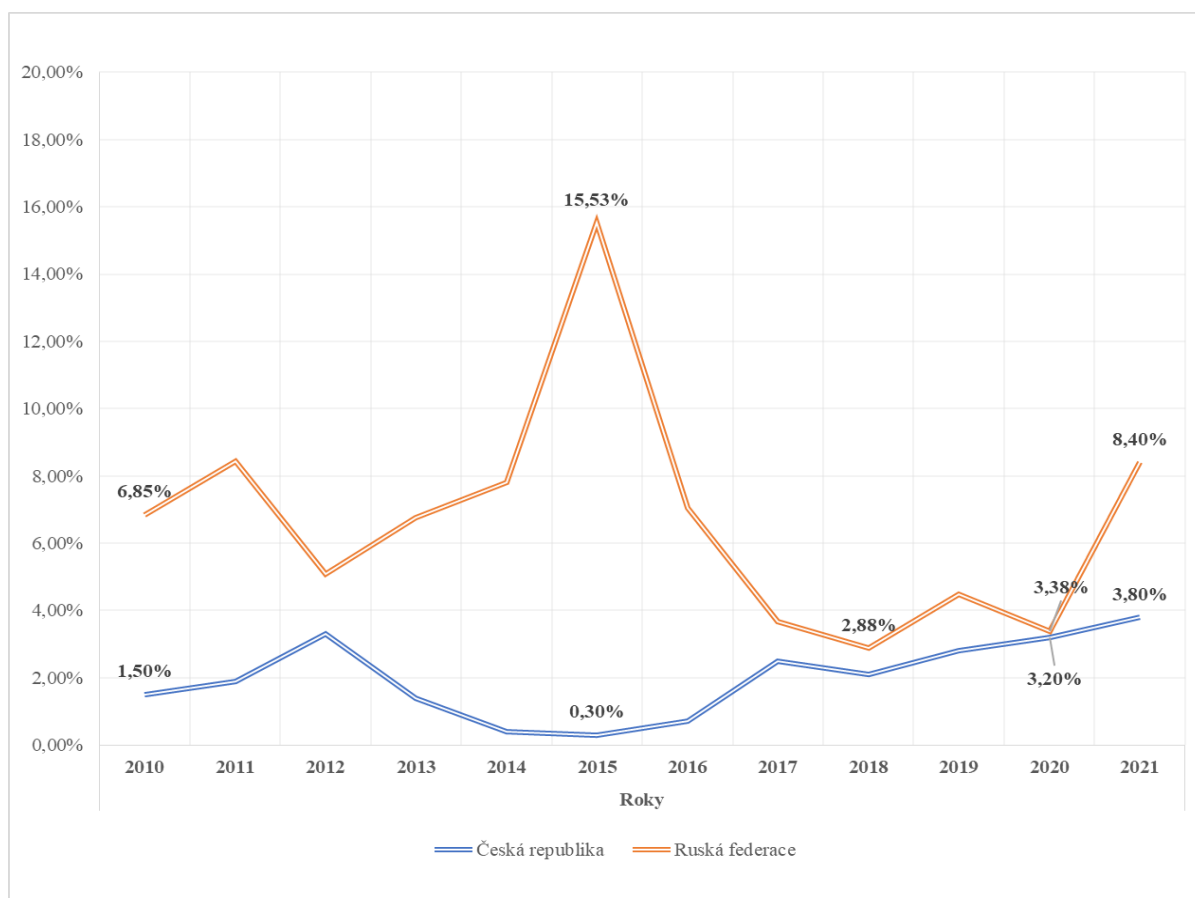
Po ekonomickém růstu v roce 2020 kleslo HDP na -1,66 % a došlo ke zpomalení růstu. Důvodem byly zejména přijatá opatření proti zamezení šíření pandemie v zemi. Veškeré služby byly omezeny a ekonomika se na chvíli zastavila. Navíc došlo k poklesu těžby ropy, kdy se v této době neratifikovala dohoda se státy OPEC. Poptávka po ropě a i její cena se tak snížily. Dopad na národním hospodářství státu se kvůli vládním nařízením bude projevovat i v dalších letech.

4.5 Inflace v ČR a RF v letech 2010-2021

V rámci této kapitoly se bude práce zabývat **inflací neboli všeobecným růstem cenové hladiny**. Cenová hladina byla spočítána na základě CPI, který měří pohyb cenové hladiny. Na základě CPI se tak vypočítá tempo cenové hladiny z hlediska času. Nízká cenová hladina přispívá ke snížení nezaměstnanosti a celkově k hospodářskému růstu země.

Graf č. 7 znázorňuje vývoj inflace v letech 2010-2021 u ČR a RF.

Graf 7 Vývoj míry inflace v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022b), UNCTADSTAT (2021), Statista (2021a), Trading Economics (2022b), Ministry of Finance Russian Federation (2022b)

Česká ekonomika se potýkala s tzv. mírnou inflací ve sledovaných letech, jak vykazuje graf č. 7. V letech 2010-2020 se pohybovala v rozmezí 1,50-3,80 %. Od roku 2010 inflace mírně rostla, což byl důsledek finanční krize z roku 2008. Nadále pak docházelo k deflaci, která se vyznačovala klesajícím tempem, tedy kdy do roku 2015 klesala zhruba o 55 % až se dostala na historické minimum 0,30 %. Od roku 2010 klesla o 20 % roku 2015.

Nízká cenová hladina odpovídala v té době zlevnění potravin, nealkoholických nápojů a dopravě v zemi. Podíl na tom má zejména pokles cen ropy. Od roku 2015 se inflace lineárně začala zvyšovat průměrně o 53 % ročně. Na jejím nárůstu se podílely zejména zvýšené ceny za energie, pohonných hmot, bydlení a potravin.

Největší nárůst byl roku 2017, jelikož cenová hladina se zvýšila o necelých 257 % oproti roku předchozímu. Roku 2020 dosáhla inflace 3,80 % hranici, kdy se zvýšila o 153 % oproti roku 2010. Roku 2021 se rozhodla ČNB zvýšit úrokové sazby, které posílily korunu (viz graf č. 11). Průměrný koeficient růstu ve zkoumaných letech byl 8,82 % za rok.

Na počátku sledovaného období nastaly v Rusku dva výkyvy ve sledovaném období, a to roku 2011 a 2012. Tehdy se inflace pohybovala v rozmezí 8,00 – 5,00 % a od roku 2012 začala růst. Podle grafu č. 7, který zobrazuje vývoj inflace ve zkoumaných státech lze posoudit, že dopad ekonomických sankcí uvalené na Rusko roku 2014 měl za následek více než 98,6% zvýšení cenové hladiny o rok později, kdy inflace pokořila 15% hranici. Šlo o exponenciální nárůst zhruba o 126 % oproti roku 2010. Ruská centrální banka (graf č. 11) na to reagovala zvýšením úrokových sazeb. Spotřebitelské ceny rostly nahoru rychlým tempem kvůli propadu rublu. Ovšem k největšímu procentuálnímu rozdílu došlo roku 2021, kdy se míra inflace téměř zdvojnásobila, resp. zvýšila se o 148,52 % na rozdíl od roku 2020.

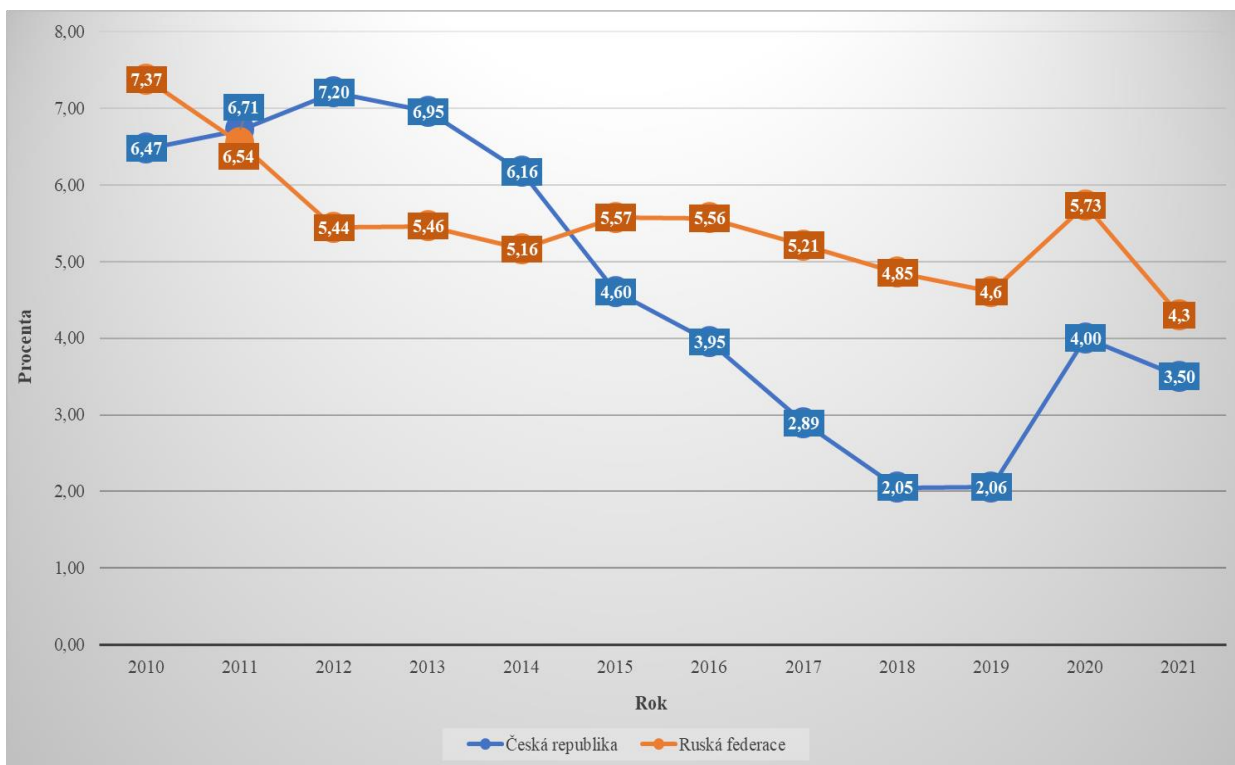
Inflace se zpočátku pohybovala pod hranicí 10 %, ale roku 2015 tuto úroveň přesáhla. Nakonec se snížila o rok později a to o 55 %. V roce 2021 se dostala na 8,40 %, což je největší míra za posledních 6 let.

Ruská inflace má za následek zejména zdražení základních potravin a služeb a běžní Rusové tak chudnou.

4.6 Míra nezaměstnanosti v ČR a RF v letech 2010-2021

V této následující kapitole je rozebíráno další kritérium hospodářství země. **Míra nezaměstnanosti** určuje podíl nezaměstnaných na celkovém aktivním obyvatelstvu. Ukazatel slouží jako jeden ze **základních ukazatelů států** v rámci fiskální politiky. V České republice jsou občané mezi lety **15-64** let řazeni do sekce „**ekonomicky aktivní**“, v Ruské federaci je tato hranice mezi **15-72** let. V průměru se počet ekonomicky aktivních lidí v ČR pohyboval v rozmezí 5 335 tis. a v Ruské federaci cca 75 791 tis. Graf č. 8 vyobrazuje vývoj míry nezaměstnanosti v ČR a RF ve zkoumaných letech 2010-2021.

Graf 8 Vývoj míry nezaměstnanosti v České republice a Ruské federaci v letech 2010-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2020b), MPSV (2011; 2014; 2017), Statista (2020), Fred (2022), Deloitte (2021)

Míra nezaměstnanosti zkoumaných zemích se diferenciovala z hlediska trendu vývoje, jak lze vidět na grafu č. 8. V porovnání s RF byla míra nezaměstnanosti v letech 2011-2014 vyšší v ČR v rozmezí průměrně o 0,20-2,00% bodů ročně. Zpočátku roku 2010 se míra nezaměstnanosti v ČR zvyšovala až do roku 2012, kdy se dostala až na 7,2% hranici, resp. se zvýšila oproti roku 2010 o 11,3 %. Na tomto negativním nárůstu má podíl doznívající celosvětová krize z roku 2008, která zasáhla finanční sektor. V průběhu let 2012-2018 lze sledovat přívětivější vývoj v rámci ČR, kdy se postupně míra nezaměstnanosti začala snižovat zhruba o 19 % ročně. Strmý pád byl evidován roku 2015, když se snížila míra až o 25,3 % na hranici 4,6 %.

Rozšíření a dotování projektů EU zaměřujících se na snižování nezaměstnanosti a přijetí Akčního plánu na podporu hospodářského růstu českou vládou roku 2017 přispělo k redukcí míry nezaměstnanosti. Tento pozitivní jev nastal poprvé od založení ČR. V roce 2018 se míra nezaměstnanosti ČR pohybovala na dosud nejnižší hranici, a to 2,05 %. V roce 2019 se svět poprvé dozvěděl o novém typu koronaviru, který se následně rozšířil do zbytku

světa o rok později. Celosvětová pandemie způsobila řadu ekonomických a sociálních krizí, což lze prokázat na grafu č. 8, kde se míra nezaměstnanosti roku 2020 zvýšila o 94,2 % oproti roku minulému, tedy se dostala na hranici 4,00 %. V rámci zmírnění vyšší nezaměstnanosti se v zemi přijala řada opatření (např. Program Antivirus), která podpořila udržení zaměstnanosti. Roku 2021 míra nezaměstnanosti klesla zhruba o 13 % oproti roku 2020. Průměrný koeficient růstu během let 2010-2021 v rámci míry nezaměstnanosti v ČR byl klesající, a to v průměru o 5,43 % ročně. Každopádně za posledních 10 let patří ČR mezi země s nejnižší mírou nezaměstnanosti v EU.

Ruská federace se také potýkala s vysokou nezaměstnaností roku 2010 (byla o cca 14 % vyšší, než v ČR), která měla klesající trend stejně jako ČR, až na roky 2015 a 2020. V roce 2015 míra nezaměstnanosti vzrostla o 7,95 %. Důvodem byly uvalené sankce z řad západních mocností na ruskou ekonomiku kvůli zhoršené ukrajinské krizi a ruské anexi Krymu v předešlém roce. To zasáhla mnoho ruských podniků, které musely propouštět své zaměstnance. Roku 2020 zase Rusko, stejně jako většinu zemí zasáhla vlna koronaviru a musely být přijaty zásadní opatření v ekonomice. V tomto pandemickém roce se míra nezaměstnanosti vzrostla na 5,73 %, neboli se zvýšila přibližně o 25 % oproti roku 2019. V letech 2012-2019 se nezaměstnanost nevyznačovala výraznými výkyvy. Pohybovala se v rozmezí mezi 4,60-5,50 % a její průměrný koeficient úbytku byl 2,37 % ročně. Je evidentní, že ruská nezaměstnanost se od roku 2015 snižovala, ale taktéž se snižovala i reálná mzda.

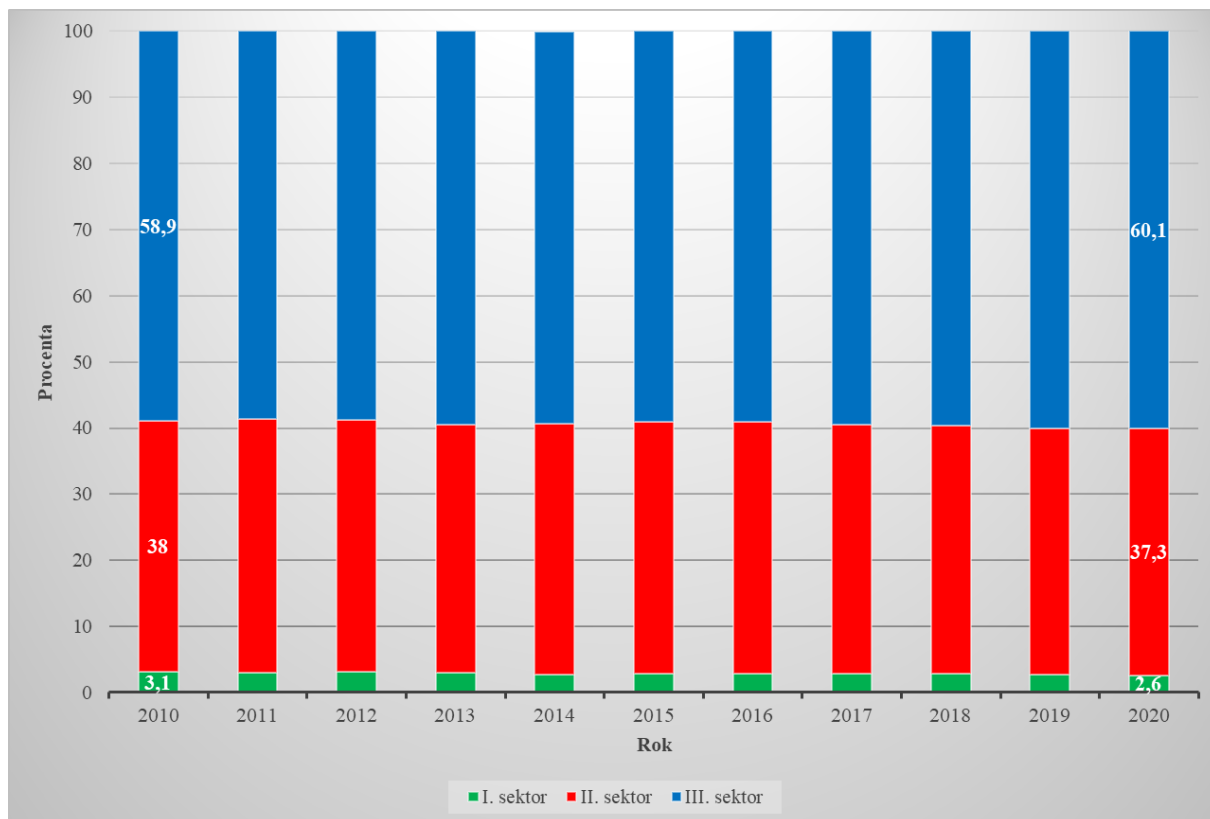
Celkově nezaměstnanost v RF byla na nízké úrovni, jelikož v zemi neexistovala jiná alternativa v podobě sociálních dávek či podpor v nezaměstnanosti. Lidé jsou tak motivováni si hledat pracovní příležitosti. Každopádně se míra nezaměstnanosti snížila v roce 2021 o cca 42 % ve srovnání s rokem 2010. ČR i RF nikdy nepřesáhly hranici 8% míry nezaměstnanosti ve zkoumaných letech. Celkově se Rusko řadí mezi země s nízkou mírou nezaměstnanosti na světě.

4.6.1 Strukturální zaměstnanost dle sektorů NH v ČR a RF v letech 2010-2020

V této kapitole se porovnávají **podíly zaměstnanosti z hlediska odvětví/sektorů národního hospodářství státu**. Primární sektor reprezentuje zemědělství a těžarství, sekundární sektor zpracovatelský průmysl a terciární sektor služby a komunikaci.

Graf č. 9 zobrazuje strukturální zaměstnanost v ČR v letech 2010-2020 v rámci národního hospodářství.

Graf 9 Vývoj strukturální zaměstnanosti v České republice v letech 2010-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, MPSV (2011, 2014, 2017)

Záporným fenoménem uvnitř národního hospodářství ČR byl snižující se podíl pracujících v primárním sektoru, a to přibližně o 1,7 % každý rok. Tento negativní jev ve sledovaném období byl způsobem především fenomény jako robotizace, automatizace a také nízkým finančním ohodnocením v odvětví. Na primárním sektoru stojí základy ostatních odvětví, které se významně podílejí na růstu ekonomiky. V roce 2012 a 2015 se zaměstnanost sice zvýšila v primární sektor, ale jednalo se řádově o pár tisíc pracujících. V letech 2010-2020 se podíl pracujících v zemědělství, lesnictví, těžbě a rybolovu pohyboval okolo 2,9 % ročně a v roce 2020 klesl podíl o 16,1 % v porovnání s rokem 2010. Největší procentuální část primárního sektoru byla roku 2010 a 2012.

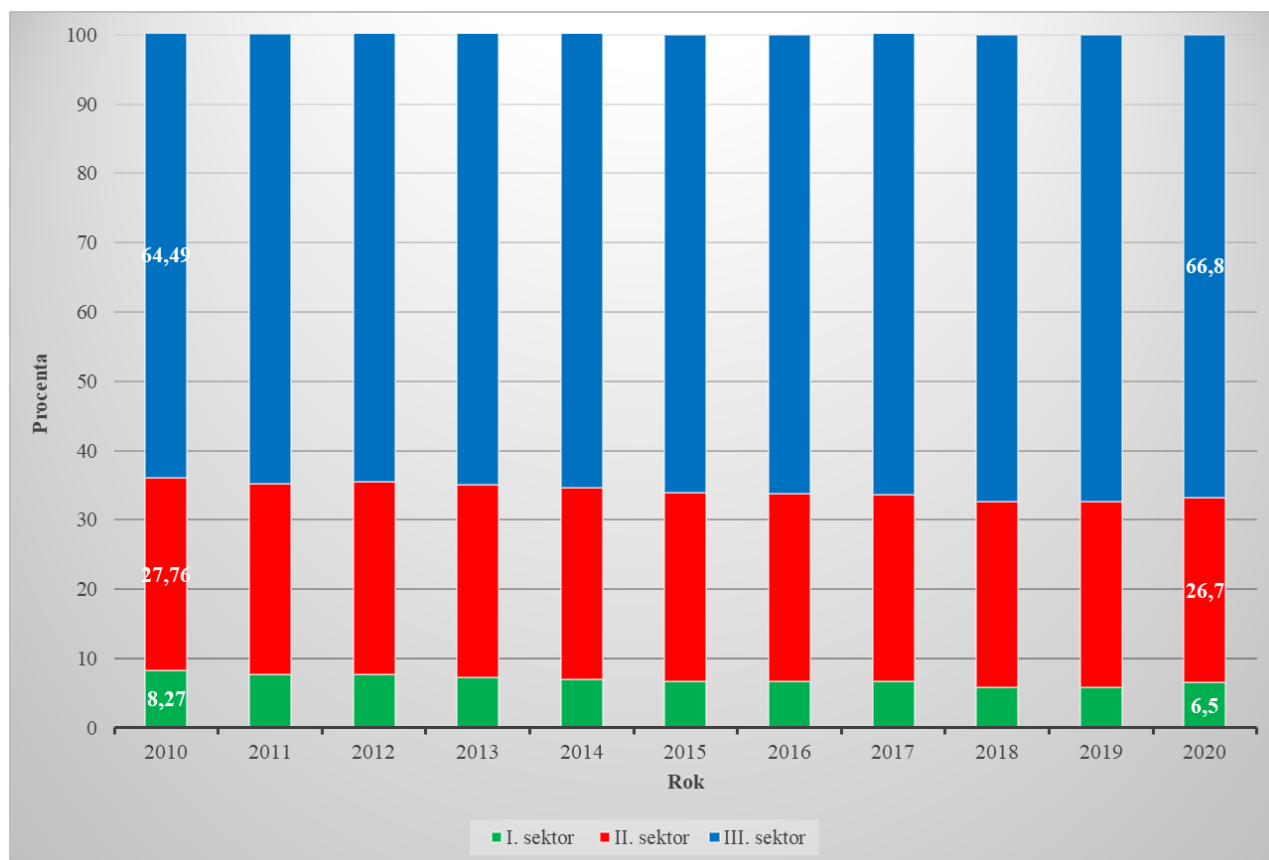
Sekundární sektor rovněž vykazuje klesající tempo. Okolo 0,18 % ročně se snižoval podíl pracujících. V komparaci s grafem č. 10 je ale zjevné, že v ČR pracuje více lidí v průmyslu než v RF. Navíc klesající trend v Rusku byl větší, kdy podíl zaměstnanců

ve zpracovatelském průmyslu klesal o 0,38 % ročně. Největší procentuální část sekundárního sektoru byla roku 2012 (38,4 %) v ČR.

Na celkovém nárůstu zaměstnanosti v ČR se podílel zejména terciární sektor, jehož podíl se zvětšoval na úkor ostatních sektorů. Z grafu č. 9 je zřejmé, že většina lidí pracuje v tomto odvětví ekonomiky a podíl se neustále zvětšoval, cca o 0,20 % ročně. Tento vývoj byl dán rostoucím trhem, kdy finanční, vzdělávací, pojišťovací, bankovní i obchodní sektor stále potřeboval více a více pracovních sil, které toto odvětví neustále modernizují. Motivujícím faktorem bylo např. lepší finanční ohodnocení. Průměrný podíl v tomto sektoru byl 59,3 % a během zkoumaného období se podíl v terciárním sektoru zvýšil roku 2020 o přibližně 2,04 % oproti roku 2010. V porovnání s Ruskem je procentuální nárůst menší o 2,44% bodů.

Graf č. 10 zohledňuje strukturální nezaměstnanost v RF v letech 2010-2020 v rámci národního hospodářství.

Graf 10 Vývoj strukturální zaměstnanosti v Ruské federaci v letech 2010-2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Statista (2022a, 2022b)

Co se týče primárního sektoru, RF eviduje větší podíl zaměstnanosti v tomto odvětví než ČR. V porovnání s předchozím grafem č. 9 si lze povšimnout, že oba státy se potýkají s problémem snižujícím se podílem pracujících v primárním sektoru. Průměrný podíl činil 6,9 % ročně, což je o 4% body více oproti ČR. To je dané geografickou polohou Ruska a jeho bohatými zásobami nerostných surovin. Nicméně míra zaměstnanosti v primárním sektoru měla klesající trend. V potaz se musí brát fakt, že výhradně západní a jižní část Ruska je zemědělsky využívána kvůli adekvátním klimatickým podmínkám. Většina země se nachází ve severských oblastech, kde je trvale zmrzlá nebo zalesněná půda, tundra, bažiny a jezera. K tomu je zde nedostatek vláhy. Navíc se v celosvětovém měřítku klade vyšší důraz na efektivnost a s tím související robotizace a ekologizace zemědělství. Celkově podíl v zemědělství a těžbě klesal zhruba o 2,3 % za rok. Oproti roku 2010 (8,27 %) klesl podíl na hodnotu 6,5 %, tedy snížil se o 21 %.

Podniky v RF v 90. letech minulého století byly nuceny přesunout své zaměstnance z primárního sektoru do sekundárního s vyhlídkou do budoucnosti, že se později zmodernizuje výroba a celkově se zlepší průmyslový sektor země. Navíc velké firmy byly po rozpadu SSSR rozpuštěny a ostatní podniky nedokázaly tak velké množství nezaměstnaných pojmout. Tyto faktory ovlivnily strukturální zaměstnanost a dle grafu č. 10. se dá deklarovat, že podíl sekundárního sektoru je klesající, a to v průměru o 0,38 % ročně. Největší podíl tohoto sektoru na národním hospodářství bylo roku 2012.

Stejně jako ČR i v Rusku lze pozorovat nárůst v terciárním sektoru NH. RF v počátcích svého vzniku se začala zapojovat do mezinárodních obchodů a rozvíjela maloobchodní a velkoobchodní síť. Společnosti tak začaly rozšiřovat své služby, ve kterých muselo pracovat stále větší množství kvalifikovaných zaměstnanců. V RF se také začalo dařit tamnímu bankovnímu sektoru a země se otevřela celému světu. Začalo se investovat do ubytovacích služeb a turistických destinací ve velkých městech. Podíl pracujících lidí v těchto službách se navyšoval ročně o 0,35 %, což je více než v případě ČR. Výsadní postavení v Rusku má zejména i kvartérní sektor, který obsahuje vojenskoprůmyslový komplex a vědeckotechnickou základnu.

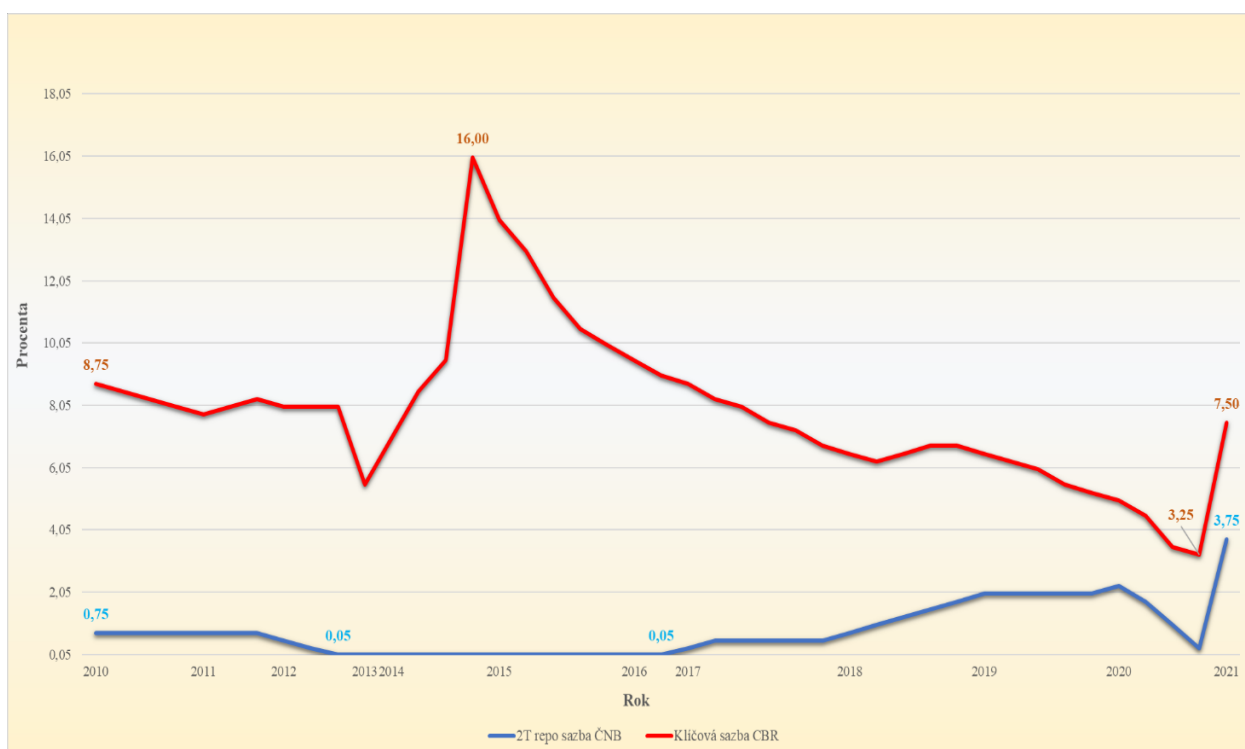
Vliv na snižující podíly v primárním a sekundárním sektoru má také nepříznivá demografická situace, se kterou potýká také ČR. Klesá natalita a zvyšuje se průměrná délka života neboli „*naděje dožití*“. V RF žije dnes okolo 143 mil. obyvatel, kdežto před 30 lety to bylo okolo 148. mil.

4.7 Úroková míra v ČR a RF v letech 2010-2021

Tato kapitola se soustředí na vývoj úrokových sazeb v letech 2010-2021 používané Českou národní bankou a Centrální bankou Ruska. Úrokové sazby centrálních bank reflektují podmínky poskytování úvěrů a vkladů a s tím související konkurenční prostředí v dané zemi. Stabilní dlouhodobé úrokové sazby v ekonomice ovlivňují cenovou stabilitu a důvěru ve finanční trh. Mění také postavení věřitelů a dlužníků na trhu. ČNB disponuje 3 základními úrokovými sazbami, kdežto CBR se soustředí na klíčovou základní sazbu od roku 2013.

Graf č. 11 zobrazuje vývoj úrokové míry centrálních bank v ČR a RF v letech 2010-2021.

Graf 11 Vývoj úrokových sazeb centrálních bank ČR a RF v letech 2010-2021 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Peníze (2022), ČNB (2022), Garant (2022), Bank of Russia (2022)

Z grafu č. 11 lze vyčíst, že v ČR se úroková sazba v letech 2010-2016 pohybovala pod úrovní 1 %. Od roku 2010, kdy byla úroková sazba na 0,75 %, se posléze snižovala až na hranici 0,05 %. Tehdy ČNB snižovala úrokovou sazbu z důvodu doznívající finanční krize z roku 2008. Roku 2017 se zvýšila na 0,25 % a posléze jí ČNB navýšila ještě v stejném roce na 0,75 %. Tímto apriorním cílem ČNB bylo zjistit, jaké budoucí dopady bude mít

navyšování úrokové sazby do klientských úrokových sazeb. Spíše se ale zvýšené úrokové sazby promítly prostřednictvím tržních sazeb do sazeb z úvěrů. Od roku 2017 úroková sazba ČNB neustále rostla rychlým tempem, cca o 60 % ročně. Důvodem byla zejména rostoucí inflace a jiné faktory (viz graf č. 7).

Mezi lety 2019-2020 se úroková sazba dostala nad hranici 2 % a zastavila se na hranici 2,25 % (únor 2020), což je 4 400% nárůst oproti 2016. Poté se její hodnota propadla až na úroveň 0,25 % v květnu roku 2020, tedy se snížila o přibližně 88,9 % oproti únoru 2020. Rychlý skok nastal během pandemie v roce 2021. Tehdy ČNB navýšovala úrokové sazby až na hranici 3,75 %. Toto rozhodnutí překvapilo trh, jelikož se jedná o jedno z nejrychlejších navýšení v historii. ČNB začala navýšovat úrokovou sazbu, aby brzdila inflaci a nedošlo k stagflaci. ČNB totiž usiluje o inflaci v rozmezí 1–3 %, a ta v roce 2021 měla překročit stanovenou hranici 4 %. Roku 2021 se 2T repo sazba navýšila o 1 400 % oproti roku 2020 a oproti roku 2010 se zvýšila na 400 % ze základního období. Průměrný koeficient růstu za sledované období byl 15,76 % za rok. Největší rozdíly byly zaznamenány mezi lety 2018-2019 a 2020-2021.

V rámci analýzy ČR nebyly zaznamenány tak časté a dynamické výkyvy u úrokové sazby, jako tomu bylo v Ruské federaci ve zkoumaných letech.

V Ruské federaci docházelo patrně k výraznějším změnám v ekonomice. Mezi lety 2010-2013 se CBR rozhodovala dle referenční (diskontní) sazby, jenž byla používána jako jednotná sazba pro poskytování úvěrů komerčním bankám. Referenční sazbu poté nahradila klíčová úroková sazba, jakožto hlavní ukazatel měnové politiky RF. Roku 2016 se tyto dvě sazby začaly rovnat. Roku 2010 byla úroková sazba na 8,75 %. Poté začala její pozvolný pád, jelikož klesala i inflace až do roku 2014. Hluboký zlom na konci roku 2013 byl způsoben změnou hlavního monetárního ukazatele CBR, kdy se úroková sazba ocitla na úrovni 5,5 %.

V letech 2014-2015 však CBR navýšila úrokovou sazbu až o 190 %. Tehdy byla klíčová sazba na 16 %. Důvodem bylo dosažení rovnováhy mezi omezování inflace a ekonomického růstu. CBR tak navýšila úrokovou sazbu o 9% bodů oproti roku 2014, aby oslabila inflaci a zabránila výraznému pádu rublu. Navíc z důvodu uvalení ekonomických sankcí se začala snižovat i cena ropy.

Od roku 2015 zažila úroková sazba strmý pád, který se pojil i s poklesem ruského rublu. CBR tak měla za cíl podpořit hospodářský růst, zmírnit inflaci a zlepšit dostupnost

spotřebitelských úvěrů. Klesající trend úrokové sazby trval až do poloviny roku 2018, kdy se klíčová sazba propadla o 61 % oproti roku 2014 a průměrně se snižovala o 6,07 % ročně.

Centrální banka Ruska v roce 2017 celkem šestkrát změnila úrokové sazby, kvůli vysoké inflaci. Klíčovou sazbu ale spíše snižovala z důvodu příznivé vývoji inflace. Cílem CBR je držet inflaci pod 4 %, což se také stalo v roce 2017 (viz graf č. 7). Roku 2018 se klíčová sazba mírně navýšila, ale poté pokračoval její kontinuální pád až do roku 2020, kdy se dostala na hranici 3,25 %, což je nejnižší evidovaná sazba za celé sledované období. Roku 2021 se sazba snížila oproti roku 2010 o 5,5% bodů, tedy o 63 %.

Roku 2021 CBR opět zvýšila klíčovou úrokovou sazbu na 7,5 %, což je 130% nárůst oproti roku předchozímu. Důvodem byla zvyšující se inflace a nečekané navýšení úrokové sazby posílilo rubl. Průměrný koeficient růstu za sledované období byl klesající, a to 1,39 % ročně.

Tabulka 9 Úrokové sazby České národní banky v letech 2010-2021 (v %)

	2T repo sazba		Diskontní sazba		Lombardní sazba	
	2010	0,75		0,25		1,75
2011	0,75		0,25		1,75	
2012	29.6.	0,5	1.10.	0,1	29.6.	1,5
	1.10.	0,25	2.11.	0,05	1.10.	0,75
	2.11.	0,05			2.11.	0,25
2013	0,05		0,05		0,25	
2014	0,05		0,05		0,25	
2015	0,05		0,05		0,25	
2016	0,05		0,05		0,25	
2017	4.8.	0,25		0,05	4.8.	0,5
	3.11.	0,5		0,05	3.11.	1
2018	2.2.	0,75	3.8.	0,25	2.2.	1,5
	28.6.	1	27.9.	0,5	28.6.	2
	3.8.	1,25	2.11.	0,75	3.8.	2,25
	27.9.	1,5			27.9.	2,5
	2.11.	1,75			2.11.	2,75
2019	2		1		3	
2020	7.2.	2,25	7.2.	1,25	7.2.	3,25
	17.3.	1,75	17.3.	0,75	17.3.	2,75
	27.3.	1	27.3.	0,05	27.3.	2
	11.5.	0,25			11.5.	1
2021	3,75		2,75		4,75	

Zdroj: vlastní zpracování, Peníze (2022), ČNB (2022)

Dle tabulky č. 9 je zřejmé, že ostatní úrokové sazby ČNB korespondovaly s vývojem 2T repo sazby, až na výjimky ve sledovaném období. Diskontní sazba překročila pouze jednou hranici 2 %, a to roku 2021. V letech 2013-2017 si držela úroveň 0,05 %. Hodnoty diskontní sazby byly vždy nižší než 2T repo sazby. Nejvyšší nárůst diskontní sazby byl roku 2021, kdy se zvýšila o 5 400 % oproti roku předchozímu a oproti roku 2010 o cca 1 000 %. Průměrně se diskontní sazba zvyšovala o 24,36 % za rok. Co se týká lombardní sazby, její hodnoty byly vyšší než u ostatních úrokových sazeb ve sledovaném období. Většinou byla hodnota lombardní sazby vyšší o 1% bod než 2T repo sazba. Průměrný koeficient růstu lombardní sazby v letech 2010-2021 byl 9,5 % za rok. To je nejmenší průměrný koeficient růstu mezi úrokovými sazbami ČNB.

Tabulka 10 Úrokové sazby Centrální banky Ruska v letech 2010-2021 (v %)

		Klíčová sazba		Lombardní sazby	Referenční (diskontní) sazba	
Úrokové sazby Centrální banky Ruska (v %)	2010			7,6	23.2.	8,75
					28.3.	8,5
					29.4.	8,25
					31.5.	8
	2011			7,25	27.2.	7,75
					2.5.	8
					25.12.	8,25
	2012			6,8	13.9.	8
	2013		5,5	6,6		8
	2014	27.8.	7,00	7,7		8
		5.11.	8,50			
		11.12.	9,50			
		16.12.	16,00			
	2015	2.2.	14,00	14,25		8,25
		16.3.	13,00			
		5.5.	11,50			
		16.6.	10,50			
		3.8.	10,00			
	2016	14.6.	9,50	11		9,50
		19.9.	9,00			9,00
2017	27.3.	8,75	11,7		8,75	
	2.5.	8,25			8,25	
	19.6.	8,00			8,00	
	18.9.	7,50			7,50	
	30.10.	7,25			7,25	
	18.12.	6,75			6,75	
2018	12.2.	6,50	7,75		6,50	
	26.3.	6,25			6,25	
	17.9.	6,50			6,50	
	17.12.	6,75			6,75	
2019	17.6.	6,50	7,6		6,50	
	29.7.	6,25			6,25	
	9.9.	6,00			6,00	
	28.10.	5,50			5,50	
	16.12.	5,25			5,25	
2020	10.2.	5,00	7,25		5,00	
	27.4.	4,50			4,50	
	22.6.	3,50			3,50	
	27.7.	3,25			3,25	
2021		7,50	7,25		7,50	

Zdroj: vlastní zpracování, Garant (2022), Bank of Russia (2022)

V tabulce č. 10 jsou znázorněny úrokové sazby CBR. V porovnání s tabulkou č. 9 lze konstatovat, že CBR reagovala častěji na ekonomické změny a měnila tak opakovaně úrokové sazby nežli ČNB. CBR během zkoumaného období pozměnila více než 40x úrokové sazby. ČNB úrokové sazby změnila pouze více než 20x. Od 2016 se klíčová sazba sjednotila s referenční sazbou. Lombardní sazba CBR se v průběhu sledovaného období držela okolo 7 %, pouze v roce 2015 a 2017 její hodnoty přesáhly hranici 10 %. Lombardní sazba se průměrně snižovala o 0,43 % za rok a její největší hodnota byla roku 2015 (14,25 %).

4.8 Zahraníční obchod ČR a RF v letech 2010-2020

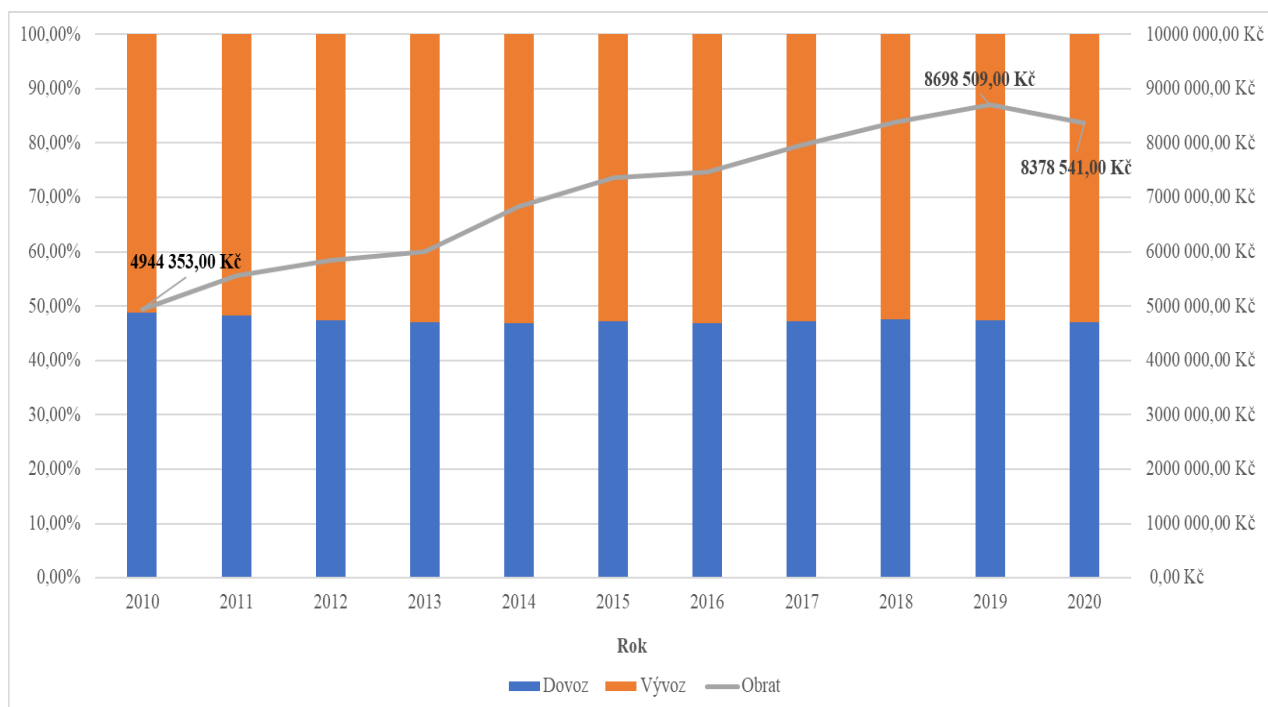
Zahraníční obchod, resp. obchod se statky a službami mezi ostatními státy je nedílnou součástí dnešního globalizovaného světa. Zahraníční obchod umožňuje účinně využívat ekonomický potenciál dané země a aplikovat komparativní výhodu, která přispívá k hospodářskému růstu země. Podporuje produktivitu a prohlubuje vztahy na mezinárodní úrovni mezi jednotlivými státy.

4.8.1 Zahraníční obchod ČR v letech 2010-2020

Tato kapitola se soustředí na **vývoj zahraničního obchodu ČR v letech 2010-2020**. Analyzuje diferenciaci exportu a importu a dále obrat zahraničního obchodu. Obrat zahraničního obchodu znamená souhrn exportu a importu za jeden rok.

V následujícím grafu č. 12 jsou znázorněny podíly exportu a importu na celkovém obratu zahraničního obchodu ČR a jeho vývoj v letech 2010-2020.

Graf 12 Vývoj zahraničního obchodu České republiky v letech 2010-2020 (v % a mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2019), Ministerstvo průmyslu a obchodu (2015, 2021)

Dle grafu č. 12 lze říci, že se celkový obrat zahraničního obchodu ČR ve sledovaných letech 2010-2020 kontinuálně zvyšoval. Roku 2010 byl obrat zahraničního obchodu okolo 4 944 353 mil. Kč. ČR pak představovala stoupající trend, který se pohyboval cca okolo 5,4 %, tedy 343 419 mil. Kč za rok. Na tomto pozitivním trendu měl vliv ekonomický růst země, který se pojí s prohlubováním mezinárodních vztahů a ratifikování nových obchodních smluv. Roku 2011 došlo k nárůstu obratu zahraničního obchodu o zhruba 13 % oproti roku předchozímu. Následoval postupný růst, kdy se roku 2014 obrat mezinárodního obchodu taktéž zvýšil o necelých 14 % v porovnání s rokem 2013. Poté se obrat obchodu navyšoval o v průměru 5-7 % ročně. Roku 2019 byl zaznamenán obrat zahraničního obchodu ve výši 8 698 509 mil. Kč, resp. obrat obchodu se zvýšil o cca 76 % oproti roku 2010. Jediný propad nastal roku 2020 v důsledku pandemické krize, kdy se obrat zahraničního obchodu snížil o 3,68 % oproti roku předchozímu na hodnotu 8 378 541 mil. Kč. Veškeré mezinárodní aktivity států se na delší dobu ztlumily a byly omezeny obchodní vazby. Průměrný obrat zahraničního obchodu ČR byl 7 039 779 mil. Kč v letech 2010-2020.

Ve sledovaných letech dominuje v zahraničním obchodě ČR export, tzn. že ČR je zaměřena na vývoz svých statků a služeb do ostatních partnerských zemí. V průměru představoval export podíl nad 50 % na zahraničním obchodě, který ve zkoumaných letech stoupal o přibližně 6,11 % za rok. Největší podíl měl export roku 2016, a to 53,21 % (3 974 043 mil. Kč) a nejmenší roku 2010 (51,23 %, resp. 2 532 797 mil. Kč) na zahraničním obchodě. Od roku 2016 se podíl exportu začal mírně snižovat. Průměrně se export navyšoval o 5,77 % ročně, tedy o 190 358 mil. Kč. Roku 2020 se export zvýšil o 75 % oproti roku 2010.

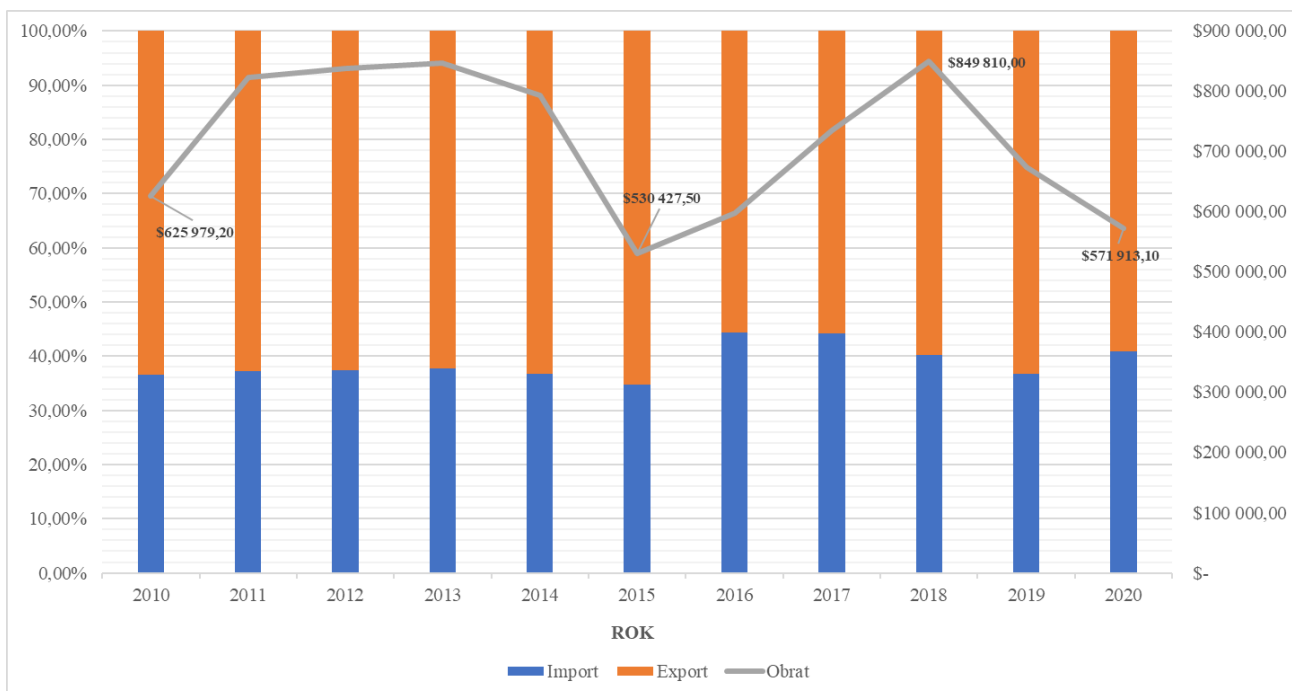
Podíl importu ČR se ve sledovaných letech pohyboval okolo 47,3 % ročně. Největší podíl měl import v roce 2010, okolo 48,77 % (2 411 556 mil. Kč) a nejmenší roku 2016 (46,79 %, resp. 3 494 671 mil. Kč). Průměrný koeficient růstu dovozu byl kladný, cca se zvyšoval o 5,04 % za rok. V roce 2020 se import zvýšil o 63,5 % oproti roku 2010. Celkově byl z hlediska procentuálního podílu export a import ČR vyvážený.

4.8.2 Zahraniční obchod RF v letech 2010-2020

Následující kapitola zkoumá **vývoj zahraničního obchodu RF v letech 2010-2020**. Zde se také posuzuje diferenciaci obchodu z hlediska exportu a importu a dále obrat zahraničního obchodu.

V následujícím grafu č. 13 jsou zobrazeny podíly exportu a importu na celkovém obratu zahraničního obchodu RF a jeho vývoj v letech 2010-2020 (v mil. USD).

Graf 13 Vývoj zahraničního obchodu Ruské federace v letech 2010-2020 (v % a v mil. USD)

Zdroj: vlastní zpracování, WITS (2022), WTO (2015), Ministry of Finance Russian Federation (2022c)

Oproti obratu mezinárodního obchodu ČR (viz graf č. 12) se v ruském zahraničním obchodě vyskytovaly evidentní odchylky ve zkoumaných letech 2010-2020. Od roku 2010, kdy obrat zahraničního obchodu byl 625 980 mil. \$ se poté následně navýšil o 32 % o rok později na částku 822 479 mil. \$. Rusko roku 2011 navýšilo vývozní ceny nerostných surovin, aby utlumilo tamní ekonomickou krizi (viz graf č. 6). Poté se obrat zahraničního obchodu mezi lety 2011-2014 pohyboval okolo 825 035 mil. \$ za rok.

Od roku 2014 následoval prudký pád. Ten byl způsoben uvalenými sankcemi evropskými státy a USA kvůli anexi Krymu. Rusko bylo odtrženo od přístupu k technologiím, které potřebuje pro těžbu surovin a také částečně od světového finančního trhu. Tento počín znamenal pro Rusko vážnou ekonomickou ránu (viz graf č. 6, 7). Dále se ekonomika RF nacházela v recesi, rychle padaly akcie, klesaly ceny ropy a ruská měna taktéž klesala oproti mezinárodní měnám. Pokles obratu obchodu roku 2015 byl velmi značný, jelikož se propadl o 33,16 % oproti 2014. V následujících letech se situace nepatrně zlepšovala. Od roku 2017 se obrat opět začal navyšovat a roku 2018 dosáhl dosud největší částky, a to 849 410 mil. \$. Oproti roku 2015 to byl nárůst o 60,21 % (resp.

o 319 382 mil. \$) a v porovnání s rokem 2010 se obrat navýšil o 35,8 % (o 223 831 mil. \$). Ruská federace se postupem času dostala z tamní finanční krize způsobené sankcemi a začala se opět zapojovat do mezinárodních obchodů a vztahů s ostatními zeměmi. Od roku 2018 zažíval obrat zahraničního obchodu strmý pád až do roku 2020. Obrat klesl o 32 % oproti roku 2018 na částku 571 913,10 mil. \$. Dokonce byl obrat obchodu roku 2020 menší o 54 066 mil. \$, tedy o 8,64 % v porovnání s rokem 2010. Průměrná hodnota obratu zahraničního obchodu Ruské federace byl 716 945 mil. \$ a průměrný koeficient růstu byl záporný, okolo 1 % za rok.

Na základě grafu č. 13 lze konstatovat, že se Rusku soustředí převážně na vývoz. Důležitost exportu roste zejména kvůli závislosti okolních (zejména evropských) států na ropě a zemním plynu. Ruská federace tak má ve své kompetenci značnou výhodu. V průměru představoval export Ruska za sledované období cca 61 %. Jeho průměrný koeficient růstu byl ale záporný, jelikož export vykazoval 1,6% pokles za rok. V letech 2010-2015 totiž převládal výrazně export nad import, ale roku 2016 se navýšil import o 9,6 % oproti roku 2015. Poté se import začal snižovat v průměru o 8 013,9 mil. \$ ročně. Největší podíl exportu na zahraničním obchodě bylo roku 2015, kdy činil 65,22 % (resp. 345 932,30 mil. \$). Nejmenší podíl byl naopak byl roku 2016, a to 55,56 % (v částce 332 329 mil. \$). Roku 2020 byl zaevidován pokles exportu o 14,83 % oproti roku 2010.

Průměrný koeficient růstu u importu oproti exportu byl kladný v hodnotě 0,20 % za rok. Největší podíl na obratu zahraničního obchodu měl import Ruska roku 2016, a to 44,44 % (zhruba 265 785 mil. \$) a nejmenší měl v roce 2010 (36,57 %, resp. 228 911,7 mil. \$). Ruský zahraniční obchod mnohonásobně převyšuje český obchod. Je to dané zejména geografickou polohou, kdy RF sousedí s více zeměmi a má přístup ke dvěma světovým oceánům a několika mořím. Saldo zahraničního obchodu Ruska je převážně kladný, tzn. že zájmy tuzemských výrobců nejsou omezovány.

Ruskou federaci ale ohrožuje tzv. „*holandská nemoc*“. Tento termín označuje paradox, který se pojí k ekonomii. Vyplývá z něj, že negativním důsledkem ke snadnému dosažení zisků z exportu nerostných surovin je kupříkladu znehodnocení tamní měny, stagnace nebo zhoršení životní úrovně obyvatel. Tyto faktory pak oslabí zejména sekundární sektor (viz graf č. 10) a následně národní hospodářství celého státu. Stát se pak musí spoléhat

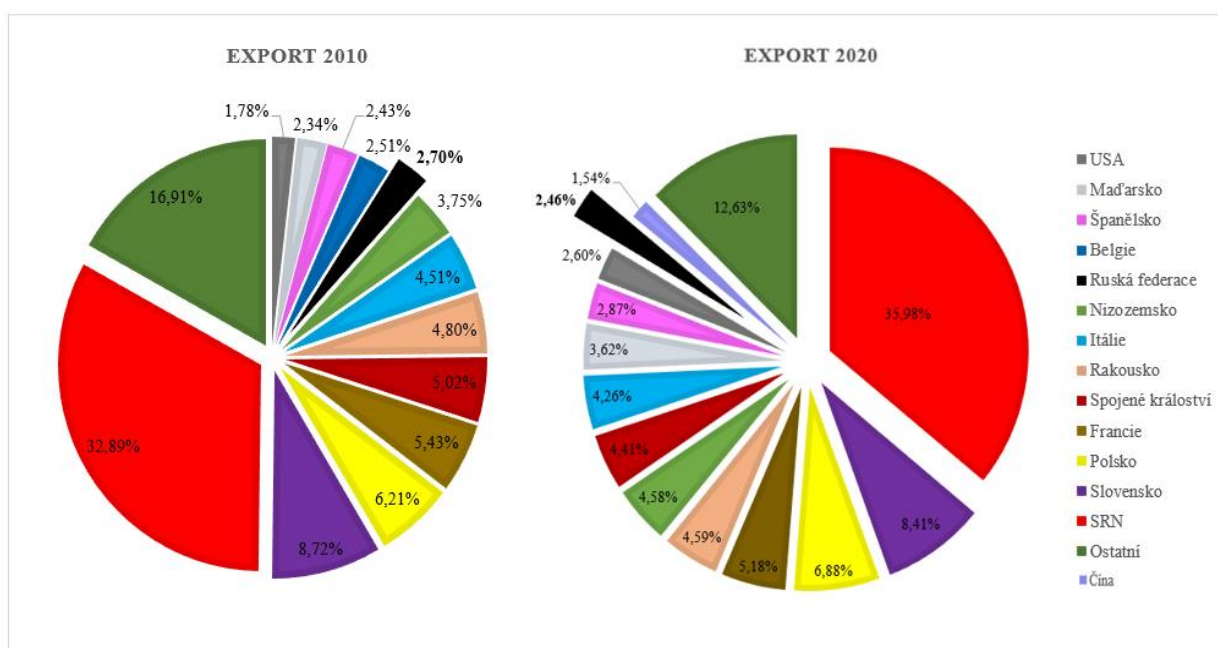
na vývoz této suroviny a je závislý na ceně stanové kupcem. S tímto problémem se kromě Ruska potýká také i Venezuela.

4.8.3 Struktura vývozu a dovozu ČR dle států v letech 2010 a 2020

Tato kapitola zkoumá **strukturu vývozu a dovozu České republiky mezi ekonomicky nejvýznamnější státy světa v letech 2010 a 2020.**

Podíly exportu ČR mezi jednotlivými státy roku 2010 a 2020 jsou znázorněny v grafu č. 14.

Graf 14 Struktura exportu České republiky dle jednotlivých států v letech 2010 a 2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo průmyslu a obchodu (2015, 2021)

Z hlediska vývozu ČR do jiných partnerských zemí je zřejmé, že jim dominují sousední země ČR (Německo, Slovensko a Polsko). Roku 2010 se do Spolkové republiky Německo dovezlo zboží a služby v hodnotě 819 245 mil. Kč, což představovalo 32,89% podíl na celkovém vývozu. Jako druhým podstatným ekonomickým partnerem bylo Slovensko, které představovalo 8,72% podíl na exportu (217 292 mil. Kč). Dalším významným partnerem bylo Polsko, které od nás nakoupilo statky a služby za 154 644 mil. Kč (6,21 %). Jako další ekonomicky atraktivní stát pro ČR je dle grafu č. 14 vzdálenější Francie, do níž ČR vyvezla zboží v hodnotě 135 194 mil. Kč. Oproti roku 2010 se o 10 let později zvýšil export u SRN o 3,09% bodů (resp. o 625 063 mil. Kč). Snížil

se export na Slovensko o 0,31% bodů z celkového exportu, i když částka byla vyšší oproti roku 2010, a to v hodnotě 337 774 mil. Kč. Zvýšil se export u Polska (6,88 %) a snížil se u Francie (5,18 %). Roku 2020 se ve struktuře vývozu ČR objevila Čína, která měla podíl 1,54 % (zhruba 61 660 mil. Kč). Na druhou stranu ze struktury vývozu vypadla Belgie, která měla roku 2010 2,51% podíl na exportu.

Mezi další státy, které měly pro český vývoz klíčovou roli byly například Spojené království, Rakousko, Itálie nebo Nizozemsko. Obchod se Spojenými státy americkými není příliš zajímavý, jelikož jak v roce 2010, tak v roce 2020 se pohyboval okolo 2 %, i když se roku 2020 zvýšil o 0,82% bodů. V sekci „Ostatní“ jsou země ze střední a jihovýchodní Asie, Severní Afriky a Jižní Ameriky. Tyto státy představovaly 16,91% podíl na exportu roku 2010 a roku 2020 už jenom 12,63 %.

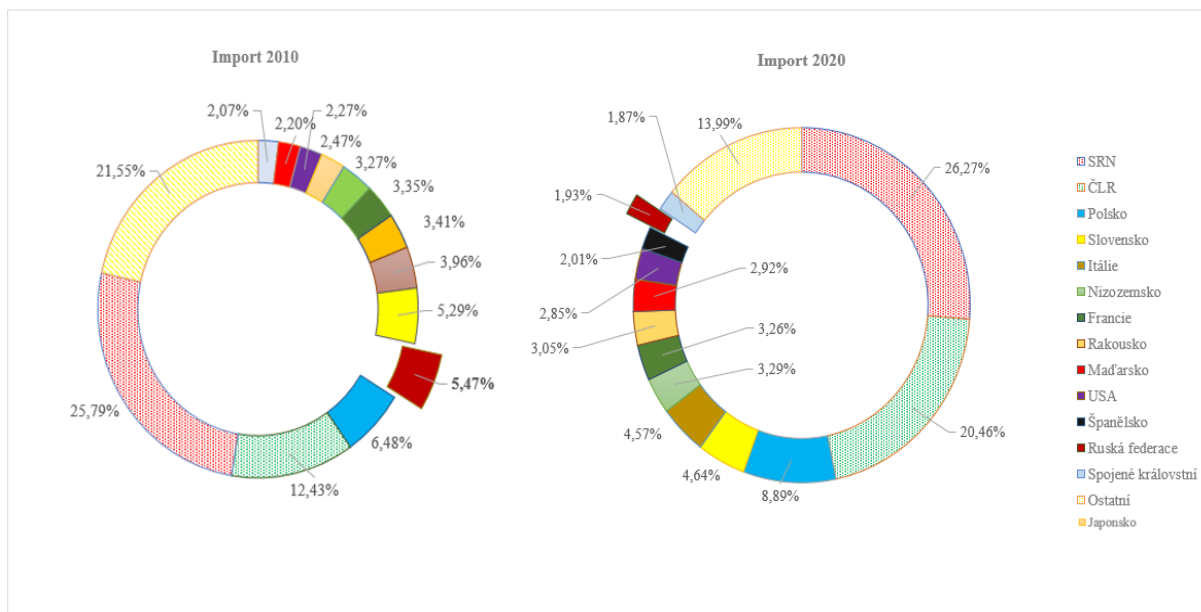
Zahraniční obchod mezi Ruskem a Českou republikou se výrazně zvýšil v posuzovaných obdobích. Roku 2010 byl český vývoz do Ruska v hodnotě 67 337 mil. Kč, ale roku 2020 to již bylo 98 843 mil. Kč. Jedná se o 47% nárůst za 10 let. ČR stále udržuje obchodní vazby s RF, kde působí přes 150 českých firem (např. Škoda Auto). Celková hodnota exportu ČR za rok 2010 byla 2 532 797 mil. Kč (51,23 % z celkového obrátu) a za rok 2020 to bylo 4 436 374 mil. Kč (52,95 %).

Mezi exportní skupiny ČR se řadilo:

- strojírenská zařízení, technologie a dopravní prostředky;
- průmyslové spotřební zboží;
- tržní výrobky.

Podíly importu ČR mezi jednotlivými státy roku 2010 a 2020 jsou znázorněny v grafu č. 15.

Graf 15 Struktura importu České republiky dle jednotlivých států v letech 2010 a 2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Ministerstvo průmyslu a obchodu (2015, 2021)

U dovozu je patrné, že v této části zahraničního obchodu převažují jiné státy než u vývozu. Na prvním místě je, stejně jako u vývozu, Německo. Roku 2010 činil podíl dovozu z SRN okolo 26 % (613 698 mil. Kč). O 10 let později se dovoz zvýšil skoro o 50 %, na hodnotu 916 356,3 mil. Kč. Jako 2. stát s největším dovozním objemem byla Čínská lidová republika, která měla roku 2010 podíl na importu cca 12,43 % (295 799 mil. Kč). Oproti roku 2020 se podíl navýšil na hodnotu 20,46 % v roce 2020 (částka za dovoz se zvýšila o 141,4 %). Dalším důležitým obchodní partnerem z hlediska importu bylo Polsko, jehož podíl byl roku 2010 okolo 6,48 % (154 241 mil. Kč) a v roce 2020 se podíl zvýšil na 8,89 % (310 110 mil. Kč). Ze Slovenské republiky se do ČR dovezly statky a služby v hodnotě 125 944 mil. Kč (5,29 %) a roku 2020 to bylo již v částce 161 979 mil. Kč (4,64 %).

Ruská federace měla taktéž významný podíl na dovozu, a to v částce 130 121 mil. Kč (5,47 % na celkovém dovozu). O 10 let později se dovoz do ČR snížil na částku 67 225 mil. Kč (1,93 %). Tento propad je způsoben utlumením vztahů mezi Českou republikou a Ruskou federací kvůli ukrajinské krizi. Japonsko se taktéž podílelo na dovozu roku 2010 a to částkou 58 667 mil. Kč (2,47 %). Roku 2020 již spadalo do sekce „Ostatní“. Mezi další státy, které se podílely na struktuře dovozu ČR byly například Spojené království, Maďarsko, Španělsko nebo Itálie. Celková hodnota importu ČR za rok 2010 byla

2 411 556 mil. Kč (48,77 % z celkového obrátu) a za rok 2020 činila 3 942 167 mil. Kč (47,05 %).

Pro Českou republiku je výhodná její poloha a průmyslová struktura, která je vzájemně propojena s našimi sousedy. Konkurenční výhoda země je dána ekonomickou spoluprací se zeměmi, jejichž klíčová odvětví průmyslu jsou soustředěna blízko hranic, což snižuje transportní náklady a vytváří lepší koordinaci.

Mezi importní skupiny ČR se řadilo:

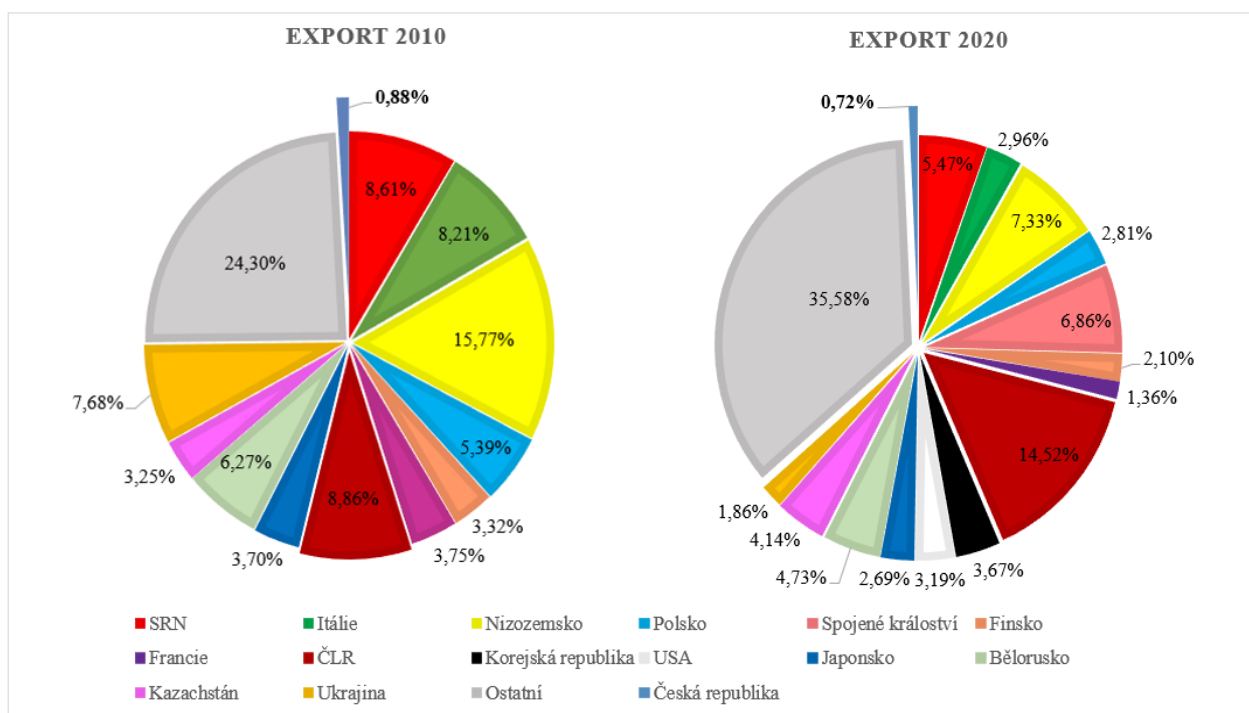
- energetické suroviny, minerální paliva a maziva (ropa, zemní plyn, rudy a kovy);
- tržní výrobky;
- chemické výrobky.

4.8.4 Struktura vývozu a dovozu RF dle států v letech 2010 a 2020

Následující kapitola se zabývá **strukturou vývozu a dovozu** mezi hospodářky vyspělé nebo geograficky blízké státy světa **Ruské federace** v letech **2010 a 2020**.

Podíly exportu RF mezi jednotlivými státy roku 2010 a 2020 jsou znázorněny v grafu č. 16.

Graf 16 Struktura exportu Ruské federace dle jednotlivých států v letech 2010 a 2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, WITS (2022), WTO (2015), Ministry of Finance Russian Federation (2022c)

Během roku 2010 se vývoz statků a služeb nejvíce týkal Nizozemska, která mělo 15,8% (resp. 62,6 mld. \$) podíl na exportu zahraničního obchodu Ruska. Rusové vyváželi do Nizozemska především surovou ropu a rafinovanou měď. Roku 2010 se na ruském exportu dále nejvíce podílela Čína (8,86 % z celkového exportu, resp. 35,2 mld. \$). Dále pak Německo (8,61 %), Itálie (8,21 %) a Francie (3,75 %). Dohromady tyto hodnoty činily přes 81,7 mld. \$. Ze sousedních zemích RF se mezi největší obchodní partnery řadilo Bělorusko (6,27 % neboli 24,9 mld. \$), dále Ukrajina (7,68 %, resp. 30,5 mld. \$), Kazachstán (3,25 %, resp. 12,9 mld. \$) a Finsko (3,32 % neboli 13,2 mld. \$).

Mezi další pro Rusko ekonomicky zajímavé země patřilo například Japonsko (3,70 %). Do sekce „Ostatní“ se řadí ostatní státy EU, státy Severní a Střední Afriky, Kanada, Kuba, Austrálie, Jižní Amerika a Oceánie. Tyto státy představovaly 24,3% podíl na exportu roku 2010 a roku 2020 již 35,57 %.

V porovnání s rokem 2020 došlo ve struktuře zahraničního obchodu statků a služeb k výrazným změnám. Rusko se přeorientovalo na Asii. Například klesl podíl vývozu do Francie, z 3,75 % (14,9 mld. \$) na 1,36 % (4,6 mld. \$). Také u Německa se snížil podíl na hodnotu 5,47 % a u Itálie klesl podíl dokonce o 5,25% bodů oproti roku 2010. Tyto změny byly zapříčiněny ekonomickými sankcemi z roku 2014. Dále Rusko začalo více obchodovat taktéž s Jižní Koreou (3,67 %), se Spojeným královstvím (6,86 %, neboli 23,2 mld. \$) anebo s USA (3,19 %, tedy 10,8 mld. \$). Zejména se snížil dovoz na Ukrajinu, a to o skoro 80 %. Zvýšil se ale export do sousedního Kazachstánu o 3,1 mld. \$.

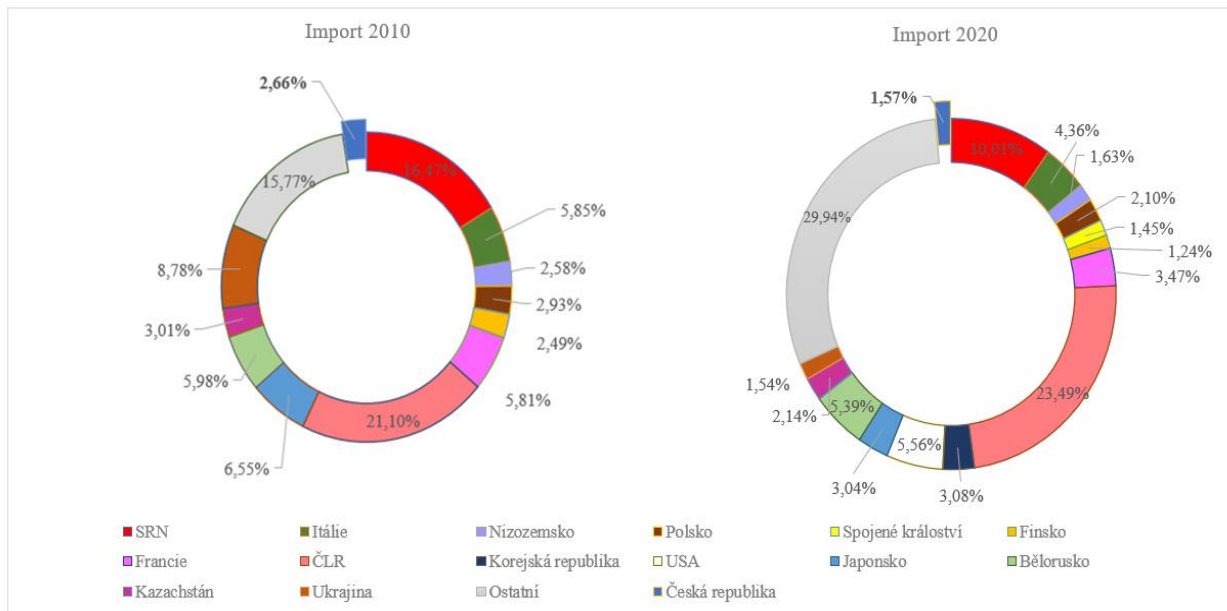
Vývoz do ČR představoval roku 2010 okolo 0,88% (resp. 3,5 mld. \$) podíl na celkové struktuře zahraničního obchodu RF. Roku 2020 se podíl zmenšil o 0,16% bodů. Celkový obrat zahraničního obchodu Ruska roku 2010 byl 625 975,2 mil. \$, z toho export činil 397 067,5 mil. \$ a import přibližně 228 911,7 mil. \$. V roce 2020 byl obrat 571 913,1 mil. \$, z toho export činil 338 183,6 mil. \$ (59,13 %) a import byl 233 729,5 mil. \$ (40,87 %). Rusko spíše vyváží své přírodní zdroje (fosilní paliva), výrobky zpracovatelského sektoru, rudy a kovy.

Mezi exportní skupiny RF se řadilo:

- rudy, kovy a produkty z nich;
- potravinářské a zemědělské produkty;
- energetické výrobky;
- výrobky ze dřeva, kaučuk a výrobky z chemického průmyslu.

Podíly importu RF mezi jednotlivými státy roku 2010 a 2020 jsou znázorněny v grafu č. 17.

Graf 17 Struktura importu Ruské federace dle jednotlivých států v letech 2010 a 2020 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, WITS (2022), WTO (2015), Ministry of Finance Russian Federation (2022c)

Z hlediska dovozu zahraničního zboží je zřejmé, že Rusko udržuje ekonomické vazby i v rámci exportu statků a služeb se stejnými zeměmi. Roku 2010 byla Čína (48,3 mld. \$) největším obchodním partnerem, jelikož tvořila 21,1% podíl na struktuře dovozu. Jako další země bylo Německo, které mělo 16,47% podíl a dále Ukrajina, jejíž dovoz byl 8,78 %. Dále Rusko dováželo zboží zejména ze států EU jako Itálie (5,85 %), Nizozemsko (2,58 %), Francie (5,81 %) anebo Polsko (2,93 %). Mezi další státy patřilo Japonsko, které dovezlo do Ruska zboží v hodnotě 15 mld. \$ a Kazachstán s Běloruskem, jejichž podíly v porovnání s exportem jsou zhruba na stejné úrovni.

V roce 2020 se Rusku zvýšil dovoz z ČLR na 23,49 %. Stejně jako v grafu č. 16 se zvýšil i objem dovozu z Jižní Koreji (3,08 %), USA (5,56 %) a taktéž ze Spojeného království (1,45 %). Snížil se podíl se SRN o 6,46% bodů, na částku 23,4 mld. \$, klesl zahraniční obchod s Itálií na 4,36 %, s Nizozemskem na 1,6 %, s Polskem na 2,1 % a s Francií na 3,4 %. Taktéž se snížil dovoz i od spřátelených států jako Bělorusko nebo Kazachstán.

Co se týče států v sekci „Ostatní“, jejich podíl se zvýšil o 90 % oproti roku 2010 na 29,94 % z celkové struktury dovozu Ruska.

Česká republika dovezla do Ruska roku 2010 zboží v částce 6,1 mld. \$, což činilo 2,66 % na celkovém dovozu. Během 10 let se hodnota dovozu snížila na 3,66 mld. \$ (1,57 %).

Mezi importní skupiny RF se řadilo:

- strojírenská zařízení, technologie a dopravní prostředky;
- produkty chemického průmyslu;
- tržní produkty;
- potravinářské výrobky.

4.9 Státní dluh ČR a RF v letech 2010-2020

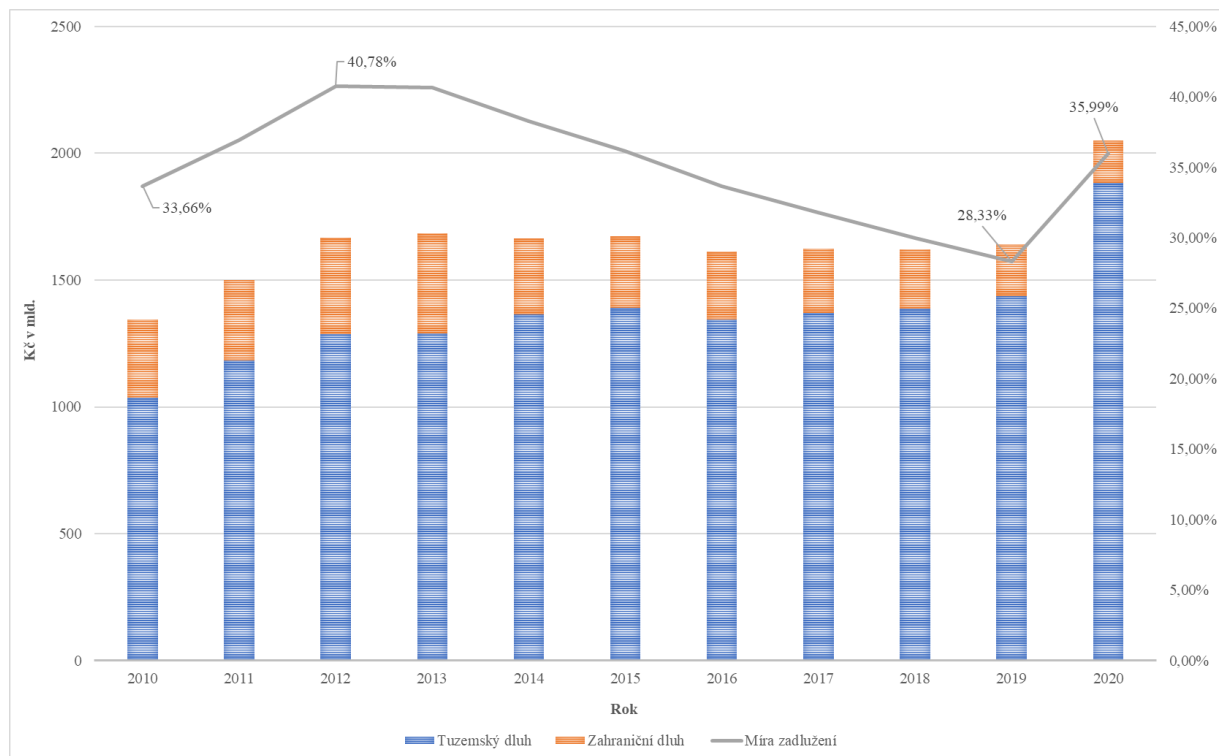
Tato kapitola se zabývá vývojem **státního dluhu České republiky (v mld. Kč) a Ruské federace (v mld. USD)**. Státní dluh tvořil většinu z celkové hrubé zadluženosti vládních institucí národního hospodářství zkoumaných zemí. Do státního dluhu nejsou zahrnuty dluhy mimorozpočtových fondů, fondy sociálního a zdravotního pojištění, a kromě toho také dluhy regionálních a místních územních jednotek. Míra zadluženosti (v %) znamená poměr veřejného dluhu vůči HDP.

4.9.1 Státní dluh ČR v letech 2010-2020

Tato podkapitola zkoumá **vývoj státního dluhu a míry zadlužení ČR v letech 2010-2020**.

V následujícím grafu č. 18 je zobrazen vývoj státního dluhu ČR v letech 2010-2020 (v mld. Kč).

Graf 18 Vývoj státního dluhu a míry zadluženosti České republiky v letech 2010-2020 (v mld. Kč a v %)

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2021), Ministerstvo financí ČR (2022), Úřad Národní rozpočtové rady (2019)

Státní dluh se v letech 2010-2019 stále nacházel pod hranicí 2 bilionů Kč a jeho vývoj pozvolna klesal dle grafu č. 18. Průměrně se pohyboval v částce 1 603 mld. Kč a jeho absolutní přírůstek byl 70,6 mld. Kč za rok. Z hlediska místa vzniku dluhového instrumentu je patrné, že největší podíl na státním dluhu měly tuzemské nástroje (státní pokladniční poukázky, dlouhodobé státní dluhopisy nebo zápůjčky a úvěry). Střední hodnota tuzemského dluhu v ČR se pohybovala kolem 82 % ročně v období 2010-2019 a stoupala přibližně o 1,8 %. Státní dluh tvořený emisními úvěry od Evropské centrální banky a dlouhodobými státními obligacemi vydané na zahraničních trzích měly nerelevantní podíl na celkové výši státního dluhu. Jeho procentuální část byla zastoupena okolo 18 % ročně, z toho největší podíl byl evidován roku 2013 (23,5 %). Posléze začal klesat o 14 % za rok.

Extrémní přírůstek nastal v roce 2020, kdy se státní dluh zvýšil o cca 25 % (o 410 mld. Kč) oproti roku minulému. Tento enormní nárůst byl způsobem v důsledku nečekaných ekonomických škod z důvodu ohrožující pandemie, která zasáhla celou zemi. Vláda musela několikrát vyhlásit celostátní karanténu, zavřít některé služby

(např. malé obchody, hospody, restaurace, ubytovací a stravovací služby) a omezit průmyslovou výrobu. S tím se pojilo vynaložení nečekaných nákladů v podobě kompenzací, rouškovného a nemocenského. Taktéž musela vláda vynaložit vyšší výdaje do zdravotnictví a školství. ČR se zadlužila do několik let dopředu. Roku 2020 se státní dluh zvýšil o 52 % oproti roku 2010 a jeho průměrný koeficient růstu byl 4,31 % ročně. Průměrný státní dluh ČR ve sledovaných letech byl 1 645 mld. Kč.

V případě míry zadluženosti ČR ve zkoumaných letech se dá konstatovat, že ukazatel překročil pouze dvakrát 40% hranici a to v letech 2012 a 2013. Jednalo se o kumulativní účinek po finanční krizi z roku 2008, kdy se státní dluh projevil se zpožděním. Míra zadluženosti začala klesat o 5 % od roku 2013 z důvodu zvyšujícího se HDP (viz graf č. 6) a poměrně stejného státního dluhu až do roku 2019, kdy se zastavila na 28 %. O rok později, kdy se zvýšil mnohonásobně státní dluh se navýšila i míra zadluženosti přibližně o 27 % oproti roku 2019. Celkově se míra zadluženosti v ČR roku 2020 zvýšila na 106,92 % oproti roku 2010. Při porovnání s graf č. 19 je jednoznačné, že Česká republika je v podstatě na horší úrovni než RF.

Tabulka 11 Vývoj státního dluhu České republiky v letech 2010-2020 z hlediska bazického a řetězového indexu (v mld. Kč a v %)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Státní dluh (v mld. Kč)	1344,1	1499,4	1667,6	1683,3	1663,7	1673	1613,4	1624,7	1622	1640,2	2049,7
Procentuální změna na základě bazického indexu (v %)	-	11,55	24,07	25,24	23,78	24,47	20,04	20,88	20,68	22,03	52,50
Procentuální změna na základě koeficientu růstu (v %)	-	11,55	11,22	0,94	-1,16	0,56	-3,56	0,70	-0,17	1,12	24,97

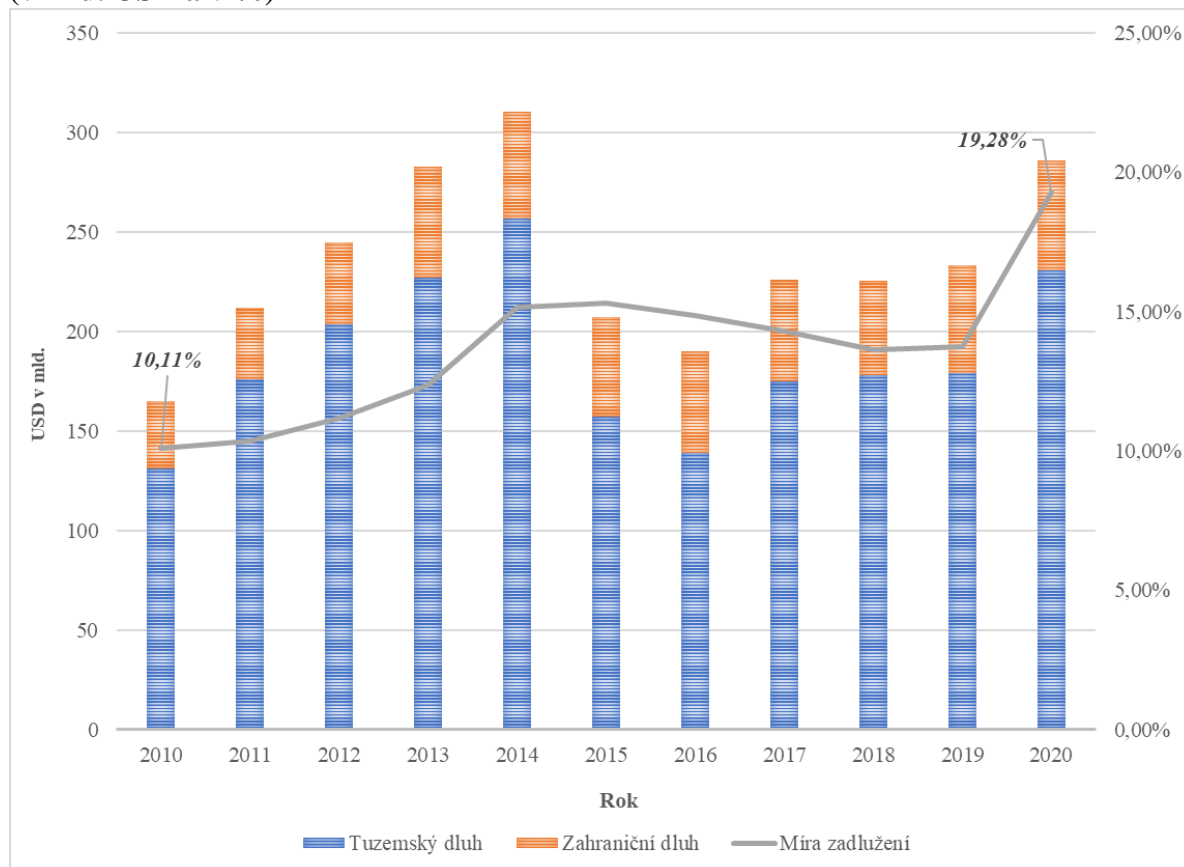
Zdroj: vlastní zpracování, ČSU (2021), Ministerstvo financí ČR (2022)

V tabulce č. 11 jsou vidět procentuální rozdíly z hlediska bazického a řetězového indexu. Lze si povšimnout, že v případě bazického indexu se státní dluh ČR zvyšoval ve sledovaných letech o 10 %. Největší nárůst pak nastal roku 2020. Procentuální změny na základě řetězového indexu nebyly tak radikální, kromě roku 2020 kdy se dluh zvýšil o 24,97 % oproti roku předchozímu.

4.9.2 Státní dluh RF v letech 2010-2020

Tato podkapitola zkoumá vývoj státního dluhu a míry zadlužení RF v letech 2010-2020. V následujícím grafu č. 19 je vyobrazen vývoj státního dluhu RF v letech 2010-2020 (v mld. Kč).

Graf 19 Vývoj státního dluhu a míry zadlužení Ruské federace v letech 2010-2020 (v mld. USD a v %)

Zdroj: vlastní zpracování, Ministry of finance of the Russian Federation (2022d), CountryEconomy (2018)

Během sledovaných let se státní dluh Ruska častokrát navyšoval. V letech 2010-2013 se exponenciálně zvyšoval v průměru o cca 17,1 % ročně. Tento stav byl způsoben doznívající finanční krizí z roku 2008, kdy Centrální banka musela učinit zásadní kroky, jako například zvýšení úrokové sazby (viz graf č. 11), což zdražilo tuzemské dluhy. V Rusku vznikl Stabilizační fond RF, který měl vyvažovat příjmy za export surovin podle referenční ceny ropy. Fond byl nejdříve použit na splácení zahraničního dluhu, a nakonec se rozdělil na Rezervní fond a Fond národního hospodářství. V roce 2014 státní dluh dosáhl

ve sledovaných letech nejvyššího vrcholu a to částky 310 mld. \$. To je zhruba 88 % nárůst oproti roku 2010.

Rusku roku 2015 splatilo veškerý svůj dluh vůči Čínské lidové republice. Státní dluh se navíc nezvyšoval důsledkem sankcí, které na Rusko uvalily státy EU a USA kvůli anexi Krymu. Zahraniční dluh klesl, jelikož ruské firmy splácely zahraniční dluhy, aniž by je pak refinancovaly prostřednictvím nových zahraničních úvěrů. Vláda také přijala včas adekvátní opatření a Rusku se tak podařilo vymanit se z recese a politické izolace. Od roku 2015 se státní dluh navyšoval zhruba o 6,6 % za rok, přičemž v roce 2020 státní dluh opět atakuje k hranici 300 mld. \$. Největší podíl na státním dluhu má tuzemský dluh (cca 80 % ročně). Roku 2020 se státní dluh navýšil o 73 % oproti roku 2010 a průměrný absolutní přírůstek ve zkoumaných letech byl 12,05 mld. \$ za rok. Průměrná hodnota státní dluhu Ruské federace byla 235 mld. \$ ročně.

Zajímavosti také je, že RF až do roku 2017 splácela ještě dluh bývalého SSSR. V roce 1993 se Rusko totiž zavázalo, že převezme všechny dluhy bývalých sovětských republik.

Z grafu č. 19 je možné zaregistrovat, že od počátku intervalu míra zadluženosti v Rusku měla rostoucí trend, ale od roku 2014 začala klesat. Celkově se míra zadluženosti země navyšovala o cca 6,7 % ročně a z hlediska bazického indexu hodnota míry zadluženosti narostla roku 2020 o 91 % oproti roku 2010. To je důsledkem vyššího zadlužení a nižší hodnoty HDP v důsledku způsobené pandemie. Rusko se i tak řadí mezi země s nízkou mírou zadluženosti na světě. Míra zadlužení se ve sledovaném intervalu držela pod hranicí 20 %.

Tabulka 12 Vývoj státního dluhu Ruské federace v letech 2010-2020 z hlediska bazického a řetězového indexu (v mld. USD a v %)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Státní dluh (USD v mld.)	165,2	211,86	244,71	282,66	310,52	207,47	190,30	225,96	225,25	233,13	285,71
Procentuální změna na základě bazického indexu (v %)	-	28,25	48,13	71,10	87,97	25,59	15,19	36,78	36,35	41,12	72,95
Procentuální změna na základě koeficientu růstu (v %)	-	28,25	15,51	15,51	9,86	-33,19	-8,28	18,74	-0,31	3,50	22,55

Zdroj: vlastní zpracování, Ministry of finance of the Russian Federation (2022d), CountryEconomy (2018)

V tabulce č. 12 jsou znázorněny procentuální rozdíly státního dluhu Ruska. Lze podotknout, že se suma státního dluhu od roku 2010 zvyšovala, kromě roku 2015 a 2016. V těchto letech se státní dluh zvýšil pouze o 26 % roku 2015 a necelých 16 % v roce 2016 z hlediska bazického indexu. Roku 2020 se státní dluh navýšil o 73 % oproti roku 2010. Mezi největší meziroční nárůst patří rok 2011, jelikož státní dluh vzrostl o 28,25 % oproti roku minulému. K rapidnímu poklesu došlo v roce 2015, kdy se snížil na 66,81 % oproti roku 2014.

5 Zhodnocení výsledků a diskuze

Dle **Giniho indexu** je zřejmé, že **obě země vykazovaly** za zkoumaný interval 2010-2018 **pozitivní trend**, resp. index klesal. Tzn. že **se rozložení bohatství mezi obyvateli zemí postupně vyrovnávalo a zlepšovalo**. Trend jak v případě Ruské federace, tak i České republiky vykazoval lineární vývoj. Na počátku roku měla **ČR 26,6 bodů indexu** a průměrná hodnota indexu byla 25,9 bodů. Během zkoumaného období nenastala žádná nenadálá situace, která by index extrémně narušila. Důvodem tohoto vývoje **byla stabilní politická situace a fungující tržní ekonomika v zemi**. Výrazný podíl na tom měla také **zvyšující se životní úroveň obyvatel** a vzrůstající mzdy a platy, což lze vidět na rostoucím HDI. Největší příjmová nerovnost panovala roku 2010, nejmenší naopak byla roku 2017. Nejvyšší nárůst nastal roku 2018, kdy se Giniho index navýšil o 0,7 bodu (resp. o 2,81 %) oproti roku předchozímu. Celkově se index snížil na konci sledovaného období o 3,76 % oproti roku 2010 na hodnotu **25,6 bodů**.

U **Ruské federace** se od roku 2010 hodnota **Giniho indexu spíše snižovala**, a to v průměru o **0,65 % ročně**, i když na počátku období se index postupně zvyšoval. Největší nerovnosti v příjmech ruské společnosti byly roku 2013, kdy hodnota indexu byla 40,9. Poté hodnota začala ale klesat, až spadla na hranici 37,5 bodů. U **Ruska má vliv na rozdělení bohatství zejména neefektivní státní správa, která je vnímána jako zkorumpovaná**. Navíc v zemi působí síť oligarchů, kteří profitují na shromažďování bohatství. Roku **2018** byl Giniho index na hodnotě **37,5 bodů**, což je **pokles o 5,06 % oproti roku 2010**. V posledních letech se do výpočtu indexu započítávaly spotřební výdaje nežli příjmy. Spotřeba je totiž objektivnějším ukazatelem blahobytu společnosti.

Prognózy do dalších let Giniho indexu naznačují, že sledovaná hodnota bude nadále klesat za předpokladu stejného vývoje u obou států.

Mezi další mezinárodní ukazatele byl zařazen **index lidského rozvoje**, který souvisí s kvalitou života, uspokojení základních životních potřeb, zdravotním a sociálním zabezpečením a vzděláním. **Hodnoty HDI měly u RF i ČR stejnou rostoucí tendenci v čase od roku 2010**. Roku 2012 zůstala hodnota HDI ČR na stejné úrovni, a to na 0,874. Poté nadále rostla. Lze jednostranně určit, že **ČR** spadá do kategorie států „s velmi vysokým lidským rozvojem“. Tento pozitivní trend koresponduje s ekonomickým růstem země. Nejvyšší dosažená hodnota HDI byla roku **2019**, a to **0,900 (nárůst 3,45 % oproti roku**

2010, kdy byla hodnota nejmenší). Celkově se hodnota HDI zvyšovala průměrně o 0,37 % za rok.

Ruská federace se dostala do kategorie států „s velmi vysokým lidským rozvojem“ až roku **2013**, kdy pokořila stanovenou hranici 0,800. Od té doby se **hodnota HDI pozvolna navyšovala, a to v průměru o 0,45 % za rok**. K nejvyššímu nárůstu hodnoty došlo roku 2011, kdy se hodnota navýšila o 1,15 % oproti roku předchozímu. **Celkově HDI rostlo o 0,6 %, což je o 0,23% bodů více, než měla ČR**. Na základě posouzení HDI **Ruská federace** patří mezi země se „špičkovými mozky“ v **oboru matematiky, inženýrství, chemie a dalších oborů**. Na základě tohoto historicky pozitivního fenoménu má **Rusko určité zásluhy a úspěchy v sekundárním odvětví**. Avšak pro větší pokrok a dlouhodobější soběstačnost chybí firmám dostatek financí a vůle.

Prognózy do dalších let indexu lidského vývoje naznačují, že sledovaná hodnota se bude neustále zvyšovat za předpokladu stejného vývoje u obou států.

S oběma výše popsanými mezinárodními ukazateli mírně souvisí i následující subjektivní ukazatel – **index vnímání korupce**. Korupce má totiž za následek, krom jiného i mylné a zavádějící informace ze strany státu, **snižuje efektivnost managementu** a taktéž osvětu. Lze konstatovat, že v případě **ČR** se index ve sledovaných letech neustále navyšoval. Kontinuální růst indexu trval, až na pár výjimek do roku 2018. Tehdy se **zvyšoval v průměru o 3,2 % ročně a dostal se hodnotu 59**. Podíl na postupném sestupu roku 2018 měly především **kauzy bývalého premiéra Andreje Babiše a ostatních vládních představitelů či alokace sportovních dotací**. Navíc od roku 2020 nastala v ČR pandemická krize, která ovlivnila životy všech lidí v zemi. Vláda musela začít více investovat zejména do zdravotnictví a ostatních záchranných a bezpečnostních složek. Na druhou stranu přestala méně hlídat a tolerovat úplatky a vydírání úředníků státní správy. **Index tak začal klesat o 1,67 bodů, resp. o 2,91 % ročně. Body indexu se pohybovaly v rozmezí 44-60 mezi lety 2010-2021**. V současnosti má **ČR scóre 54/100**, což je 18% nárůst oproti roku 2010.

V **Ruské federaci** je situace **poměrně horší**. Index vnímání korupce se zde pohyboval okolo **20-30 bodů** a země se dlouhodobě potýká s **korupčními skandály**, zejména na vysokých postech. Dosud **největší pozitivní hodnocení** měla Ruská federace mezi lety **2015-2017** a taktéž roku **2020**. V tomto období platil v Rusku již pár let tzv. **Národní plán boje proti korupci schválený prezidentem V. Putinem**. Tato strategie měla **docílit redukcí korupce ve veřejné správě**. Lze si povšimnout, že se **od roku 2010**

index pozvolna zvýšil a poté se vyvíjel lineárním způsobem. Největší skok byl roku 2012, kdy se téměř o 17 % navýšil index oproti roku 2013. Poté se zvyšoval v průměru o 0,39 % za rok. Roku 2021 mělo **Rusko scóre 29/100**, což je 38,1% nárůst oproti roku 2010.

Z hlediska **postavení v žebříčku zemí indexu vnímání korupce se Česká republika řadí mezi země jako Malta, Kypr, Itálie nebo Polsko.** Její umístění se pohybovalo ve sledovaných letech na **38. – 57. místě na světě**, tedy mezi vyspělými demokratickými státy. Největší pád v žebříčku nastal roku 2015, kdy se ČR ocitla na 38. místě. V posledních letech ČR začala stoupat v žebříčku pozic až na **49. místo, které si drží již 2 roky.**

Rusku se naopak stále nedaří zkrotit korupci a jeho pozice se ve sledovaných letech ocitla mezi 120. – 154. místem (s výjimkou roku 2015). Kvůli **neřízenému rozpadu SSSR v 90. letech a urychlené transformaci ekonomiky se ze země stala živná půda pro korupci, jelikož nefungovaly základní složky státu.** O pár let později, roku 2010 mělo Rusko **154. pozici** a řadilo se tak mezi země Afriky a střední Ameriky. Vláda přijala **Národní protikorupční plán s cílem zmírnit korupci v zemi.** O dva roky později odhlasovala Duma nový zákon, který dával povinnost státním úředníkům zveřejňovat svůj majetek a zdroj veškerých příjmů. **Rozšířila se i legislativa a pravomoce bezpečnostních složek.** Výsledky těchto legislativních změn jsou patrné dle indexu. Rusko je v současnosti na **136. místě, propadlo se tak o 18 pozic dolů, i když se jedná o 7 bodový nárůst oproti roku 2020 a řadí se mezi země jako Barma, Pákistán nebo Uzbekistán.**

V případě obou zemí by mělo dojít k **systematické reformě státní správy.** V ČR se již dlouhou dobu hovoří o **digitalizaci veřejné správy**, ale chybí kvalifikovaní lidé a celková strategie. V **Rusku** by bylo zapotřebí **zefektivnit státní aparaturu** z hlediska svobody a managementu. S tím pak také souvisí trh, který je pod neustálým dohledem státu a nevytváří tak konkurenční prostředí, které nutí podniky investovat do nových technologií a všímat si trendů.

Česká republika by posílit audit vzájemných vztahů s Ruskem kvůli vyhroceným konfliktům. Rovněž by měla být posílena česká společnost vůči hrozbám, jako jsou kyberútoky, dezinformace a korupce. Česko by mělo navíc dohlížet nad činností ruských firem působících na českém území, zejména v odvětví kritické infrastruktury.

V rámci mezinárodního posouzení z hlediska ekonomické výkonnosti státu byl vybrán ukazatel **hrubého domácího produktu v přepočtu na PPP/obyvatele v USD.**

Od počátku sledovaného období **vykazovaly oba státy hodnoty PPP nad hranicí 20 000 \$/obyvatele**, přičemž byl evidován přibližně stejný růst ukazatele až do roku 2012. **Průměrně se hodnoty PPP/obyvatele navyšovaly o 3,5 % ročně do roku 2012.** Roku 2013 ale v **Ruské federaci začala PPP/obyvatele klesat**, a to přibližně o 0,23 %. V příštích letech si hodnota **držela konstantní tendenci a nespadla pod úroveň 20 000 \$/obyvatele.** **Největší hodnotu PPP/obyvatele Ruska** bylo roku **2019**, a to v částce **27 212 \$/obyvatele.** O rok později se hodnota snížila o 2,67 % na hodnotu 26 485 \$/obyvatele. Průměrný koeficient růstu PPP/obyvatele byl přibližně 1 % ročně a hodnota se v roce 2020 navýšila o 10,41 % oproti roku 2010. **Největší podíl na tvorbě ruské HDP má zpracovatelský průmysl** (těžba nerostných surovin, výroba plynu, petrochemický průmysl) a služby (bankovníctví, velkoobchody a ubytování). V těchto sektorech je zaměstnáno nejvíce lidí, jak lze vidět ve strukturální zaměstnanosti.

Mezi země s **vyspělým a trvale fungujícím národním hospodářstvím se může řadit ČR.** Dle mezinárodních ukazatelů disponuje výkonnější ekonomikou nežli Rusko. ČR vykazovala **rostoucí trend od roku 2013**, jelikož se PPP/obyvatele zvyšovala v průměru o **5,11 % ročně.** K výraznému nárůstu PPP/obyvatele v ČR došlo roku 2017, kdy se hodnota zvýšila z 36 107 \$/obyvatele na 38 724 \$/obyvatele, tj. o 7 %. Stejný trend lze pozorovat až do roku **2019**, kdy hodnota dosáhla **hranice 42 834 \$/obyvatele a o rok později klesla na hodnotu 41 534 \$/obyvatele, resp. o 3 % se ukazatel snížil oproti roku předchozímu.** Během sledovaného intervalu ukazatele se hodnota PPP/obyvatele zvýšila o přibližně 90 % oproti roku 2010 a celkově se hodnota zvyšovala o 4,06 % za rok. **ČR v rámci Evropy dohání ekonomicky vyspělé státy**, zejména státy jižní Evropy. Země eurozóny typu Španělsko, Itálie nebo Řecko byly v minulosti výrazně postiženy dluhovou krizí. ČR taktéž předešla i státy jako **Polsko, Slovensko nebo Maďarsko.** Svůj zřetelný podíl na **tvorbě HDP má všeobecně průmysl** (zejména automobilový a strojní), dále pak **terciární sektor** (velkoobchod a maloobchod) a doprava.

Zemi by přispělo posílení podílů ve vlastnictví velkých firem, na základě čehož by se snížil objem kapitálu, který se vyváží ze země ve formě dividend.

Ukazatel **hrubého národního produktu na obyvatele** se používá pro mezinárodní srovnání a reflektuje národní hospodářství státu z hlediska tvorby statků a služeb národními firmami jak na území daného státu, tak i jinde ve světě. Ve zkoumaném období existovaly odchylky jak u ČR, tak i u RF. V roce **2010** byla úroveň ukazatele **ČR** na hranici

18 353 \$/obyvatele. Poté se ukazatel **vykazoval klesajícím tempem až do roku 2015, kdy se zastavil na částce 16 516 \$/obyvatele.** Tato vypočítaná hodnota klesla o 10,01 % oproti roku 2010, tedy o 1 833,46 \$/obyvatele. Působícími faktory na tento jev mohly být například odliv kapitálu ze země nebo snížení čistého exportu. Následně se ukazatel začal navyšovat cca o 7,5 %, resp. o 1 379 \$/obyvatele. K největšímu nárůstu došlo roku 2018. Tehdy se hodnota navýšila o 14 % oproti roku předchozímu. O rok později bylo **HNP/obyvatele přibližně na úrovni 22 063 \$, což je o 20 % více, než tomu bylo 2010.** Průměrně se hodnota navyšovala o 2,07 % ročně, resp. o 412 \$/obyvatele za rok.

V případě **Ruské federace** se jednalo o **vzrůstající tendenci od roku 2010, kdy se hodnota zvyšovala o 15 % až do roku 2013.** Toho roku země zaznamenala dosud nejvyšší hodnotu, a to **15 186 \$/obyvatele.** Za rok se hodnota pro Rusko snížila a tento jev trval až do roku 2017. Za tento **pád mohou zejména uvalené sankce na dovoz či vývoz z některých zemí způsobené eskalací situace na Ukrajině.** Došlo tak k ochlazení ekonomiky. Hodnota **HNP/obyvatele klesala cca o 11,76 %, resp. o 1 494 \$/obyvatele od roku 2014.** Roku 2017 se hodnota dostala na dosud nejnižší hranici (9 209 \$/obyvatele). Oproti roku 2010 klesla o 7,6 % a oproti roku 2013 dokonce o 39,36 %. **Po hospodářské recesi se ruská ekonomika pomalu mírně začala oživovat a hodnota ukazatele se začala zvyšovat roku 2018.** Roku **2019** se HNP/obyvatele rovnal hodnotě **11 255 \$/obyvatele,** tedy zvýšil se o 12,88 % oproti roku 2010. Celkově se hodnota zvyšovala o 1,36 %, tedy o 142 \$ za rok.

Tempo růstu HDP v ČR mělo spíše rostoucí tendenci v letech 2010-2019. Na počátku sledovaného období se tempo růstu pohybovalo **v rozmezí 1–1,30 %,** kdy se **česká vláda rozhodla zavést sérii protikrizových opatření** kvůli doznívající finanční krizi z roku 2008. Ekonomiku se podařilo udržet na vzkvétajícím trendu. V roce **2014 nastal 271,2% skok a tempo růstu se dostalo na hodnotu 4,9 %.** Poté ekonomika rostla v průměru o 6,4 % roku 2015. Faktory tohoto pozitivního růstu byly různé, **od zvyšování zaměstnanosti, přes růst tržeb podniků až po zrychlení bytové výstavby.** Důsledkem rostoucího národního hospodářství se zvyšoval i disponibilní důchod spotřebitelů. Následně se tempo růstu HDP **propadlo na 3,71 % roku 2016 a poté se opět zvýšilo na 6,54 % o rok později a následoval lineární růst až do roku 2019, kdy se tempo růstu navýšilo o 20 % oproti roku minulému.** Po hospodářském růstu roku **2020 nastala recese.** HDP kleslo na hodnotu -1,66 % oproti roku minulému, resp. **tempo růstu kleslo**

o 123,6 %. Důvodem byla **přijatá opatření proti zamezení šíření nové epidemie v zemi.** Ekonomika a její subjekty byly na omezenou dobu pozastaveny. Navíc ve stejném roce došlo k poklesu těžby ropy a neschválily se dohody se státy OPEC. Poptávka po ropě tak klesla a tím i její cena.

V **ruském národním hospodářství se roku 2011 tempo růstu zvýšilo na hodnotu 10,77 %** a došlo tak k zvýšení o 6,44% bodů oproti roku 2010. Ruská federace **navýšila** kvůli finanční krizi z roku 2008 **ceny exportních nerostných surovin jako restriktivní opatření, které mělo za cíl zmírnit dopady krize na ekonomiku.** O několik let později HDP začalo klesat a **největší propad zažila ekonomika roku 2015,** kdy se HDP propadlo na hodnotu **-5,6 %**, resp. se snížilo o 304 % oproti roku 2014. Národní hospodářství Ruska bylo **zasaženo ekonomickými sankcemi západních států včetně USA a současně došlo k poklesu cen ropy a zemního plynu.** Tyto vlivy měly nedozírné následky a snížily se příjmy do státního rozpočtu Ruské federace. Po ekonomické recesi se hospodářství vzpamatovalo a roku 2016 začalo stoupat. V roce 2017 se HDP zvýšilo o 4,79% bodů na 6,39 % a tempo růstu se poté začalo mírně propadat až na hodnotu 1,51 % roku 2019. **Roku 2020 byl evidován pokles o 313,25 % oproti roku minulému, kdy se HDP dostalo na hranici -3,22 %.** Tento propad byl způsoben zavedenými protiepidemickými opatřeními na přelomu 2019/2020.

Inflace měla zjevný podíl ve zkoumaných letech na vývoj obou ekonomik. V rámci **České republiky** se jednalo o tzv. **mírnou inflaci, jelikož se pohybovala pod úrovní 10 % ve sledovaných letech,** přesněji řečeno vykazovala hodnoty v rozmezí 1,5–3,8 %. Od roku 2010 začala mírně růst, což byl důsledek finanční krize z roku 2008. Posléze docházelo k deflaci, která se vyznačovala klesajícím tempem cenové hladiny. **Do roku 2015 klesala inflace cca o 55 %, až se dostala na hranici 0,3 %.** Oproti roku 2010 klesla o 20 %. Nízká cenová hladina korespondovala v té době se **zlevňujícím se zbožím, potravin, nealkoholických nápojů a dopravě (klesala cena ropy).** Od roku **2015 se inflace začala zvyšovat** lineárně, a to o 53 % ročně. Podíl na tom mají **zvýšené ceny energií, pohonných hmot, bydlení a potravin.** Dosud největší nárůst zažila ČR roku 2017, kdy se cenová hladina navýšila o necelých 257 % oproti roku 2016. V roce 2020 dosáhla inflace hranici 3,8 %, resp. vzrostla o 153 % v porovnání s rokem 2010. ČNB se roku 2021 rozhodla zvýšit úrokové sazby, které posílily korunu a snížily oběh peněz v ekonomice. **Průměrně se inflace v Česku navyšovala okolo 8,82 % ročně.**

V případě České republiky je na místě otázka, zda-li má země v příštích letech **přijmout euro**. Pokud ČR vstoupí do eurozóny (resp. euro oblasti), zásadně to ukotví její vyjednávací pozici. Spotřebitelé budou snadno porovnávat ceny statků a služeb, dojde ke komfortnějšímu cestování a sníží se náklady v rámci transakcí. Jako nevýhoda se jeví ztráta monetární politiky a tím částečně řízení ekonomiky. ČR navíc přijde o jeden ze svých symbolů, o českou korunu.

Na začátku sledovaného intervalu se v **Rusku** vyskytly dva výkyvy (2011 a 2012). **Tehdy se inflace pohybovala v rozmezí 8,00 – 5,00 % a od roku 2012 začala růst.** Nejrozsáhlejší dopad ekonomických sankcí uvalené na Rusko byl **roku 2014 kvůli ukrajinské krizi a anexi Krymu**. Následkem bylo **98,6% navýšení cenové hladiny o rok později, kdy inflace pokořila hranici 15 %**. Došlo k exponenciálnímu nárůstu o cca 126 % oproti roku 2010. **Centrální banka Ruska na to musela zareagovat zvýšením úrokových sazeb**. Ceny spotřebního zboží rostly rapidním tempem a došlo také k propadu rublu. **K největšímu procentuálnímu rozdílu došlo roku 2021, kdy se inflace téměř zdvojnásobila, resp. zvýšila se o 148,5 % v porovnání s rokem 2020**. Roku 2021 dosáhla míra inflace 8,40 %, což je největší zaznamenaná míra za posledních 6 let.

Míra nezaměstnanosti se vykazovala u obou zemí spíše **klesajícím trendem až do roku 2019**. Spočítala se jako podíl nezaměstnaných lidí vůči celkovému počtu ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. V **ČR** jsou za **ekonomicky aktivní** považováni lidé mezi **15-64 let** a v **RF** je tato hranice dána mezi **15-72 let**. Průměrně se každý rok v **ČR** nacházelo **5 335 tis. ekonomicky aktivních lidí**, v Rusku to byla **75 791 tis. lidí**.

V porovnání s RF se dá konstatovat, že **míra nezaměstnanosti v letech 2011-2014 v ČR** byla vyšší v rozmezí zhruba o **0,20-2,00 % ročně**. Od 2010 se nezaměstnanost zvyšovala **až do roku 2012 k hranici 7,2 %**, tedy navýšila se o 11,3 % oproti roku 2010. **Podíl na tomto negativním nárůstu měla globální finanční krize**, která způsobila bankrot některých firem. V období 2012-2018 byl zaznamenán přívětivější trend v rámci ČR, kdy se nezaměstnanost snižovala o 19 % ročně. **Strmý pád ukazatele nastal roku 2015, kdy se nezaměstnanost snížila o necelých 25 % oproti roku 2014**. Tehdy byla míra nezaměstnanosti 4,6 %. Implementace nových **projektů EU zaměřujících se na nezaměstnanost** a hojné využití **dotací do strukturálně postižených sektorů** a regionů přineslo řadu výsledků. Roku 2017 byl schválen **Akční plán na podporu hospodářského růstu českou vládou**, což také přispělo k redukci nezaměstnanosti v zemi.

Podíl na tom měl také hospodářský růst, vznik nových pracovních míst a celková ekonomická vyspělost země. **Pozitivní jev vyjadřující se prudkým poklesem míry nezaměstnanosti nastal na přelomu 2014/2015.** Roku **2018** se míra nezaměstnanosti ocitla na hranici **2,05 %**, tedy na dosud nejnižší hranici ČR ve sledovaných letech. Roku 2019 svět zasáhl nový typ viru, který se poté rozšířil do celého světa nevyjímaje Česka. **Pandemie způsobila řadu ekonomických a sociálních krizí, na které nebyl nikdo připraven.** **V roce 2020, kdy se pandemie nejvíce rozmohla, se míra nezaměstnanosti navýšila o 94,2 % oproti roku předchozímu a dostala se na hranici 4 %.** V rámci snížení nezaměstnanosti vláda přijala nová opatření (například. Program Antivirus), která udržela míru nezaměstnanosti na racionální úrovni. O rok později nezaměstnanost klesla o 13 % oproti roku minulému na hodnotu 3,50 %. Ve zkoumaném intervalu se míra nezaměstnanosti snižovala v průměru o 5,43 % ročně. **ČR nepochybně patří mezi země s nejnižší mírou nezaměstnanosti v EU.**

Rusko se taktéž potýkalo s vysokou mírou nezaměstnanosti v roce 2010, která byla vyšší o cca 14 % než v České republice. Celková míra nezaměstnanosti měla klesající tendenci ve sledovaných letech (kromě 2015 a 2020). Roku **2015 vzrostla nezaměstnanost o 7,95 % oproti roku 2014.** Uvalené sankce dolehly na ruskou ekonomiku i na tamní podniky, které musely propouštět své zaměstnance. Roku 2020 zasáhlo Rusko stejně, jako zbytek světa vlny koronaviru a vláda musela sáhnout k restriktivním nařízením. **V pandemickém roce se míra nezaměstnanosti zvýšila na 5,73 %, resp. navýšila se přibližně o 25 % oproti roku 2019.** V intervalu 2012-2019 se ukazatel nevyznačoval výraznými odchylkami a pohyboval se v rozmezí 5,50 – 4,60 %. Roku 2020 se míra nezaměstnanosti snížila oproti roku 2010 o 42 %. Průměrný koeficient růstu byl 2,37 % ročně. Je evidentní, že se ruská míra nezaměstnanosti snižovala ve sledovaných letech, ale zároveň s ní i reálná mzda. **Všeobecně patří Rusko mezi země, které vykazují nízkou míru nezaměstnanosti. V zemi neexistuje alternativa v podobě sociálních dávek či podpor v nezaměstnanosti.** Lidé tak mají motivaci si hledat pracovní úvazek. Míra nezaměstnanosti nikdy nepřekročila hranici 8 % za zkoumané období.

Z hlediska **strukturální zaměstnanosti** se u obou států jevil **záporný fenomén v primárním sektoru.** V případě ČR se podíl pracujících v **zemědělství, těžbě, lesnictví a rybolovu snižoval okolo 1,7 % každý rok.** Na tomto konkrétním odvětví se tvoří základy pro ostatní sektory, které tvoří celkové národní hospodářství země. Roku 2012 a 2015

se zaměstnanost v primárním sektoru zvýšila, ale jednalo se řádově o pár tisíc pracujících. **Celkově se během sledovaného období podíl zaměstnanosti v primárním sektoru pohyboval přibližně na hodnotě 2,9 %** a roku 2020 klesl podíl v porovnání s rokem 2010 (3,1 %) o 16 % na 2,6 %.

V **sekundárním sektoru** bylo rovněž zachyceno **klesající tempo**, kdy cca o **0,18 % klesal podíl pracujících**. Na rozdíl od RF, kde byl roční úbytek zaměstnanců přibližně o 0,38 %, v ČR pracuje více lidí v průmyslovém sektoru. **Největší procentuální část pracujících v sekundárním odvětví byla roku 2012, a to 38,4 %**. ČR by se měla zaměřit na **podporu vlastních digitálních systémů v IT odvětví** (celková digitální transformace podniků a příprava na robotizaci) a **zefektivnění digitalizace státní správy** jako například v Estonsku. Česká republika by měla také více investovat do technologií a inovací v průmyslu, aby držela krok se svými zahraničními partnery.

Na **celkovém nárůstu zaměstnanosti v ČR měl zásluhu terciární sektor**, jehož podíl se zvětšoval na úkor ostatních. Téměř většina lidí pracuje ve službách jako obchody, bankovníctví, školství, pojišťovnictví nebo doprava. **V tomto sektoru se podíl zvětšoval o 0,20 % za rok**. Vliv na tento vývoj má rostoucí finanční trh, který potřebuje stále více zaměstnanců. Navíc se terciární odvětví neustále modernizuje a motivujícím faktorem je zde lepší finanční ohodnocení. **Průměrný podíl tohoto sektoru na celkovém národním hospodářství byl 59,3 % ročně** a roku 2020 se podíl zvýšil oproti roku 2010 o 2,04 %. V porovnání s RF je procentuální nárůst menší o 2,44% bodů.

Rusko eviduje větší podíl zaměstnaných lidí v primárním sektoru. **Průměrný podíl byl za sledované roky přibližně 7 % ročně, což je o 4 % více než v ČR**. Tato skutečnost je dána **geografickou polohou Ruské federace, která disponuje bohatými nerostnými surovinami**. Každopádně míra zaměstnanosti v primárním sektoru měla klesající trend, stejně jako v Česku. Je třeba brát v úvahu, že **výhradně západní a jižní část Ruska je zemědělsky obdělávána kvůli adekvátním klimatickým podmínkám**. Navíc se většina země nachází v severských oblastech, kde je permafrost, zalesněná půda, tundra, bažiny a jezera. K tomu vše toto území nenabízí dostatek vláhy. Všeobecně se také ve světovém měřítku kladou vyšší důrazy na efektivnost, která se pojí s robotizací a ekologizací v zemědělství. Celkově **podíl pracujících v Rusku v primárním sektoru klesal o 2,3 % za rok**. Oproti roku 2010 (8,27 %) klesl podíl na hodnotu 6,5 % roku 2020, tedy se snížil o 21 %.

V 90. letech minulého století byly podniky bývalého SSSR nuceny přeložit své zaměstnance z primárního sektoru do sekundárního s perspektivou, že se průmyslové odvětví zmodernizuje dle typu západní struktury. K tomu větší ruské firmy po rozpadu Sovětského svazu zanikly a ostatní menší podniky nedokázaly pojmout tolik nezaměstnaných. **Celkově je podíl sekundárního sektoru klesající, a to v průměru o 0,38 % ročně.** Největší podíl měl sektor roku 2012 (27,81 %) a v roce 2020 činil 26,7 %, což je pokles o 1,06 % oproti roku 2010. **Rusko se nesoustředí na vývoj konkurenceschopnosti firem.** Země i samotné podniky by měly zvýšit výdaje do inovací, technologií a celkově do kvalifikace zaměstnanců, jelikož **problém Ruska je zejména přísun nových technologických přístrojů ve strojírenství,** které využívá pro těžbu ropy a zemního plynu. Vhodným dalším řešením pro zlepšení situace v sekundárním sektoru a celkově na finančním trhu a udržení jeho stability by bylo vytvoření klastrů podniků, které v rámci seskupení z jednoho odvětví navyšují účinnost a inovativnost s nižšími vynaloženými náklady. **Taktéž by bylo potřeba zjednodušit daňový systém a podpořit podnikatele vlídnějšími finančními nástroji.** Současný trh nezná pojem „hospodářská soutěž“ a firmy tak nemusí vkládat své finanční prostředky do výzkumu a inovací, jelikož nemusí bojovat s konkurencí na tuzemské trhu.

Stejný rostoucí trend v terciárním sektoru jako v ČR byl zachycen i v Rusku ve sledovaném období. Po vzniku Ruské federace se země začala zapojovat do mezinárodních obchodů a rozvíjely se tuzemské maloobchodní a velkoobchodní sítě. Ruské společnosti tento sektor začal nabízet služby, ve kterých muselo pracovat velké množství kvalifikovaných lidí. Posléze se **v Rusku začalo dařit bankovnímu sektoru a země se otevřela světu.** S rozvojem služeb se pojilo i investování do ubytovacích služeb a turistických destinací ve velkých městech. **Podíl zaměstnaných ve službách se ročně zvyšoval o 0,35 %, což je více než v ČR.** Klíčové postavení má v Ruské federaci zejména **kvartérní sektor,** který se zabývá vojenskoprůmyslovým komplexem a disponuje kvalitní vědeckotechnickou základnou.

Vliv na snižující se podíly v primárním a sekundárním sektoru má také nepříznivá demografická situace, se kterou se potýkají obě země. Postupně klesá natalita a zvyšuje se průměrná délka života. V RF dnes žije okolo 143 mil. obyvatel, což je o 5 mil. méně než před 30 lety. Oba státy se snaží úbytek pracovní síly nahradit imigrační politikou, ta má ale svoje výhody i nevýhody. Oba státy by se měly zaměřit na navýšení natality

v podobě výhodných půjček nebo ostatních benefitů pro mladé rodiny s dětmi. **Navíc v případě ČR by se stát měl soustředit i na reformu důchodového a zdravotního systému.** S rostoucí délkou života budou růst i náklady na tyto dva systémy a pokud se v blízké budoucnosti nepřetvoří, může nastat kolaps. Ve zdravotnictví naopak chybí kvalifikovaní lidé, jelikož schémata školních osnov jsou zastaralá a lidé se zkušenostmi odcházejí do zahraničí za lepším finančním ohodnocením.

Úrokové sazby jsou účinným nástrojem pro řešení například zvyšující se inflace, které ve sledovaném období musely oba státy čelit. V Rusku má na starosti tamní ekonomiku a její vývoj **Centrální banka Ruska**, která si dala za cíl **držet inflaci pod 4 %**. V České republice má v kompetenci monetární politiku **Česká národní banka**, která má **inflační cíl 1 - 3 %**. Během sledovaného období v ČR nebyly zachyceny tak dynamické výkyvy úrokové sazby, jako tomu bylo v Ruské federaci. Je nutno podotknout, že ČNB využívá v rámci monetární politiky 3 úrokové sazby, kdežto CBR se soustředí pouze na klíčovou sazbu od roku 2013. Navíc od roku 2016 klíčová sazba se rovná referenční (diskontní) sazbě.

V České republice si úroková sazba v období 2010-2016 držela hranici pod 1 %. Od roku 2011 (0,75 %) se snižovala až na hranici 0,05 %. ČNB tak činila z důvodu doznívající finanční krize. **Roku 2017 ale zvýšila úrokové sazby na 0,25 % a ještě tentýž rok ji navýšila na hodnotu 0,5 %.** Cílem bylo zjistit, jaké budoucí dopady bude mít vliv navyšování úrokové sazby do klientských úrokových sazeb v komerčním prostoru. Zvýšené úrokové sazby se promítly do sazeb úvěrů. **Od roku 2017 úrokové sazby neustále rostly nečekaným tempem**, cca o 60 % ročně. ČNB svoje rozhodnutí odůvodnila rostoucí inflací v ČR, jak lze spatřit na vývoji míry cenové hladiny. V letech **2019-2020 úroková sazba překročila hranici 2 %** a zastavila se až na 2,25 % v únoru roku 2020, což je 4 400% nárůst oproti 2016. Následně se úrokové sazby snížily na 0,25 % v květnu téhož roku. K rapidnímu skoku došlo v roce **2021. ČNB zvýšila úrokové sazby až na hranici 3,75 %**, což překvapilo trh, zejména finanční. Centrální banka začala navyšovat úrokovou sazbu z důvodu rostoucí inflace a aby nedošlo k stagflaci. ČNB usilovala o inflačním cíli 1-3 % a inflace atakovala hranici 4 % roku 2021. Roku 2021 se 2T repo sazba zvýšila o 1 400% oproti roku 2020 a v porovnání s rokem 2010 se zvýšila na 500 % ze základního období. Největší procentuální rozdíly byly zaevidovány mezi lety 2018-2019 a 2020-2021.

Ostatní úrokové sazby (**lombardní a diskontní sazba**) korespondovaly s vývojem 2T repo sazby, až na výjimky. Od roku **2010 (0,25 %)** ČNB snižovala její hodnotu

a v období 2013-2017 byla na úrovni 0,05 %. **Diskontní sazba byla vždy nižší než 2T repo sazba.** Nejvyšší zaznamenaný nárůst diskontní sazby byl roku 2021, tehdy se navýšila o 5 400 % oproti roku minulému a v porovnání s rokem 2010 o 1 000 %. **Diskontní sazba překročila hranici 2 % pouze jednou v roce 2021.** V případě lombardní sazby byly její **hodnoty vyšší než ostatních úrokových sazeb ČNB.** Většinou byla hodnota lombardní sazby vyšší o 1% bod, než 2T repo sazba. Průměrně se lombardní sazba navyšovala o 9,5 % za rok, což řadí sazbu mezi nejméně navyšované sazby. Lombardní sazba se roku 2021 zvýšila o 375 % oproti roku minulému.

V **Rusku** byla ekonomická situace očividně odlišná a docházelo k výraznějším výkyvům. Mezi lety **2010-2013** se **CBR** rozhodovala o zasahování do ekonomiky **prostřednictvím referenční sazby, která byla používána jako jednotná sazba pro poskytování úvěrů komerčním bankám.** Referenční sazbu roku 2013 nahradila klíčová úroková sazba, jakožto hlavní ukazatel monetární politiky RF. V roce 2010 byla úroková sazba na hodnotě 8,75 %, tedy o 3,20% bodů vyšší než v roce 2013. Následně začal její pozvolný pád, který korespondoval s inflací. **Zásadní zlom nastal roku 2013, kdy se změnil ukazatel monetární politiky CBR a úroková sazba se ocitla na úrovni 5,5 %.** V intervalu **2014-2015** ale Centrální banka **navýšila úrokovou sazbu o 190 %** na hodnotu 16 %. Cílem bylo **dosažení rovnováhy mezi omezováním inflace a ekonomického růstu.** Úroková sazba byla ve sledovaném období na nejvyšší hodnotě (o 9% bodů vyšší než roku 2014), aby CBR zabránila inflaci a také pádu ruského rublu. Na navyšování cenové hladiny měly podíly i ekonomické sankce, které snižovaly cenu ropy.

Od roku **2015 se úroková sazba rapidně snížila,** jelikož se propadal ruský rubl. CBR chtěla snížením úrokové sazby **podpořit hospodářský růst, zmírnit inflaci a zlepšit dostupnost spotřebitelských úvěrů.** Klesající úroková sazba trvala až do poloviny roku 2018, kdy se propadla o 61 % oproti roku 2014. Průměrně se snižovala o 6,07 % ročně.

Roku 2017 Centrální banka Ruska celkem šestkrát změnila úrokové sazby. Z důvodu pozdějšího přívětivějšího vývoje inflace se začala snižovat i úroková sazba. Cílem CBR je udržovat inflaci pod 4 %, což se také stalo roku 2017. O rok později se úroková míra opět navýšila, ale poté pokračoval její kontinuální pád až do roku 2020, kdy se dostala na hranici 3,25 %, což je její nejnižší evidovaná sazba za celý zkoumaný interval. **Roku 2020 se úroková sazba snížila v porovnání s rokem 2010 o 5,5% bodů, tedy o 63 %.** V roce **2021** CBR navýšila úrokovou sazbu **na 7,5 %, resp. zvýšila se o 130 % oproti roku**

předchozímu. **Důvodem byla zvyšující se inflace v zemi** a toto nečekané rozhodnutí posílilo také rubl. Průměrný koeficient růstu klíčové úrokové sazby byl 1,39 % ročně.

CBR reagovala na ekonomicky nepříznivou situaci častěji než ČNB ve zkoumaných letech. Úrokové sazby, resp. hlavní **klíčovou úrokovou sazbu měnila** Centrální banka Ruska více než **40x**, zatímco **ČNB** pozměnila své úrokové sazby pouze **20x**. Od roku **2016 CBR sjednotila klíčovou sazbu s referenční (diskontní) sazbou**. Lombardní sazba se během sledovaného období držela okolo 7 %, až na rok 2015 a 2017, kdy její hodnoty přesáhly hranici 10 %. Lombardní sazba CBR se v průměru snižovala o 0,43 % ročně.

Rusko se nejvíce zaměřuje na vývoj inflace v zemi a sleduje proměnlivost vývozních cen nerostných surovin dle globální poptávky na trhu. Pomocí úrokových sazeb CBR se snaží kontrolovat situaci v ekonomice a udržovat měnu na přijatelné obchodovatelné úrovni.

Zahraniční obchod měl významný vliv na hospodářský růst obou zemí. Je to dáno jejich polohou, disponujícími přírodními zdroji nebo také vybudovanou výrobní základnou.

Obrat zahraničního obchodu ČR se v letech 2010-2020 kontinuálně zvyšoval. V roce **2010** činil obrat obchodu **4 944 353 mil. Kč**. Následně pak obrat **vykazoval stoupající trend, který se pohyboval okolo 5,4 %, tedy 343 419 mil. Kč ročně**. Na postupném zvyšování objemu obratu zahraničního obchodu měl vliv hospodářský růst, prohlubování mezinárodních vztahů a ratifikování obchodních smluv. Roku 2011 došlo k navýšení obratu o 13 % oproti roku 2010 a v roce 2014 už byl vyšší o 14 % oproti roku předchozímu. Poté obrat obchodu rostl v průměru o 5-7 % ročně. V roce **2019** byla konečná částka enormní, přibližně v obchodě proběhlo **8 698 509 mil. Kč**. Hodnota se tedy zvýšila oproti roku 2010 o 76 %. Propad nastal až roku 2020 z důvodu pandemické krize, kdy se objem obratu propadl o 3,68 % oproti roku 2019 na hodnotu 8 378 541 mil. Kč. Veškeré mezinárodní aktivity států se v pandemickém roce utlumily a byly také omezeny obchodní vazby mezi státy. Průměrná částka zahraničního obchodu ČR byla 7 039 779 mil. Kč ve sledovaných letech.

Česká republika dominuje v exportu, co se týče zahraničního obchodu, tzn. že je země orientována na vývoz svých výrobků a služeb do ostatních zemí. V průměru **představoval export podíl nad 50 % na mezinárodním obchodě**, který ve zkoumaných letech stoupal o cca 6,11 % ročně. Největší podíl vykazoval vývoz roku

2016, a to 53,21 % (3 974 043 mil. Kč) a nejmenší naopak roku 2010 (51,23 %, resp. 2 532 797 mil. Kč) na obratu. Roku 2016 se procentuální podíl exportu začal snižovat. **Ve sledovaných letech se export spíše navyšoval, v průměru o 5,77 %, resp. o 190 358 mil. Kč.** Roku 2020 se export zvýšil o 75 % oproti roku 2010, ale jeho podíl na zahraničním obchodě zůstal přibližně stejný.

Import se ve sledovaných letech v rámci **České republiky pohyboval okolo 47,3 % za rok.** Největší podíl měl import roku 2010, a to 48,8 % (2 411 556 mil. Kč) a nejmenší podíl byl evidován roku 2016 (46,8 %, resp. 3 494 672 mil. Kč). Průměrný koeficient růstu dovozu byl kladný, cca se zvyšoval o 5,04 % za rok. V roce 2020 se import zvýšil o 63,5 % v porovnání s rokem 2010. **Celkově byl z hlediska procentuálního podílu export a import ČR vyvážený.**

Z hlediska **struktury vývozu a dovozu dle států** je zřejmé, že **ČR nejvíce vyváží do svých sousedních zemí.** Nejvíce jim dominuje ve sledovaných letech (2010 a 2020) **Spolková republika Německo**, na jehož území se vyvezlo zboží a služby v hodnotě **819 245 mil. Kč**, což představovalo **32,9% podíl na celkovém exportu** roku 2010. Druhým klíčovým ekonomickým partnerem bylo **Slovensko**, které pro český export znamenalo **8,72% podíl (217 292 mil. Kč)**. Dalším významným partnerem byl severní soused, **Polsko**, které od nás nakoupilo statky a služby v hodnotě **154 644 mil. Kč (6,21% podíl)**. Mezi jiné atraktivní země pro český export byla například vzdálenější **Francie**, do které ČR vyvezla **5,43% podíl** z celkového exportu, tedy 135 194 mil. Kč. O 10 let později se zvýšil export u SRN o 3,09% bodů (resp. o 625 063 mil. Kč). Taktéž se zvýšil vývoz na Slovensko, a to o 120 482 mil. Kč, i když podíl na celkovém exportu klesl na 8,41 %. Navýšil se export do Polska (6,88 %), ale snížil se u Francie (5,18 %). V roce **2020** se ve struktuře zahraničního obchodu objevila **Čína**, která vytvářela zhruba **1,54% podíl (61 660 mil. Kč)** na celkovém exportu ČR. Ovšem ze struktury vypadla například Belgie, která měla roku 2010 2,51% podíl.

Mezi ostatními významnými státy bylo například **Spojené království, Rakousko, Itálie** nebo **Nizozemsko**. Zahraniční obchod s USA nebyl příliš objemný. Jak roku 2010 tak i v roce 2020 se export pohyboval okolo 2 %. V sekci „**Ostatní**“ jsou zahrnuty země ze střední a jihovýchodní Asie, Severní a Jižní Ameriky a Severní Afriky. Tyto státy představovaly **16,91% podíl** na exportu roku 2010 a roku 2020 už jenom **12,63 %**.

Mezi zásadní **exportní skupiny ČR** se řadila například **strojírenská zařízení, technologie, průmyslové spotřební zboží nebo tržní výrobky**.

Zahraniční obchod s **Ruskou federací** v rámci **exportu** se za sledované období zvýšil. Roku **2010** činil český vývoz do **Ruska** **přibližně 67 337 mil. Kč (2,70 %)** a roku **2020 to bylo již 98 843 mil. Kč (2,49 %)**. Jedná se o 47% nárůst za 10 let. Rusko ale i tak nepředstavuje pro ČR významné odbytiště, jelikož ruské prostředí je nepředvídatelné. Česká republika stále udržuje obchodní vazby s Ruskou federací, ve které působí pobočky přes 150 českých firem (např. Škoda Auto, VHS, Sigma Group nebo Trelleborg Bohemia).

Celkový export za rok **2010** vykazoval hodnotu **2 532 797 mil. Kč** (51,2 % z celkového obrátu zahraničního obchodu) a roku **2020** se export navýšil o 75 % na hodnotu **4 436 374 mil. Kč (52,95 %)**.

Česká republika nejvíce **vyvážela strojírenská zařízení, technologie a dopravní prostředky**. Dále pak **průmyslové spotřební zboží a tržní výrobky**.

ČR by mohla hrát také **důležitou roli v oblasti energetiky na celoevropské úrovni**. Ovšem velkou zátěží je nedostatečně digitalizovaná a kvalitní veřejná správa a s tím související jednání, které by měly velkou váhu ze strany Česka. Země by tak měla větší sílu prosazovat své klíčové priority a zasahovat do dění. **Doporučení by bylo stejné, jako v případě Ruska, a to reforma ve veřejné správě**. Zemi by také prospělo, **kdyby zvýšila sazby mýta za průjezd nákladové dopravy a nebyla nadále levnou tranzitní zemí**. Vysoce frekventovaná doprava zejména nákladní nadrozměrná doprava způsobuje postupné snižování kvality dálnic a silnic, které musí stát neustále opravovat a modernizovat. Tyto výdaje ale daleko přesahují vybraný obnos už z tak nízkých sazeb mýta.

V případě **importu** převažovaly i jiné státy než u exportu. Na prvním místě bylo stejně jako u vývozu **SRN**. Roku 2010 podíl dovozu činil **26 % (613 698 mil. Kč)**. V roce **2020 se import zvýšil** přibližně o **50 %**, tedy na hodnotu 916 356,3 mil. Kč. Jako další stát s 2. největším objemem dovozu byla **Čínská lidová republika**, která měla **12,43% podíl (295 779 mil. Kč)**. Roku 2020 se podíl navýšil na hodnotu 20,46 % (částka za dovoz se zvýšila o 141,4 % oproti roku 2010). U **Polska**, jehož podíl roku **2010** byl **6,48 % (154 241 mil. Kč)** se o 10 let zvýšil na hodnotu 8,89 % (310 110 mil. Kč). Ze **Slovenska** se do ČR převezly statky a služby v hodnotě **125 944 mil. Kč (5,29 %)**, ale roku 2020 to byla již částka 161 979 mil. Kč (4,64 %).

Ruský zahraniční obchod měl také podíl na importu ČR. V částce **130 121 mil. Kč (5,57 %)** k nám dodalo Rusko své zboží a služby. Roku **2020** se dovoz z Ruska snížil na částku **67 225 mil. Kč (1,93 %)**. Tento zjevný propad byl způsoben utlumením vztahů mezi RF a ČR kvůli ukrajinské krizi a ruské agresivní politice. Na českém dovozu se taktéž podílel i jeden z asijských států, **Japonsko**. Jeho podíl činil **2,47 % (58 667 mil. Kč)** roku 2010. O 10 let se ale země dostala do sekce „Ostatní“. Mezi další významné státy podílející se na dovozu ČR bylo **Maďarsko, Spojené království nebo Itálie**. Celková hodnota importu ČR za rok **2010** byla **2 411 556 mil. Kč (48,77 % z celkového obrátu zahraničního obchodu)** a za rok **2020** to bylo **3 942 167 mil. Kč (47,05 %)**. Je zde očividný nárůst o 63,5 % za 10 let.

Česko má výhodnou polohu a rozvinutou průmyslovou strukturu, která je vzájemně propojena s jejími sousedy. Konkurenční výhodu ČR lze tak spatřovat v ekonomické spolupráci se sousedními zeměmi, jejichž významná odvětví v průmyslu jsou soustředěna blízko hranic, což snižuje transportní náklady a vytváří lepší koordinaci.

Vrbětická kauza z roku **2021** zapříčinila limity české politiky ve vztahu k Ruské federaci, která postrádá strategii. Česko by tak mělo zapracovat na nové strategii ohledně vztahů s Ruskou federací. Zároveň tato nešťastná událost otevřela dveře pro přenastavení mechanismů české zahraniční politiky vůči Rusku a také k EU. **Celkově vzato ale Rusko nehledí na ČR jako na důležitého partnera. ČR by se měla zabývat ochranou před dezinformacemi, kyberútoky a špionáží ze strany silnějších států.**

Mezi **importní skupiny ČR** patřily **energetické suroviny (minerální palivy, ropa, zemní plyn a kovy), tržní výrobky nebo chemické produkty.**

U **zahraničního obchodu RF** se vyskytly evidentní výkyvy v letech 2010-2020. Od roku **2010**, kdy obrat mezinárodního obchodu představoval **625 980 mil. \$** se o rok později zvýšil o **32 % na částku 822 479 mil. \$**. Roku **2011** Ruská federace navýšila vývozní ceny nerostných surovin, aby tak utlumila tamní ekonomickou recesi způsobenou finanční krizí z roku 2008. Obrat zahraničního obchodu mezi lety **2011-2014** se pohyboval okolo **825 035 mil. \$ za rok**. Od osudného roku **2014** následoval pád, který byl způsoben uvalenými ekonomickými sankcemi ze strany států EU a USA. **Rusko** bylo na patřičnou dobu **odtrženo od přístupu k technologiím, které potřebuje pro těžbu nerostných surovin** a také částečně **od finančního trhu**. Toto kolektivní rozhodnutí znamenalo pro ruský trh **vážnou ekonomickou ránu**, jak lze zpozorovat na ostatních

ukazatelích. Ruská ekonomika se ocitla v **recesi**, kterou provázela pád akcií na burze, klesala taktéž cena ropy a ruská měna začala ztrácet hodnotu oproti ostatním mezinárodním měnám. **Pokles obratu obchodu roku 2015 byl zjevný, jelikož se propadl o téměř 33 % oproti roku 2014.** V nadcházejících letech se situace nepatrně zlepšovala. Od roku 2017 se obrat opět navyšoval a roku 2018 již vykazoval stejnou hodnotu, jako před 5 lety. Roku **2018 byla hodnota obratu mezinárodního obchodu 849 410 mil. \$**, což byl **nárůst o 60 % oproti roku 2015** (resp. o 319 382 mil. \$). V porovnání s rokem 2010 došlo o 35,8% nárůst, tedy o 223 831 mil. \$. **Rusko se postupem času vyvázalo z ekonomické krize způsobené sankcemi a začalo se opět zapojovat do mezinárodního dění, obchodů a vztahů.** Vztahy se zemí se znormalizovaly se Západem. Od roku 2018 do roku 2020 byl zaznamenán pád obratu obchodu. Obrat klesl o 32 % v roce 2020 oproti roku 2018. V roce 2020, kdy byl obrat zahraničního obchodu na částce 571 913,10 mil. \$ klesl o 54 066 mil. \$ (8,64 %) v porovnání s rokem 2010. Průměrná hodnota obratu mezinárodního obchodu ve sledovaných letech byla 716 945 mil. \$ a průměrný koeficient růstu byl záporný, okolo 1 % za rok.

Ruská federace se převážně soustředí na vývoz svých statků a služeb. Relevantnost exportu **roste kvůli závislosti okolních (zejména evropských) států na ropě a zemním plynu.** Země tak vlastní značnou výhodu v rámci vyjednávání. V průměru **představoval export Ruska za zkoumané období 61 % ročně**, což je o zhruba 10% bodů více než u České republiky. Průměrný koeficient růstu exportu byl záporný, jelikož se snižoval o 1,6 % za rok. **V období 2010-2015 totiž převládala export výrazně nad importem, ale roku 2016 se navýšil import o 9,6 % oproti roku 2015 a jeho podíl činil 44 %** (což byl i jeho největší podíl ve sledovaných letech) na celkovém zahraničním obchodě Ruska. Následně se podíl importu začal postupně snižovat. **V průměru klesal o částku 8 013,9 mil. \$ za rok.** Největší podíl měl export roku 2015, a to 65,22 % (345 932 mil. \$) a nejmenší podíl měl o rok později, tedy 55,6 % (332 329 mil. \$). V roce 2020 byl zaznamenán pokles exportu o 14,83 % oproti roku 2010. Import Ruska se v průměru zvyšoval o 0,20 % ročně. Jeho nejmenší podíl byl roku 2010, kdy vykazoval 36,6% část na zahraničním obchodě. **Ruský mezinárodní obchod mnohonásobně převyšuje český obchod z důvodu výhodné geografické polohy země. Rusko sousedí s více zeměmi a má přístup ke dvěma světovým oceánům a několika mořím.** Saldo

zahraničního obchodu Ruska je převážně kladné, tzn. že zájmy tuzemských výrobců nejsou omezovány.

Ruskou federaci ale ohrožuje tzv. **holandská nemoc**. Tento ekonomický termín popisuje paradox, který se pojí s **těžbou klíčových nerostných surovin**. Vyplývá z něj, že **negativním důsledkem** k dosažení zisků z těžby a následného exportu přírodních zdrojů je například **znehodnocení tamní měny, stagnace hospodářství nebo zhoršení životní úrovně obyvatel**. Tyto faktory pak oslabí sekundární sektor a celkově národní hospodářství. Většinou ve státech, které jsou bohaté na nerostné suroviny panují totalitní režimy nebo tyto zdroje mají v kompetenci globální korporace a zisky tak neplynou do státní kasy. Stát se navíc musí spoléhat na vývoz této konkrétní suroviny a je závislý na ceně. S tímto problémem se potýká kromě Ruska například i Venezuela.

Roku **2010 se vývoz ruských statků a služeb** týkal především **Nizozemska**, které představovalo cca **16% (62,6 mld. \$)** podíl na celkovém exportu Ruska. Rusové vyváželi převážně do Nizozemska **surovou ropu a rafinovanou měď**. Dále se na exportu nejvíce podílela **Čína**, a to **8,9% účastí**. Poté **SRN (8,6 %)**, **Itálie (8,21 %)** a **Francie (3,75 %)**. Dohromady tyto evropské státy přinesly do státní kasy Ruska přes **81,7 mld. \$**. Ze sousedních zemích RF se mezi největší odběratele řadilo **Bělorusko** se svým 6,3% podílem (25 mld. \$), dále pak **Ukrajina** (7,68 %, neboli 30,5 mld. \$), **Kazachstán** (3,25 %, 12,9 mld. \$) a **Finsko** (3,32 %, resp. 13 mld. \$). Mezi další ekonomicky významné státy pro Rusko patřily například **Japonsko (3,70 %)**. Do sekce „**Ostatní**“ se řadil zbytek států EU, státy Jižní Ameriky, Severní a Střední Afrika, Kanada, Kuba, Austrálie a Oceánie. Tato skupina států prezentovala zhruba **24,3% podíl** na exportu roku 2010 a o 10 let později se podíl zvýšil o **11,27% bodů** na hodnotu 35,37 %.

V porovnání s rokem 2020 došlo ve struktuře ruského zahraničního obchodu k výrazným změnám. **Rusko se především přeorientovalo na obchodní vazby s asijskými státy**. Klesl podíl vývozu například do **Francie, z 3,75 % (14,9 mld. \$) na 1,36 % (4,6 mld. \$)**. Také u **SRN** byl zaznamenán pokles na hodnotu 5,47 % z 8,61 % a u **Itálie** se snížil podíl o 5,25% bodů oproti roku 2010. Tyto změny byly **zapříčiněny ekonomickými sankcemi a ochlazením obchodně-politických vazeb** mezi těmito státy s Ruskem. RF začala více obchodovat s Jižní Koreou (3,67 %), se Spojeným královstvím (6,86 %) nebo s USA (3,19 %). Největší pokles exportu byl zaznamenán

na Ukrajinu, kde se snížil o 80 % v porovnání s rokem 2010. Zvýšil se naopak export do Kazachstánu o 3,1 mld. \$.

Vývoz do ČR představoval roku 2010 okolo **0,88% (resp. 3,5 mld. \$)** podíl na celkovém exportu. O 10 let později se podíl **snížil o 0,16% bodů**. Celkový obrat zahraničního obchodu Ruské federace roku **2010** byl **625 975,2 mil. \$**, z toho export činil 397 068 mil. \$ (63 %) a import cca 228 911,7 mil. \$ (37 %). Roku **2020** byl obrat **571 913 mil. \$**, z toho export byl 338 183,6 mil. \$ (59 %) a import 233 729,5 mil. \$ (41 %).

Rusko se spíše zaměřuje na **vývoz svých přírodních zdrojů (zejména fosilní paliva) a z nich zpracované produkty**. Dále exportuje **rudy, kovy, potravinářské a zemědělské produkty, výrobky ze dřeva, kaučuk a produkty z chemického průmyslu**.

Ruská federace je **závislá na vývozu**, který se v posledních letech jeví jako **neefektivní a nerentabilní** (viz. holandská nemoc). Ruský trh je závislý na vývoji cen globální energetiky, které se den ode dne mění rapidním tempem. Rusko není tak za současné situace schopné ovlivnit světové ceny nerostných surovin. Rusko navíc musí **konkurovat i ostatním zemím, které disponují stejnými či vzácnějšími komoditami** (země OPEC, Norsko nebo Chile). Již delší dobu země Evropy řeší i dodávky energetických surovin z jiných zemí než jenom právě z Ruska. RF tak musí začít řešit svůj přístup k přírodním zdrojům z hlediska zpracování a vývozu, hledat **nové potencionální trhy či reformovat státní aparaturu, čímž by se snížila korupce v zemi** a zamezil by se odliv kapitálu.

Ruská federace dováží statky a služby ze stejných zemí, do kterých i vyváží dle provedené analýzy. V roce **2010** byla významným partnerem **ČLR**, která importovala zboží do Ruska v částce cca **48,3 mld. \$ (21,1% podíl na struktuře dovozu)**. **SRN** mělo **16,5% podíl** a dále například **Ukrajina**, jejíž podíl činil **8,78 %**. Rusko nejvíce dováželo ze zemí EU jako třeba z **Itálie** (5,85 %), **Nizozemska** (2,58 %), **Francie** (5,8 %) anebo z **Polska** (2,9 %). Mezi další státy patřilo **Japonsko**, které dovezlo do RF zboží v hodnotě 15 mld. \$. Podíl na importu z Kazachstánu s Běloruska byl přibližně na stejné úrovni jako v případě exportu. V roce **2020** se **zvýšil dovoz z ČLR na 23,49 %**. Stejně tak se **navýšil dovoz z Jižní Koreji (3,08 %)** nebo ze **Spojeného království (1,5 %)**. Naopak se **snížil podíl u SRN o 6,5% bodů** oproti roku 2010 na částku 23 mld. \$. Taktéž **kles** zahraniční obchod s **Itálií** na 4,6 %, s **Nizozemskem** na 1,6 %, s **Polskem** na 2,1 % a s **Francií** na 3,4 %. Snížil se podíl dovozu se spřátelenými zeměmi jako Bělorusko nebo Kazachstán.

V sekci „Ostatní“ se podíl zvýšil o 90 % oproti roku 2010 na přibližně 30 % z celkového importu Ruska.

Česká republika dovezla do Ruska do roku 2010 zboží v částce **6,1 mld. \$**, což byl **2,7% podíl** na struktuře dovozu. Během 10 let se hodnota **snížila na 3,7 mld. \$ (resp. na 1,6 %)**.

Mezi důležité **importní skupiny Ruska** patřily zejména **technologie a strojírenská zařízení**. Dále **tržní produkty a potravinářské výrobky**. Všeobecně by země měla zlepšit svůj status jak na ekonomické, tak zejména politické úrovni, aby přilákala další investory a zahraniční firmy.

Státní dluh států tvořil většinu z celkové hrubé zadluženosti vládních institucí národního hospodářství. Do státního dluhu nejsou zahrnuty dluhy mimorozpočtových fondů, fondy sociálního a zdravotního pojištění, a kromě toho také dluhy regionálních a místních jednotek.

Státní dluh ČR v letech 2010-2019 se pohyboval pod hranicí 2 bil. Kč a vykazoval postupný pokles. V průměru byl státní dluh v částce 1 603 mld. Kč a jeho **absolutní přírůstek činil 70,6 mld. Kč ročně**. Z pohledu místa vzniku dluhového instrumentu je zřejmé, že na státním dluhu ČR měly **největší podíl tuzemské nástroje** (státní pokladniční poukázky, dlouhodobé státní obligace nebo zápůjčky a úvěry). Střední hodnota **tuzemského státního dluhu ČR se pohybovala okolo 82 % v letech 2010-2019** a stoupala o cca 1,8 % za rok. Státní dluh tvořený emisními úvěry od Evropské centrální banky a dlouhodobými státními dluhopisy vydané na zahraničních trzích měly nerelevantní podíl na celkové výši státního dluhu ČR. **Procentuální část tvořená zahraničními zdroji tvořila zhruba 18 % ročně**, z toho největší podíl byl zaznamenán roku 2013 (23,5 %). Poté začal klesat o cca 14 % za rok. Celkově český státní dluh patří mezi nejnížší v porovnání s ostatními státy EU.

Enormní přírůstek byl evidován roku **2020**, kdy se **státní dluh ČR zvýšil oproti roku 2019 o necelých 25 %** (resp. o 410 mld. Kč). V důsledku nečekaných **ekonomických škod způsobených pandemií** byla vláda nucena vynaložit potřebné výdaje, zejména do veřejné sféry (například do zdravotnictví nebo školství a celkově do bezpečnostních a záchranných složek státu). Stát také musel několikrát vyhlásit nouzový stav a s tím spojenou celostátní karanténu včetně uzavírek veškerých služeb (menší soukromé obchody, hospody, restaurace nebo ubytovací služby) a omezit průmysl. Státní dluh v roce 2020

se zvýšil o 52 % v porovnání s rokem 2010. Jeho průměrný koeficient růstu byl 4,31 % ročně a jeho průměrný stav činil 1 645 mld. ČR ve sledovaných letech.

Míra zadluženosti ČR překročila pouze **dvakrát 40% hranici**, a to v letech **2012 a 2013**. Jednalo se o kumulativní účinek po finanční krizi z roku 2008, kdy se dluh projevil se zpožděním. Od roku **2013 začala míra zadluženosti klesat na úkor zvyšujícího se hospodářského růstu a poměrně stejného vývoje státního dluhu** cca o 5 % ročně až do roku 2019 (28 % míra zadluženosti). Roku 2020 se navýšila míra zadluženosti o 27 % oproti roku předchozímu a v porovnání s rokem 2010 se zvýšila o 106,92 %. Celkově míra zadluženosti ČR rostla ve sledovaném období o 0,67 % za rok.

V **Ruské federaci** se státní dluh několikrát zvýšil. V letech **2010-2013** se **exponenciálně navyšoval o cca 17,1 % ročně**. Tento jev byl způsoben, stejně jako v případě ČR **doznívající světovou finanční krizí**, kdy CBR musela učinit zásadní opatření (například zvýšení klíčové úrokové sazby), což zdražilo tuzemské dluhy. Před finanční krizí ale vznikl v Rusku **Stabilizační fond**, který měl za cíl **vyrovnávat příjmy rozpočtu za export surovin podle referenční ceny ropy**. Všechny příjmy nad stanovenou hodnotu přecházely do fondu. Stabilizační fond byl nejdříve **používán na splácení zahraničního dluhu**, a nakonec se klasifikoval na **Rezervní fond a Fond národního hospodářství**. Roku **2014** dosáhl státní dluh Ruska dosud **nejvyššího vrcholu**, a to částky **310 mld. \$, což je 88% nárůst oproti roku 2010**. V roce 2015 splatilo Rusko veškerý dluh vůči Číně. I po uvalení ekonomických sankcí na ruskou ekonomiku od roku 2014 se státní dluh nezvyšoval tak rapidním tempem. **Ruské firmy v důsledku sankcí splácely zahraniční dluhy, aniž by je pak refinancovaly zahraničními půjčkami**. Ruská vláda a CBR taktéž přijala včas **adekvátní restriktivní opatření a RF se podařilo vymanit z recese a politické izolace**. Navíc s Ruskem nebyly přerušeny obchodní jednání a veškeré transakce ani po eskalaci na Ukrajině a anexi Krymského poloostrova. Od roku **2015 se státní dluh navyšoval přibližně o 6,6 % za rok**, přičemž roku 2020 dluh atakoval k hranici 300 mld. \$. **Největší podíl** na ruském státním dluhu mají **tuzemské nástroje (cca 80 % ročně)**. V roce 2020 se státní dluh navýšil o 73 % v porovnání s rokem 2010 a průměrný absolutní přírůstek ve sledovaných letech byl 12,05 mld. \$ za rok. Střední hodnota státního dluhu byla 235 mld. \$ ročně.

Za pozornost také stojí, že **Ruská federace až do roku 2017 splácela dluh bývalého SSSR**, resp. po rozpadu supervelmoci se země zavázala, že převezme veškeré dluhy

bývalých sovětských republik (například Bělorusko, Kazachstán, Uzbekistán nebo Turkmenistán).

Od počátku sledovaného intervalu se **míra zadluženosti Ruska vykazovala rostoucím trendem**, ale roku **2014 začala posléze klesat**. Celkově se míra **navyšovala o 6,7 % ročně** a z hlediska bazického indexu se hodnota míry zadluženosti roku 2020 zvýšila o 91 % oproti roku 2010. I tak se **Rusko řadí mezi země s nízkou mírou zadlužení na světě, která si držela hranici pod 20 % ve sledovaných letech**.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit a porovnat vývoj ekonomiky Ruské federace a České republiky mezi lety 2010-2020 a posléze posoudit současný stav. Vytyčit odlišnosti a podobnosti těchto států a zaměřit se na doporučení v rámci zvýšení jejich konkurenceschopnosti na globálním trhu. Prvním dílčím cílem bylo popsat hlavní makroekonomické faktory, které ovlivňují ekonomickou situaci obou zemí a druhým dílčím cílem bylo zhodnocení konkurenceschopnosti na základě světových indikátorů.

Ruská federace a Česká republika patří mezi státy, které prostřednictvím svojí kultury, známými výrobky, politickými ambicemi a společenským přínosem „dobyly“ svět. Na první zdání je očividné, že se jedná o dvě navzájem odlišné země, ale přesto mají společné cíle nebo problémy, kterým musí čelit. Obě země jsou provázány historií, bilaterálními smlouvami a stálým zahraničním obchodem.

Ruská federace je největší zemí světa s bohatou škálou nerostných surovin, zejména pak ropy a zemního plynu. Tento potenciál ale Rusko nevyužívá dostatečně ve svůj prospěch, tak aby například zajistilo dosud neexistující sociální podporu svým občanům nebo zlepšilo jejich život. Zisky z vývozu komodit země spíše investovala do modernizace výrobní základny, i když tato šance nebyla taktéž plně využita. Země se také hnala z jedné krize do druhé. Nejprve ji zastihla nepřipravenou finanční krize z roku 2008, jejíž dopady pociťovala ekonomika zhruba další 5 let. Pak na Ruskou federaci dolehly sankce od evropských států a USA kvůli ukrajinské krizi a anexi Krymu roku 2014, tehdy se v Rusku objevila druhá tamní „finanční krize“. Centrální banka Ruska i tamní státní aparát musely čelit hrozícím výstrahám a nastavit restriktivní opatření v zemi, zejména pak v hospodářství. I přes tyto ekonomické šoky a hrozby měly mezinárodní ukazatelé (index lidského vývoje a Giniho index) pozitivní trend. V Rusku je taktéž velkým tématem a zároveň problémem rozlehlá korupce ve státní správě. Instituce jsou nereformované, což má za důsledek snižování konkurenceschopnosti na trhu a nestabilní prostředí pro podnikání z hlediska sofistikace. Ruské federaci navíc nepřispívá označení „nedemokratická země“ ze strany Západního světa. Země má velmi rozsáhlé území, což je jeho nevýhoda (ale i výhoda v jiných oblastech). Všechna hlavní sídla, instituce, vláda, ministerstva i prezident sídlí v Moskvě. Právě proto je tak země veřejno-správně slabá. Jedno hlavní politicko-ekonomické centrum nemůže spravovat celý stát. Při své poloze má Rusko ale možnost účinně rozvíjet spolupráci se 3 světovými ekonomickými centry.

Rusko má navrch v některých oblastech sekundárního sektoru v rámci národního hospodářství. Jeho špičkový zbrojní průmysl, kosmický program a chemické zpracovatelské odvětví a další sektory, do kterých jsou začleňováni kvalitně vzdělaní pracovníci (především ve fyzice, logice, matematice a chemii) tvoří podstatnou část HDP. V současnosti ale vláda spíše diriguje mezinárodní firmy do izolace. Trh v Rusku je k tomu neefektivní, panuje zde slabá hospodářská soutěž a v národním hospodářství dominují monopoly, které jsou ovlivňovány státem.

Rusko potřebuje zahraniční kapitál a moderní technologie, aby je mohlo využívat pro těžbu nerostných surovin, které tvoří většinu vývozního zboží. Ruská federace je závislá na exportu svých produktů a přírodních surovin. Hlavní přírodní zdroje se nacházejí ve vzdálených a obtížně dostupných oblastech. Výstavba ropovodů a plynovodů je drahá, jedná se také o transport na velké vzdálenosti. Od 21. století se Rusko snaží o rozvoj domácího průmyslu a aspiruje o získání zahraničních investorů, kteří by mohli zapříčinit vznik nových pracovních míst (například Škoda Auto – výrobní a montážní linky).

I přes ekonomické recese a hrozby dokázala Ruská federace přežít finanční krize, vysokou míru inflace a hospodářsky-politickou nevypočitatelnou situaci v zemi i ve světě. Rusko má veliký potenciál posílit svoji vlastní pozici ve světě. Disponuje kvalifikovanou pracovní silou, dosud nekončícími přírodními zdroji a obrovským trhem. V případě uskutečnění úspěšné proměny v oblasti zpracování surovin, včetně jejich exportu, zlepšení situace na tuzemském trhu, demokratizace společnosti a reformy státní správy by země mohla v mezinárodních příčkách posouvat v následujících letech nahoru a zařadit se mezi svobodné hospodářsky rozvinuté země.

Bohužel v únoru roku 2022 zahájila Ruská federace neopodstatněnou invazi na Ukrajinu, čímž znemožnila jakékoliv snahy o renovaci svých ekonomických aktivit prostřednictvím zahraniční spolupráce a taktéž si zmařila účast na jednáních na mezinárodní úrovni. Tato současná probíhající krize vygradovala do takového stavu, kdy je Evropa poprvé svědkem války na svém kontinentu v 21. století. Situace se každým dnem dynamicky mění a bohužel, všechny státy Evropy a jejich obyvatelé pocítí dopady války na jejich ekonomiku a rutinní život.

Česká republika je v některých oblastech na tom poměrně lépe nežli Rusko. Podíl na tom má zejména směřování spíše na Západ, resp. vstup do EU a NATO. Členství v těchto i jiných mezinárodních organizacích přináší zemi značné výhody v podobě prosperujícího

národního hospodářství, zvyšujícího se vzdělání, garantované obrany ze strany ostatních demokratických zemích a má vliv na fungování a chod kontinentu, na kterém se země nachází již několik staletí, v příštích perspektivách do budoucna. Její prospěch a výhodná geografická poloha je znát na zahraničním obchodě, kde největší objem vyváženého i dováženého zboží patří do silně ekonomicky provázaného sousedního Německa. Na základě dlouhodobě stabilní a silné německé ekonomiky přineslo České republice mnoho užítku a pozitiv, ale země vyváží spíše polotovary do Německa, což snižuje hospodářské výsledky. Je zde i skutečnost, že některé české velkopodniky patří do rukou zahraničních majitelů, a tak zisky z těchto odvětví se odvádějí ze země pryč. Celkově se ale Česká republika přimknula ke svým sousedním zemím a podílí se na tvorbě hospodářského růstu a bezpečnosti ve Střední Evropě v rámci spolupráce Visegrádské 4.

Státní aparatura se v Česku dlouhodobě budovala po Sametové revoluci roku 1989. Poté následovala řada změn, přes ekonomické až po celospolečenské transformace, které vedly k otevřené tržní ekonomice. Stát i lidé si museli navyknout na nový režim, který zároveň počítal s otevřením hranic, počínaje uzavíráním nových obchodních smluv a vstupu do nových ekonomicko-politických společenství. V pozdějších letech díky integraci do EU a adaptaci na globální trh se česká ekonomika stala závislou na děním okolo ní. Jedná se převážně o exportní zemi, která reaguje na vývoj zejména v eurozóně, i když není její součástí. Zejména se pak orientuje dle denní situace na německém domácím trhu. V poslední dekádě přinesl svět nové otřesové změny (například imigrační krizi, ukrajinskou krizi, pandemickou krizi), které ohrožují jak vývoj národních hospodářství, tak i evropské projekty.

I když žádný z posuzovaných států nebyl připraven na nadcházející krize, je třeba podotknout, že se jedná o vyspělé státy. Během několika let si dokázaly poradit skrze nevyzpytatelnou cestu s následnými dopady na ekonomiku. V případě České republiky by se v budoucnu dalo použít jako dlouhodobé řešení snižování státního dluhu související s udržení každoročních deficitů na racionálně akceptovatelné úrovni. Česká republika vykazuje jednu z nejmenších nezaměstnaností v EU, pravidelně stabilní míru inflace a hospodářský růst. I když je veřejný dluh větší než v Rusku, tak značně poráží ruskou ekonomiku v několika oblastech (například v HDP/obyvatele v PPP). S tím jsou spojeny mnohé faktory, které mají podíl na tomto ekonomickém růstu. Zejména pak kvalitní vzdělání, nízká míra korupce či sofistikovaná hospodářská soutěž, která je pod dohledem

nezávislých úřadů. I tak se vývoj národního hospodářství a s ním spojené kurzy, inflace a další makroekonomické ukazatele mění dle obav z nevyzpytatelného Ruska. Je nutné predikovat chování ostatních států, jelikož dnešní svět je ekonomicky propojený.

Zkoumané státy by se měly soustředit na budoucnost a poučit se minulostí. Společně řešit globální problémy prostřednictvím diplomacie a diskuzí, vzájemně jednat o obchodě a rozšiřovat svůj trh.

I přes to vše lze najít u obou států patřičné nedostatky a odvětví, ve kterých se dá ještě značně posunout dopředu a zvýšit tak ekonomickou a celospolečenskou stránku národního hospodářství. Navíc by bylo korektní tvořit rezervy na mimořádné situace, kterými si prošly obě země za sledované období. Bylo by moudré se držet hesla „*Doufej v nejlepší, připravuj se na nejhorší.*“

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

ADAM, Jan a kol. *Osobnosti Česko*. Praha : Ottovo nakladatelství, 2008. 823 s. ISBN 978-80-7360-796-8

BAAR, Vladimír, BAAROVÁ, Barbara. *Hospodářský zeměpis – Regionální aspekty světového hospodářství*. 3. vyd. Praha : Česká geografická společnost, 2018. 160 s. ISBN 978-80-86034-99-7

BALDWIN, Richard. WYPLOSZ, Charles. *The Economics of European Integration*. London : McGraw-Hill International UK Limited. 2012. 654 s. ISBN-10 0077131772X

BĚLINA, Pavel a kol. *Dějiny evropské civilizace II*. 1. vydání. Praha : Paseka, 1995. 318 s. ISBN 80-7185-012-8

BERÁNEK, Tomáš a kol. *Ottova encyklopedie Zeměpis světa*. Praha : Ottovo nakladatelství, 2010. 1 047 s. ISBN 978-80-7360-961-0

BIČÍK, Ivan a kol. *Hospodářský zeměpis – Globální geografické aspekty světového hospodářství*. Praha : Česká geografická společnost, 2010. 96 s. ISBN 978-80-86034-90-4

BIČÍK, Ivan a kol. *Makroregiony světa*. 2. vyd. Praha : Česká geografická společnost, 2019. 168 s. ISBN 978-80-87476-02-4

BRZÓSKA, Martin. *Nový zeměpis v kostce pro SŠ II*. Praha : Fragment, 2020. 256 s. ISBN 978-80-253-4810-9

CABADA, Ladislav a kol. *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha : Oeconomica, 2008. 434 s. ISBN 978-80-245-1388-1

CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Světová ekonomika: regiony a integrace*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2002. 244 s. ISBN 80-247-0193-6

ČOPÍK, Jan a kol. *Veřejná správa*. 1. vyd. 2016. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. 152 s. ISBN 978-80-7394-578-7

ČORNEJ, Petr. *Dějiny Českých zemí*. 3. vydání. Havlíčkův Brod : Fragment, 2003. 127 s. ISBN 80-7200-760-2

- DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1
- FÄRBER, Mathias. *Zweiter Weltkrieg in Bildern*. St. Gallen : Otus Verlag AG, 2003. 597 s. ISBN 978-3812230018
- FOZIKOŠ, Andrej a kol. *Česko-ruské obchodně-ekonomické vztahy (Česko-rossijskije torgovo-ekonomičeskije otnoščenija)*. Praha : PR-Aspekt International, 2014. 592 s. ISBN 978-80-904339-0-8
- GREIGOVÁ, Charlotte. *Průručka vlajky – Průvodce vlajkami celého světa*. 1. vydání. Praha : Svojtka & Co., s. r. o., 2008. 208 s. ISBN 978-80-7352-936-9
- HAMERNÍKOVÁ, Bojka, MAAYTOVÁ, Alena a kol. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0
- HELÍSEK, Mojmir a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 206 s. ISBN 978-80-7380-182-3
- HOBBS, J. Joseph. *World Regional Geography*. Belmont : Books/Cole, 2009. s. 224. ISBN-10: 0-495-38950-1
- HOLZER, Jan. *Politický systém Ruska – Hledání státu*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001. 224 s. ISBN 80-85959-97-6
- CHISHOLM, Michael a kol. *Reader's Digest Illustrated Atlas of the World*. London : The Reader's Digest Association Limited, 1997. 288 s. ISBN 978-0276422898
- JANOŮŠKOVÁ, Jana. *Daně a daňová politika*. Karviná : Slezská univerzita – Obchodně podnikatelská fakulta, 2011. 135 s. ISBN 978-80-7248-653-3
- JÁSEK, Jan. *Obrazový atlas světa*. Praha : Ottovo nakladatelství, 2004. 176 s. ISBN 80-7360-25-X
- JOHNOVÁ, Jana a kol. *Sovětský svaz – země známá i neznámá*. 1. vydání. Praha : Svaz československo-sovětského přátelství, 1984. 245 s.
- JORDAN, David and WIEST, Andrew. *Atlas of World War II*. London : Amber Books Ltd., 2004. 256 s. ISBN 80-7360-273-3
- JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 3. vyd. Praha : Grada Publishing, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8

- KAŠPAROVSKÝ, Karel. *Zeměpis II. v kostce pro SŠ*. 1. vyd. Praha : Fragment, 2017. 184 s. ISBN 978-80-253-0585-0
- KEMPNÁ, Romana. *Novověk posledních 500 let*. 2. vyd. Praha : Fragment, 2007. 112 s. ISBN 978-80-253-0510-2
- KLIKOVÁ, Christiana, KOTLÁN, Igor. *Hospodářská politika*. 3. vyd. Ostrava : SOKRATES, 2013. s. 294. ISBN 978-80-86572-76-5
- KLÍMOVÁ, Eva a kol. *Školní atlas světa*. 2. vyd. Praha : Kartografie PRAHA, 2008. 176 s. ISBN 978-80-7011-925-9
- KUBÍČEK, Jan a kol. *Hospodářská politika*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 302 s. ISBN 80-86898-99-7
- KUNA, Zbyněk. *Demografický a potravinový problém světa*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. 340 s. ISBN 978-80-7357-588-5
- LANDMANN, Rudolf. *Encyklopedie zeměpisu světa*. Ostrava – Knižní express, 2009. 286 s. ISBN 978-80-7347-054-8
- LINGEA. *Průvodce Petrohrad – inspirace a cesty*. 2. vydání. Brno : Lingea, 2018. 139 s. ISBN 978-80-7508-407-1
- LITERA, Bohuslav a kol. *Ruské produktovody a střední Evropa*. 1. vyd. Praha : Euroloex Bohemia, 2003. 241 s. ISBN 80-86432-47-5
- LORENZ, Astrid, FORMÁNKOVÁ, Hana. *Politický systém Česka*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, o. p. s., 2019. 271 s. ISBN 978-80-7325-483-4
- LUKÁŠEK, Libor. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991-2004*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2014. 170 s. ISBN 978-80-246-1859-3
- MANDELOVÁ, Helena a kol. *Dějiny 20. století*. 1. vyd. Praha : Kartografie PRAHA, 2006. 60 s. ISBN 80-7011-684-6
- POCHYLÝ, Marián a kol. *Dějiny světa*. 1. vydání. Praha : Ottovo nakladatelství, 2003. 327 s. ISBN 80-7181-744-9
- PŮROVÁ, Veronika a kol. *Encyklopedie historie světa*. 1. vydání. Praha : Ottovo nakladatelství, 2001. 496 s. ISBN 80-7181-567-5

- REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovnictví*. Praha : Management Press, 1999. 741 s. ISBN 80-85943-89-1
- SCHILLER, Bradley R. *Makroekonomie dnes*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2004. 412 s. ISBN 80-251-0169-X
- SIMON, Adams a kol. *The Children's Illustrated Encyclopedia (The World About Us)*. London : Dorling Kindersley Children Limited, 2016. 600 s. ISBN 978-1465451699
- SLANÝ, Antonín a kol. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003. 375 s. ISBN 80-7179-738-3
- SPĚVÁČEK, Vojtěch a kol. *Makroekonomická analýza – teorie a praxe*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2016. 544 s. ISBN 978-80-247-5858-9
- ŠMEGLOVÁ, Michaela. Nejznámější bitvy u nás. *Týden - Historie*. Praha : Empresa Media, 2020. 82 s. ISSN 2571-2535
- VOŠAHLÍK, Josef a MIKEŠTÍK, Alois. *Malá encyklopedie Evropské unie*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1997. 256 s. ISBN 80-85864-34-7
- VYDRA, Zbyněk a kol. *Dějiny Ruska*. 1. vyd. Praha : NLN, 2017. 499 s. ISBN 978-80-7422-324-2
- ZELENKA, Jan. Mnichov 1938: Prolog pekla lidstva. *Epocha Speciál*. Praha : RF HOBBY, 2018. 98 s. ISSN 1214-9519
- ZHELVIS, Vladimír. *Jací jsou? Rusové*. 1. vyd. Brno : Lingea, 2019. 96 s. ISBN 978-80-7508-510-8
- ZIKMUND, Miroslav a HANZELKA, Jiří. *Zvláštní zpráva č. 4*. 1. vyd. Praha: Lidové nakladatelství, 1990. 128 s. ISBN 80-7022-061-9
- ZWETTLER, Otto. *Lexikon zemí 2000 - Svět ve faktech. Trendy a prognózy. Mapy a vyobrazení*. Praha : Fortuna Libri, 1999. 503 s. ISBN 80-86144-35-6

7.2 Internetové zdroje

BANK OF RUSSIA, 2021. *Interest Rates*. [online]. [cit. 04.12.2021]. Dostupné z: https://www.cbr.ru/eng/oper_br/iro/

BANK OF RUSSIA, 2022. *Interest Rates on Monetary Policy Operations*. [online]. [cit. 01.17.2021]. Dostupné z: https://www.cbr.ru/eng/hd_base/ProcStav/IR_MPO/?UniDbQuery.Posted=True&UniDbQuery.From=15.05.2014&UniDbQuery.To=08.02.2022

BANKI, 2021. *Finansovyj supermarket - Vklady, kredity, ipoteka, strachovyje i investicionnyje produkty*. [online]. [cit. 2021-07-14]. Dostupné z: https://www.banki.ru/wikibank/nalogovaya_sistema_rf/

BARKHUDARYAN, V. *History of Armenia fot the 8th Grade. (Istoriya Armenii dlya 8-go klasa)*. [online]. (PDF). Erevan : Academy of Sciences of Armenia, 2007.

BENEŠ, Jan, 2012. *Parlamentní institut - Volby do Státní dumy Federálního shromáždění Ruské federace v roce 2011 a volby prezidenta Ruské federace v roce 2012*. [online]. (PDF). [cit. 2021-07-21].

BERAN, Radek, 2005. *Bankovní soustava ČR*. [online]. [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <http://www.beranr.webzdarma.cz/bsouster.html>

BIDASKBIT, 2021. FxStreet. *V Rusku se těžba kryptoměn stane profesí*. [online]. [cit. 08.09.2021]. Dostupné z: <https://www.fxstreet.cz/zpravodajstvi-123148.html>

BRITANNICA, 2021. *Russia - History, Flag, Population, Map, President, & Facts - Encyclopedia Britannica*. [online]. [cit. 05.08.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Russia>

BUSINESSINFO, 2016. *Souhrnná teritoriální informace Rusko*. [online]. (PDF). [cit. 2021-07-29]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/public/a9/8/77/2294622_1675164_Souhrnna_teritorialni_informace_Rusko_k_01._06._2016_.pdf

BUSINESSINFO, 2020a. *Souhrnná teritoriální informace Rusko*. [online]. (PDF). [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: [http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/15/Nahled%20STI%20\(PDF\)%20Rusko%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202020.214327151.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2020/05/15/Nahled%20STI%20(PDF)%20Rusko%20-%20Souhrnna%20teritorialni%20informace%20-%202020.214327151.pdf)

BUSINESSINFO, 2020b. *Rusko*. [online]. (PDF). [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/rusko-souhrnna-teritorialni-informace/2/#4-kulturni-a-obchodni-jednani>

CEIC, 2021. *Czech Republic GNP*. [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/czech-republic/gross-national-product>

CISSTAT, 2021. *Strany sodružestva nezavisimych gosudarstv*. [online]. [cit. 2021-08-09]. Dostupné z: <http://www.cisstat.com/rus/ciscountry1.htm>

CK Mundo, 2021. *Vlajka Ruska, hlavní město, nejvyšší hora, rozloha, ...* [online]. [cit. 2021-07-28]. Dostupné z: <https://www.mundo.cz/rusko>

CONCEIÇÃO Pedro, 2019. *Human Development Report 2019. Overview Human Development Report*. [online]. (PDF) [cit. 2022-02-09]. New York : United Nations Development Programme, 2019. eISBN 978-92-1-005516-1. Dostupné z: https://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr_2019_overview_-_english.pdf

CONCEIÇÃO Pedro, 2020. *Human Development Report 2020. The next frontier. Human development and the Anthropocene*. [online]. (PDF) [cit. 2021-12-09]. New York : United Nations Development Programme, 2020. eISBN 978-92-1-005516-1. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2020.pdf>

CONSULTANT, 2021a. *Federal'nyj zákon ot 10.07.2002 „O Central'nom banke Rossijskoj Federacii (Banke Rassiji)*. [online]. [cit. 04.12.2021]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_37570/5bccdca53cd069a3d9f9a28d9ef78af4d626bc51/

CONSULTANT, 2021b. *Procentraja stavka refinansirovanija*. [online]. [cit. 04.12.2021]. Dostupné z: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_12453/c8144b5ee23295f6ecdf3da3a09ec81f707aac3c/

COUNCIL, 2021. *Sovět Federacii - Federal'noho Sobranija Rossijskoj Federacii - Postanovlenije - O perspektivach integracionnyh protsessov v ramkach Jevrazijskovo ekonomičeskovo sojuza*. [online]. [cit. 2021-07-14]. Dostupné z: <http://council.gov.ru/activity/documents/128320/>

CountryEconomy, 2018. *Russia National Debt*. [online]. [cit. 07.02.2022]. Dostupné z: <https://countryeconomy.com/national-debt/russia?year=2018>

CUNDR, 2021. *Rusko - Ekonomická charakteristika země - Cestování, cestopisy, fotografie, deníky*. [online]. [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: <http://www.cundr.cz/rusko/ekonomicka-charakteristika/>

CURTIS, E. Gleen. *Russia a country study*. 1. vyd. [online]. (PDF). Washington DC : Federal Research Division, Library of Congress, 1996. 540 s. ISSN 1057-5294

Česká národní banka, 2021a. *Měnověpolitické sazby ČNB*. [online]. [cit. 18.10.2021]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Menovepoliticke-sazby-CNB/>

Česká národní banka, 2021b. *ČNB zvyšuje úrokové sazby*. [online]. [cit. 18.10.2021]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/cnb-news/tiskove-zpravy/CNB-zvysuje-urokove-sazby-00014/>

Česká národní banka, 2022. *Jak se vyvíjela dvoutýdenní repo sazba ČNB?*. [online]. [cit. 18.10.2021]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Jak-se-vyvijela-dvoutydenni-repo-sazba-CNB/>

ČESKO V DATECH, 2019. *Cizinci v Česku*. [online]. [cit. 05.08.2021]. Dostupné z: <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/129-cizinci-v-cesku/>

ČESKÝ DŮM MOSKVA, 2017. *Právní otázky – Podnikání v Ruské federaci* [online]. [cit. 05.08.2021]. Dostupné z: <https://czechhousemoscow.cz/informace-pro-podnikatele/pravni-otazky/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2006. *Malý lexikon obcí - 2005*. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-cr-2005-e6lv6y11aw>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2019. *Zahraniční obchod České republiky. – 2010*. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-ceske-republiky-2010-iipg52yvxl>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020a. *Příjmy a životní podmínky domácností – 2020*. [online]. [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-cdknb922a5>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2020b. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti, a ekonomické aktivity – leden 2020*. [online]. [cit. 2022-01-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-leden-2020>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021. *Vývoj hrubého domácího produktu v ČR*. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-hrubeho-domaciho-produktu-v-cr-ve-stalych-cenach>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2022a. *HDP, národní účty*. [online]. [cit. 2022-02-09]. Dostupné z: https://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2022b. *Index, spotřebitelské ceny*. [online]. [cit. 2022-02-04]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny

DEJEPIS., 2021a. *Rusko ve vrcholném středověku* [online]. [cit. 2021-07-14]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/rusko-ve-vrcholnem-stredoveku/>

DEJEPIS., 2021b. *Sovětský svaz v době stalinismu* [online]. [cit. 2021-07-14]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/sovetsky-svaz-v-dobe-stalinismu/>

DEJEPIS., 2021c. *České země za husitské revoluce* [online]. [cit. 2021-08-24]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/ceske-zeme-za-husitske-revoluce/>

DELOITTE, 2021. *Výhled české ekonomiky na rok 2021*. [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/about-deloitte/deloitte-vyhled-ceske-ekonomiky-na-2021.pdf>

Duma, 2021. *Gosudarstvennaja Duma Federal'noho Sobranija Rossijskoj Federacii - Deputaty*. [online]. [cit. 2021-07-28]. Dostupné z: <http://duma.gov.ru/duma/structure/>

EURYDICE, 2021. *National Policies – Česká republika: Obyvatelstvo: Demografická situace, jazyky a náboženství*. [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-21_cs

FACTS AND DETAILS, 2016. *Natural Resources In Russia*. [online]. [cit. 2021-08-05]. Dostupné z: https://factsanddetails.com/russia/Economics_Business_Agriculture/sub9_7e/entry-5176.html

FINANCE, 2018. *Úrokové sazby ČNB*. [online]. [cit. 18.10.2021]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/makrodata-eu/menove-ukazatele/sazby-cnb/>

FINANCE-MANAGEMENT, 2012. *Giniho koeficient*. [online]. [cit. 2021-10-19]. Dostupné z: <http://www.finance-management.cz/080vypisPojmu.php?X=Giniho+koeficient&IdPojPass=103>

FINANCEVPRAXI, 2017. *Význam a výpočet reálné úrokové sazby*. [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.financevpraxi.cz/finance-realny-urok>

FINANČNÍ CENTRUM PENIAZOCH, 2022. *Česká koruna*. [online]. [cit. 2022-02-22]. Dostupné z: <https://openiazoch.zoznam.sk/meny/ceska-koruna/bankovky/meczka?note=100>

FINANZ, 2020. *Činovníkům rezko povysili godovyje bonusy*. [online]. [cit. 2021-07-14]. Dostupné z: <https://www.finanz.ru/novosti/lichnyye-finansy/chinovnikam-rezko-povysili-godovye-bonusy-1028925776>

FINFOVESKOLE, 2020. *Daňová soustava ČR*. [online]. [cit. 2021-01-02]. Dostupné z: <https://www.finfoveskole.cz/cs/struktura-danove-soustavy-CR>

FLYMETO, 2021. *Search & Book / Flymeto* [online]. [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://www.flymeto.com/blog/cs/rusko/>

FRED. Economic Data. *Activ Population: Aged 15-74: All person of the Russian Federation*. [online]. [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://fred.stlouisfed.org/series/LFAC74TTRUQ647S>

GARANT, 2022. *Klučevaja stavka i stavka refinansirovanija*. [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://base.garant.ru/10180094/#friends>

GELMAN, V, 2001. *Post-soviet Transition and Democratization: Toward A Theory Building* (online).

HAVLÍČEK, Pavel. SOUŠKOVÁ, Tereza, 2021. *Česko-ruské vztahy na prahu výzev i nových příležitostí*. [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2021/06/AMO_Cesko-ruske-vztahy.pdf

HISTORFYHOME, 2013. *Russia 1917-1924* [online]. [cit. 2021-07-14]. Dostupné z: <http://www.historyhome.co.uk/europe/russia.htm>

HRAD, 2021a. *O České republice*. [online]. [cit. 2021-09-10]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>

HRAD, 2021b. *Prezident ČR – Životopis*. [online]. [cit. 2021-09-10]. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/zivotopis>

HRADSKÝ, Kamil. Zplnomocnění zástupci Prezidenta Ruské federace. *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. (PDF). Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2018. 721 s. ISSN 1805-2789. Dostupné z: [Zplnomocnění zástupci Prezidenta Ruské federace | Hradský | Časopis pro právní vědu a praxi \(muni.cz\)](https://www.muni.cz/hradsky/časopis-pro-pravni-vedu-a-praxi)

HUSITSKAMESTA, 2017. *Husité – Společenství měst s husitskou minulostí a tradicí*. [online]. [cit. 2021-08-24]. Dostupné z: <https://www.husitskamesta.net/husite.html>

CHACHA, Mwita & KOBAYASHI, Yoshiharu. *Migration and Public Trust In the Commonwealth of Independent States*. Regional & Federal Studies. [online]. (PDF). Astana, Kazakhstan – Nazarbayev University, Department of Political Science nad International Relations, 2018. 20 s. ISSN 1743-9434 Dostupné z: <https://www-webofscience-com.infozdroje.czu.cz/wos/woscc/full-record/WOS:000437909900006>

CHUBARIYAN, Alexander. *Difficult questions of Russian history: Opinions and forecasts*. [online]. (PDF). Moscow : State Academic University for the Humanities (Gosudarstvennyj akademičeskij universitet gumanitarnych nauk), 2019. 16 s.

INFOGLOBE, 2022. *Měna v Rusku*. [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.infoglobe.cz/rusko-mena/>

IS.MUNI, 2021. Vybrané texty z politické geografie. *Politická struktura a politický systém*. [online]. [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/ps11/polgeo/web/pages/politicka-struktura-system.html>

KOMORASNS, 2017. Společenství nezávislých států oslavilo 25 let své existence. Předsedat mu letos bude Rusko. *Tiskové služba Komory SNS*. [online]. [cit. 2021-08-09]. Dostupné z: <http://www.komorasns.cz/post/show?postId=546>

Konstitucija, 2001a. *Konstitucija Rossijskoj Federaciji*. [online]. [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: <http://www.constitution.ru/>

Konstitucija, 2001b. *Glava 4. Prezident Rossijskoj Federaciji*. [online]. [cit. 2021-01-17]. Dostupné z: <http://www.constitution.ru/10003000/10003000-6.htm>

KORUPCE, 2020. *Index CPI a BPI*. [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://korupce.cz/zahranicni-spoluprace/index-cpi-a-bpi/>

KOTYK, Václav, 2000. *Vztahy centra a regionů Ruské federace*. [online]. (PDF). [cit. 2021-07-21].

KOVANDA, Lukáš, 2021. *finmag. Kovanda: Česku hrozí největší zdražování od 90. let*. [online]. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://finmag.penize.cz/penize/430109-kovanda-cesku-hrozi-nejvetsi-zdrazovani-od-90-let>

KREMLIN, 2021. *Prezident Rasiji*. [online]. [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: <http://kremlin.ru/structure/president>

KUBICEK, Paul. The Commonwealth of Independent States: An Example of Failed Regionalism? *Review of International Studies*. [online] 2009. 256 s.

KURZY, 2021a. *Státní svátky*. [online]. [cit. 2021-12-09]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kalendar/statni-svatky>

KURZY, 2021b. *Životní minimum*. [online]. [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kalkulacka/zivotni-minimum-2020/>

LAPÁČEK, Michal, 2007. *Ekvivalenční stupnice a příjmová nerovnost*. [online]. [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/24896202-Ekvivalencni-stupnice-a-prijmova-nerovnost.html>

LITSCHMANNOVÁ, Martina, 2010. *Úvod do analýzy časových řad*. [online]. (PDF) [cit. 28.02.2020]. Dostupné z: https://homel.vsb.cz/~lit40/SMAD/Casove_rady.pdf

MACROTREND, 2022. *GNP by Country*. [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://www.macrotrends.net/countries/ranking/gnp-gross-national-product>

MIKHUTINA, I. V. *Ukrainian Brest Peace. Russian's Way out of the First World War and the Anatomy of the Conflict between the Council of People's Commissars of the RSFSR and the Government of the Ukrainian Central Rada (Ukrainskij Brestskij mir. Put' vychoda Rossji iz Pervoj mirovoj vojny i anatomija konflikta mezhdou Sovnarkomom RSFSR i pravitel'stvom Ukrainskoj Tsentral'noi rady)* [online]. (PDF). Moscow, 2007. 288 s.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2022. *Struktura a vývoj státního dluhu*. [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/statistiky/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2011. *Věc: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2011*. [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/Anal2011.pdf/bfa14137-fde7-d3c9-51f5-502b70656ebb>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2014. *Věc: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2014*. [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/anal2014.pdf/b065f784-ba34-a828-2671-800c1eb49dbe>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2017. *Věc: Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2017*. [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/848077/anal2017.pdf/449c27ea-e9d3-77d0-07eb-40b0acf074e7>

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2015. *Zahraniční obchod České republiky*. [online]. (PDF) [cit. 2022-04-02]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/2017/6/Statisticka-rocenka-2015.pdf>

- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU, 2021. *Archiv – Statistiky zahraničního obchodu*. [online]. [cit. 2022-04-02]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky-zahranicniho-obchodu/archiv.htm>
- MINISTRY OF FINANCE OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2022a. *National Summary Data Page*. [online]. [cit. 05.02.2022]. Dostupné z: <https://minfin.gov.ru/ru/statistics/>
- MINISTRY OF FINANCE OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2022b. *Statistics*. [online]. [cit. 21.01.2022]. Dostupné z: https://minfin.gov.ru/en/key/macroeconomics/national_summary/
- MINISTRY OF FINANCE OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2022c. *Customs*. [online]. [cit. 17.02.2022]. Dostupné z: <https://customs.gov.ru/statistic/vneshn-torg/vneshn-torg-countries>
- MINISTRY OF FINANCE OF THE RUSSIAN FEDERATION, 2022d. *Public Domestic Debt of the Russian Federation*. [online]. [cit. 04.01.2022]. Dostupné z: <https://minfin.gov.ru/en/key/debt/domestic/>
- MINSK, 2021. *Ispolnitel'nyj komitet Sodružestva Nezavisimych Gosudarstv - Sfery sotrudničestva*. [online]. [cit. 2021-08-05]. Dostupné z: <https://cis.minsk.by/cooperation>
- MVČR, 2019. *Mezinárodní organizace a VS – Visegrádská čtyřka*. [online]. [cit. 2021-11-24]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/mezinarodni-organizace-a-vs-visegradska-ctyrka.aspx>
- MZV, 2007. *Multilaterální spolupráce – Členství České republiky v mezinárodních organizacích*. [online]. [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zajimave_odkazy/mezinarodni_organizace.html
- MZV, 2021. *Mezinárodní organizace*. [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/file/72922/CRaMezinarodniOrganizace.pdf>
- NALOG, 2021. *Federal'naja nalogovaja služba - Dějstvujícíje v RF nalogi i sbory - FNS Rossiji - 77 gorod Moskva*. [online]. [cit. 2021-07-14]. Dostupné z: <https://www.nalog.gov.ru/rn77/taxation/taxes/>
- PENÍZE, 2022. *Úrokové sazby*. [online]. [cit. 2021-01-27]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/urokove-sazby>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY, 2022. *Ústava České republiky*. [online]. [cit. 04.08.2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>
- PUNTOMARINERO, 2021. *Federativní struktura Ruské federace – Vlastnosti federální struktury Ruska* [online]. [cit. 03.08.2021]. Dostupné z: <https://cs.puntomariner.com/federative-structure-of-the-russian/>

- RASOULINEZHAD, Ehsan. Analyzing Energy Export Patterns from the Commonwealth of Independent States to China: New Evidence from Gravity Trade Theory. *The Chinese Economy*. [online] Tehran, Iran – Univesity of Tehran – Faculty of World Studies, 2019. 294 s. Dostupné z: <https://www-webofscience-com.infozdroje.czu.cz/wos/woscc/full-record/WOS:000471531100005>
- ROMANCOV, Michael. *Rusko bez pozlátka*. In: Youtube [online]. 11.02.2017 [cit. 2021-07-14]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DHA7CYI9Aik>
- ROMANCOV, Michael. *Rusko v mezinárodních vztazích* (Pátečníci 9.3. 2018). In: Youtube [online]. 20.03.2018 [cit. 2021-07-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=V-qm72CYsEY>
- ROSSTAT, 2020. *Federal'naja služba gosudarstvennoj statistiki*. [online]. [cit. 2021-08-05]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/>
- ROSSTAT, 2021. *Federal'naja služba gosudarstvennoj statistiki – Uroveň žizni*. [online]. [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: <https://rosstat.gov.ru/folder/13397>
- RUSSIA VOTES, 2015. *Centre for the Study of Public Policy Univesity of Strathclyde*. [online]. [cit. 2021-08-01]. Dostupné z: http://www.russiavotes.org/national_issues/national_issues_economics.php#
- SAKWA, Richard and WEBBER, Mark. The Commonwealth of Independent States, 1991-1998: Stagnation and Survival. *Europe-Asia Studies*. [online] 1999. 415 s.
- SHRADA, 2021. *Administrativno-territorijal'noje dělenije RF - Strany mira - Katalog vektornych kart. Zaglavnaja* [online]. [cit. 2021-08-05]. Dostupné z: <http://www.sharada.ru/katalog/maps/countries/administrativno-territorialnoe-delenie-rf>
- SKRBLIK, 2022. *Rusko*. [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.skrblik.cz/trosecnik/rusko/>
- SLIDETODOC, 2022. *Vládnutí*. [online]. (PowerPoint) [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://slidetodoc.com/vldnut-www-worldbank-orggovernance-svoboda-a-zodpovdnost-obansk/>
- SOSTP, 2021. Hotelová škola – Obchodní akademie. *Politický systém ČR*. [online]. (Powerpoint) [cit. 2021-09-09]. Dostupné z: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4K2-MTPtZpYJ:https://www.sostp.cz/moodle/mod/resource/view.php%3Fid%3D4118+&cd=2&hl=cs&ct=clnk&gl=cz>
- STATISTA, 2020. *Unemployment rate*. [online]. [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/263712/unemployment-in-russia/>
- STATISTA, 2021. *Russia Inflation rate*. [online]. [cit. 2022-01-08]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/271376/inflation-rate-in-russia/>

- STATISTA, 2022a. *Distribution of the workforce across economic sectors from 2009 to 2019*. [online]. [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/271373/distribution-of-the-workforce-across-economic-sectors-in-russia/>
- STATISTA, 2022b. *Share of employed persons in Russia in 2020, by industry*. [online]. [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1039673/russia-employment-share-by-industry/>
- STÁTNÍ VLAJKY, 2021. *Česká vlajka*. [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.statnivlajky.cz/ceska-republika>
- SVOBODA, Jindřich, 2002. *Politický systém Ruské federace – parlament*. [online]. (PDF). [cit. 2021-07-21]. Dostupné z: http://www.spolved.web2001.cz/stud_mat/psruska.htm
- THE WORLD BANK, 2022a. *Gini Index (World Bank estimate)*. [online]. [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI/?end=2017&most_recent_year_desc=false&start=2016&type=shaded&view=map&year=2019
- THE WORLD BANK, 2022b. *GDP (Current US\$)*. [online]. [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2020&start=2010>
- THE WORLD BANK, 2022c. *Czech Republic*. [online]. [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/country/czech-republic?view=chart>
- TRADING ECONOMICS, 2022a. *Russian GDP Annual Growth Rate*. [online]. [cit. 04.01.2022]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/russia/gdp-growth-annual>
- TRADING ECONOMICS, 2022b. *Czech Republic Consumer Price Index*. [online]. [cit. 14.02.2022]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/czech-republic/consumer-price-index-cpi>
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2022. *Corruption Perception Index*. [online]. [cit. 2022-01-27]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2014>
- TRANSPARENCY, 2021. *Česko se díky prorůstající privatizaci veřejného zájmu propadá v Indexu vnímání korupce 2020. Průměr EU se nám vzdaluje*. [online]. [cit. 2021-10-22]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/cpi2020/>
- ÚAMK, 2019. *Rusko – Mezinárodní turistické informace* [online]. [cit. 05.08.2021]. Dostupné z: https://www.uamk.cz/informace/mezinarodni-turisticke-informace/details/4/30/rusko#Silnicni_sit
- UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT, 2021. *SDG Pulse*. [online]. [cit. 22.01.2022]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/EN/>
- ÚŘAD NÁRODNÍ ROZPOČTOVÉ RADY, 2019. *Vývoj státního dluhu České republiky*. [online]. [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://unrr.cz/wp->

[content/uploads/2019/06/Informa%C4%8Dn%C3%AD-studie_V%C3%BDvojst%C3%A1tn%C3%ADho-dluhu-%C4%8Cesk%C3%A9-republiky.pdf](https://www.dumy.cz/content/uploads/2019/06/Informa%C4%8Dn%C3%AD-studie_V%C3%BDvojst%C3%A1tn%C3%ADho-dluhu-%C4%8Cesk%C3%A9-republiky.pdf)

VACEK, Tomáš, 2012. *Společenství nezávislých států*. [online]. (PDF) [cit. 2021-08-10]. Dostupné z: <https://www.dumy.cz/stahnout/19723>.

VLAST, 2007. *Současné symboly České republiky*. [online]. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://vlast.cz/symboly-ceske-republiky/>

WORLD INTEGRATED TRADE SOLUTION, 2022. *Russian Federation trade balance, exports and imports*. [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/RUS/Year/LTST/TradeFlow/EXPI MP>

WORLD POPULATION REVIEW, 2022a. *Gini Coefficient by Country 2022*. [online]. [cit. 2021-10-20]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/gini-coefficient-by-country>

WORLD POPULATION REVIEW, 2022b. *Human Development Index (HDI) by Country 2022*. [online]. [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/hdi-by-country>

WORLD TRADE ORGANIZATION, 2015. *International Trade Statistics*. [online]. (PDF) [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its2015_e.pdf

Yandex Zen, 2018. *Ekonomičeskoje rajonirovanije i federal'nyje okruga RF: počemu oni različajutsja?* [online]. [cit. 2021-08-05]. Dostupné z: <https://zen.yandex.ru/media/thedailyplanet/ekonomicheskoe-raionirovanie-i-federalnye-okruga-rf-pochemu-oni-razlichaiutsia-5ce73e86cb1ea900b242adba>

Zaletsi, 2021. *Destinace*. [online]. [cit. 2021-07-28]. Dostupné z: <https://zaletsi.cz/destinace/rusko/rusko-doprava/>

ZAŇKOVÁ, Klára, 2021. *Život v Česku. Inflace roste a má vliv na úspory na účtu. Ekonom poradil, jak mohou starší lidé i mladí ochránit své peníze*. [online]. [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://zivotvcesku.cz/inflace-roste-a-ma-vliv-na-uspory-na-uctu-ekonom-poradil-jak-mohou-starsi-lide-i-mladi-ochranit-sve-penize/>

ŽDÁREK, Václav. a VYMĚTAL, Petr., 2009. *Základy makroekonomické analýzy*. [online]. (PDF). [cit. 28.02.2020]. Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/sis-texty/studijni-opory-bc/so_km_zma.pdf

Přílohy

Přílohy A Geografická poloha Ruské federace a České republiky a jejich správní členění	II
Příloha B Svaz nezávislých států	V
Příloha C Životní úroveň obyvatelstva Ruské federace.....	VI
Příloha D Ukázky národních měn České republiky a Ruské federace	VII
Příloha E Politický systém a jeho struktura v Ruské federaci	X
Příloha F Statistické výpočty mezinárodních ukazatelů	XIV

Přílohy A Geografická poloha Ruské federace a České republiky a jejich správní členění

Administrativní rozdělení Ruské federace v roce 2021

Zdroj: Shrada, 2021

Administrativní divize Ruské federace v roce 1996

Figure 1. Administrative Divisions of Russia, 1996

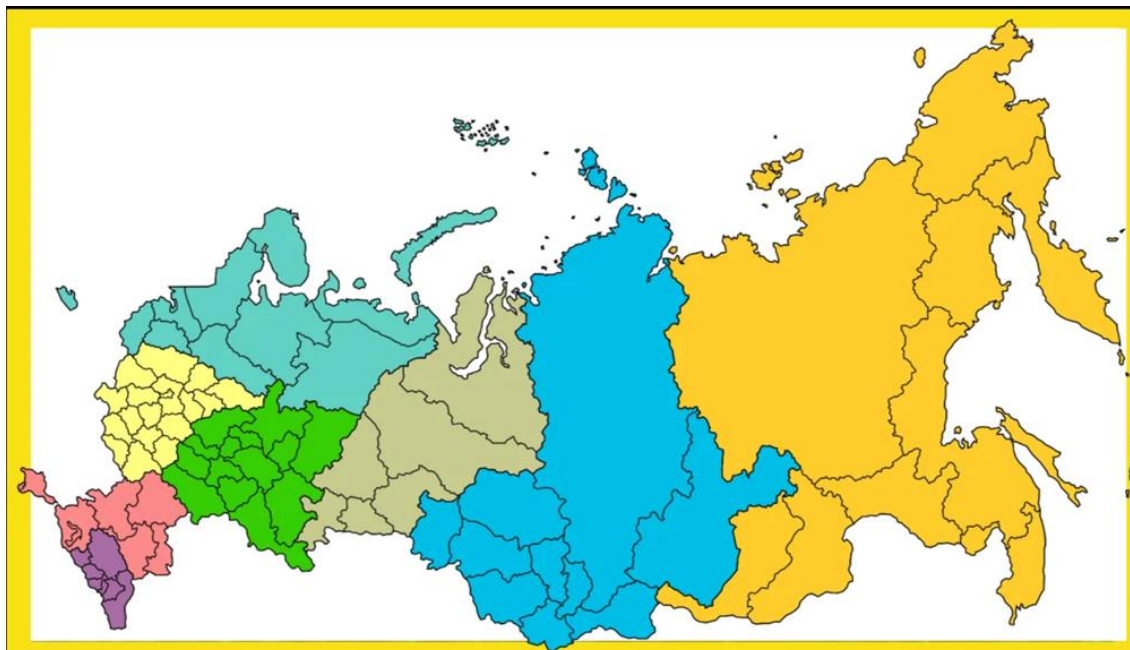
Zdroj: Curtis (1996, str. 5)

Sousední státy Ruské federace

Zdroj: Britannica (2021)

Ekonomické rajóny Ruské federace

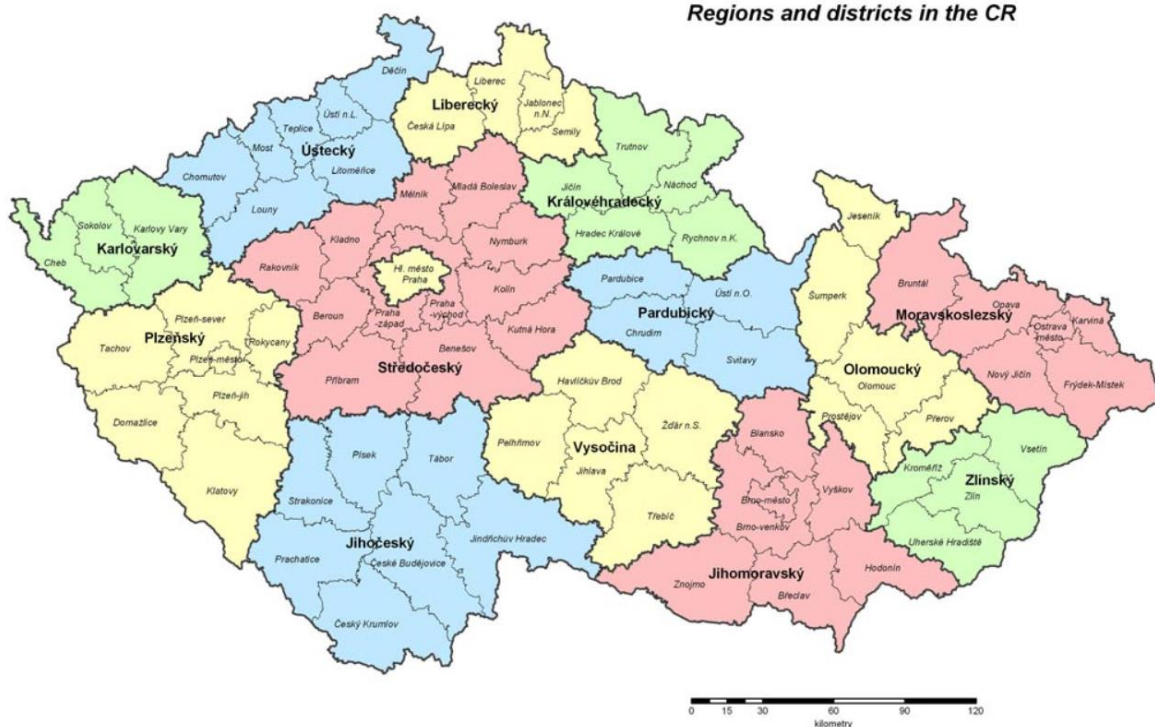
Zdroj: Yandex Zen (2018)

Legenda:

▀ tmavě žlutá	<i>Dálný východ</i>
▀ tmavě modrá	<i>Sibiř</i>
▀ šedě zelená	<i>Ural</i>
▀ zelená	<i>Povolží</i>
▀ fialová	<i>Severní Kavkazsko</i>
▀ růžová	<i>Jih</i>
▀ světle žlutá	<i>Střed</i>
▀ světle modrá	<i>Severozápad</i>

Kraje a okresy České republiky

Kraje a okresy ČR k 1.1.2005 Regions and districts in the CR

Zdroj: ČSÚ, 2006

Příloh B Svaz nezávislých států

Vlajka Společenství nezávislých států

Zdroj: Vacko, 2012

Пříloha C Životní úroveň obyvatelstva Ruské federace

Вývoj průměrného příjmu в hotovosti за мѣсíc в Ruské federaci (2019-2021)

2019 год			
1 квартал	30 241	104,2	77,7
2 квартал	34 569	106,5	114,3
3 квартал	35 097	107,6	101,5
4 квартал	41 428	106,4	118,0
Год	35 338		106,2
2020 год ³			
1 квартал	31 647	104,6	76,4
2 квартал	32 932	95,3	104,1
3 квартал	34 875	99,4	105,9
4 квартал	42 969	103,7	123,2
Год	35 676		101,0
2021 год ³			
1 квартал	32 612	103,0	75,9

Zdroj: Rosstat (2021)

Пřehled životního minima dle věkové kategorie в Ruské federaci (2021-2022)

ВЕЛИЧИНА ПРОЖИТОЧНОГО МИНИМУМА по РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ (рублей в месяц)¹⁾

Период, на который установлена ВПМ	Все население	В том числе по социально-демографическим группам:			Нормативный правовой акт, устанавливающий ВПМ
		трудоспособное население	пенсионеры	дети	
с 1 января 2021 г. по 31 декабря 2021 г.	11653	12702	10022	11303	Постановление Правительства Российской Федерации от 31.12.2020 г. № 2406
с 1 января 2022 г. по 31 декабря 2022 г.	11950	13026	10277	11592	Постановление Правительства Российской Федерации от 30.06.2021 г. № 1070

¹⁾ В соответствии с пунктами 1 и 2 статьи 4 Федерального закона от 24 октября 1997 года № 134-ФЗ «О прожиточном минимуме в Российской Федерации».

Zdroj: Rosstat (2021)

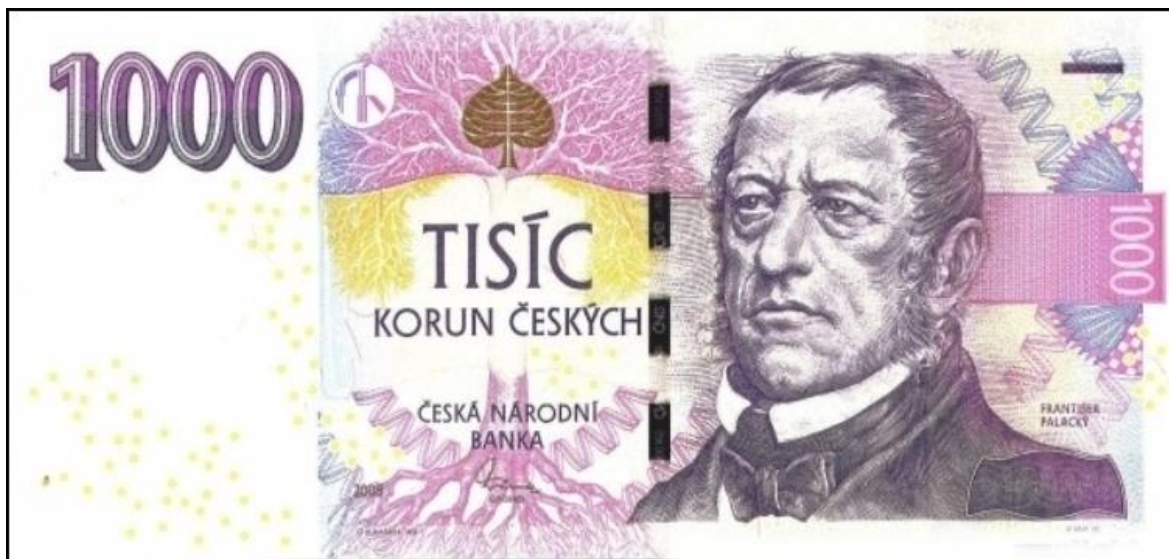
Příloha D Ukázky národních měn České republiky a Ruské federace

Bankovka 100 korun českých korun

Zdroj: Finanční centrum Peniazoch (2022)

Bankovka 1 000 korun českých korun

Zdroj: Finanční centrum Peniazoch (2022)

Bankovka 2 000 korun českých korun

Zdroj: Finanční centrum Peniazoch (2022)

Bankovka 100 ruských rublů

Zdroj: Infoglobe (2022)

Bankovka 1 000 ruských rublů

Zdroj: Infoglobe (2022)

Bankovka 2 000 ruských rublů

Zdroj: Infoglobe (2022)

Příloha E Politický systém a jeho struktura v Ruské federaci

Hierarchie ruského státního aparátu (2020)

PREZIDENT RUSKÉ FEDERACE

Vladimír Vladimírovič Putin

VLÁDA RUSKÉ FEDERACE

PŘEDSEDA VLÁDY RUSKÉ FEDERACE

Michail Vladimírovič Mišustin

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVA, SLUŽBY A AGENTURY, KTERÁ REGULUJE PREZIDENT RF:

Ministerstvo vnitra RF	MVD
Federální migrační služba	
Ministerstvo pro civilní obranu, mimořádné situace a likvidaci následků živelných pohrom RF	MČS
Ministerstvo zahraničních věcí RF	MID
Federální agentura pro otázky SNS, krajanů v zahraničí a mezinárodní humanitární spolupráce	Rosstrudničestvo
Ministerstvo obrany RF	Minoborony
Federální služba pro vojensko-technickou spolupráci Federální služba pro obranné zakázky Federální služba pro technickou a exportní kontrolu Federální agentura pro speciální výstavbu	
Federální služba pro finanční monitoring	Rosfinmonitoring

Hlavní správa speciálních programů prezidenta RF	GUSP
Hospodářská správa prezidenta RF	Upravdělnami
Federální archivní agentura	Rosarchiv
Ministerstvo spravedlnosti RF	Minjust
Federální vězeňská služba Federální registrační služba Federální služba výkonu soudních rozhodnutí Federální agentura katastru nemovitostí	FSIN FSSP
Státní služba kurýrního spojení RF	FGS
Služba vnější rozvědky RF	SVR
Federální služba bezpečnosti RF	FSB
Federální služba vojsk Národní gardy RF	Rosgvardija
Federální služba ochrany RF	FSO

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVA, KTERÁ REGULUJE VLÁDA RF:

Ministerstvo zdravotnictví a sociálního rozvoje RF	Minzdrav
Federální služba pro dozor v oblasti zdravotnictví a sociálního rozvoje Federální služba pro dozor v oblasti ochrany práv spotřebitelů a hmotné úrovně obyvatel Federální lékařsko-biologická agentura	Roszdravnadzor Rospotrebnadzor FMBA
Ministerstvo kultury a masové komunikace RF	Minkultury
Federální agentura pro kulturu a film Federální agentura pro tisk a masové komunikace	

Ministerstvo sportu RF	Minsport
Ministerstvo pro výstavbu a bytové komunální hospodářství RF	Minstroj
Ministerstvo dopravy RF	Mintrans
Federální služba pro dohled v oblasti dopravy	Rosstransnadzor
Federální agentura letecké dopravy	Rosaviacija
Federální silniční agentura	Rosavtodor
Federální agentura železniční dopravy	Rosželdor
Federální agentura námořní a říční dopravy	Rosmorrečflot
Ministerstvo práce a sociální ochrany RF	Mintrud
Federální služby pro otázky práce a zaměstnanosti	Rostrud
Ministerstvo financí RF	Minfin
Federální daňová služba	FNS
Federální finanční úřad	Kaznačejstvo
Federální celní služba	FTS
Federální služba pro regulování trhu s alkoholem	Rosalkogolregulirovanije
Federální služba pro dohled nad pojišťovnictvím	
Ministerstvo digitálního rozvoje, spojů a masových komunikací RF	Minkomsvjaz
Federální služba pro dozor v oblasti spojů, infomačních technologií a masových komunikací	Roskomnadzor
Federální agentura spojů	Rossvjaz
Ministerstvo ekonomického rozvoje RF	Minekonomrazvitija
Federální státní registrační, katastrální a kartografická služba	Rosrejestr

Federální služba pro správu státního majetku	Rosimuščestvo
Federální akreditační služba	Rosakreditacija
Federální služba intelektuálního vlastnictví	Rospatent
Federální služba státní statistiky	Rosstat
Federální agentura cestovního ruchu	Rosturizm
Ministerstvo energetiky RF	Minenergo
Ministerstvo přírodních zdrojů a ekologie RF	Minprirody
Federální služba pro hydrometeorologii a monitoring životního prostředí	Rosgidromet
Federální služba pro dozor v oblasti využívání přírodních zdrojů	Rosprirodnadzor
Federální agentura vodních zdrojů	Rosvodresursy
Federální agentura pro využívání nerostného bohatství	Rosnedra
Federální agentura lesního hospodářství	Rosleschoz
Ministerstvo průmyslu a obchodu RF	Minpromtorg
Federální agentura pro technické regulování a metrologii	Rosstandard
Ministerstvo osvěty RF	Minprosvěščenija
Ministerstvo RF pro rozvoj Dálného východu	Minvostokrazvitija
Ministerstvo zemědělství RF	Minselchoz
Federální služba pro veterinární a fyto-sanitární dozor	Rosselchoznadzor
Federální agentura pro rybolov	Rosrybolovstvo
Ministerstvo vědy a vyššího vzdělávání RF	Minobrnauki

FEDERÁLNÍ AGENTURY A SLUŽBY, KTERÁ REGULUJE VLÁDA RF:

Federální antimonopolní služba	FAS
Federální služba pro dozor v oblasti ochrany spotřebitelských práv a životní úrovně obyvatelstva	Rospotrebnadzor
Federální agentura pro dozor v oblasti vzdělávání a vědy	Rosobrnadzor
Federální služba ekologického, technologického a jaderného dozoru	Rostěchnadzor
Federální agentura pro státní rezervy	Rosrezerv
Federální agentura pro záležitosti mládeže	Rosmolod'jož
Federální služba pro otázky národnostní	FADN
Federální kosmická agentura	
Federální služba pro dodávky zbraní, vojenské speciální techniky a hmotných prostředků	
Federální tarifní služba	

Zdroj: BusinessInfo (2020a) Cundr (2021)

Přílohy F Statistické výpočty mezinárodních ukazatelů

Vývoj Giniho indexu Ruské federace (2010-2018) (v bodech)

Rok	Index	Procentuální změna na základě základního indexu (v %)	Procentuální změna na základě koeficientu růstu (v %)	První absolutní diference	Relativní přírůstek (v %)	Průměrný absolutní přírůstek	Průměrný koeficient růstu (v %)
2010	39,5	-	-	-	-	-0,25	-0,65
2011	39,7	100,51	100,51	0,2	0,51		
2012	40,7	103,04	102,52	1	2,52		
2013	40,9	103,54	100,49	0,2	0,49		
2014	39,9	101,01	97,56	-1	-2,44		
2015	37,7	95,44	94,49	-2,2	-5,51		
2016	36,8	93,16	97,61	-0,9	-2,39		
2017	37,2	94,18	101,09	0,4	1,09		
2018	37,5	94,94	100,81	0,3	0,81		

Zdroj: vlastní zpracování, The World Bank (2022a), World Population Review (2022a)

Vývoj Giniho indexu České republiky (2010-2018) (v bodech)

Rok	Index	Procentuální změna na základě základního indexu (v %)	Procentuální změna na základě koeficientu růstu (v %)	První absolutní diference	Relativní přírůstek (v %)	Průměrný absolutní přírůstek	Průměrný koeficient růstu (v %)
2010	26,6	-	-	-	-	-0,125	-0,48
2011	26,4	99,25	99,25	-0,2	-0,75		
2012	26,1	98,12	98,86	-0,3	-1,14		
2013	26,5	99,62	101,53	0,4	1,53		
2014	25,9	97,37	97,74	-0,6	-2,26		
2015	25,9	97,37	100,00	0	0,00		
2016	25,4	95,49	98,07	-0,5	-1,93		
2017	24,9	93,61	98,03	-0,5	-1,97		
2018	25,6	96,24	102,81	0,7	2,81		

Zdroj: vlastní zpracování, The World Bank (2022a), World Population Review (2022a)

Vývoj indexu lidského vývoje v Ruské federaci (2010-2019) (v bodech)

Rok	Index	Procentuální změna na základě základního indexu (v %)	Procentuální změna na základě koeficientu růstu (v %)	První absolutní diference	Relativní přírůstek (v %)	Průměrný absolutní přírůstek	Průměrný koeficient růstu (v %)
2010	0,781	-	-	-	-	0,0048	0,59
2011	0,790	101,15	101,15	0,0090	1,15		
2012	0,798	102,18	101,01	0,0080	1,01		
2013	0,802	102,69	100,50	0,0040	0,50		
2014	0,807	103,33	100,62	0,0050	0,62		
2015	0,809	103,59	100,25	0,0020	0,25		
2016	0,815	104,35	100,74	0,0060	0,74		
2017	0,820	104,99	100,61	0,0050	0,61		
2018	0,823	105,38	100,37	0,0030	0,37		
2019	0,824	105,51	100,12	0,0010	0,12		

Zdroj: vlastní zpracování, Conceição (2019), World Population Review (2022b)

Vývoj indexu lidského vývoje v České republice (2010-2019) (v bodech)

Rok	Index	Procentuální změna na základě základního indexu (v %)	Procentuální změna na základě koeficientu růstu (v %)	První absolutní diference	Relativní přírůstek (v %)	Průměrný absolutní přírůstek	Průměrný koeficient růstu (v %)
2010	0,870	-	-	-	-	0,0031	0,37
2011	0,874	100,46	100,46	0,004	0,46		
2012	0,874	100,46	100,00	0	0,00		
2013	0,882	101,38	100,92	0,008	0,92		
2014	0,888	102,07	100,68	0,006	0,68		
2015	0,891	102,41	100,34	0,003	0,34		
2016	0,893	102,64	100,22	0,002	0,22		
2017	0,896	102,99	100,34	0,003	0,34		
2018	0,898	103,22	100,22	0,002	0,22		
2019	0,900	103,45	100,22	0,002	0,22		

Zdroj: vlastní zpracování, Conceição (2019), World Population Review (2022b)

Vývoj hrubého domácího produktu Ruské federace (2010-2020) (v mld. USD)

Rok	HDP (USD v mld.)	Procentuální změna na základě základního indexu (v %)	Procentuální změna na základě koeficientu růstu (v %)	První absolutní diference	Relativní přírůstek (v %)	Průměrný absolutní přírůstek	Průměrný koeficient růstu (v %)
2010	66490,00	-	-	-	-	1826,0	2,46
2011	73650,00	110,77	110,77	7160,00	10,77		
2012	75310,00	113,27	102,25	1660,00	2,25		
2013	77440,00	116,47	102,83	2130,00	2,83		
2014	79560,00	119,66	102,74	2120,00	2,74		
2015	75110,00	112,96	94,41	-4450,00	-5,59		
2016	76310,00	114,77	101,60	1200,00	1,60		
2017	81190,00	122,11	106,39	4880,00	6,39		
2018	86270,00	129,75	106,26	5080,00	6,26		
2019	87570,00	131,70	101,51	1300,00	1,51		
2020	84750,00	127,46	96,78	-2820,00	-3,22		

Zdroj: vlastní zpracování, The World Bank (2022b), Trading Economics (2022a), Macrotrends (2022)

Vývoj hrubého domácího produktu České republiky (2010-2020) (v mld. Kč)

Rok	HDP (Kč v mld.)	Procentuální změna na základě základního indexu (v %)	Procentuální změna na základě koeficientu růstu (v %)	První absolutní diference	Relativní přírůstek (v %)	Průměrný absolutní přírůstek	Průměrný koeficient růstu (v %)
2010	3667,60	-	-	-	-	152,9	3,55
2011	3870,20	105,52	105,52	202,6	5,52		
2012	4041,90	110,21	104,44	171,7	4,44		
2013	4077,30	111,17	100,88	35,4	0,88		
2014	4261,10	116,18	104,51	183,8	4,51		
2015	4477,00	122,07	105,07	215,9	5,07		
2016	4712,90	128,50	105,27	235,9	5,27		
2017	5049,90	137,69	107,15	337	7,15		
2018	5310,30	144,79	105,16	260,4	5,16		
2019	5647,20	153,98	106,34	336,9	6,34		
2020	5196,98	141,70	92,03	-450,221	-7,97		

Zdroj: vlastní zpracování, ČSÚ (2022a), Macrotrends (2022)